ธรรมแท้ ธรรมทอง | ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงสรีรสังขาร พระญาณวิศิษฏ์ (หลวงพ่อทอง จนฺทสิริ)

ธรรมแท้
ธรรม**ทอง**

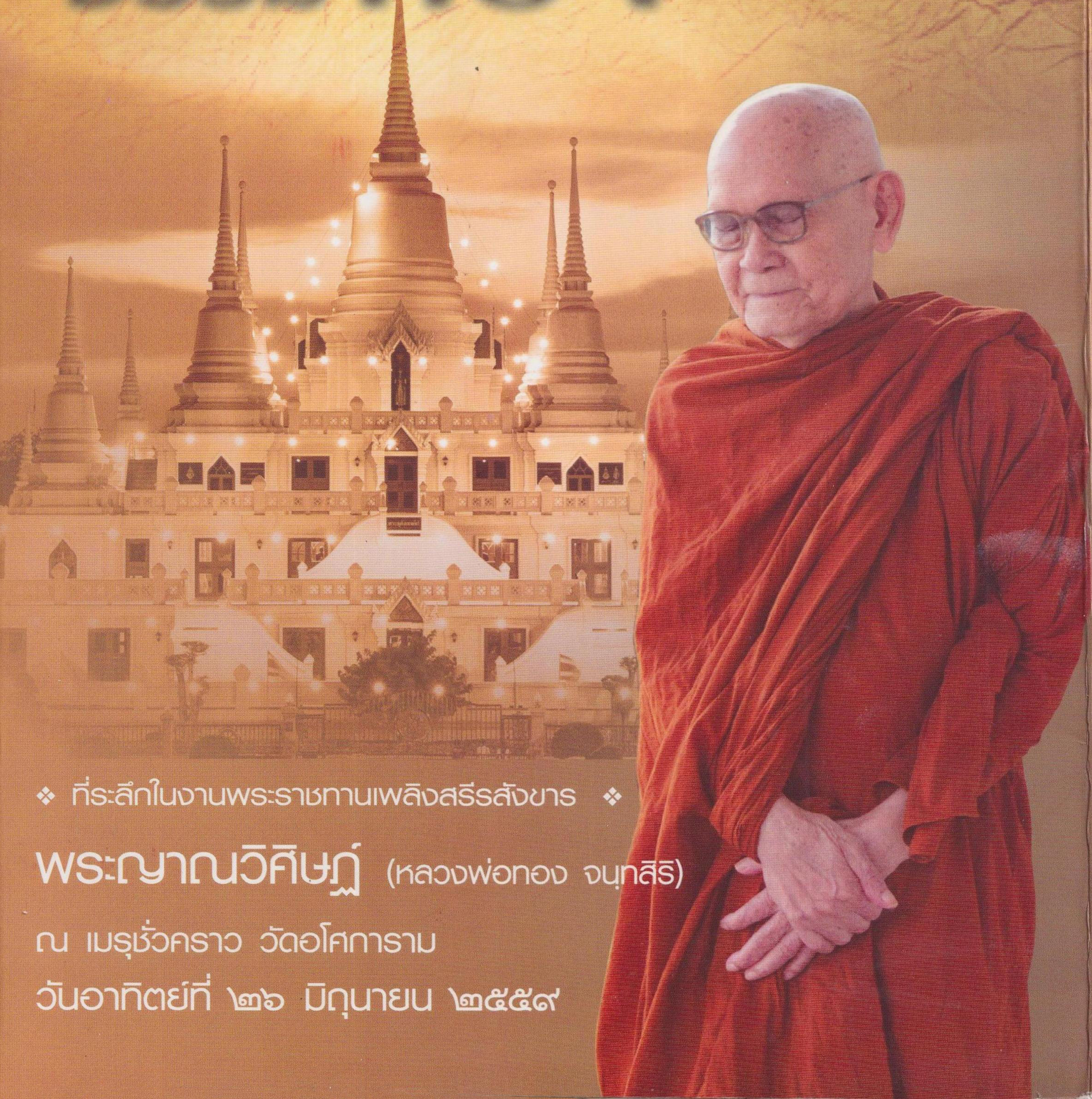

❖ ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงสรีรสังขาร ❖

พระญาณวิศิษฏ์ (หลวงพ่อทอง จนฺทสิริ)

ณ เมรุชั่วคราว วัดอโศการาม

วันอาทิตย์ที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

“คนเรานั้น สิ่งที่ใหญ่ยิ่งที่สุดก็คือ

จิตดวงเดียว

ส่วนอายตนะ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ

เป็นเพียงสิ่งแวดล้อม เป็นเครื่องสนอง

ใจที่ตั้งไว้ดีแล้ว ให้ดียิ่งขึ้น

ถ้าใจของเราไม่ดีแล้ว

สิ่งทั้งหลายเหล่านั้นก็ตอบสนองเหมือนกัน

ทำให้เราไม่ดียิ่งเหมือนกัน”

หลวงพ่อทอง จนฺทสิริ

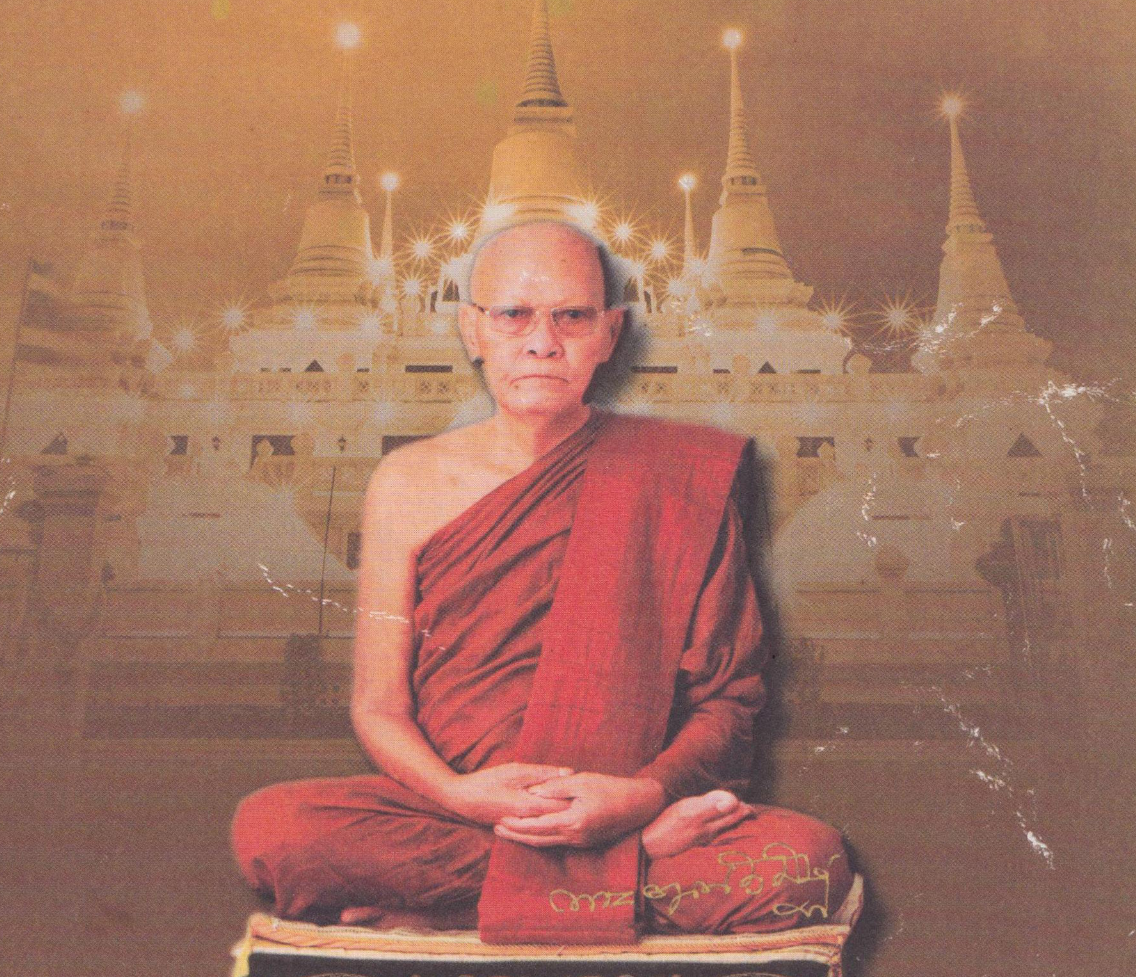

◆ ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงสรีรสังขาร ◆

พระญาณวิศิษฏ์ (หลวงพ่อทอง จนฺทสิริ)

ณ เมรุชั่วคราว วัดอโศการาม

วันอาทิตย์ที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๙

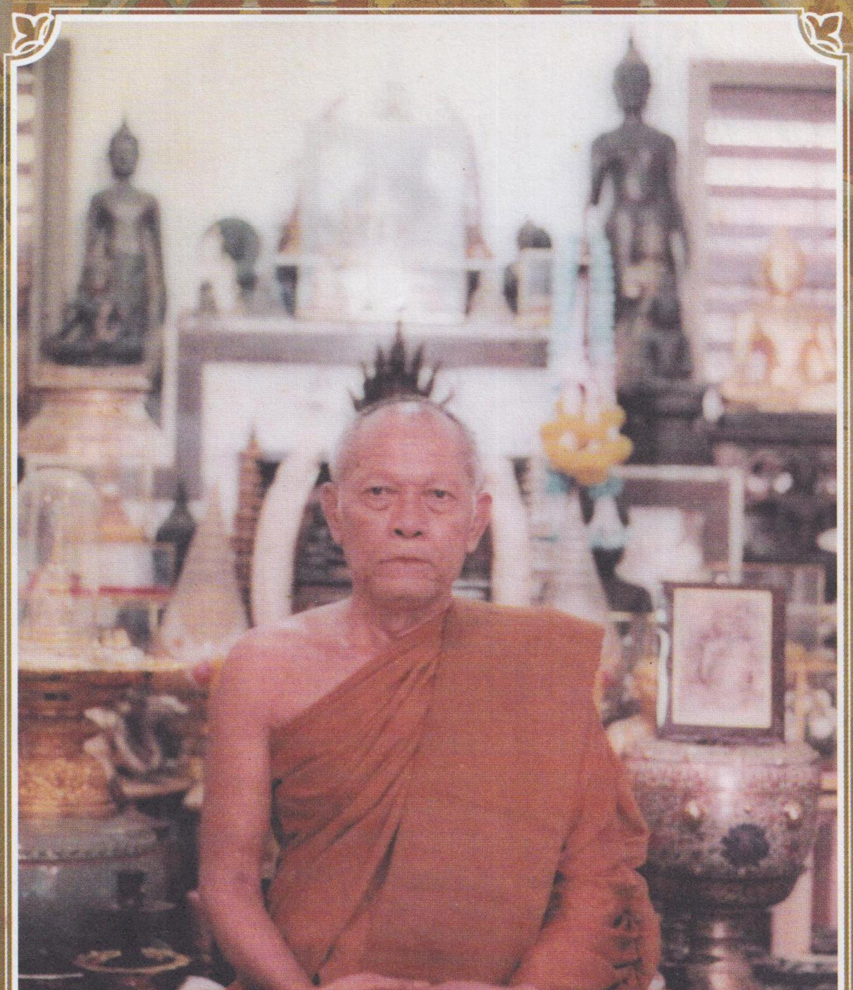

พระญาณวิศิษฏ์ (หลวงพ่อทอง จนฺทสิริ)

เจ้าอาวาสวัดอโศการาม

(แบบ ก.)

หมายรับสั่งที่ ๖๙๕๙ **สำนักพระราชวัง**

๑๖ มีนาคม ๒๕๕๙

พระญาณวิศิษฏ์ (ทอง จนฺทสิริ) อายุ ๘๔ ปี พรรษา ๖๓ อดีตเจ้าคณะตำบลจังหวัดสมุทรปราการ (ธ) และเจ้าอาวาสวัดอโศการาม มรณภาพด้วยโรคมะเร็งในกระเพาะอาหาร ณ โรงพยาบาลศิริราช กรุงเทพมหานคร เมื่อวันพุธ ที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๙ เวลา ๐๔.๑๐ น.

วันเดียวกันนี้ เวลา ๑๘.๐๐ น. ขอรับพระราชทานน้ำหลวงสรงศพ พร้อมด้วยเครื่องเกียรติยศประกอบศพ ณ ศาลาหลวงพ่อทรงธรรม วัดอโศการาม อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ

ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานหีบทองทึบประกอบศพ.

คมกฤษ /พิมพ์/ ฬ๔๗ /ทาน.

วัน	หน้าที่	พนักงานพระราชพิธี
		นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พระญาณวิศิษฏ์ (ทอง จนฺทสิริ)
	เพื่อทราบ	
		เครื่องประกอบเกียรติยศที่พระราชทานมานี้ และเจ้าพนักงานผู้มาปฏิบัติ
	เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น.	

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

แก้วขวัญ วัชโรทัย

ผู้รับรับสั่ง

(แบบ ก.)

หมายรับสั่งที่ ๑๔๐๖๓ **สำนักพระราชวัง**

๔ พฤษภาคม ๒๕๕๙

พระราชทานเพลิงศพ พระญาณวิศิษฏ์ (ทอง จนฺทสิริ) อดีตเจ้าคณะตำบลจังหวัดสมุทรปราการ (ธ) และเจ้าอาวาสวัดอโศการาม ณ เมรุชั่วคราววัดอโศการาม อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ

วันอาทิตย์ ที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๙ เวลา ๑๓.๐๐ น. เชิญหีบศพเวียนเมรุ แล้วเชิญขึ้นตั้งบนจิตกาธาน

เวลา ๑๕.๐๐ น. พระราชทานเพลิง.

คมกฤษ/พิมพ์/จัญษา /ทาน.

วัน	หน้าที่
	หน้าที่ พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พระญาณวิศิษฏ์ (ทอง จนฺทสิริ) เพื่อทราบ
	เครื่องประกอบเกียรติยศที่พระราชทานมานี้ และเจ้าพนักงานผู้มาปฏิบัติ เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่ง โดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

คำนำ

หนังสือ ***ธรรมแท้ ธรรมทอง*** เล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อแจกเป็นที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงสรีรสังขาร **พระญาณวิศิษฏ์ (หลวงพ่อทอง จนฺทสิริ)** ในวันอาทิตย์ที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๙ และเพื่อเป็นอาจาริยบูชาระลึกถึงองค์หลวงพ่อท่านด้วยความกตัญญูกตเวทิตาและเคารพยิ่ง

คณะศิษยานุศิษย์ ทั้งฝ่ายสงฆ์ และฝ่ายฆราวาส ที่ร่วมกันจัดทำหนังสือเล่มนี้ ได้รวบรวมชีวประวัติขององค์หลวงพ่อ ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่ล้วนเป็นคำบอกเล่าจากองค์ท่านเองและจากลูกศิษย์ผู้ใกล้ชิด รวมถึงปฏิปทา พระธรรมคำสอนของท่าน และผลงานคุณงามความดี ที่ท่านได้ฝากไว้ ซึ่งยังประโยชน์ต่อพระศาสนาและพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย

ทางคณะผู้จัดทำต้องขออนุโมทนาบุญกับทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ แต่เนื่องจากมีเวลาค่อนข้างจำกัด ดังนั้นหากมีข้อบกพร่องประการใดต้องขอกราบอภัย ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

หน้า

ชาติภูมิ **๒**

ความสัมพันธ์กับท่านพ่อลี ๓

เหตุที่เข้ามาสู่ร่มกาสาวพัสตร์ ๕

ตำแหน่งงานปกครองและสมณศักดิ์ ๗

การจำพรรษาในปี พ.ศ. ๒๔๙๕ - ๒๕๐๐ ๙

ความเป็นมาของงานฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ ๑๑

ความสูญเสียครั้งใหญ่ ๑๓

ที่วัดป่าบ้านตาด ๑๕

การเดินทางกลับไปยังวัดอโศการาม ๑๙

การศึกษาด้านปริยัติธรรม ๒๐

วัดอโศการาม **๒๒**

สูญเสียท่านพ่อลี ๓๐

ประชุมสงฆ์และคณะศิษย์ เพื่อพิจารณาจัดการศพท่านพ่อลี ๓๒

หน้า

เล่าเรื่องธุดงค์ ๓๔
ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดขึ้นจากการภาวนา ๖๔
พิจารณาความจริง ๙๖
ผู้ใดปฏิบัติผู้นั้นก็ย่อมจะได้ดื่มรสของพระสัจธรรม ๑๐๘
อุบาย แก้เครื่องเศร้าหมองของใจ ๑๒๐
อริยทรัพย์ทั้ง ๗ ๑๓๖
ความอดทนกับปัญญาคือหลักธรรมของนักบริหาร ๑๕๔
อุบายเดินลม ๑๗๐
เสบียงบุญ ๑๘๔
สร้างโรงเรียน “ญาณวิศิษฏ์” ๒๐๔
เกี่ยวกับวัดวังใหญ่ ๒๑๐
อุปถัมภ์วัดญาณวิริยาพุทธวิหาร ประเทศอินเดีย ๒๑๔
สร้างวัดป่าฐานสโมบูชา “ตามดำริของพ่อแม่ครูอาจารย์” ๒๑๘
บันทึกสุขภาพ พระอาจารย์ทอง นารีวงษ์ ๒๒๖
บันทึกจากพระอุปัฏฐาก ๒๓๖

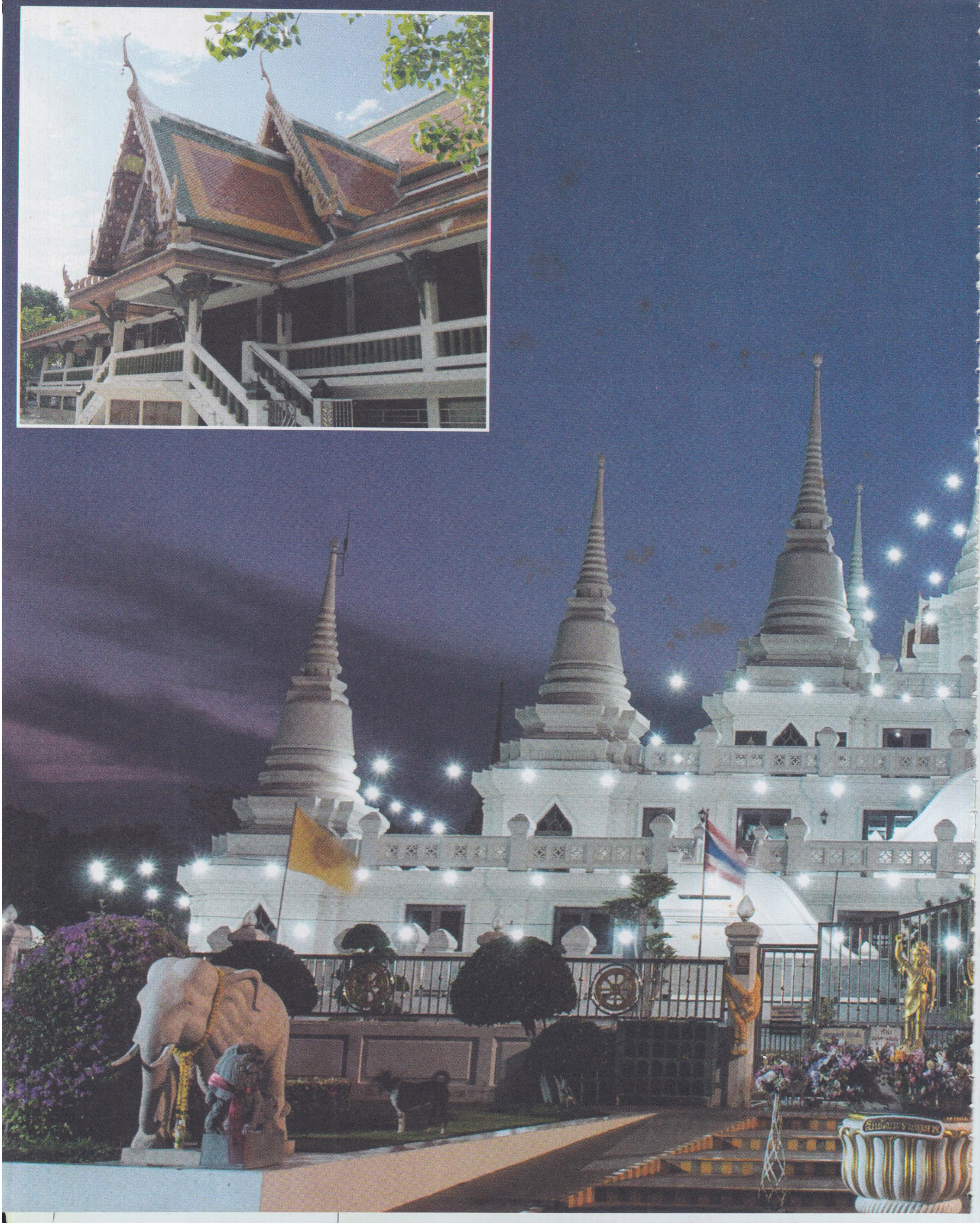

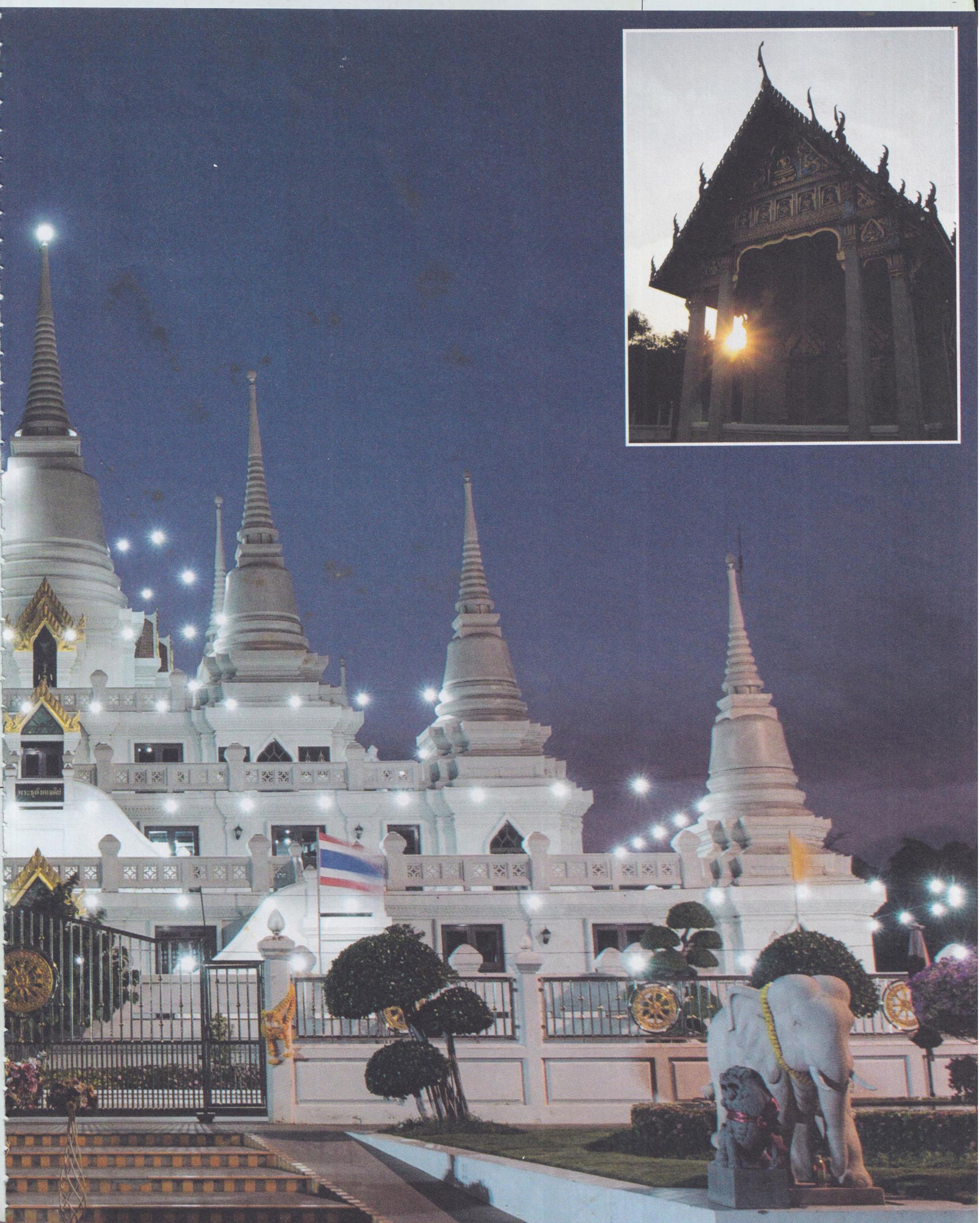
พระธุตังคเจดีย์

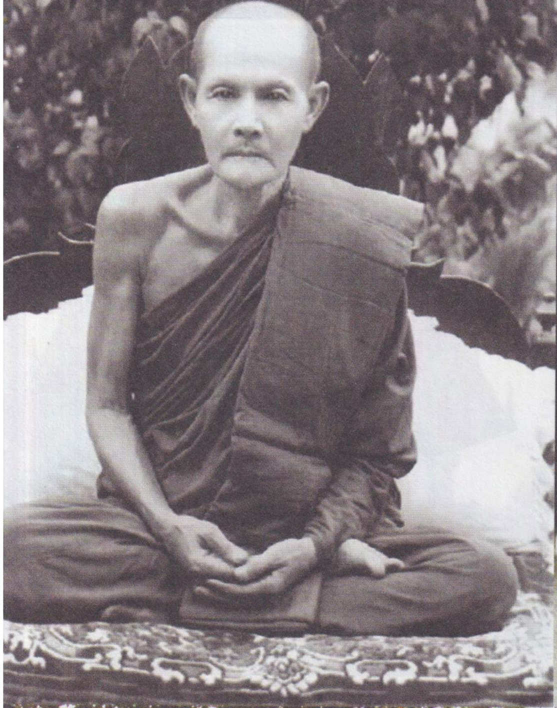

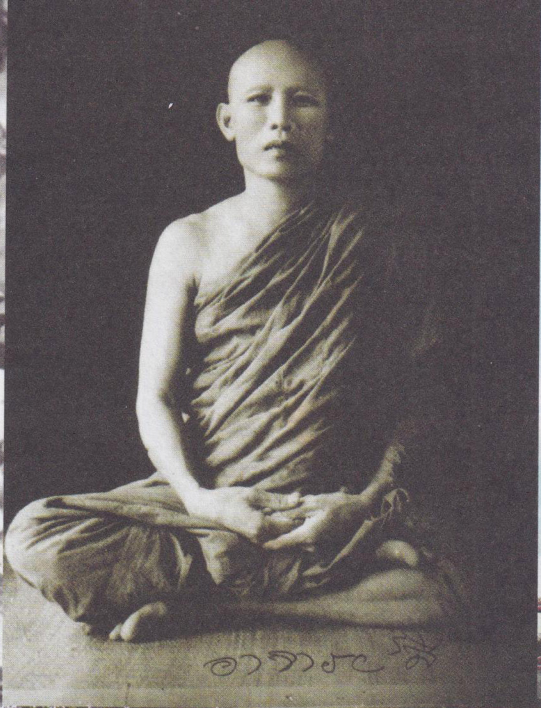

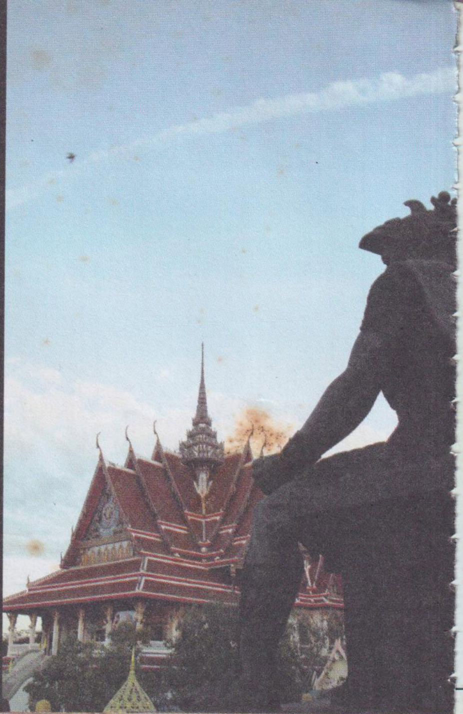

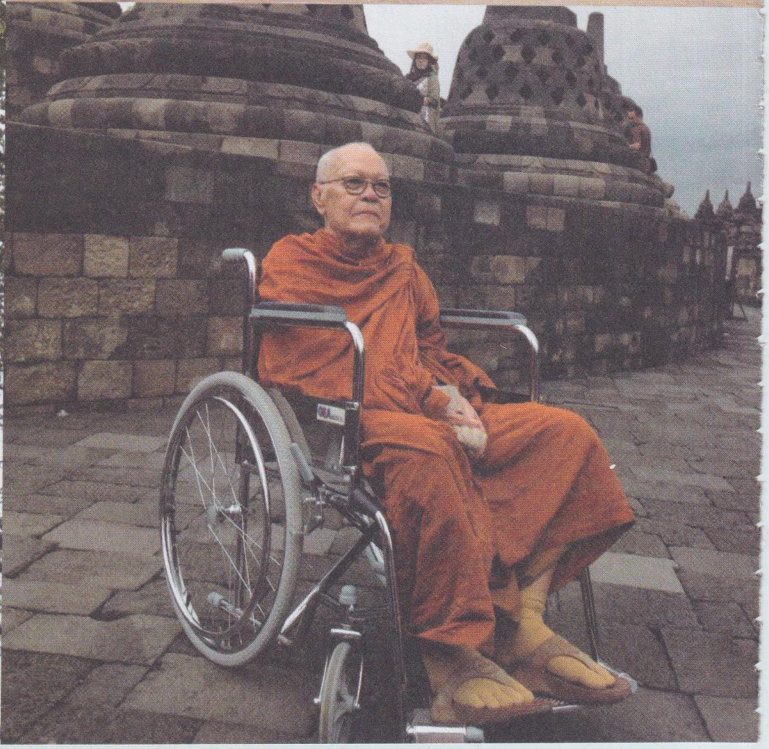

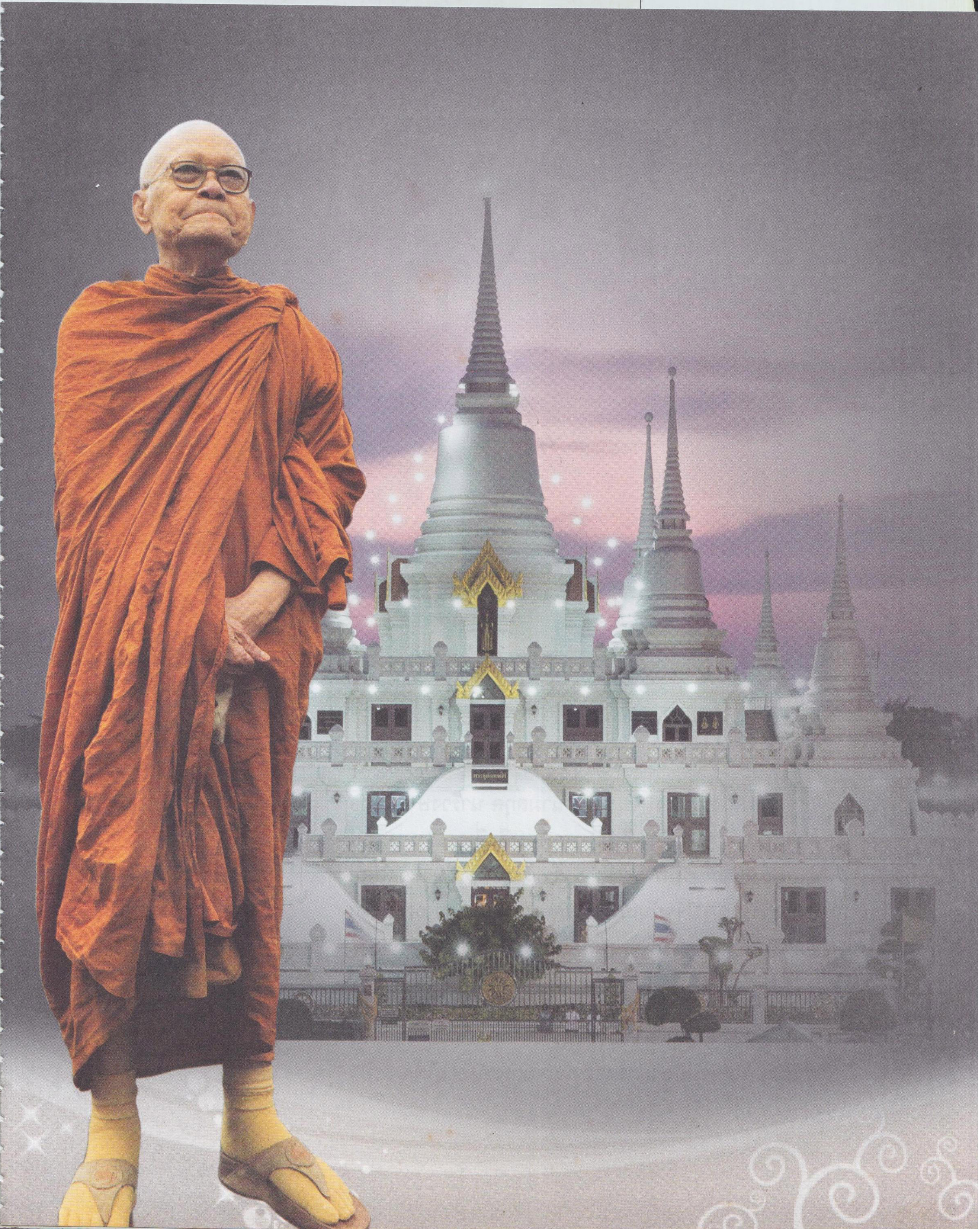

❖ ชาติภูมิ ❖

หลวงปู่ทอง จนฺทสิริ นามสกุล นารีวงษ์ บิดาชื่อ ล้อม มารดาชื่อ คำ เกิดวันพฤหัสบดี ที่ ๒๘ เมษายน ๒๔๗๕ *(ตรงกับวันพระ แรม ๘ ค่ำ เดือน ๕)* ที่บ้านวังใหญ่ ตำบลวังใหญ่ *(ปัจจุบันเป็น ตำบลพนมรอก)* อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ มีพี่น้องร่วมบิดามารดา ๙ คน

ท่านเป็นบุตรลำดับที่ ๖ *(เป็นหญิง ๕ คนและเป็นชาย ๔ คน)* การศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ และหลังจากนั้น ก็ได้ช่วยบิดามารดาทำนาจนกระทั่งอายุได้ ๑๙ ปี

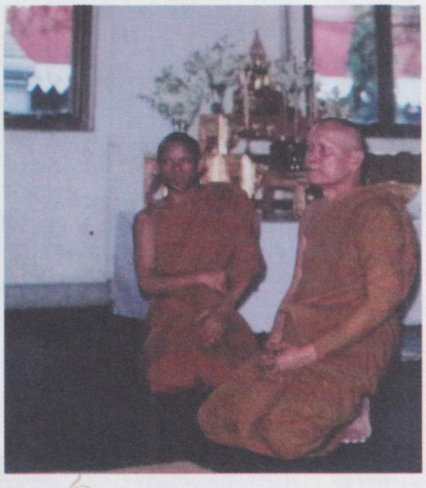

❖ ความสัมพันธ์กับท่านพ่อลี ❖

ท่านพ่อลี เกิดเมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๙ เวลา ๒๑.๐๐ น. เดือนยี่ แรม ๒ ค่ำ ปีมะเมีย ที่บ้านหนองสองห้อง ตำบลยางโยภาพ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี นามเดิมของท่านพ่อลี คือ นายชาลี เป็นบุตรของนายปาว และนางพ่วง นารีวงษ์ มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันรวม ๙ คน เป็นชาย ๕ คน เป็นหญิง ๔ คน บิดาของหลวงปู่ทอง *(นายล้อม นารีวงษ์)* เป็นพี่ชายร่วมสายโลหิตกับท่านพ่อลี ท่านพ่อลีจึงมีศักดิ์เป็นอาแท้ๆ ของหลวงปู่ทอง

❖ เหตุที่เข้ามาสู่ร่มกาสาวพัสตร์ ❖

ในสมัยที่หลวงปู่ทองเข้าสู่วัยหนุ่ม ท่านได้เล่าว่ามีหญิงสาวมาชอบท่านมากมาย และก็เคยมีความรักอยู่บ้าง แต่บิดามารดาของท่านมีความประสงค์ต้องการให้ท่านได้บวชเรียน ท่านมีความเห็นว่าการบวชเรียนคือหน้าที่ และท่านก็ไม่เคยมีความรู้ในเรื่องศาสนามาก่อน ในเมื่อเป็นความประสงค์ของบิดามารดา ท่านในฐานะบุตรจะต้องบวชเรียนเพื่อทดแทนบุญคุณของบุพการีผู้ให้กำเนิด บิดาจึงส่งให้มาอยู่กับท่านพ่อลี ธมฺมธโร ที่วัดป่าคลองกุ้ง จังหวัดจันทบุรี และได้บรรพชาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๔ ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ โดยมีเจ้าคุณพระอมรโมลี *(เจ้าคณะ*

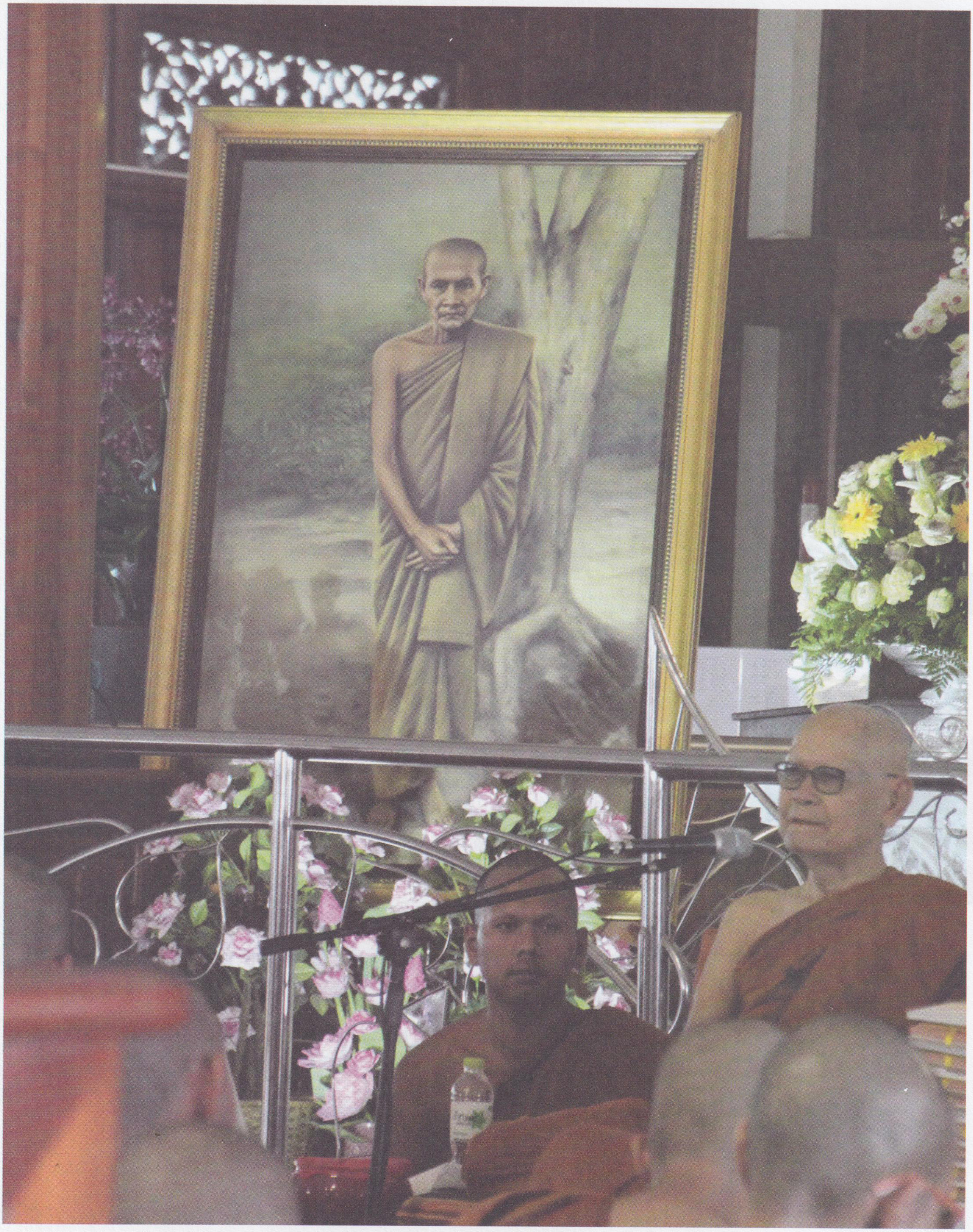

จังหวัดจันทบุรี) วัดจันทนาราม อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี เป็นพระอุปัชฌาย์ เมื่อได้บรรพชาเป็นสามเณรแล้ว ได้ศึกษาพระธรรมวินัย พระปริยัติธรรมจนสอบได้นักธรรมเอก และได้อุปสมบทเป็นพระเมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๕ ในช่วงออกพรรษาจึงได้ถือเอาพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๙๖ เป็นพรรษาแรก และได้จำพรรษาแรกที่วัดเขาแก้ว เป็นเวลา ๑ ปี ในพรรษาที่ ๒ - ๓ ท่านได้ย้ายไปจำพรรษาที่วัดป่าคลองกุ้ง จังหวัดจันทบุรี และหลังจากนั้นจึงได้ย้ายมาจำพรรษาที่วัดอโศการาม จังหวัดสมุทรปราการ ในปี พ.ศ. ๒๔๙๙

❖ ตำแหน่งงานปกครองและสมณศักดิ์ ❖

พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้รับแต่งตั้งเป็นพระครูสัญญาบัตรชั้นตรี พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดอโศการาม พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้รับแต่งตั้งเป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ ในพระราชทินนามที่ พระญาณวิศิษฏ์ *(เนื่องในวโรกาสมหามงคลสมัยวันเฉลิมพระชนมพรรษาของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เวียนมาบรรจบครบ ๕ รอบ ๖๐ พรรษา)*

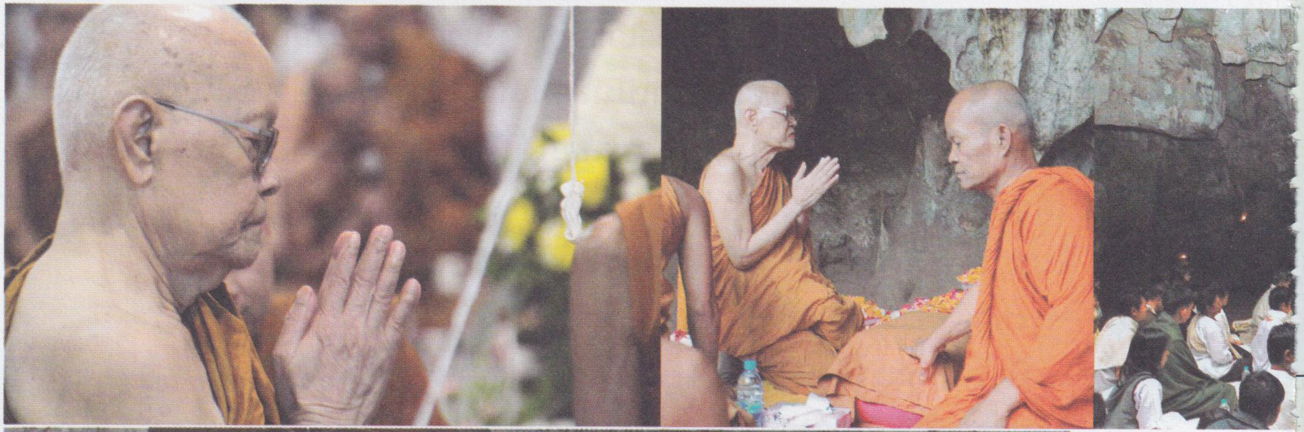

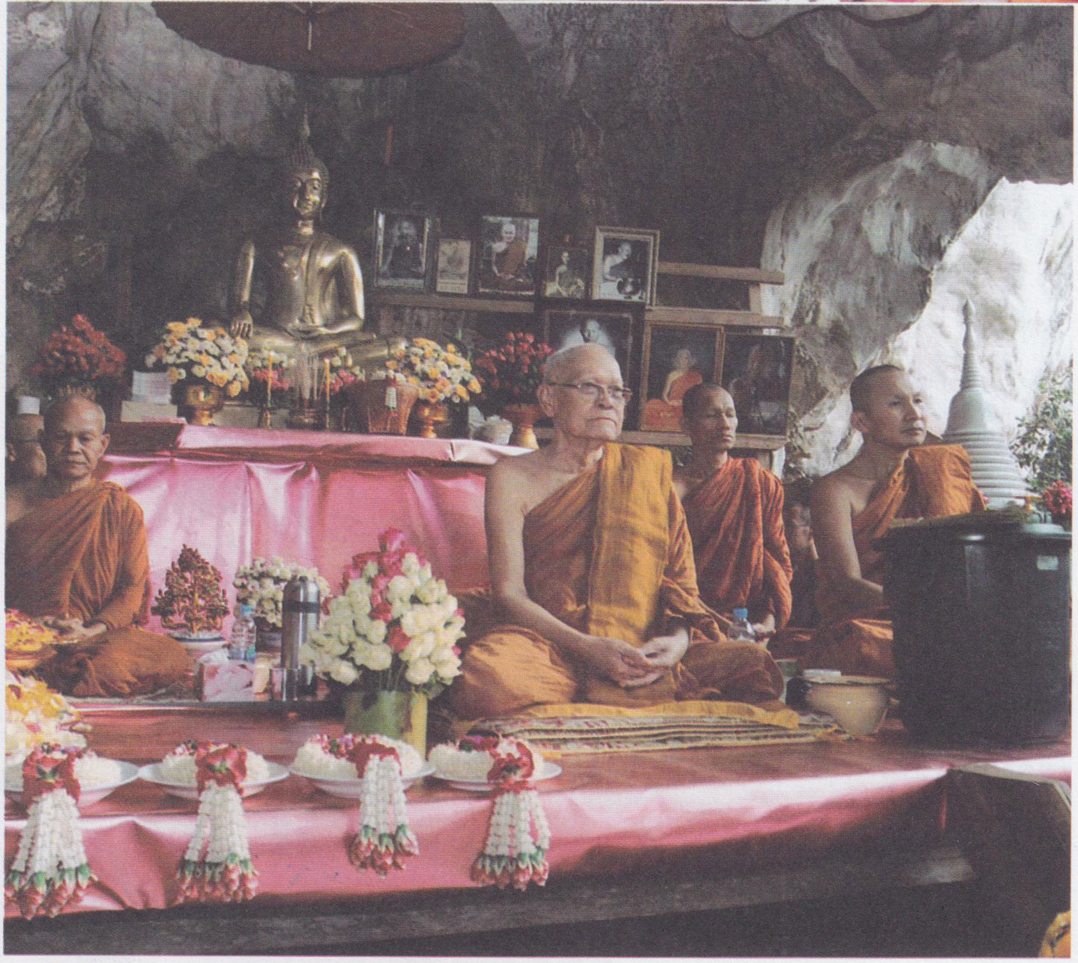

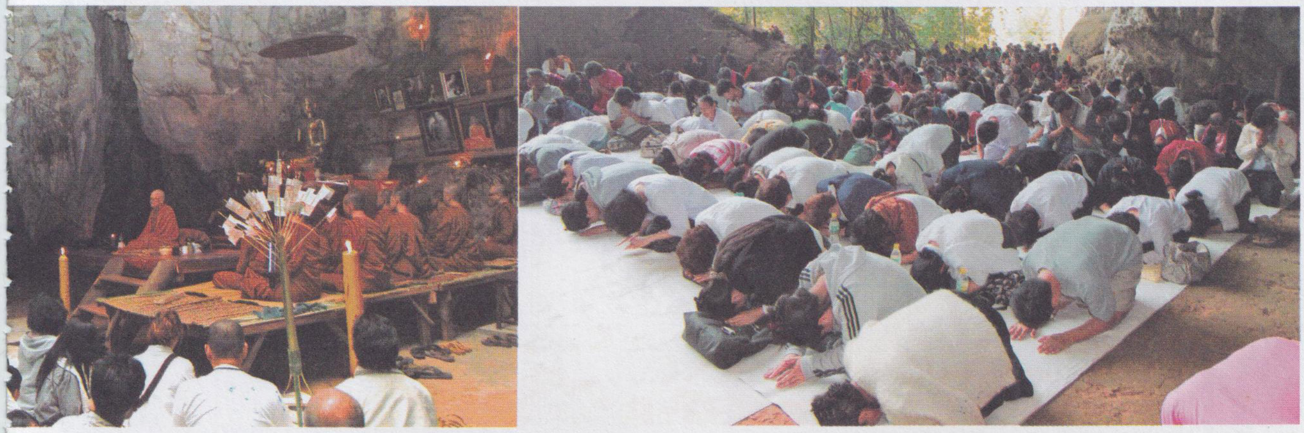

❖ การจำพรรษาในปี พ.ศ. ๒๔๙๕ - ๒๕๐๐ ❖

เมื่อได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุแล้ว หลวงพ่อทอง มักจะวิเวกไปตามสำนักปฏิบัติธรรมต่างๆ เช่น วัดเขาแก้ว, วัดเขาน้อย, วัดทรายงาม, วัดดำรงธรรม, วัดเขาหนองคิ้น ซึ่งอยู่ในเขตจังหวัดจันทบุรี จวบจนถึงปี พ.ศ. ๒๔๙๙ ท่านจึงได้มาจำพรรษาที่วัดอโศการาม และในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ท่านได้มีโอกาสร่วมจัดงานมหากุศลคือ งานฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ ต่อมาภายหลังจากเสร็จงานจึงเดินทางไปจำพรรษาที่สำนักสงฆ์บ้านสันกอเก็ด ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นเวลา ๓ ปี

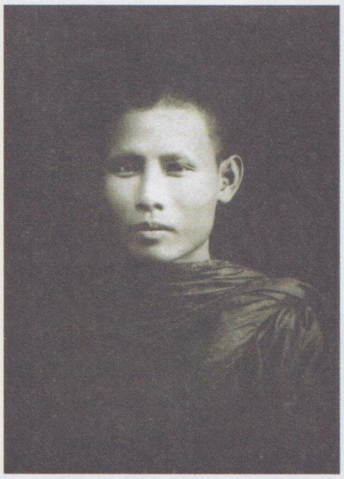

❖ ความเป็นมาของงานฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ ❖

เมื่อคืนวันวิสาขบูชาที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๙ พระสุทธิธรรมรังสีคัมภีรเมธาจารย์ (ท่านพ่อลี ธมฺมธโร) ได้ประกาศหลังแสดงพระธรรมเทศนาจบลงว่า **“เราจะจัดงานฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ ในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ที่วัดอโศการาม”** ท่านย้ำเหตุที่จะทำงานนี้ว่า

- ช่วยหมู่คณะ
- เพื่อเกียรติพระศาสนา
- เพื่อรักษาข้อปฏิบัติให้ไปสู่จุดหมายคือพระนิพพาน

แผนงานเบื้องต้นของท่านในครั้งนั้นมี ๔ ประการคือ

- สร้างพระหนึ่งล้านองค์เพื่อแจกผู้มาร่วมงานและบรรจุในเจดีย์
- สร้างพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย
- อุปสมบทพระภิกษุ ๘๐ รูป (หนึ่งในภิกษุบวชใหม่ก็คือ หลวงปู่ฟัก สันติธัมโมหรือพระครูสันติวีรญาณ) บรรพชาสามเณร ๘๐ รูป บวชนุ่งขาวถือศีล ๘ (อุบาสก ๘๐ คน อุบาสิกา ๘๐ คน) การบวชมี ๗ วันเป็นอย่างน้อย

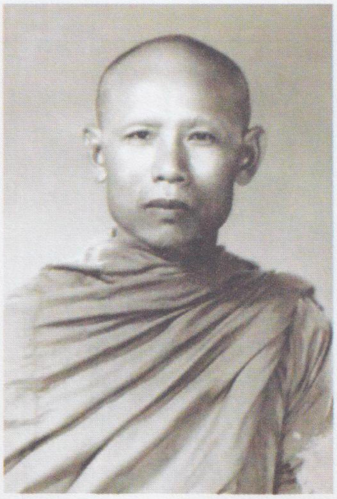

หลวงพ่อทอง จนฺทสิริ จึงได้มีโอกาสมาช่วยเตรียมการจัดงานสมโภชฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ ท่านได้ถูกแต่งตั้งเป็นกรรมการจัดงาน และทำหน้าที่ควบคุมการก่อสร้างที่พักสำหรับพระและเณร

❖ ความสูญเสียครั้งใหญ่ ❖

เช้าของวันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๔ เหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดก็เกิดขึ้นเมื่อเวลา ๑๑.๐๐ น. ไม่มีผู้ใดเห็นท่านพ่อลีเปิดประตูออกมา พระและสามเณรจึงได้เปิดหน้าต่างเข้าไปดู พบร่างท่านนอนแน่นิ่งในอิริยาบถสีหไสยาสน์ หมดลมหายใจอยู่ในอิริยาบถนอนอันสงบประดุจนอนหลับ มรณภาพตามแบบอริยสงฆ์สาวกผู้ถึงพร้อมด้วยศีลธรรม ท่านไม่ได้ห่มจีวร ใส่แต่อังสะและสบง ขาซ้ายคู้ขึ้นหน่อยหนึ่งเหมือนลักษณะของพระ ๒๕ พุทธศตวรรษที่ท่านนิยมสร้าง สิริอายุท่านพ่อลีได้ ๕๕ ปี ๒ เดือน ๒๕ วัน อายุพรรษา ๓๔ พรรษา

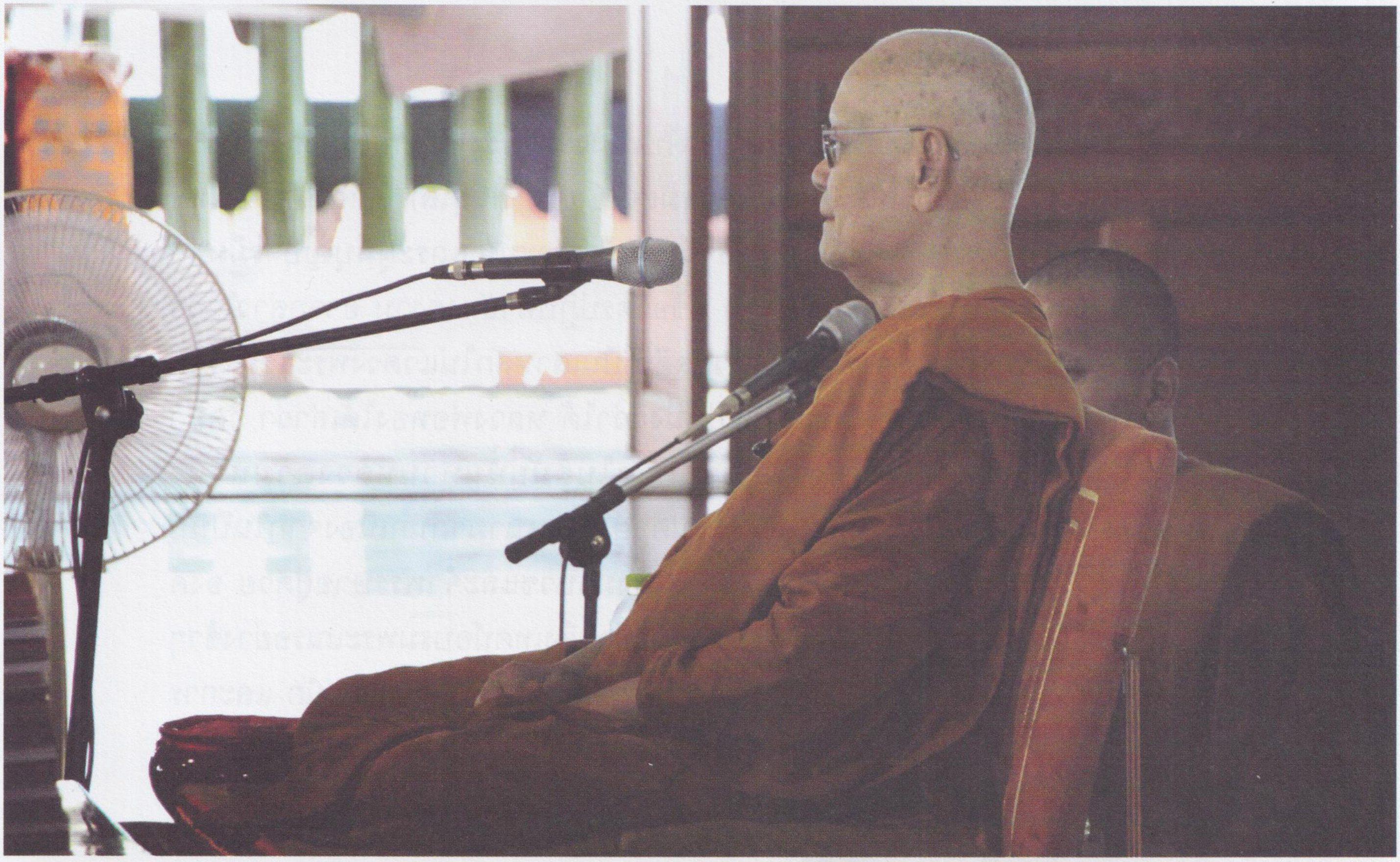

❖ ที่วัดป่าบ้านตาด ❖

พระกรรมฐานสายวัดป่าในสมัยนั้น ต่างก็มีความมุ่งหวังที่จะได้เข้าไปศึกษาธรรมะกับองค์หลวงตามหาบัว ที่วัดป่าบ้านตาดด้วยกันทั้งสิ้น และหลวงพ่อทองก็เป็นหนึ่งในจำนวนนั้นที่มีความมุ่งหวังเช่นเดียวกัน หลังจากเสร็จงานท่านพ่อลีแล้ว ในปี พ.ศ. ๒๕๐๖ ท่านจึงได้เดินทางมาจำพรรษาที่วัดป่าบ้านตาด จังหวัดอุดรธานี โดยได้รับความเมตตาจากหลวงปู่เจี๊ยะ จุนฺโท เป็นผู้ประสานงานในเรื่องของที่พักอาศัย และในปีนี้เอง

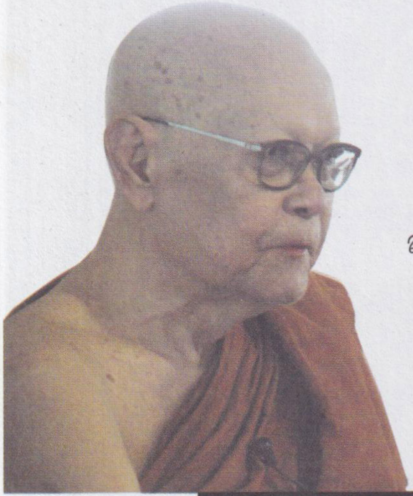

หลวงพ่อทองได้มีโอกาสไปร่วมงานพระราชทานเพลิงสรีรสังขารของท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) เจ้าอาวาสวัดโพธิสมภรณ์ จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นพระมหาเถระผู้มีบุญบารมีมากรูปหนึ่ง มีคุณธรรมสูง มีข้อวัตรปฏิปทาอันงดงาม อาจกล่าวได้ว่าท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์เป็นเสาหลักในแวดวงพระกรรมฐานในยุคสมัยนั้นอีกรูปหนึ่งก็ว่าได้ หลวงพ่อทองได้เล่าว่า วัดป่าบ้านตาดในสมัยนั้นท่านหลวงตามหาบัวจะไม่ค่อยได้เทศนามากนักเนื่องจากในปีนั้นมีพระฝรั่งมาบวชและจำพรรษาอยู่ด้วย องค์หลวงตาท่านจึงเทศน์อบรมพระเณรอย่างช้าๆ และเนื้อหาธรรมก็ไม่ได้ลึกซึ้งมากนัก และการแสดงธรรมของหลวงตามหาบัว ท่านแสดงไม่มากอาทิตย์หนึ่งมีการแสดงธรรมสัก ๒ ครั้ง

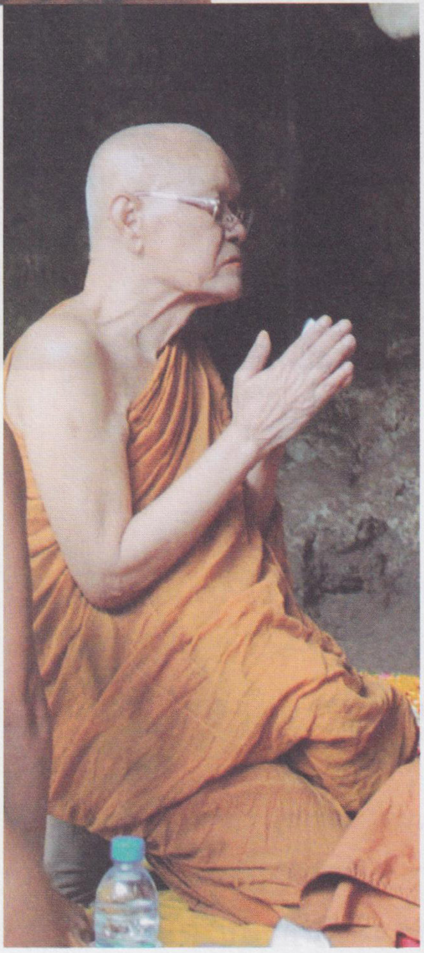

หลวงพ่อทองกล่าวว่า ทำให้ท่านพลาดโอกาสที่จะได้ฟังเนื้อหาธรรมที่ละเอียดและลึกซึ้งดังเช่นแต่ก่อน หลวงพ่อทองจำพรรษาที่วัดป่าบ้านตาดด้วยระยะเวลาสั้นๆ เพียงพรรษาเดียว หลังจากออกพรรษาแล้วได้เดินทางไปยังวัดถ้ำกลองเพล เพื่อไปกราบหลวงปู่ขาว อนาลโย และในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๗ จึงได้เดินทางไปบำเพ็ญเพียรต่อที่วัดถ้ำขาม อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร และที่วัดแห่งนี้เองหลวงพ่อทองได้มีโอกาสจำพรรษา

ร่วมกับพระราชนิโรธรังสีคัมภีรปัญญาวิศิษฏ์ (หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี) แห่งวัดหินหมากเป้ง อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย, หลวงพ่ออุทัย สิริธโร วัดเขาใหญ่เจริญธรรมญาณสัมปันโน อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา, พระอาจารย์สาย, พระอาจารย์ประมวล ภายหลังจากออกพรรษาแล้ว หลวงพ่อทองจึงได้กลับไปเยี่ยมญาติซึ่งป่วยอยู่ที่ จังหวัดอุบลราชธานี และกลับไปยังวัดถ้ำกลองเพลเพื่อกราบลาหลวงปู่ขาว อนาลโย กลับไปยังวัดอโศการาม ท่านเล่าให้ฟังว่าในครั้งนั้นท่านยังไม่ได้กราบลาหลวงตามหาบัว

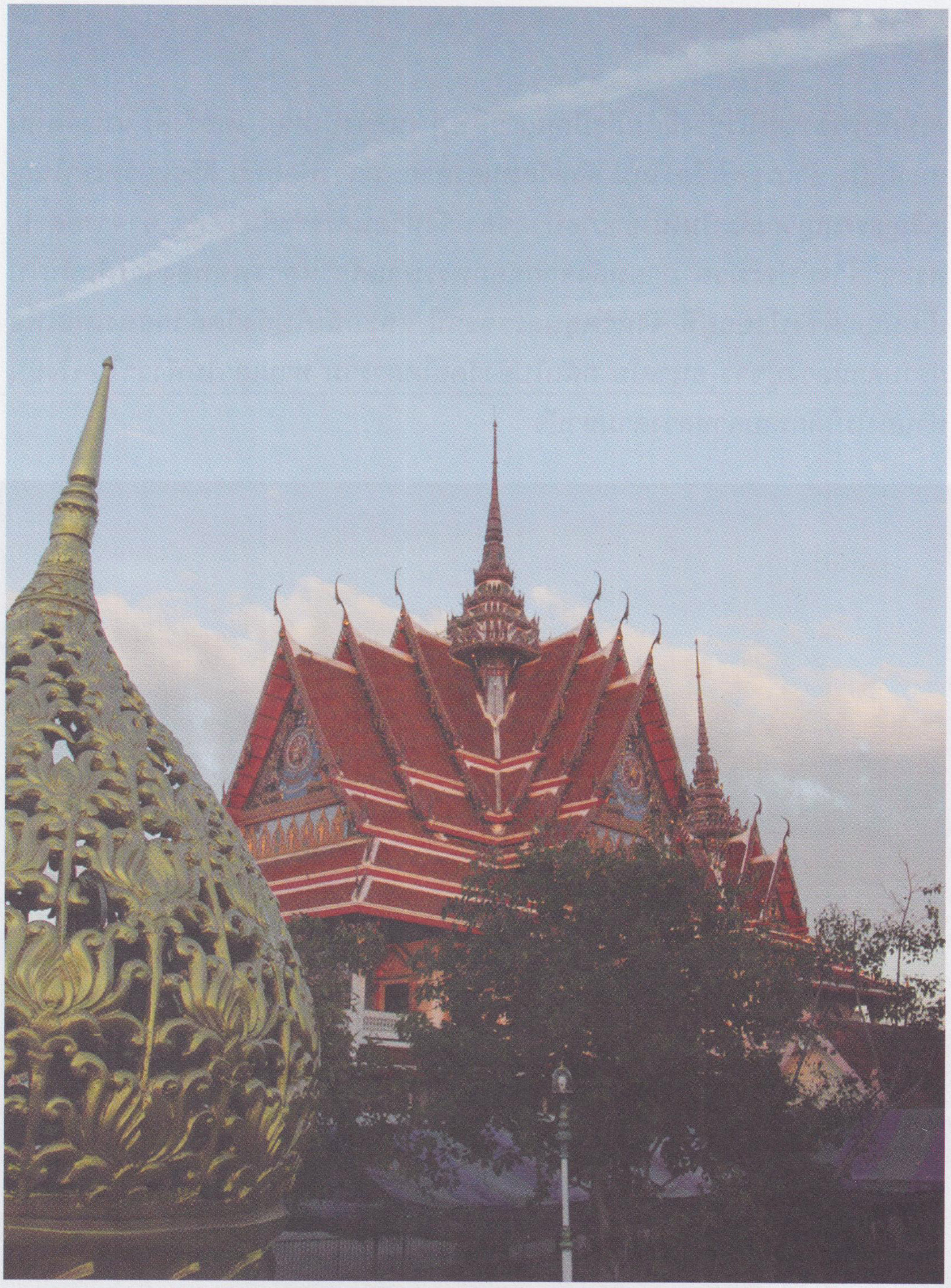

❖ การเดินทางกลับไปยังวัดอโศการาม ❖

พระกรรมฐานสายวัดป่าเมื่อเดินทางไปที่แห่งหนตำบลใด ท่านก็เดินทางจริงๆ คือ เดินทางด้วยเท้า หลวงพ่อทองท่านเดินจากจังหวัดอุดรธานี ไปยังจังหวัดขอนแก่น และเข้าพักแรมที่วัดป่าวิเวกธรรม เป็นเวลา ๓ คืน แล้วจึงเดินทางต่อไปยังจังหวัดชัยภูมิ พักค้างแรมที่จังหวัดชัยภูมิ ประมาณ ๓ คืน ค่ำที่ไหนก็จำวัดที่นั่นตามแบบฉบับของพระป่า จนกระทั่งเดินทางไปถึงอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ใช้เวลาเดินทางจากจังหวัดอุดรธานี ไปถึงอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ รวมทั้งสิ้นประมาณ ๑๖ วัน ท่านยังเล่าติดตลกว่า **“หากเดินจริงๆ แล้วก็ใช้เวลาเพียง ๑๕ วันเท่านั้นเอง”** จากจังหวัดนครสวรรค์ ท่านจึงได้เดินทางกลับไปยังวัดอโศการาม

❖ การศึกษาด้านปริยัติธรรม ❖

หลวงพ่อทอง เมื่อครั้งที่ท่านได้จำพรรษาที่วัดป่าคลองกุ้ง จังหวัดจันทบุรี ได้ศึกษาพระปริยัติธรรมจนสอบไล่ได้นักธรรมเอก และในพรรษาที่ ๖ ท่านได้ไปเรียนวิชาภาษาบาลีที่วัดบรมนิวาสราชวรวิหาร กรุงเทพฯ เพื่อที่จะสอบเปรียญ ๓ แต่ก็สอบไม่ผ่าน เพราะเวลาเรียนมีจำกัด

ท่านเล่าให้ฟังว่า เวลาเรียนวันละ ๒ ชั่วโมง เริ่มเรียนเวลา ๓ โมงเช้าจนถึง ๑๑ โมงก็พัก อาจารย์ที่สอนท่านก็ฉันเพล แต่หลวงพ่อทอง ท่านไม่ฉันเพล เริ่มเรียนต่อในช่วงบ่ายโมงจนถึงห้าโมงเย็นจึงเลิก

เรียนไวยากรณ์ก็ท่องตามครูอาจารย์ และไม่มีเวลาแปลธรรมบท เพราะเวลาเรียนจำกัด เมื่อถึงเวลาสอบ ท่านก็ไม่อยากสอบแต่ครูอาจารย์บังคับให้ไปสอบ ผลการสอบออกมาท่านจึงสอบเปรียญ ๓ ไม่ผ่าน

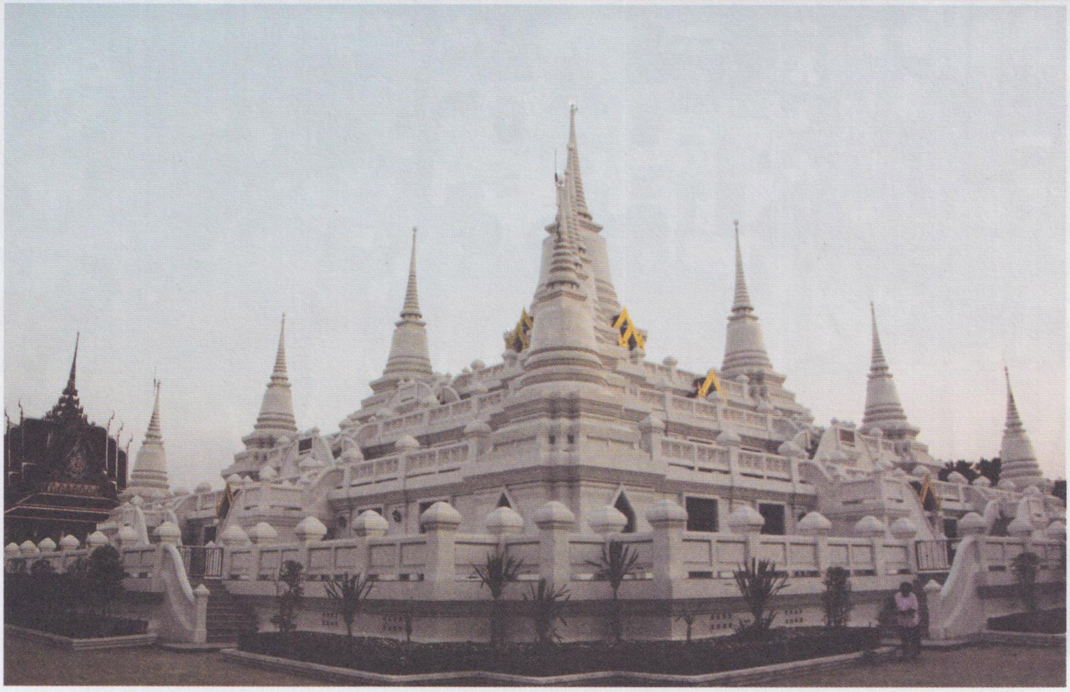

วัดอโศการาม

วัดอโศการาม เป็นวัดสังกัดธรรมยุติกนิกาย ตั้งอยู่เลขที่ ๑๓๖ หมู่ ๒ กิโลเมตรที่ ๓๑ ถนนสุขุมวิท (สายเก่า) ตำบลท้ายบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

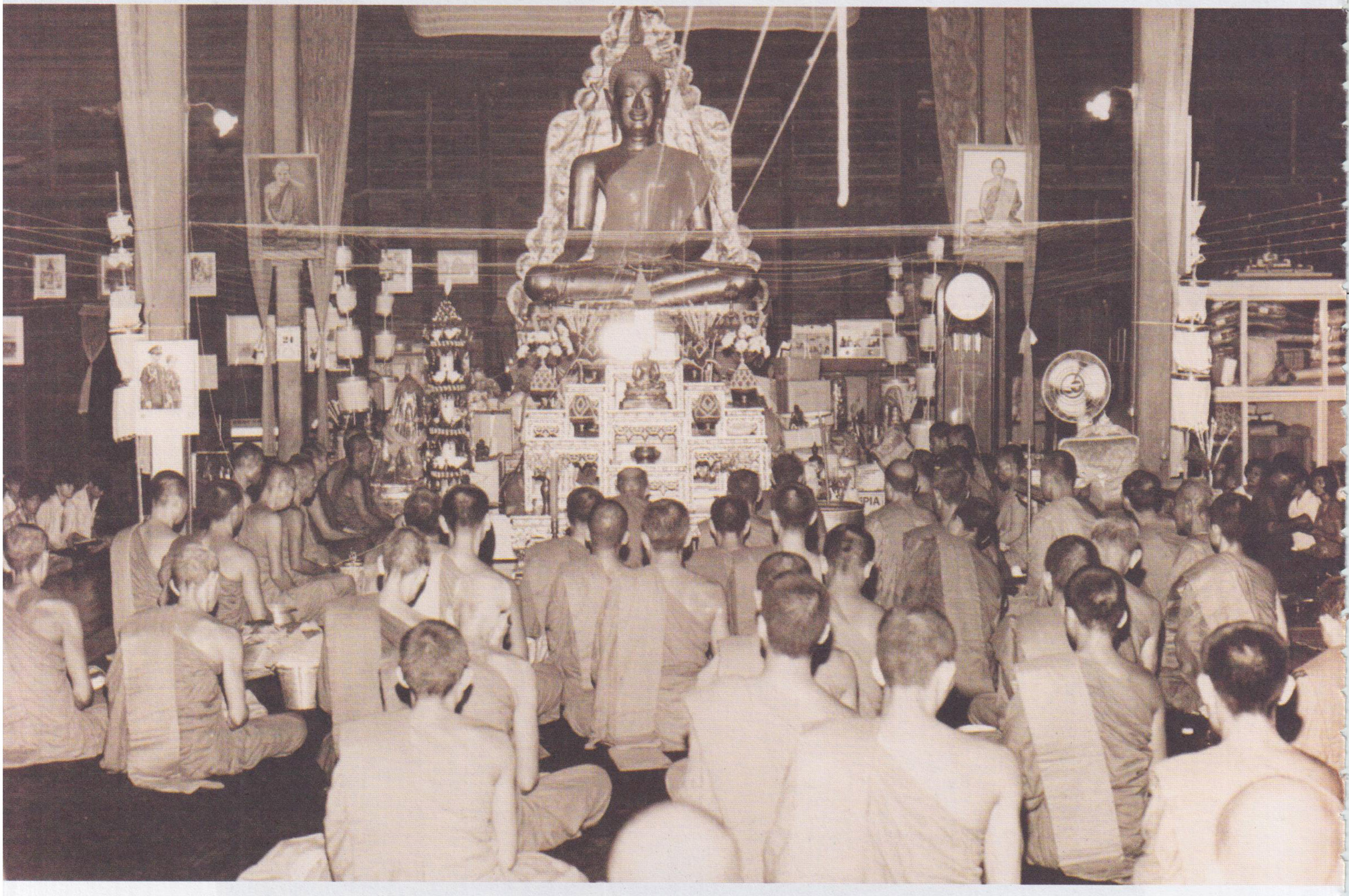

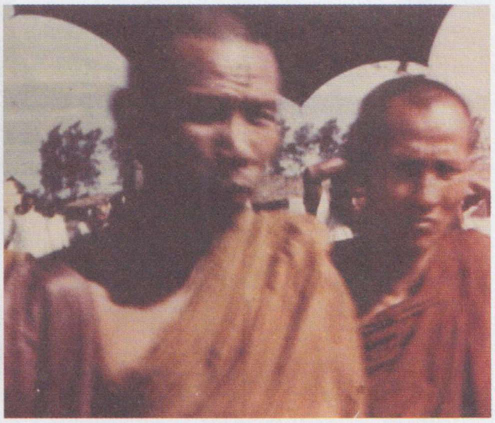

สืบเนื่องมาจากครั้งที่ ท่านพ่อลี ธมฺมธโร ได้เดินทางไปเยี่ยมดินแดนพุทธภูมิ และนมัสการสังเวชนียสถานต่างๆ ทางพระพุทธศาสนาในประเทศอินเดียเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๓ และได้อยู่จำพรรษาที่ ตำบลสารนาถ *(ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน)* เมืองพาราณสี ท่านได้เห็นพระเจดีย์และพระสถูปที่พระเจ้าอโศกมหาราชทรงสร้างไว้ทรุดโทรมหักพัง ท่านจึงคิดจะสร้างพระเจดีย์เพื่อทดแทนไว้สักแห่งในประเทศไทย

ลูกศิษย์ท่านพ่อลี ธมฺมธโร

ต่อมาประมาณเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. ๒๔๙๖ ท่านพ่อลีได้ไปนั่งสมาธิที่วัดเขาพระงาม จังหวัดลพบุรี โดยท่านได้เล่าว่า **“คืนนั้นนั่งสมาธิตลอดสว่าง นั่งอยู่ด้วยกัน ๖ รูป และได้ยินเสียงแปลกประหลาดดังบนศีรษะห่างๆ คล้ายฝนตก สักครู่หนึ่งก็ได้เห็นพระรูปตกลงมาใกล้ๆ เป็นแก้วเจียระไนสี่เหลี่ยม โตประมาณนิ้วหัวแม่มือ”** พระรูปดังกล่าว คือ พระรูปของพระเจ้าอโศกมหาราช ซึ่งเป็นผู้ทรงทะนุบำรุงส่งเสริมพระพุทธศาสนาอย่างใหญ่หลวง ทรงอุปถัมภ์ค้ำชูพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองในขณะที่พระองค์ดำรงพระชนม์ชีพอยู่ ทรงเป็นองค์ศาสนูปถัมภกในการทำสังคายนาพระไตรปิฎก ครั้งที่ ๓ ที่มีขึ้นที่เมืองปาฏลีบุตร โดยมีพระโมคคัลลีบุตรเป็นองค์ประธาน ประกอบด้วยพระภิกษุอีก ๑,๐๐๐ รูป ด้วยเหตุนี้ เมื่อท่านพ่อลีได้รับบริจาคที่ดินจากนางกิมหงษ์และนายสุเมธ ไกรกาญจน์ เพื่อสร้างวัด ท่านพ่อลีจึงได้นำพระนามของพระเจ้าอโศกมหาราชมาตั้งเป็นชื่อวัด โดยให้ชื่อว่า “วัดอโศการาม”

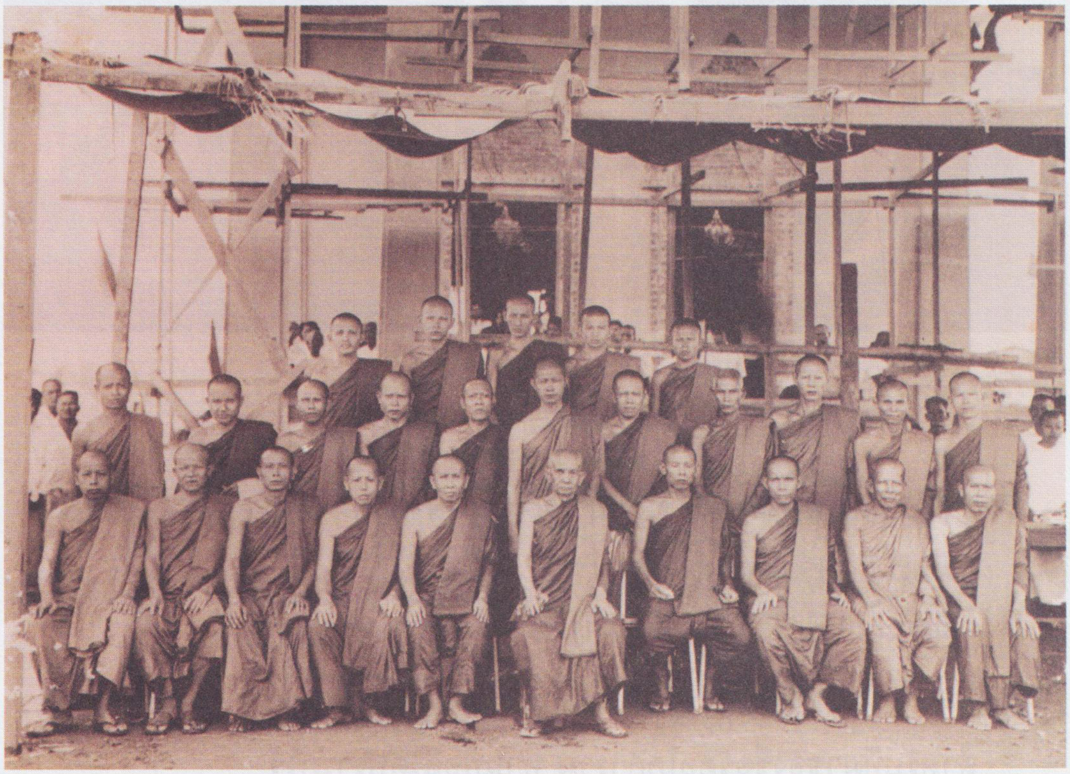

บริเวณ **“วัดอโศการาม”** เดิมเรียกว่า **“นาแม่ขาว”** เจ้าของที่ดิน คือนางกิมหงษ์และนายสุเมธ ไกรกาญจน์ ได้ถวายที่ดิน แด่ท่านพ่อลีเพื่อสร้างวัด มีเนื้อที่ประมาณ ๕๓ ไร่ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๔๙๗ ท่านพ่อลีจึงได้จัดตั้งเป็นสำนักสงฆ์ในปี พ.ศ. ๒๔๙๘ โดยให้พระลูกศิษย์คือพระครูใบฎีกาทัศน์ มาดูแลสำนักแทนพร้อมกับพระลูกศิษย์อีก ๕ รูป พรรษาที่ ๑ คือปีแรกที่สร้างวัด *(ปีพุทธศักราช ๒๔๙๘)*

- มีพระภิกษุจำพรรษา ๖ รูป ไม่มีสามเณร พรรษาที่ ๒ (ปีพุทธศักราช ๒๔๙๙)

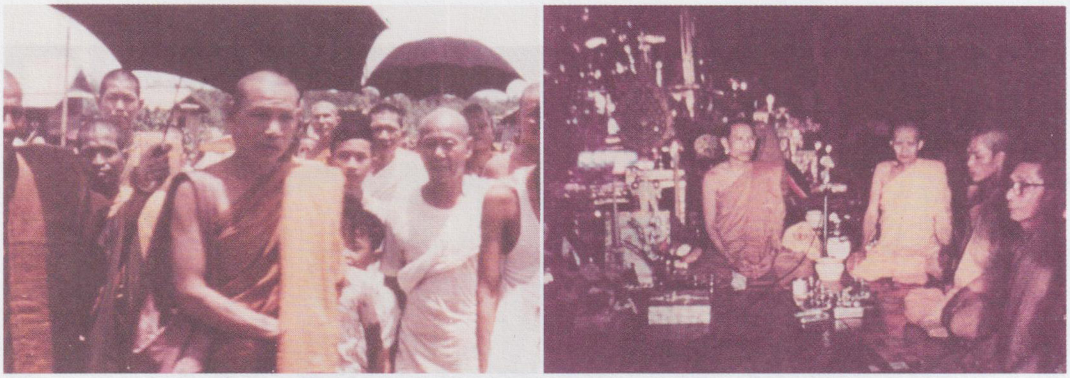

- เป็นปีแรกที่ท่านพ่อลีได้เริ่มมาอยู่จำพรรษาด้วย
- มีพระภิกษุจำพรรษา ๑๒ รูป
- มีสามเณรจำพรรษา ๔ รูป ในปีนี้ได้รับอนุญาตให้ยกฐานะจากสำนักสงฆ์เป็น **“วัดอโศการาม”**

สำหรับที่มาของชื่อวัดอโศการาม ท่านพ่อลีได้ปรารภไว้ดังนี้ “การตั้งชื่อวัดอโศการามนี้ มิใช่คิดขึ้นในคราวที่ตั้ง ได้คิดชื่อนี้ขึ้นตั้งแต่ปีที่จำพรรษาอยู่ในตำบลสารนาถ เมืองพาราณสี ได้เอานามของท่านผู้มีคุณวุฒิ เป็นฉายาลักษ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ ฉะนั้นจึงได้สร้างพระรูป (พระเจ้าอโศกมหาราช) นี้ ขึ้นประกอบในนามของวัดเพื่อเป็นสวัสดิมงคลสืบต่อไป”

อนึ่งในปี พ.ศ. ๒๔๙๙ นี้ ท่านพ่อลีได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระครูชั้นสัญญาบัตร ปรากฏนามว่า **“พระครูสุทธิธรรมาจารย์”**

พรรษาที่ ๓ (ปีพุทธศักราช ๒๕๐๐) งานฉลองสมโภช ๒๕ พุทธศตวรรษ งานฉลองนี้ได้จัดให้มีการบวชพระ ๘๐ รูป เณร ๘๐ รูป ชีปะขาว ๘๐ รูป ชีพราหมณ์ ๘๐ รูป ตั้งแต่วันที่ ๑๒ - ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๐ (เดิมจะจัดงานแค่ ๑๕ วัน แต่ชาวบ้านไม่ยอมให้เลิก จึงเพิ่มเป็นทั้งหมด ๑๘ วัน) ซึ่งทางวัดได้จัดให้ร่วมทำบุญถวายปัจจัยเครื่องอัฐ บริขารของพระ ๕๐๐ บาท โดยทางวัดจัดหาสิ่งของเอง เณร ๓๐๐ บาท ชุดบวชชีพรามหณ์ ๑๕๐ บาท

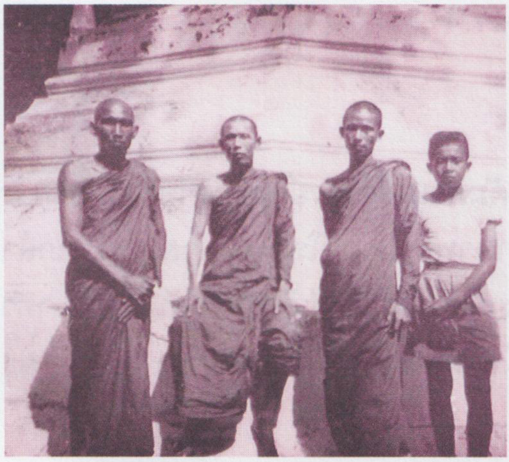

หลวงพ่อทองเล่าว่า ท่านมีหน้าที่ส่งการ์ดเชิญ (ปัจจุบันคือใบฎีกา) นำมาม้วนๆ ติดแสตมป์ เขียนชื่อ ที่อยู่ ส่งไป ๔๙ จังหวัด และเปรยว่า “มันแปลกเหมือนกันนะ วัดบางแห่งไม่มีที่อยู่ ท่านพ่อลี จะนั่งหลับตา แว็บเดียวออก อึดใจเดียวแล้วก็บอกที่อยู่ในการจัดส่ง” หลวงพ่อทอง ก็จดที่อยู่ไปตามที่ท่านพ่อลีได้บอก สมัยนั้นยังไม่มีการบันทึกอะไรเหมือนสมัยนี้

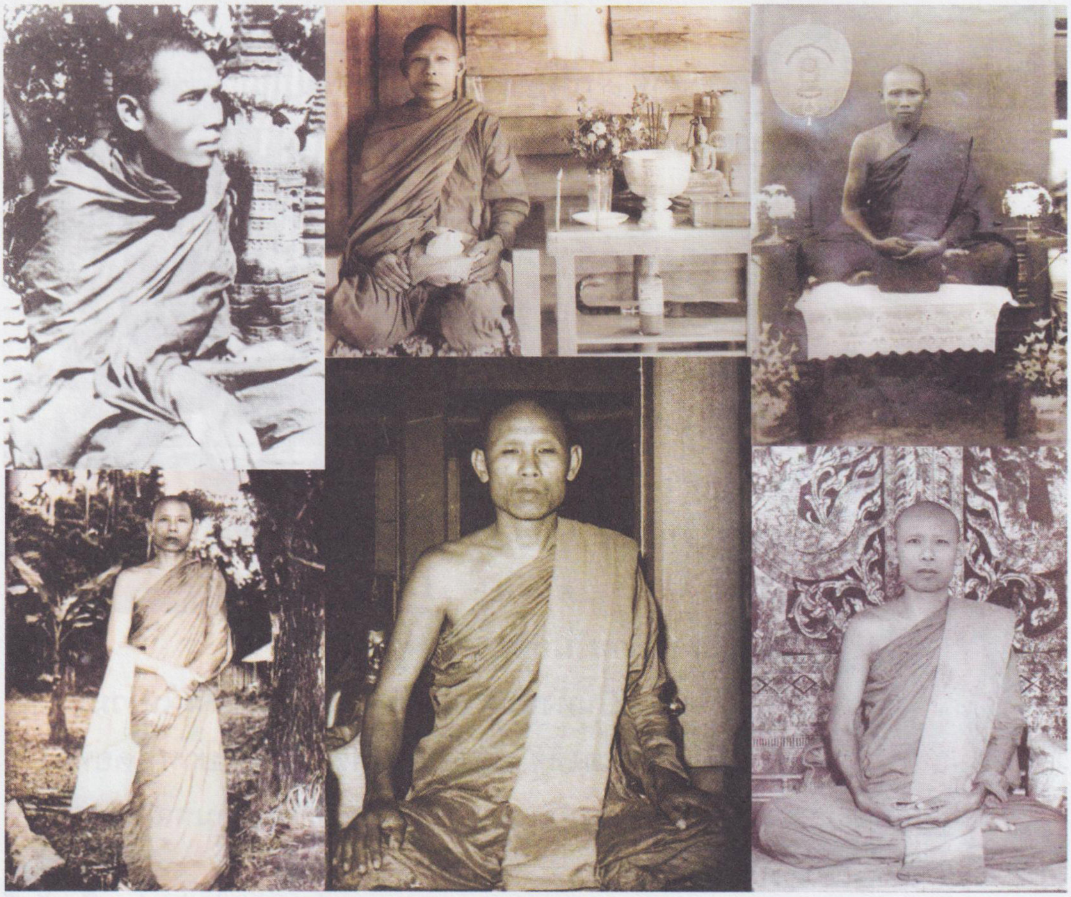

สูญเสียท่านพ่อลี

ปี พ.ศ. ๒๕๐๔ พระสุทธิธรรมรังสีคัมภีรเมธาจารย์ (ท่านพ่อลี) มีอาการอาพาธด้วยโรคหัวใจโต จนต้องเข้ารับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลพระปิ่นเกล้า ท่านก็ได้ไปเยี่ยมเยียนเฝ้าดูแลบ่อยๆ จนกระทั่งท่านพ่อลีได้เดินทางกลับมารักษาตัวต่อที่วัดอโศการาม และถึงแก่มรณภาพลงเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๐๔

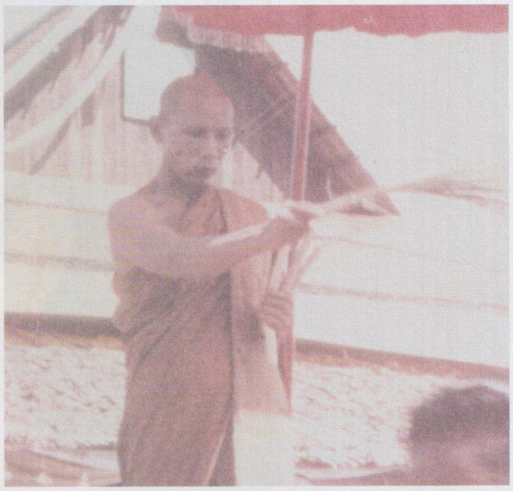

สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (จวน อุฏฺฐายี) ทรงเป็นประธานอุปถัมภ์ในการประกอบพิธีบำเพ็ญกุศลในงานศพท่านพ่อลี และยังทรงพระกรุณารับภาระเป็นผู้รักษาการในหน้าที่เจ้าอาวาสวัดอโศการามอยู่อีกระยะหนึ่ง

สมัยที่ท่านพ่อลีมรณภาพลงใหม่ๆ นั้น มีพระเถรานุเถระที่รักเคารพนับถือในคุณงามความดีของท่านพ่อลี ได้มาอยู่ช่วยงานกันมาก บางท่านก็มาอยู่นาน อาทิเช่น หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ, หลวงปู่ฝั้น อาจาโร, หลวงปู่กงมา จิรปุญฺโญ, หลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน เป็นต้น ซึ่งบางท่านก็ได้มาอยู่จำพรรษาให้ด้วย คือหลวงปู่สิม พุทธาจาโร, พระอาจารย์เม้า, พระอาจารย์ถวิล เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อช่วยให้วัดอโศการามและคณะศิษย์ มีความมั่นคงและเจริญสืบเนื่องต่อไป

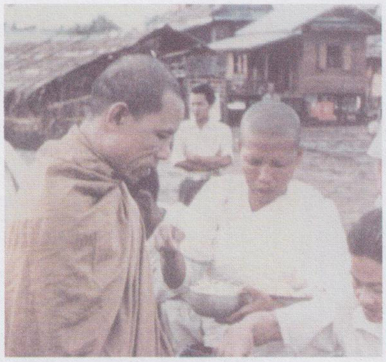

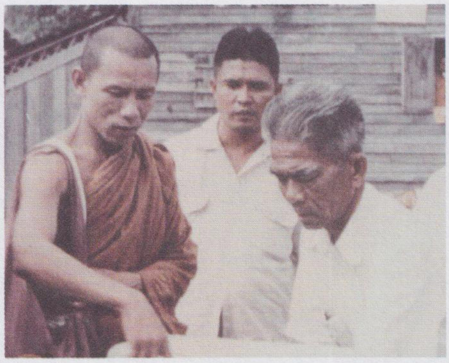

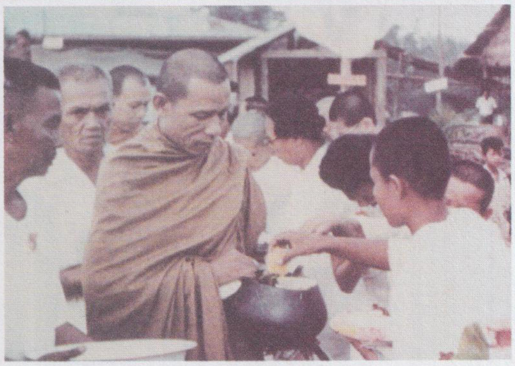

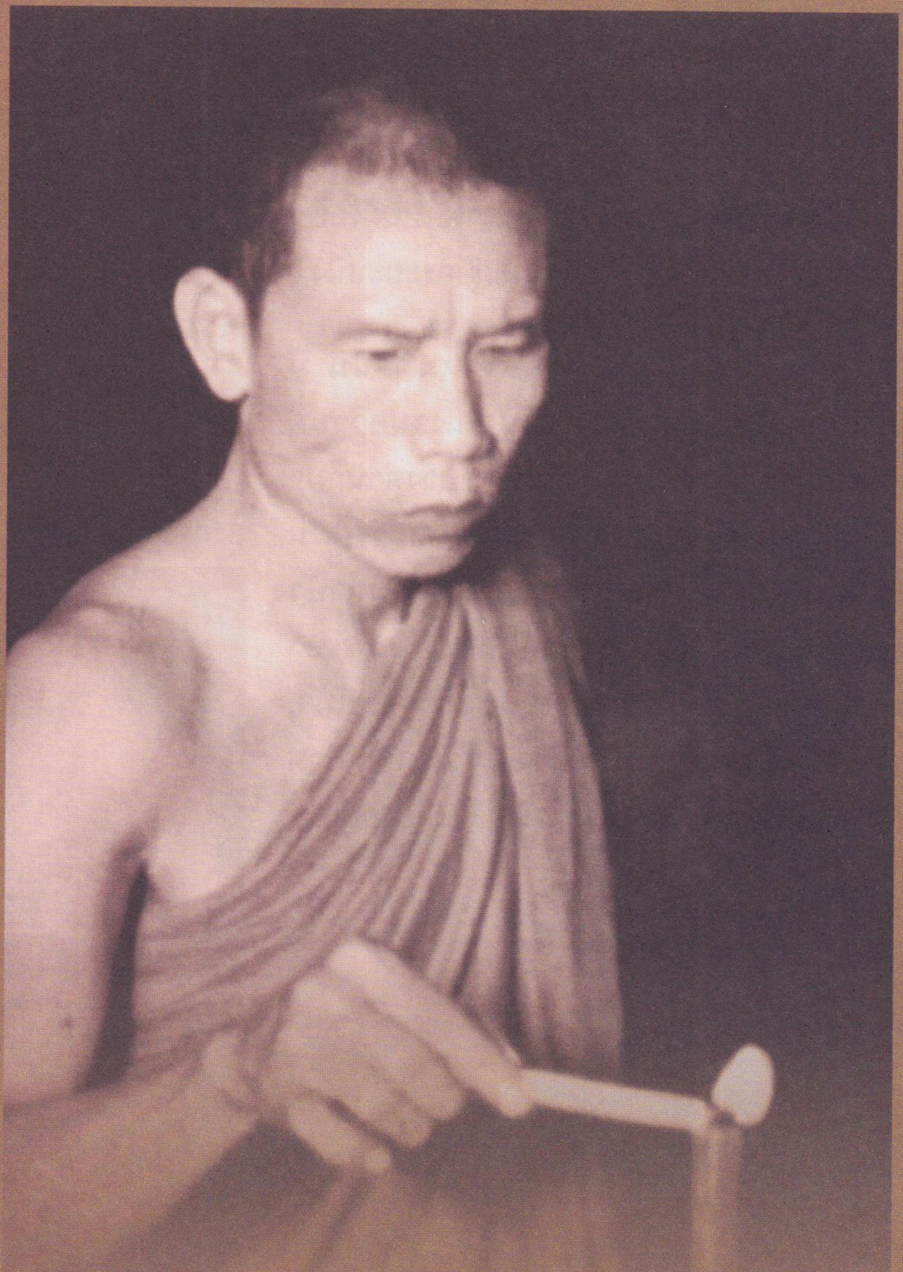

ประชุมสงฆ์และคณะศิษย์ เพื่อพิจารณาจัดการศพท่านพ่อลี

ปี พ.ศ. ๒๕๑๔ สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายี) วัดมกุฏกษัตริยาราม ทรงรับสั่งให้คณะศิษยานุศิษย์ของท่านพ่อลีทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์มาเข้าร่วมประชุมเพื่อพิจารณาจัดการศพของท่านพ่อลี หลังจากที่ได้มรณภาพมานานพอสมควรแล้ว เมื่อได้ปรึกษาหารือกันแล้วปรากฏมีความเห็นส่วนใหญ่ต้องการเก็บสรีรสังขารร่างของท่านพ่อลีไว้ต่อไป เพื่อให้เป็นศูนย์รวมจิตใจของคณะศิษยานุศิษย์ ผู้เคารพเลื่อมใสที่ตั้งใจมาปฏิบัติบูชาอยู่เสมอ และเป็นหลักประกันความเจริญมั่นคงของวัดในระยะนั้นด้วย

เล่าเรื่องธุดงค์

หลวงพ่อทองเมตตาเล่าถึงการธุดงค์ของท่าน โดยในครั้งนั้นท่านได้ร่วมเดินทางไปกับหลวงปู่เจริญ แห่งวัดถ้ำปากเปียง ไปยังจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ท่านปรารภก่อนที่จะเล่าเรื่องของท่านเองว่า **“พระก็คนเหมือนกัน บางทีก็มีเหตุการณ์ที่ไม่น่าเกิดกับพระ แต่ก็เกิด”** ในพระไตรปิฎกก็ยังได้เล่าถึงเรื่องหนึ่งว่ามีพระภิกษุรูปหนึ่งไปภาวนาวิเวกของท่านอยู่ดีๆ ในป่า บังเอิญมีผู้ชายกับผู้หญิงคู่หนึ่งได้นัดพบกันเพื่อเสพกามคุณ แต่พอดีฝ่ายผู้ชายไม่มา ฝ่ายผู้หญิงก็เดินไปเดินมา และได้เห็นพระภิกษุนั่งภาวนาอยู่ ก็คิดในใจ

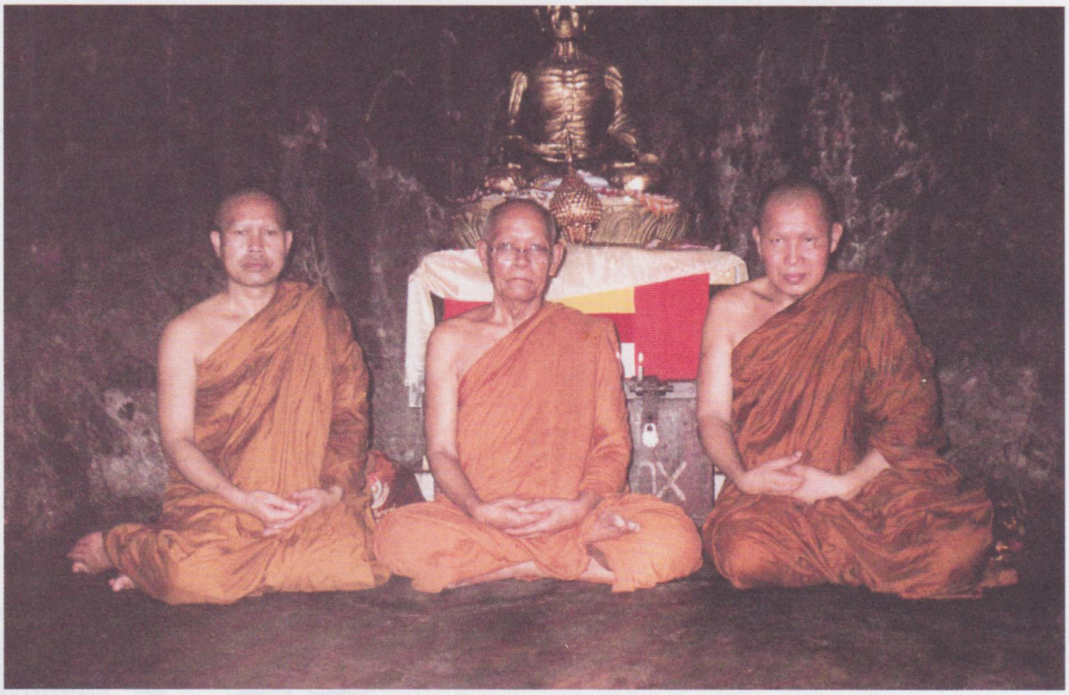

ว่าพระภิกษุก็คือคนนั่นแหละ คิดแล้วก็แสดงมารยาต่างๆ ส่วนพระภิกษุรูปนี้ก็เกิดกิเลสตัณหาครอบงำตบะแตก ความทราบไปถึงพระพุทธเจ้าถึงเหตุการณ์นี้ จึงเปล่งรัศมีให้พระพุทธองค์อยู่ตรงหน้า พระภิกษุรูปนี้จึงได้สติ จิตกลับเข้ามาสู่สมาธิ แล้วเหาะหนีไป จึงเอาตัวรอดได้

เมื่อพูดจบ หลวงพ่อทองจึงกลับมาเล่าเรื่องวิบากกรรมที่ท่านได้เผชิญเมื่อคราวธุดงค์ในปีแรกให้ฟัง

ในคราวนั้นประมาณปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ท่านได้ออกจากวัดอโศการาม โดยในช่วงหลังออกพรรษาแล้วประมาณ ๑ ม.ค. ซึ่งตรงกับงานฤดูหนาวของภาคเหนือ ท่านจึงได้เริ่มเดินทางไปยัง

อำเภอผ่านจังหวัดเชียงราย เดินไปได้ครึ่งวันถึงบ้านกู่สองซอง ตอนนั้นท่านได้พรรษา ๕ และท่านได้ร่วมธุดงค์กับหลวงปู่เจริญแห่งวัดถ้ำปากเปียง พอเดินไปถึงป่าผาจลุย จังหวัดเชียงราย ได้มีพระรูปหนึ่ง อายุได้ประมาณ ๗๐ ปี มีเณรอีกหนึ่งคอยปฏิบัติดูแลอยู่ ต่อมาได้สักระยะหนึ่งจะมีพวกชาวบ้านอายุประมาณ ๔๐ - ๕๐ ปี มาขอฟังเทศน์ เขาจะสลับกันมาฟังเทศน์ เช่นว่าคืนหนึ่งผู้ชายเฝ้าบ้าน ผู้หญิงจะมาฟังเทศน์ ส่วนท่านเทศน์องค์เดียว ซึ่งตามปกติคนเมืองเหนือจะกินข้าวเย็นประมาณ ๒ ทุ่ม และมาฟังเทศน์ตอนประมาณ ๓ ทุ่ม เทศน์ไปประมาณ ๑ - ๒ ชั่วโมง ไม่มีใครหนีไปนอนสักคน บางทีเทศน์ยันตี ๕ พวกผู้หญิงยังนั่งฟังกันอยู่ แต่สำหรับผู้ชาย พอตี ๒ - ๓ ก็หนีไปนอนหมดแล้ว

ต่อมามีพระรูปหนึ่งชื่อ **"มหาทองอินทร์"** อยู่วันสันติธรรมกับหลวงปู่สิงห์ ท่านได้ธุดงค์มาเจอแล้วมาพูดกับเราว่าต่อไปนี้ผมสบายแล้ว มีครูอาจารย์มาเป็นหน้าที่ของครูอาจารย์แล้ว

ตอนประมาณปี พ.ศ. ๒๕๐๑ หลวงพ่อทองฝันว่าลงมาจากดอย พอมาถึงตีนดอย ได้เจอผู้หญิง ๒ คน คนหนึ่งเป็นเด็กอายุขวบกว่า ดูท่าทางไม่สบาย จึงถามไปว่า **เป็นอะไร**

เด็กก็ตอบว่า *"ไม่สบาย เป็นไข้หน้าซีด"*

ท่านจึงพูดต่อว่า *"อยากหายไหม"* ถ้าอยากหายให้ตามท่านไป

เด็กคนโตบอกว่า *"อยาก"*

ท่านจึงพาไปขึ้นเขาที่เพิ่งลงมา โดยไต่ลำไม้ไผ่ขึ้นไปบนศาลา มีคนนั่งทำบุญอยู่เต็มไปหมด หลวงพ่อทองเดินไปเอาขันน้ำมาตักน้ำมนต์มาให้เด็กลูบหน้า บอกว่า "ลูบหน้าซะ เดี๋ยวก็หาย"

ปรากฏว่า อาการซีดค่อยๆ หายไป และเด็กก็หายไปด้วย

ในตอนนั้นปรากฏว่าเพศบรรพชิตที่ท่านถืออยู่เปลี่ยนเป็นเพศฆราวาส เพศพระหายไป จิตใจก็เปลี่ยนไปนะ ตัวรู้ของเรานี่ (ท่านชี้นิ้วขึ้นประกอบคำบรรยาย)

เราจะกำหนด ไม่กำหนด ก็รู้อยู่อย่างนั้น จะพูดจะทำอะไรก็รู้อยู่อย่างนั้นในเพศฆราวาส อย่าพูดอย่างนี้ ปากก็พูดไป ใจก็ดิ่งอยู่อย่างนี้ (เหมือนนิ้วชี้ที่ท่านยกขึ้นมาประกอบคำพูด)

นึกแปลกใจว่าจิตพระอรหันต์เป็นอย่างนี้หรือ คำว่า "มหาสติ" เป็นอย่างนี้หรือ

ถ้าเป็นอย่างนี้ใจจะเป็นทุกข์อย่างไร จะทำอะไรก็ทำไป จะพูดอะไรก็พูดไปตามเหตุตามปัจจัย แต่ใจนี้ไม่เอาด้วย ไม่บุญ ไม่บาป ไม่สุข ไม่ทุกข์ ปัจจุบันนี้เรานี่จะทุกข์อย่างไร ไม่ทุกข์ จะสุขอย่างไร

ไอ้นี่ทุกข์ (ท่านหมายถึงนิ้วชี้ที่ท่านยังยกขึ้นอยู่) เราก็สงสัยว่าจิตพระอรหันต์เป็นอย่างนี้หรือ เราก็ไม่รู้เหมือนกันใช่ไหม แต่ว่ามันมีความต้องการอยู่อันหนึ่งว่า **ไอ้ความเป็นหนึ่งนี่ เมื่อทิ้งขันธ์ไปแล้วเป็นอย่างไร อยากรู้**

คนเราจะรู้ได้อย่างไร เกิดครั้งเดียว ตายครั้งเดียวใช่หรือไม่ ต้องการจะรู้ตรงนั้น นอกนั้นไม่มีอะไรเลย

เมื่อท่านเปลี่ยนกลับมาเป็นเพศพระ ไอ้สองคนนั้นก็หายไป

ท่านเล่าว่าไม่กล้าลงจากดอยไปที่เก่าอีก ท่านเดินไปตามไหล่เขา พอพ้นจากชายศาลา มีคนสองคนเดินสวนมา คนแรกใส่กางเกงขาสั้น มีผ้าขาวม้าคาดเอว ร่างใหญ่แบกมีดขอไว้ คนที่สองใส่กางเกงขายาว เสื้อแขนยาวแบบชาวนา มีมีดเหน็บหลัง คนที่สามคือลูกศิษย์หลวงพ่อในปัจจุบันชื่อ แก้ว มีภรรยา แต่ไม่มีลูก เวลาออกบิณฑบาตจะถือปิ่นโตให้ทุกวัน เป็นเวลาสามปีที่อยู่นั่น ชายคนที่สามมีมีดพก เราไม่เรียกเขาก็ไม่พูด เราถามเขาว่ามีธุระอะไร ขณะที่พูดอยู่นี้ จิตก็เป็นหนึ่งเดียวอยู่อย่างนี้ (ท่านยกนิ้วชี้ขึ้น) ไม่ล้มหายไป เราจะดูหรือไม่ดูเขาก็อยู่อย่างนั้น

หลวงพ่อทองถาม *"มีธุระอะไร"*

ชายลึกลับตอบ *"เขาให้มาเอาตัว"*

หลวงพ่อทองถาม *“เอาไปทำไม”*

ชายลึกลับตอบ *“เขาให้เอาไปประหารชีวิต”*

หลวงพ่อทองถาม *“ฉันมีความผิดอะไร”*

ขณะที่พูดต่อ ใจก็เป็นหนึ่งเดียวอยู่อย่างนั้น ไม่หวั่นอะไร ธรรมดาคนเราก็ต้องถามกันว่า ใครให้มาเอาตัวไป ทำความผิดอะไร แต่นี่ไม่ต้อง

หลวงพ่อทองพูดตอบไปว่า “พวกเธอทั้งสามไม่ต้องกลัวว่าเราจะหนี พวกเธอมีอาวุธติดตัว เรามีแค่มือเปล่า ถ้าฉันจะสู้เธอก็คงจะสู้เธอไม่ได้ (พูดพร้อมแบมือทั้งสองข้าง)

“แต่เอาอย่างนี้ ฉันไม่ไว้ใจพวกเธอ เธอจะทำให้กิจของฉันเสีย ฉันมีกิจอยู่อย่างหนึ่ง ถ้าใครจะทำอะไร ก็ทำต่อหน้า

อย่าลอบทำข้างหลังนะ ถ้าไม่เชื่อพวกแกสามคนไม่เหลือหรอก ฉันมีแต่มือ แต่แป๊บเดียวพวกเธออาจตายไปก็ได้” ท่านบอกให้ชายสามคนเดินนำหน้าไป แต่พวกนั้นไม่ยอม

ในที่สุดเขาให้คนหนึ่งเดินนำหน้า สองคนเดินคุมหลัง เดินมาถึงท้ายเขา เป็นทุ่งกว้าง มีแต่ต้นไม้ ไม่มีแมลงสักตัวเดียว ดูเหมือนโลกกว้างใหญ่ไพศาล เขาบอกให้หลวงพ่อยืนพนมมือ

ขณะยืนจะนึกถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ไม่จำเป็นต้องร้องขอ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ให้แคล้วคลาด ไม่มี เพราะใจเป็นหนึ่งเดียวอยู่อย่างนี้ แล้วท่านก็ถามต่อว่า

ออล เวท
ALL VET
ออลวิต-ซี
พลัส 3 ใน 1

“ใครเป็นมือเพชฌฆาตมา”

ไอ้คนตัวใหญ่ถือมีดมา เราก็เกิดมีความรู้สึกว่า มีดมันคมหรือเปล่า

จึงพูดไปว่า *“ไหนลองเอามีดมาแตะคอเรานี่สิ”*

พูดแล้วท่านก็เอานิ้วมาวางที่คอด้านซ้ายให้ดู พอมันเอามีดมาแตะนะ มันดูด ปั๊บ ปั๊บ.... ที่รับรู้ว่ามันดูดเนี่ย ไอ้ตัวรู้มันก็อยู่ของมันเหมือนเดิมนะ ไอ้ตัวที่รับรู้ขันธ์ ๕ มันก็ว่ากันไป ทีนี้เอามีดมาแตะคอ ไอ้คนนั้นมันก็เดินถอยไป พอมันกลับเข้ามาเราก็ยืนพนมมือ แป๊บเดียว เหมือนโดนเข็มฉีดยา

หัวขาด ไอ้ตัวรู้มันพุ่งขึ้นไป (พูดพร้อมชี้ขึ้นข้างบน) ไปภพไหน ภูมิไหน ไปนิพพาน ไม่รู้เหมือนกัน สะดุ้งตื่นเลย

ตัววาบขึ้นไป ท่านทำเอามือมาลูบดู ก็รู้สึกเจ็บคอ พูดพร้อมหัวเราะ

นึกในใจว่า *“คอกูขาดหรือเปล่า”* เพราะในความฝันมันเจ็บ พร้อมกับเอามือลูบคอไปมาก็ยังอยู่

จากนั้นท่านจึงพิจารณาว่า ทำไมถึงฝันแบบนี้ ศีลเราวิบัติหรือเปล่า ตั้งแต่บวชมาก็ไม่มี

ลุกขึ้นมาก็พิจารณาอีก ไม่ได้นั่งภาวนา พิจารณาเรื่องศีลเราผิดหรือเปล่า แต่ก็ไม่มี ไปเดินจงกรมก็เดินไม่สงบ กลับมานั่งคิดอีกก็ไม่มีจึงเข้านอน

ต่อมาเดือน ๔ ขึ้น ๕ ค่ำ ปี พ.ศ. ๒๕๐๒ พอออกจากพรรษา ท่านก็วิเวก สิ่งที่จะเจอเราก็ไม่อยากจะเจอ นี่ถึงขั้นคอขาดบาดตาย

ท่านเล่าเรื่องต่อว่าวันนั้นโยมอุปฐากเข้าไปเก็บหนี้สินที่บ้านแพะ ทางทิศตะวันตกของเชียงใหม่ เลยอำเภอจอมทองไป เราก็เตรียมข้าวของ เขาจะไปส่งถึงบ้านแพะ ส่วนท่านจะไปอำเภอฮอด

พอไปถึงก็พอดีค่ำ ตอนเช้าฉันข้าวเสร็จ จะไปดอยตีนตั่ง ทางโล่งอาศัยเงาต้นไม้ใหญ่ไม่มี มันโล่งไปหมด ชาวบ้านก็กลัวหลงทาง ก็หลงจริงๆ เดินไปจนค่ำ ดูรอยเท้าคนก็เดินไปถึงสองทุ่ม ก็ยังไม่เจอบ้านคน จึงพักนอน หลวงปู่เจริญ ก็มุดไปในป่า

หลวงพ่อทองทักว่า *“นี่ก็ป่าพอแรงแล้ว จะมุดไปหาอะไร เดี๋ยวเสือมันก็ตะขบหัวไป”*

ท่านอธิบายว่า ถ้าไปในบางที่มันก็พูดแบบนี้ไม่ได้นะ

หลวงปู่เจริญออกมานอนด้วยกัน ก่อไฟนอนทั้งคืน พอหลับไปฝันเห็นลูกศิษย์ที่อุปฐากที่สำนักสองคนเดินตามหลังมาชวนอาจารย์กลับ

บอกอย่าไป ท่านจะลำบาก

ท่านก็หันไปดุว่า มันเป็นหน้าที่ของอาจารย์ มันจะสุขจะทุกข์อย่างไร ไม่ต้องห่วง เรื่องของใครของมัน พูดพร้อมไล่ลูกศิษย์ให้กลับไป

หลวงพ่อทองพูด *"อาจารย์ไม่เป็นไร ไม่ต้องห่วง"* ก็หลับต่อ

พอเช้าเก็บของเสร็จ กรองน้ำใส่กระติก เพราะน้ำมันขุ่น มองไปเห็นคนแบกปืนเดินมา จึงถามทางและเดินลงจากเขา เห็นเนินเขาสูงอีก พอเริ่มจะขึ้นเนินเขาอีก เขาจึงนั่งพัก

หลวงปู่เจริญถาม "มีน้ำกินไหม"

หลวงพ่อทองตอบไปว่า *"ไม่มี"* เพราะน้ำขุ่นจึงไม่เอามา หลวงปู่เจริญเข้าไปหาน้ำมาให้ดื่มที่บ้านยาง

หลวงพ่อทองบอก *"ให้หาข้าวมากินด้วยเน้อ"* ท่านพูดเสร็จพร้อมกับหัวเราะใหญ่

ช่วงนี้หลวงปู่เจริญเล่าให้ฟังว่า หลวงพ่อทองหมดแรงแล้ว ไม่ตามหลวงปู่เจริญไป จะนอนพัก

หลวงปู่เจริญไปคนเดียว ขึ้นไปบนเรือนชาวบ้านเห็นแต่คนแก่ๆ คนหนุ่มๆ เข้าไปทำงานกันหมด

หลวงพ่อทองจึงบอกว่า *"ขอน้ำหน่อย"* แล้วถามว่าข้าวมีไหมยังไม่ได้ฉัน

ชาวบ้านตอบว่า *"มีแต่ข้าวก้นหม้อ ท่านจะฉันได้หรือ"*

หลวงปู่เจริญ ตอบว่า *"ได้"*

เขาก็ตักมาให้ก้อนใหญ่ พร้อมถามอีกว่า *"ฉันได้ไหม"*

หลวงพ่อทอง ก็ตอบไปว่า *"ไม่เป็นไรหรอก ฉันได้"* นอกนั้นก็ได้เกลือและถั่วเน่ามาหน่อย เอาน้ำมาล้างเกลือคลุกข้าวกิน

หลวงปู่เจริญไปเก็บยอดเป๋ามา (รสฝาดๆ) มากิน รสฝาดมันก็มันปากดี แล้วก็คุยด้วยกันว่า นึกถึงเพื่อนที่มาด้วยกันถ้ามาด้วยกันก็คงจะดีนัก

เพราะอะไรไหม

อันนี้ก็ใจใครก็ใจมัน เหตุการณ์เช้านี้ทำให้ฉันนึกถึงคุณแม่หลังจากคลอดลูกแล้วก็ต้องนอนอยู่ไฟอย่างน้อย ๗ วัน กินข้าวกับเกลือกับปลาเค็ม ทำให้หลวงพ่อทองนึกถึงคุณของพ่อแม่จับใจว่ามีบุญคุณต่อเรา

ทำให้ข้าวกับเกลือมื้อนั้นมันอร่อยมากกว่าภัตตาคารอีกนะ ข้าวก้อนใหญ่นั้น สองรูปกินหมด อร่อย มันทำให้ได้สติเตือนใจนึกถึงคุณของแม่ ส่วนยาที่ติดตัวมานั้น ท่านก็ยกให้ชาวบ้านหมด

จากนั้นชายชราคนนั้นก็ไปส่งถึงบ้านน้อย เดินบนเนินไปอีก ๑๐ เนิน ขึ้นเนินไปเรื่อยๆ เดินไปถึงราว ๑๑ โมง ก็ถึงบ้านน้อย มีบ้านประมาณ ๑๐ หลัง ท่านจึงเข้าไปนั่งพัก ถ้าจะเดินจริงๆ ก็ไปถึงหมู่บ้านก็ทันแหละ แต่พอไปถึงบ้านนั้น เขาก็เอาอาหารขันโตกมาตั้งบนโต๊ะไว้ แต่ท่านไม่ฉันเพราะเที่ยงแล้ว

หลวงพ่อทองพูดถึงคนเชียงใหม่ว่านับถือพระพุทธศาสนาตั้งแต่ครูอาจารย์ เช่น หลวงปู่สิม เป็นคนถือศีล ภาวนา แต่เวลาลูกบวชไม่ให้บวชกับสายวัดป่าเรานะ กลัวลูกลำบากเพราะฉันมื้อเดียว

หลวงพ่อทองบอกว่า ที่ท่านมานี่เพื่อปฏิบัติธรรม ไม่ต้องสงสัย ท่านนั่งคอยเพื่อที่จะอาศัยรถออก เขาบอกว่าไม่มี มีแต่รถเข้า พอห้าโมงเย็นเดินไปได้หน่อย พอดีมีรถผ่านมา จะไปแม่สะเรียงจึงได้อาศัยรถออกไป ๒๐ กม. กว่าจะไปถึงก็ค่ำแล้ว ราวๆ ๔ ทุ่ม

เวลาบิณฑบาตพวกชาวบ้านคิดว่าพวกเรากินมังสวิรัติ ไม่ใส่เนื้อ ปู ปลา ให้ฉัน มีแต่มันทอด ทอดให้กินเหมือนกลัวแขกกับน้ำอ้อย กินกับข้าวอย่างนั้น ๗ วัน

พอถึงวันสุดท้าย ยายแก่ๆ มาถามว่าท่านฉันเนื้อไหม

หลวงพ่อทอง จึงตอบไปว่า ฉัน

ยายคนนั้นจึงบอกไปว่า นึกว่าพระไม่ฉันเนื้อ และในทุกวันลูกสาวของหัวหน้าเรือนจำซึ่งเป็นคนชัยนาทจะเอามะปรางมาให้ฉัน จากนั้นท่านจึงเดินทางออกจากแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ไปยังขุนยวม เดินไปตามลำห้วยหุบเขา จากอำเภอ

หนึ่งไปยังอีกอำเภอหนึ่ง ระยะทางประมาณ ๙๐ กม. ต้องพักนอนระหว่างทาง ถ้าไม่นอนก็ต้องเดินทางไปให้ถึงที่หมาย

ระหว่างการเดินทางนั้น ได้ไปเจอความฝันที่เคยเล่าว่า *"คอขาด"* มันไม่ใช่ศีลวิบัติ แต่มันกำลังจะวิบัติ

หลวงพ่อทองเล่าไปพร้อมกับหัวเราะใหญ่ และบ้วนน้ำหมากก่อนเล่าต่อไปว่า

"เราก็เดินทางไปเรื่อยๆ พอใกล้เที่ยง ตรงนั้นมีจุดพัก มีหลายๆ คนนะที่มาถึงก่อนเรา"

ระหว่างการเดินทางของหลวงพ่อทองและหลวงปู่เจริญนั้น มีผู้หญิงคนหนึ่งเดินตามมา ระหว่างทางที่เดินไปนั้นได้เจอตะพาบน้ำตัวหนึ่ง มันเดินๆ ไปเดี๋ยวมันก็หยุด ท่านจึงเก็บมันเอามาใส่ยามด้วย แล้วคิดว่าพอเจอที่ที่มีน้ำก็จะปล่อยมันไป ท่านเดินทางไปประมาณเที่ยงกว่าๆ ก็แวะพัก ผู้หญิงคนนั้นก็แวะ

เหมือนกัน ตรงนั้นมีแอ่งน้ำขังอยู่นิดหน่อย ท่านก็ตั้งใจจะปล่อยตะพาบน้ำที่แอ่งน้ำ ผู้หญิงคนนั้นก็เกิดจะอาบน้ำขึ้นมา

หลวงพ่อทอง จึงพูดกับหลวงปู่เจริญว่า *“เอาละสิกู หนีไอ้หลามมาปะจระเข้ละสิ หนีจระเข้มาปะเสือละสิกู”*

หลวงปู่เจริญหัวเราะใหญ่ และท่านก็พูดขึ้นว่า *“มันจะอาบน้ำอย่างไร น้ำมีไม่พอท่วมตัว”*

ผู้หญิงคนนั้นก็ไม่ฟัง แล้วก็นุ่งกระโจมอกเดินออกไป ผู้หญิงคนนั้นเป็นคนไทใหญ่ รู้สึกนิสัยมันจะโลเล

จากนั้นหลวงพ่อทองกับหลวงปู่เจริญจึงเดินทางต่อ พายุทำท่าจะมา ท่านจึงเดินไปที่กระต๊อบที่กลางทุ่งนาเพื่อหลบฝน มันก็ตามมา พอเราลงทุ่งนา มันก็ขึ้นยอดเขา มันจึงเห็นว่าเรา

เดินทางไปไหน มันก็เดินตามไป บนกระต๊อบนั้นมีเตาไฟ และกล้วยอยู่ ๒ เครือ พอเผากินได้ ลมก็แรง มันก็ขึ้นตามมาบนกระต๊อบ เราจะไล่มันไปที่ไหนก็ไม่ได้ มันทำท่าจะไปก่อไฟและเผากล้วยกิน

หลวงพ่อทอง จึงพูดกับมันว่า *"ลมก็แรงเดี๋ยวมันก็เผาเราทั้งเป็น แล้วกล้วยล่ะขอเขาหรือยัง จะกินสุ่มสี่สุ่มห้าได้อย่างไร เดี๋ยวคนเขาจะเข้าใจว่ามากับพระ ทำไมถึงเป็นอย่างนี้ คนอื่นเขาจะรู้หรือว่าแกก็มาของแก เราก็มาของเรา เห็นเดินตามก้นต้อยๆ ให้สำรวมบ้างสิ"*

แล้วจึงถามท่านไปว่า *"มันฟังภาษาไทยรู้เรื่องไหมคะ"*

หลวงพ่อทอง ตอบว่า *"รู้พวกไทใหญ่พูดไทยชัด"* ท่านเล่าต่อว่าพอลมฟ้าสงบ จึงออกเดินทางต่อเข้าหมู่บ้าน พอฉันเช้าเสร็จจึงออกเดินทางต่อ นึกว่าต่างคนต่างไปนะ

พอจะออกจากหมู่บ้าน พับผ้าจีวรจะใส่ย่าม มันก็ทำท่าเตรียมจะไปเหมือนกัน หลวงพ่อทองเล่าต่อไปว่า นึกในใจตายละกู จะทำอย่างไรนี่นะ

พอท่านออกเดิน ยืนพักสูบบุหรี่มวนสองมวน มันก็โผล่มาอีก เดินไล่กันไปมา เดินต่อไปที่หน้าผา ข้างหน้ามีลำธาร จึงพักตรงนั้น และสาเหตุที่พักตรงนั้นเพราะมีคนแก่คนหนึ่งเลื่อมใสคอยดูแลท่าน แต่พอเขาเห็นผู้หญิงคนหนึ่งเดินตาม ยายแก่นั้นก็ทำหน้าบอกบุญไม่รับ คนไทใหญ่เขาถือ

หลวงพ่อทองเล่าต่อไปว่า เราก็รู้แล้วว่ายายแก่คนนี้ไม่พอใจผู้หญิง ทีนี้ไม่พอใจผู้หญิงไม่ว่า แต่จะไม่พอใจเราด้วย

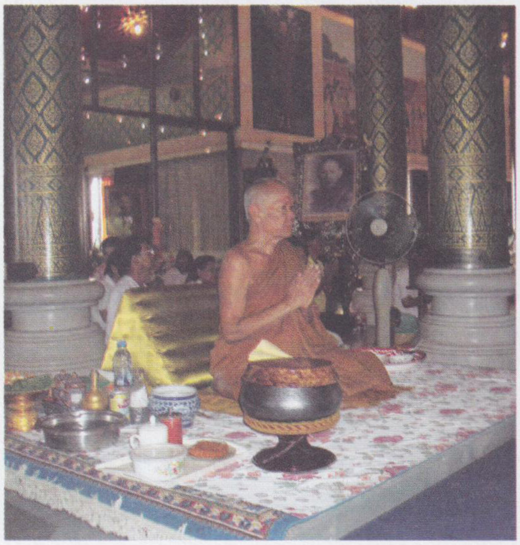

นึกว่าเราจะยินดีกับของอย่างนั้น เขาคงนึกว่าเราร่วมเดินทางมาด้วยกัน ผู้หญิงคนนั้นมันเห็นยายแก่เดินล่วงหน้าเราไป มันก็เดินล่วงหน้าเราไป ท่านก็นึกว่ามันไปถึงที่แล้ว หลวงพ่อทองจึงเดินทอดอารมณ์ แต่ที่ไหนได้ มันไปนั่งคอยอยู่ข้างทาง

หลวงพ่อทอง จึงร้องทักมันว่า *“ทำไมมานั่งอย่างนี้ เดี๋ยวเสือมันคาบเอาไปกินหรอก”* พอเดินต่อไปสักระยะก็ไปเจอห้วยมีน้ำเยอะ พบนายตำรวจคนหนึ่งจำได้ว่าเป็นลูกศิษย์วัดบรมนิวาส ไปราชการแถวนั้น มีลูกหาบมาด้วย คงจะค้างแรม ๒ คืน

หลวงพ่อทองเล่าว่ายังจำได้ว่าผู้หญิงคนนั้นคงจะชื่อว่าเพ็ญศรี นายตำรวจคนนั้นคงจะรู้จักดี พอมันเห็นนายตำรวจมันก็นั่งสงบเสงี่ยมเหมือนไก่โดนฝน ตำรวจเขาจะเดินสวนทางกับเรา ส่วนท่านก็เดินกับเรา นายตำรวจท่านนั้นคงคิดว่าเรายินดีกับผู้หญิงคนนี้ ไปถึงผู้เฒ่าก็นิมนต์ให้พักที่ริมห้วย ส่วนผู้หญิงคนนั้นก็ยืนคอยเราอยู่ที่ริมห้วย เดินไปมีภูเขาลูกเล็กๆ อยู่ลูกหนึ่ง มีกุฏิอยู่สองหลัง ตอนนั้นถึงอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอนแล้ว มีศาลาเล็กๆ อยู่ตรงกลาง ทราบว่าเป็นที่วิปัสสนาของพระกรรมฐานของเจ้าคณะอำเภอ

หลวงพ่อทองพักอยู่กุฏิหลังหนึ่ง ส่วนหลวงปู่เจริญท่านก็พักอยู่อีกกุฏิหลังหนึ่ง มีศาลาคั่นอยู่ตรงกลาง พักอยู่ราว ๑๘ วัน ยังจำได้ว่าก่อนสงกรานต์เดือนเมษายน ตอนกลางคืนวันนั้นมีคนแก่มาสองคน ถามหลวงพ่อทองว่าจะพักอีกนานไหม เขาจะมาฟังธรรม ท่านจึงตอบไปว่าดูก่อน ถ้าสบายก็จะอยู่นานหน่อย

รุ่งเช้ามีเมียสรรพากรมากับพรรคพวกก็สนทนาธรรมกัน เมื่อไหร่ที่พวกนี้มาผู้หญิงคนนั้นก็จะไม่มา เมื่อไหร่ที่พวกนั้นไม่มามันก็จะมา อุบายมันจะตามเราไปเชียงใหม่ จากนั้นท่านเล่าให้ฟังว่า วัฒนธรรมของพี่น้องของคนไทใหญ่นั้น เขาไม่จุกจิกกับพระนะ เขาเลื่อมใสนับถือพระ เราเห็นมาแล้ว ชาวพุทธทั่วประเทศไทยแต่ก่อนร่ำลือว่าชาวเชียงใหม่เป็นเยี่ยม แต่พอเห็นชาวไทใหญ่ ชาวเชียงใหม่เป็นคนภาคกลาง คนไทใหญ่เป็นคนเชียงใหม่ คนไทใหญ่ศรัทธาเขาดีมากนะ เขานับถือเราเหมือนญาติคนหนึ่ง ท่านเล่าต่อว่าตอนที่เราไปนะ เห็นบ้านชาวบ้านอยู่ใกล้ๆ นึกว่า ๗ โมงเช้าค่อยออกบิณฑบาตก็ได้ ไม่ต้องออกบิณฑบาตหรอกนะ เพราะตื่นขึ้นมาสำรับอาหารก็มาวางอยู่ข้างหน้าแล้ว จะเป็นเวลาไหนก็ตาม ถ้าเดินทางไกลไปถึงเขาจะมีศาลาที่พักอยู่ พวกชาวบ้านไม่ว่าอยู่ไหน เดี๋ยวเดียวก็มีจ๊วง (ฟืน) มาต้มน้ำร้อนน้ำชามาถวายแล้ว ที่โน่นเขาเรียกว่า *"น้ำไหม"* นี่คือพวกไทใหญ่ เป็นธรรมเนียมของเขา

หลวงพ่อทอง ได้เมตตาเล่าต่อไปว่า ท่านจึงได้ตักเตือนผู้หญิงคนนั้นไปว่า *"เธอน่ะ กำลังจะทำลายธรรมเนียมของเขานะ นรกจะกินหัว"*

หลวงพ่อทอง ท่านจะสอนให้มันนั่งภาวนา สั่งให้มัน *"นั่งสิ"* มันก็ทำเงอะงะ ท่านจึงขึ้นเสียงเอ็ดมันว่า *"แกอย่ามาทำมารยาเยอะนะ คนอย่างฉันน่ะ เห็นพูดยิ้มๆ นะ ถ้ามีเหตุผลเพียงพอ ฆ่าได้นะ อย่าหึกเหิม"*

ผู้หญิงคนนั้นก็ทำเฉย ท่านจึงสั่งมันต่อว่า *"เอ้า นั่งขาขวาทับขาซ้าย หลับตา"*

มันนึกว่าเราจะหลอกสำรวจดูมัน จึงเอ็ดมันไปว่า *"แกนี่นะ มันไม่ใช่นิสัยของพระที่จะคิดอย่างนั้น ฉันตั้งใจจะสอนเธอจริงๆ ไม่งั้นแกจะตกนรกรู้ไหม"*

มันก็ไม่ทำ เดี๋ยวมันก็มานอนที่ศาลา ท่านเล่าว่าเราจึงมานั่งคิดพิจารณาว่า นี่เราพูดอะไรผิด พูดดีก็แล้ว มันนึกว่าเราไม่ได้พูดเพื่อกิเลส เราจะสอนคนเพื่อให้เกิดความละอาย มาคิดพิจารณาว่าทำไมคนเราถึงได้สนใจนั้น แม้แต่พระ เราก็เหมือนกัน ถ้าได้จับต้องก็ภาคภูมิใจ มันโง่หรือฉลาด *(ท่านเล่าว่าผู้หญิงคนนั้นมันทำท่ายั่วยวนจริงๆ)* ว่าแล้วท่านก็ไล่มันไป มันก็ไม่ไป กลับมาถามเราต่อว่า ท่านจะออกเดินทางเมื่อไหร่ เราก็รู้ว่ามันจะตามเราไป

ท่านเลยบอกว่า *"ยัง"*

ท่านได้พักแรมอยู่ที่นั่นประมาณ ๑๘ วัน จนในที่สุดหลวงปู่เจริญจึงมาอยู่เป็นเพื่อนและแกล้งพูดกับมันว่า "เอ้าไปหาเสื้อผ้ามา จะให้ครูบา (หลวงพ่อทอง) สึกให้"

ว่าแล้วหลวงปู่เจริญก็หัวเราะชอบใจใหญ่ ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรกับผู้หญิงคนนี้ดี ท่านสองรูปจึงปรึกษากันว่า เราจะทิ้งไผ่ใบสุดท้าย เขาจะทำลายพวกเราให้สมประสงค์ให้ได้ก็วันนี้ ถ้าไม่สมประสงค์มันก็เลิกวันนี้ แต่ถ้าไม่เลิกอาจจะเจ็บ ถ้ามีผู้ชายอยู่ด้วยสักคนมาจัดการ เจ็บแล้วผู้นี้ หลวงพ่อเฆี่ยนมันแล้ว แต่นี่เราเป็นพระ ๒ รูป ถ้าไปทำอย่างนั้น ก็จะเป็นการสมรู้ร่วมคิด ถ้ามีฆราวาสอยู่ด้วย จะเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายก็ตาม ไม่ใช่สมรู้ร่วมคิดแน่นอน

วันนั้นค่ำๆ มันก็มาถามเรื่องเก่าอีกว่า จะเดินทางเมื่อไหร่ ท่านจึงเอ็ดไปว่า "ไม่ต้องมาพูดแล้ว ไม่ต้องมาถามให้เสียเวลา มีธุระอะไรก็ไป" ท่านก็ไล่มันกลับไป ว่าค่ำแล้ว มันก็ว่า มันคอย

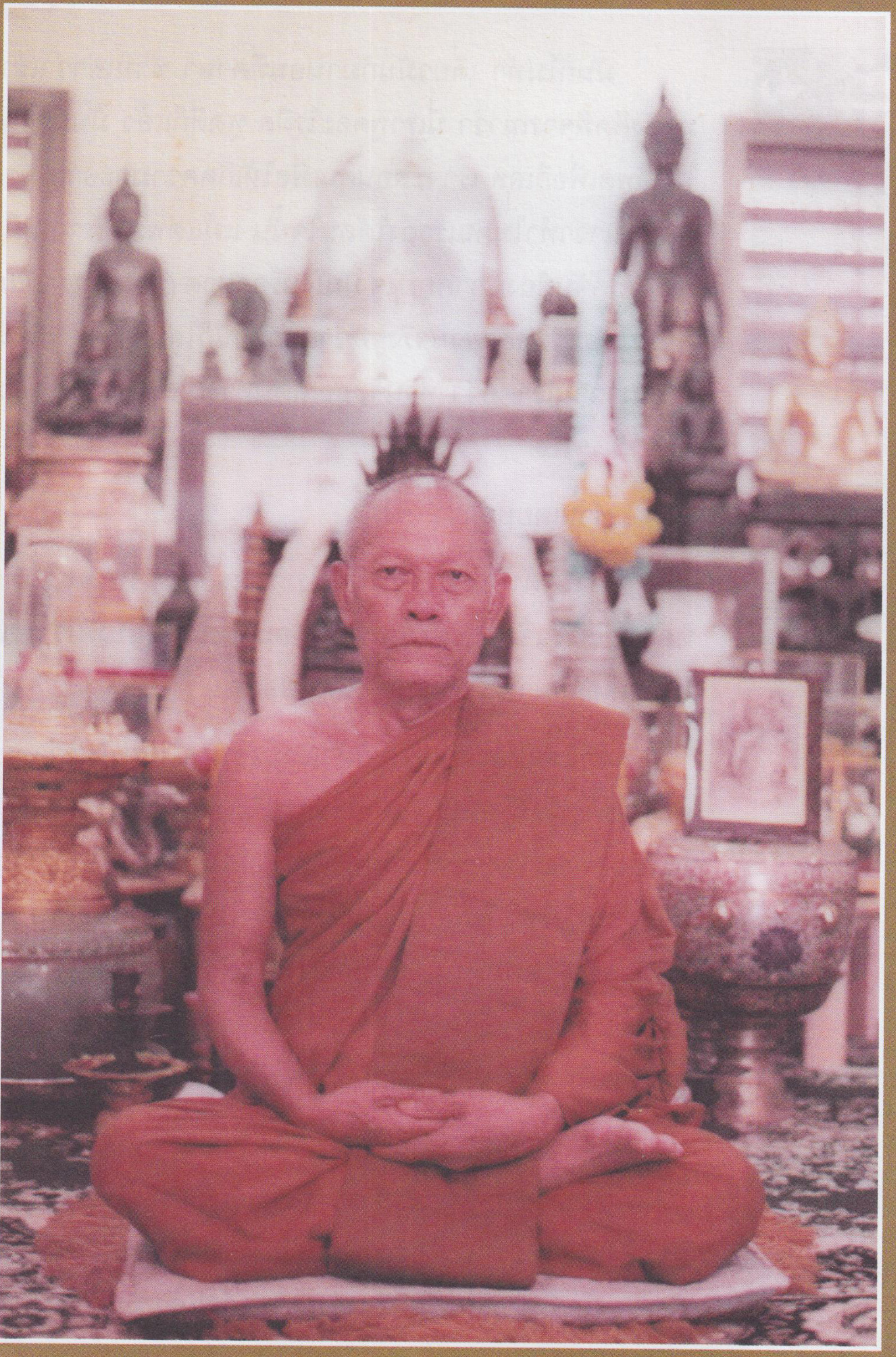

ให้ชาวบ้านที่อยู่ถัดไปที่อยู่ราวกิโลถัดไป ซึ่งมันพักค้างอยู่ด้วยให้มารับ หลวงพ่อทองจึงเอ็ดมันต่อว่า “ พูดดีก็แล้ว พูดไม่รู้เรื่องเหลืออยู่อย่างเดียวต้องเอาเลือดบ้ามันออก” มันก็เฉย ว่าแล้วท่านก็แสดงท่านั่งสมาธิ ขาซ้ายทับขาขวาเตรียมพร้อม ท่านแสดงท่าประกอบให้มันเห็น เอามือขวามาจับหัวแม่โป้งเท้าซ้ายแล้วโยกไปมาพร้อมกับเตือนมันว่า ถ้ากระโดดเข้ามาหานะก็จะดีดมันไป ท่านเล่าว่าตั้งใจมันไว้อย่างนั้นจริงๆ ถึงเวลาแล้วนึกคิดว่าเหตุการณ์ที่จะทำให้มันกระโดดใส่ท่านนั้น ต้องมีเหตุให้มันตกใจ เช่น ก้อนหินตกลงมาจากภูเขาตูมตามนั่นแหละหรือมีสัตว์อะไรวิ่งมา มันคงกระโดดมาถึงท่าน ถ้าถึงเมื่อไหร่นะก็จะโดนขาที่ท่านเตรียมไว้แล้วพร้อมกับตบมือที่ขาซ้ายให้มันดูท่านว่าถึงจุดแล้ว ไม่ได้อีกแล้ว มันก็หยั่งเชิงดูเหมือนกัน ตอนนั้นมีจิ้งเหลนตัวหนึ่งวิ่งอยู่ข้างหลังของมัน มันก็ทำท่าขยับ จะทำท่าเข้าหาท่าน ท่านจึงส่งเสียงขู่พร้อมกับแสดงท่าเอานิ้วมือจับหัวแม่โป้งที่เท้า โยกไปมาอีก และเอ็ดมันว่า

“อุบายของเธอเตรียมจะมานอนที่นี่ใช่ไหม ไม่ได้เด็ดขาด” และส่งเสียงดุมันไปว่า “ตอนตีห้าจะมีคนมาขนหิน เขาจะเห็นว่าฉันทำอะไรกับเธอหรือไม่ ไม่สำคัญ อย่าสร้างเรื่องให้เรา เราไม่กลัวหรอกนะ ถ้าเรายังบริสุทธิ์อยู่ กลับไปได้แล้ว คนที่จะมารับเขาไม่มาแล้ว”

ทำอย่างไรมันก็ไม่ไป สุดท้ายท่านต้องเดินไปตามชาวบ้านที่มันเล่าว่าที่มันพักอยู่ด้วยอยู่ห่างไปราวกิโล บ้านนี้ก็เหลือหลายเรียกตั้งแต่รั้วบ้าน ยันบันไดบ้านก็ยังไม่ได้ยิน ต้องเปิดแผงกั้นหน้าบ้านออก และบอกชาวบ้านให้มาเอาผู้หญิงคนนั้นกลับไป ท่าน

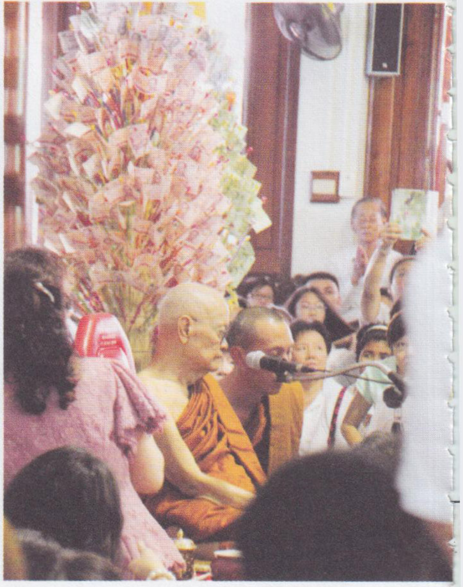

เล่าต่อไปว่าวันรุ่งขึ้นมันก็ยังมาอีกนะ อาบน้ำแต่งตัวทาปากมานั่งคอยเรา แทนที่มันจะแต่งตัวมาเลยนะ ท่านเล่าให้ฟังต่อว่า **นี่แหละ คือความฝันของเราที่ว่าศีลวิบัติ มันไม่ได้วิบัติแต่มันกำลังจะวิบัติ**

ท่านพูดเสริมว่า ตลอดเวลาที่ออกธุดงค์นะ ก็มีแต่เรื่องนี้แหละ ถ้าเรียกว่าเป็นวิบากกรรม ก็สุดแล้วแต่ ถามว่าหนักไหมก็คงไม่หนัก เพราะถ้าหนักก็คงเสร็จแล้วสิ พูดเสร็จท่านก็หัวเราะ

พร้อมกับพูดว่า *"หมดแล้ว ชีวิตพรหมจรรย์ของฉันที่เจอมา เจอภูตผีปีศาจไม่มีหรอก แต่ได้ยินครูอาจารย์พูดถึงเรื่องศีลวิบัติว่า ไปอยู่ในที่บางแห่ง คำพูดบางอย่างก็ไม่ควรพูด พูดแล้วมันจะวิบัติ"*

ยกตัวอย่างนะ พระกรรมฐานไปพักในที่บางแห่ง เช่นป่าเขา *"ปรารภพูดว่าน้ำผึ้งไม่มีบ้างหรือแถวนี้ พูดแค่นี้ก็วิบัติแล้ว"* ท่านอธิบายว่าการปรารภหมายถึงการอยากได้ ตอนกลางคืนเวลาเดินจงกรมน่ะ มองไปเห็นอะไรมีหน้าอกแผงขาวๆ เหมือนผูกเนคไท มองไปมองมากลายเป็นหน้าอกหมี หมีมันมา หมีมันชอบกินน้ำผึ้ง และท่านก็พูดย้อนให้ฟังว่า แต่คราวที่เดินธุดงค์ไปกับหลวงปู่เจริญ พูดกับท่านว่า นี่ก็ป่าเต็มที่แล้ว จะมุดเข้าไปหาป่าอีกหรืออย่างไร พูดแบบนี้นี่พูดไม่ได้นะ แค่นี้เสือมันจะมาปรากฏจริงๆ

หลวงพ่อทอง ได้เล่าย้อนถึงเมื่อได้ญัตติเป็นพระ ท่านได้ร่วมธุดงค์ ไปกับท่านพ่อเฟื่องที่เขาแก้ว จังหวัดจันทบุรี ลักษณะ

เป็นภูเขาลาดลง ท่านตั้งใจจะนอนตรงบริเวณที่ลาด มีลำธารเล็กๆไหลผ่าน ญาติโยมที่นั่นจะได้ทำที่กันน้ำค้างให้ เอาใบไม้มาปูพื้นแล้วเอาเสื่อทับ เพื่อเตรียมที่พัก ท่านพ่อเฟื่องจึงถามหลวงพ่อทองว่า *“จะนอนตรงนี้หรือ”*

หลวงพ่อทอง จึงตอบว่า “ครับ” ท่านพ่อเฟื่องก็ไม่พูดว่าที่ลักษณะแบบนี้สัตว์ป่ามันชอบ ท่านก็ไม่ได้พูดนะ แต่คืนนั้นก็ไม่มีเหตุการณ์อะไร อยู่ที่นี่ประมาณ ๒ อาทิตย์ก็ยังไม่กลับ แต่เณรรูปหนึ่งไล่กลับไปหมดแล้ว อยู่มาคืนหนึ่ง มีตัวกระจงมัน

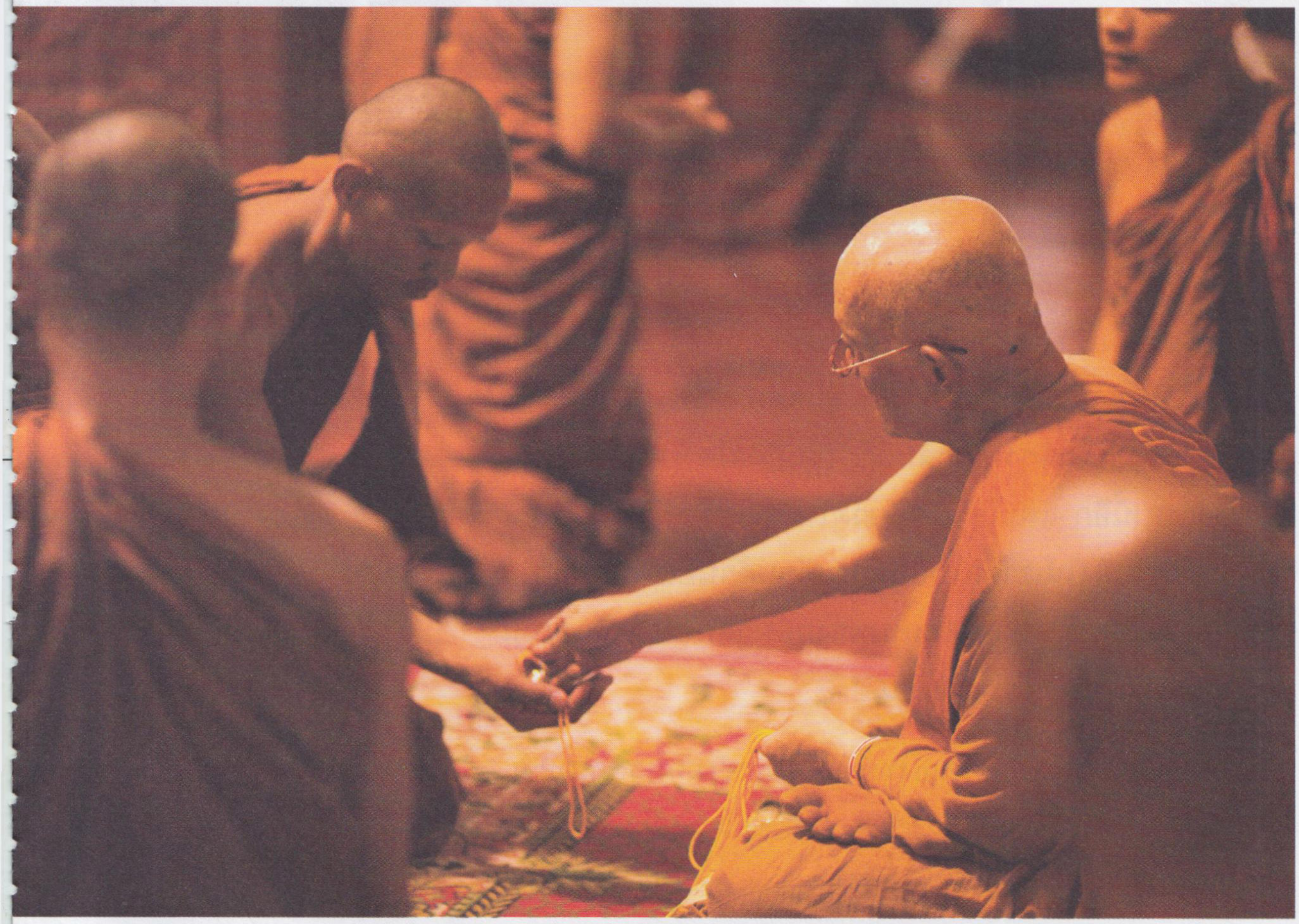

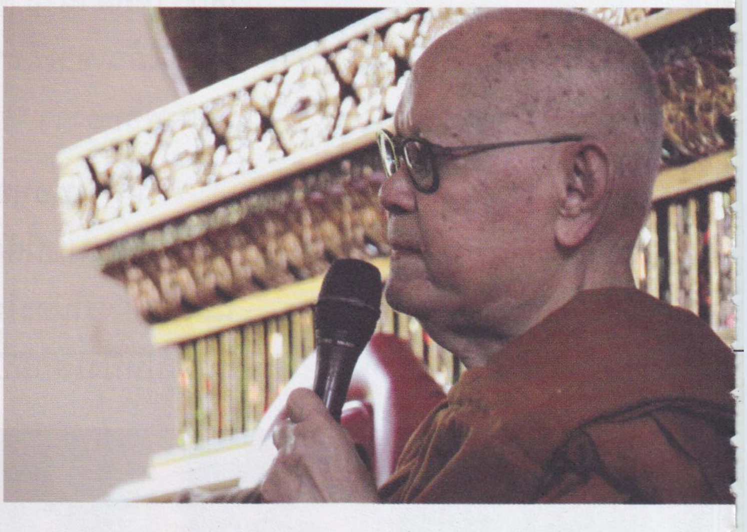

ขึ้นไปกินผลไม้ป่า ได้ยินเสียงจึงเอาไฟฉายส่องดู เห็นตามัน แดงๆ บางทีเรานั่งภาวนาอยู่ เณรซึ่งพักอยู่คนละฟากห้วย มานั่ง มองจ้องดูเราอยู่ใกล้ๆ พอเราลืมตาดู เห็นก็ตกใจ จึงสั่งสอนไปว่า อย่าทำแบบนี้อีก และไล่ให้กลับวัดไป จึงเหลือท่านกับเพื่อน อาจารย์ ท่านสั่งให้เราขึ้นไปอยู่ที่กระต๊อบด้านบน ที่ที่ท่านพัก เพราะท่านรู้สึกไม่สบาย จะเดินทางกลับวัดก่อน บริเวณนั้น มีทางจงกรมอยู่ถัดไปตรงหัวนอน

อยู่มาวันหนึ่ง สมัยนั้นยังท่องปาฏิโมกข์ไม่จบ พอทบทวน เสร็จ ซักประมาณเที่ยงคืนจะเข้านอน ได้ยินเสียงคล้ายๆ เหมือน มีอะไรเดินอยู่ข้างนอก ท่านแน่ใจว่าต้องมีอะไรอยู่บางอย่าง

พระอีกรูปที่อยู่ด้วยกัน ซึ่งพักอยู่ข้างล่าง หนีหมีขึ้นมานอนพักอยู่กับท่านด้วย พระรูปนั้นเล่าให้ฟังว่า บริเวณที่พักอยู่ริมห้วยมีลำน้ำไหลผ่าน เห็นหมีโผล่มา มันมากินกล้วยป่าข้างๆ กระต๊อบ จึงวิ่งหนีออกมา ลืมคิดไปว่า หมีมันมี ๔ ขา แต่คนมีแค่ ๒ ขา ถ้ามันตามมาจะทันมันรึ ควรจะนั่งอยู่ในกระต๊อบมากกว่า ท่านเล่าไปก็หัวเราะไป

ในวันที่เดินทางกลับ อย่าไปเบียดเบียนชาวบ้านนะ เราขออนุโมทนาด้วย เพื่อนพระที่มาด้วยกันหัวเราะแหะๆ แล้วเอ่ยว่า

“เฮ้ย พูดดี”

คืนวันนั้นฝนตก ตื่นเช้ามาเห็นมีรอยเท้า ๒ ข้าง เหมือนหันมาทางที่เรานอน มีรอยคุ้ยดินตรงที่เรานอนรอยหนึ่ง กับตรงที่เพื่อนนอนก็มีอีกรอยหนึ่ง คงจะเป็นเสือ เห็นมีรอยเท้าเดินไปทางท่าน้ำ มันฉลาดนะ มันเดินไปบนหญ้า เพื่อไม่ให้เห็นรอยมัน

หลวงพ่อทองเล่าว่า คืนนั้นท่านนอนหลับสนิท ไม่รู้เรื่องอะไรเลย ดีว่ามันไม่คาบขาลากเอาไป ท่านปรารภว่านี่เป็นตัวอย่างคำพูดที่พูดว่า ถ้าอยู่ที่ป่าพูดไม่ได้ แต่ที่เคยพูดตอนอยู่กับหลวงปู่เจริญน่ะ คราวนั้นไม่เกิดเรื่องอะไร

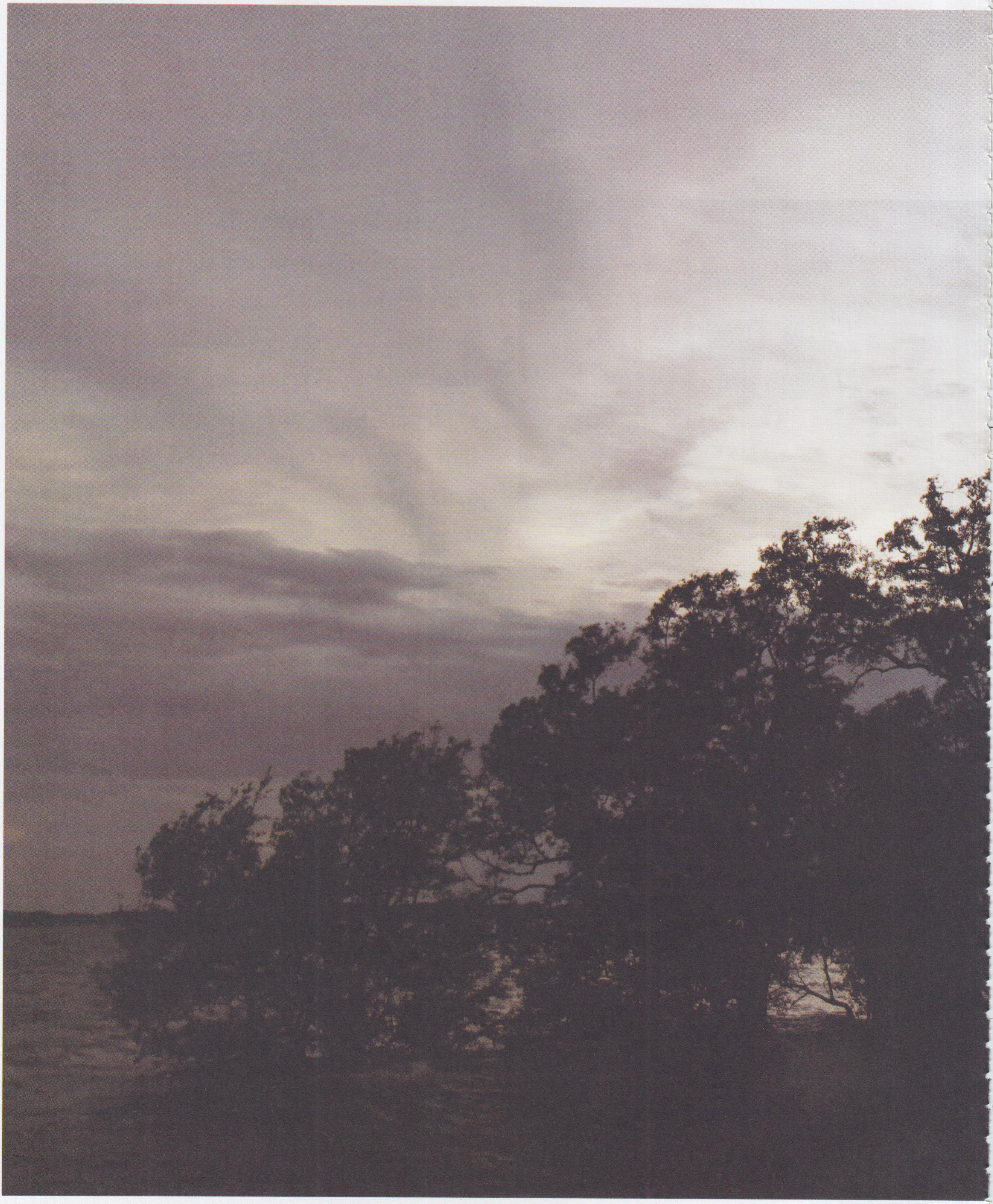

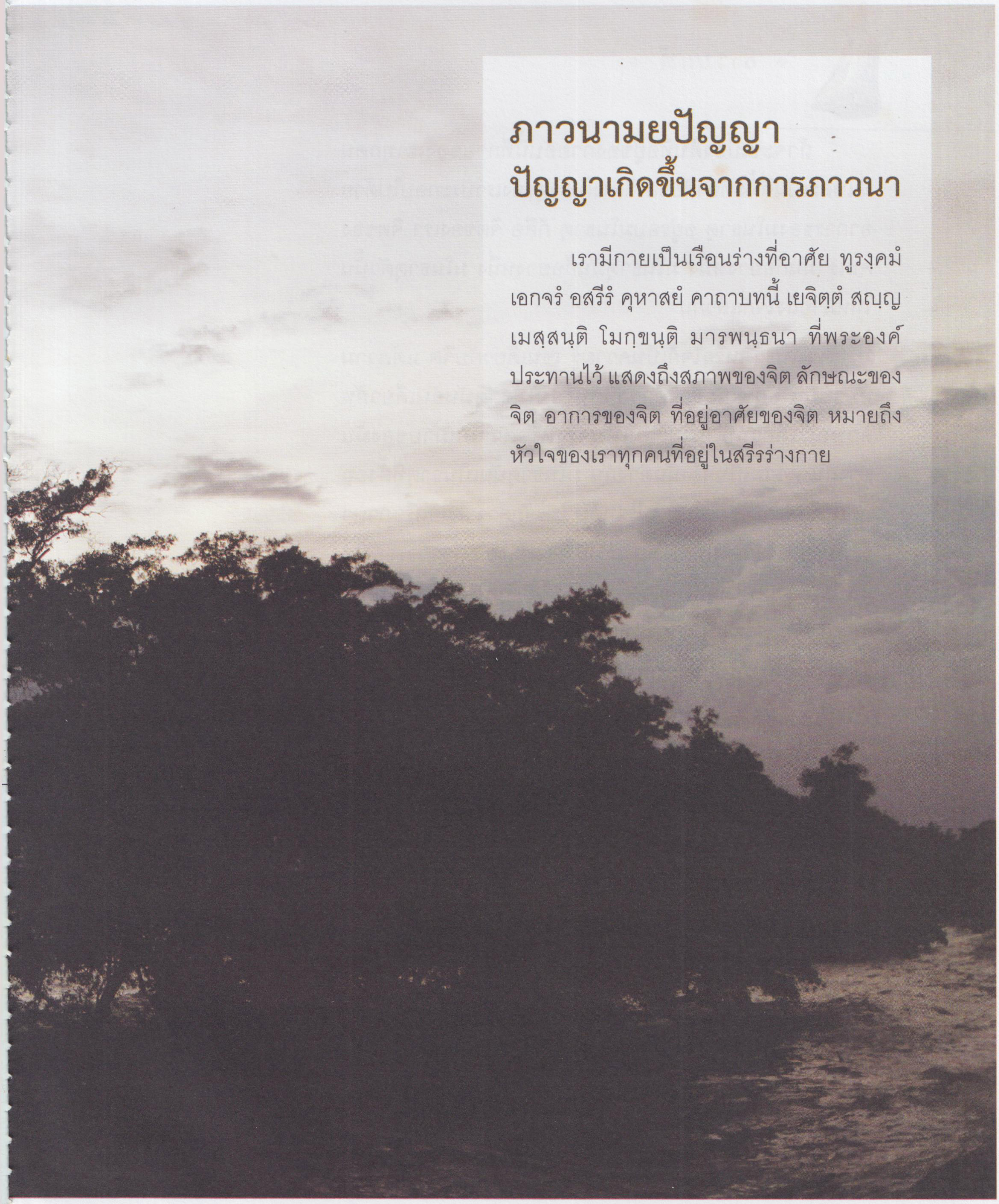

ภาวนามยปัญญา
ปัญญาเกิดขึ้นจากการภาวนา

เรามีกายเป็นเรือนร่างที่อาศัย ทูรงฺคมํ เอกจรํ อสรีรํ คุหาสยํ คาถาบทนี้ เยจิตฺตํ สญฺญเมสฺสนฺติ โมกฺขนฺติ มารพนฺธนา ที่พระองค์ประทานไว้ แสดงถึงสภาพของจิต ลักษณะของจิต อาการของจิต ที่อยู่อาศัยของจิต หมายถึงหัวใจของเราทุกคนที่อยู่ในสรีรร่างกาย

ถ้าจะชี้เบื้องต้นที่อยู่ของกายอันนี้ที่กายของเราทุกคน นี่แหละเป็นที่ตั้ง ที่อาศัยของจิต มโนธาตุของเราประกอบไปด้วยอาการของมโนธาตุ อยู่รอบมโนธาตุ ก็คือ จิตของเรา จิตของคนเรามันก็อย่างหนึ่ง มโนธาตุมันก็อย่างหนึ่ง มโนธาตุตัวนั้นให้หมายถึงใจก็แล้วกัน

มโนธาตุหรือใจก็เป็นความรู้ เช่นเดียวกับจิต แต่ความหมายน่ะ ลักษณะของคำว่าจิตหรือมโนธาตุมันอันเดียวกัน ลักษณะเดียวกัน แต่ความเป็นจริงหรือความหมายของมันต่างกัน ความเป็นจริงมันต่างกัน มโนธาตุนั้นเป็นธาตุที่ตั้งอยู่ทรงไว้ซึ่งความรู้อย่างนั้น ไม่รู้จักดับ ไม่รู้จักคำว่าตายหรือภาษาธรรมะเขาว่า เกิดไม่มีดับ ดับไม่เป็น คือไม่ตาย แต่อาการของใจนั้นน่ะ ของมโนธาตุที่เรียกว่าจิตนั้นดับได้ เกิดได้ดับได้ตามเหตุและปัจจัย ส่วนใจนั้นไม่มีเหตุไม่มีปัจจัยอะไรที่จะทำให้เกิดแล้วดับ มีหน้าที่รู้อยู่อย่างนั้น นั่นแหละคือใจ

ถ้าจะ**เปรียบใจก็เหมือนไฟที่มีอยู่ในถ่านไฟฉาย มีอยู่**หรือไฟมันมีอยู่ในอากาศ **ถึงเราจะมองไม่เห็นมันก็มีอยู่ไฟนั้น ถ้าเมื่อเรามีปัญญา ค้นคิดประดิษฐ์ขึ้นมา เราก็สามารถที่จะเอามาใช้ได้** อย่างที่เราใช้อยู่ทุกวันนี้ เอาไฟมาจากอากาศ ถ้าไฟมันไม่มีอยู่ในอากาศตามธรรมชาติ เราจะไปเอามาจากที่ไหนล่ะ

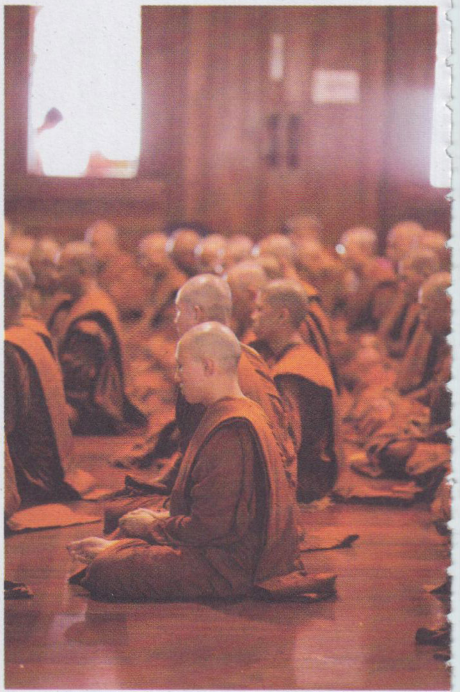

เราจะไปสร้างสิ่งที่จะไปดึงดูดเอาไฟมาใช้ให้เกิดแสงสว่างเพื่อเป็นประโยชน์แก่โลก มันจะมีมาได้จากที่ไหน ถ้าหากมันไม่มีอยู่ตามธรรมชาติของมัน แต่นี่มันมีอยู่ตามธรรมชาติของมันเพียงแต่ว่าเรามองไม่เห็นเท่านั้นเอง

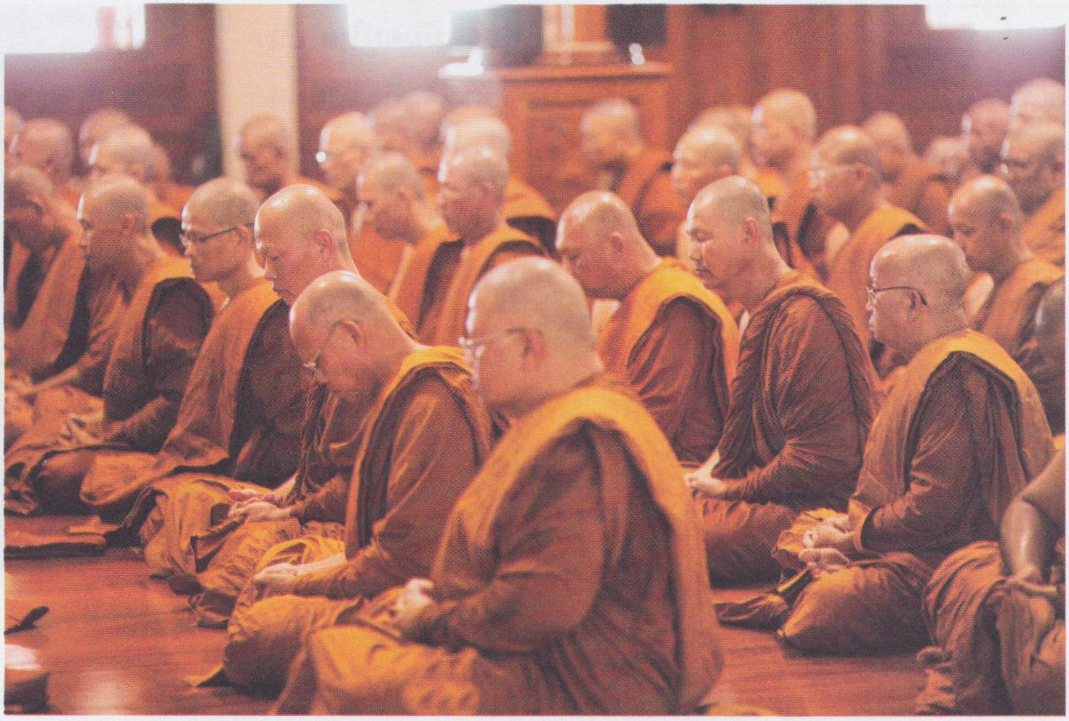

ไฟมันมีลักษณะของความร้อน แต่รัศมีของไฟน่ะมันไม่ร้อนหรอก ไฟมันมีความร้อนประจำอยู่ในตัวของมัน เหมือนอย่างพระอาทิตย์ พระอาทิตย์ใครจะไปเข้าใกล้มันได้ล่ะ ที่มันส่องโลกทั้งโลกให้สว่าง ให้พื้นพิภพนี้ เพียงพระอาทิตย์ดวงเดียวเท่านั้นแหละ นั่นล่ะความร้อนมันสูงแค่ไหน ใครจะเข้าใกล้มันได้เป็นจุณไปเลย หาซากไม่เหลือ เป็นอณูไปหมด นี่ความร้อนของไฟ มันมีความร้อนสูงแล้วมันก็แผ่รัศมีได้มาก ส่องโลกได้ทั้งหมดอย่างกลางวันนี่ ถ้ามันมีกำลังความร้อนน้อย มันก็ส่งไม่ได้มาก ไม่ทั่วโลก นี่มันเป็นอย่างนี้น่ะ

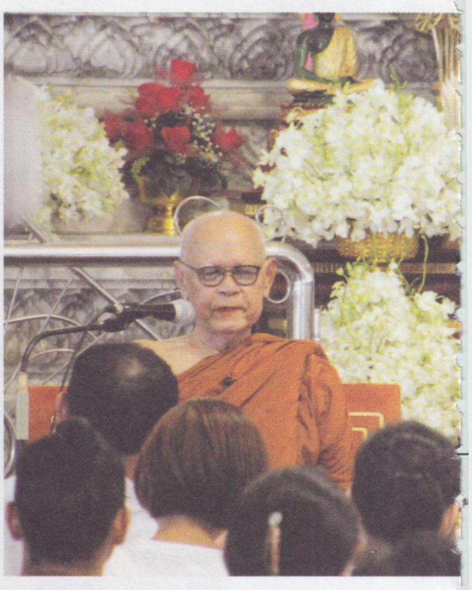

ทีนี้คำว่าใจของเรานั้นมันก็เหมือนไฟฉายมันอยู่ในก้อนถ่านไฟฉายนั่นแหละ ทีนี้ รัศมีของมันน่ะหมายถึงเจตสิก เจตสิกก็เป็นลักษณะแห่งความรู้เหมือนกัน แต่มันทำหน้าที่ในการค้นคิด ในการกำหนดจดจำ ในการปรุง ในการแต่ง ทั้งบุญทั้งบาป ทั้งไม่บุญไม่บาป ทั้งดีทั้งชั่ว ทั้งถูกทั้งผิด ทั้งสุขทั้งทุกข์ ที่โลกมันมีอย่างไร มันก็มีอยู่ในจิตอย่างนั้น นี่แหละ

เพราะฉะนั้นการที่เรามาฝึกฝนอบรมนี่ เรามาฝึกฝนอบรมเจตสิกของเราต่างหาก ที่มันชอบคิดชั่ว ติดชั่ว ยึดชั่ว หลงชั่ว เรียกว่าอุปาทาน มีอะไรสมมุติอะไรเกิดขึ้น มันก็เข้าไปยึดไปถือสำคัญมั่นหมาย ไม่รู้จักจบจักสิ้น แล้วก็พยายามค้นคิดวิ่งหาความสุขในโลกไม่ได้หยุดได้หย่อน ไม่ได้พักได้ผ่อน นั่นน่ะเรื่องของจิต มันก็คิดไปเถิด

เมื่อจิตใจคิดอย่างไร ใจผู้เป็นใหญ่เป็นประธานในที่นั้น มันก็เป็นภาระที่จะต้องรับรู้เมื่อจิตมันนำเข้ามาทูลเกล้า ถ้าเปรียบเหมือนพญาจิตราชครองเมืองก็คือมโนธาตุนี่แหละเป็นใหญ่ในแผ่นดิน พสกนิกรทั้งหลาย ทั้งใกล้ชิด ประยูรญาติ ตลอดทั้งพสกนิกรซึ่งมีหน้าที่ถวายความจงรักภักดีรับใช้บริหารประเทศชาติทุกหมู่เหล่า นำเรื่องเข้ากราบบังคมทูล บางพวกก็กราบบังคมทูลสิ่งที่เป็นสิริมงคล น่ายินดี น่าพอใจ น่ายกย่องสรรเสริญ บางพวกก็นำเรื่องไม่ดีไม่งามเข้ากราบบังคมทูล ปฏิเสธไม่ได้ มีหน้าที่รู้ก็รู้ไป นี่อย่างนี้

เพราะฉะนั้น ไฟฉาย ไฟมันอยู่ในก้อนถ่านไฟฉายเรียกว่าถ่านไฟฉาย ทีนี้ก็มาประกอบทำกระบอกมันขึ้น ทำไมมันขึ้น ทำสวิตช์มันขึ้น ทำหัวเทียนมันขึ้น ทุกคนก็รู้ว่าไฟฉายใช่ไหม

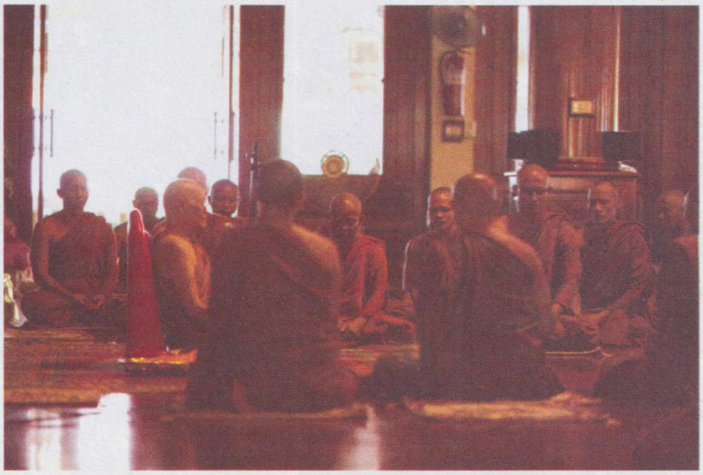

เมื่อมันสมบูรณ์แล้ว ถูกต้องแล้ว เอาถ่านมาใส่เข้าไป ขันตูดมันเข้าไปให้แน่นแล้วมือสัมผัสสวิตช์ กดสวิตช์ปั๊บ รัศมีปรากฏแสงสว่างจ้าเกิดขึ้น นั่นแหละ พอระงับเหตุคือการสัมผัสสวิตช์ ปลดสวิตช์ปั๊บ แสงสว่างรัศมีก็ดับไป

ถ้าเราจะเข้าใจว่ารัศมีคือไฟ ก็แสดงว่าไฟไม่มีในที่นั้น แต่จริงๆ แล้วมันไม่ใช่รัศมี มันไม่ใช่ไฟ มันเกิดจากไฟต่างหาก แสงสว่างตัวนั้น มันมีอยู่ตามธรรมชาติในก้อนถ่าน พอเราสัมผัสขึ้นมาเมื่อไรมันก็พร้อมที่จะแผ่รัศมีสว่างออกมาให้เราเห็น เพราะฉะนั้นรัศมีคือแสงสว่าง มันเกิดจากไฟแต่มันไม่ใช่ไฟ เพราะฉะนั้นเราอยู่ในรัศมีของแสงสว่างได้ ไม่ร้อน แต่ไฟจริงๆ เราอยู่ใกล้ไม่ได้หรอกมันร้อน โยนอะไรเข้าไปก็ไหม้หมด แม้แต่เอาหม้อใส่น้ำตั้งวางเข้าไปมันก็แห้ง จะต้มจะผัดจะทอดอะไรมันก็ไหม้ นี่มันเป็นอย่างนั้น คือไฟ เพราะฉะนั้นเราอาศัยรัศมีคือแสงสว่างมันจึงไม่ร้อน นี่เปรียบเทียบคำว่าจิตกับใจ

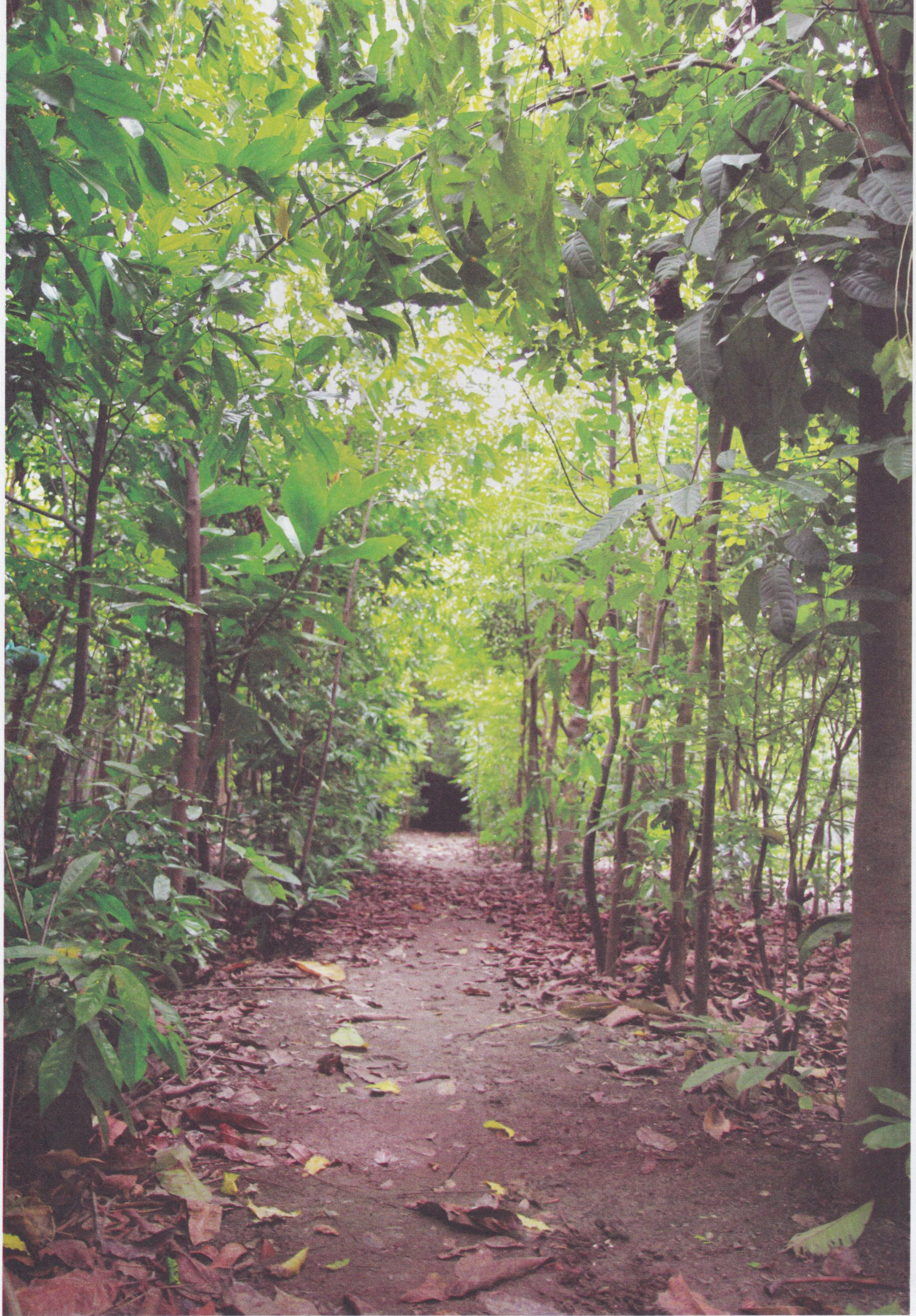

ใจคือผู้รู้สำคัญกว่าจิต เป็นใหญ่เป็นประธานของดวงจิต อันนั้นอยู่ที่ไหน อยู่ในถ้ำ คูหาคือถ้ำ ถ้ำคืออะไร คือกายของเราทุกคน ประกอบไปด้วยทวารทั้ง ๙ อายตนะทั้ง ๖ ขา ๒ แขน ๒ ศีรษะ ๑ นี่เขาเรียกว่ากายนคร ครอบครองประเทศคือกายนี้ โลกใบเล็กๆ ของใครของมันนี่แหละ รับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็นด้านการพัฒนา ทำนุบำรุงรักษา พัฒนาเจริญก้าวหน้า นี่เป็นหน้าที่ของจิตของใจ แต่นี่ลักษณะของจิต

ทูรงฺคมํ ไปได้ไกล ไม่มีขอบเขต ไปได้ทุกหนทุกแห่ง ไม่ว่าบนบก ในน้ำ บนฟ้า ไม่ว่าจะโลกอังคาร โลกพระศุกร์ พระเสาร์ พระพุธ พฤหัส ดาวพระพุธ ศุกร์ เสาร์ ไปได้หมด แม้แต่ดวงอาทิตย์ซึ่งร้อน มนุษย์สัตว์ทั้งหลายเข้าใกล้ไม่ได้ ถ้าตกลงมาในโลกของเราละก็ หมดละโลกนี้ ไม่มีเหลือ น้ำในมหาสมุทร ภูเขา หรือหิมะ มันไม่มีเหลือหรอก มันจะแห้งเหือดโดยฉับพลัน อาจจะไม่ถึงพริบตาด้วยซ้ำไปเพราะมันร้อนสูงนี่ สิ่งที่มันจะต้องแผดเผาในโลกนี่เป็นเหยื่ออาหารของมันไม่พอหรอก มันเป็นอย่างนั้น ความร้อนมันสูงมาก เพราะฉะนั้นใจของเรานั้นมันเที่ยวไปได้ไกล ไม่มีที่สิ้นสุด ไม่มีประมาณ ไปได้ทุกหนทุกแห่ง ไม่กลัวอะไรทั้งนั้นแหละ ไม่มีอะไรที่จะให้มันเกรงกลัวหวั่นไหวทั้งสิ้น ในด้านความคิดของคน ที่ไปนั้นน่ะมันไม่ใช่ใจเราหรอกนะ มันเป็นอาการของใจ คิดไป ปรุงไป แต่งไป แล้วมาทูลถวายให้หัวใจได้รับรู้ แล้วใจนั้นมันก็ไม่ได้ทุกข์ด้วย ผู้คิดผู้ค้นผู้หาผู้ดิ้นผู้รนต่างหากเล่าเป็นทุกข์ไปเอง ใจเขาทำหน้าที่เท่านั้นเองว่า

เออ! ก็เหมือนลูกของเราน่ะ มันได้ดิบได้ดีมา ก็เรื่องมันได้ เราก็พลอยรู้ไปเท่านั้นแหละ อย่างนี้ มันทุกข์ มันเดือดมันร้อน

มันเจ็บมันปวดมา ก็มันนั่นแหละเจ็บ เราก็พลอยรู้กับมันเท่านั้น ถึงมันจะเจ็บแต่ก็ไม่เจ็บมากเหมือนมันหรอก เพราะฉะนั้น **เจตสิกคือจิตของเราก็เหมือนกัน มันวุ่นวายไปเอง มันสุขมันทุกข์ไปเอง มันบอบมันช้ำไปเอง มันตื่นมันเต้น เพราะประสบความดีของมันเอง แต่จิตใจมันเพียงแต่รู้เท่านั้นแหละ มันไม่ได้กระโดดโลดเต้น มันไม่ได้ทุกข์ได้เดือดได้ร้อนอะไรด้วยหรอก** อย่างนี้

แต่ใจดวงนี้มันก็ถูกสิ่งนั้นแหละหุ้มห่ออยู่ ไม่ได้เป็นอิสระหรือเป็นเอกเทศ ถึงจะเป็นใหญ่ก็จริงอยู่ มันต้องวุ่นวายไปกับสิ่งนั้นแหละ เพราะสิ่งนั้นมันทำให้วุ่นให้วาย ไม่สงบก็เพราะเจตสิกนั่นแหละ ไม่วุ่นไม่วายก็เพราะเจตสิกนั่นแหละ นี่

ทูรงฺคมํ ไปได้ไกล **เอกจรํ** เที่ยวไปดวงเดียว ไม่ต้องการเพื่อนหมู่ ไม่มีอะไรที่จะต้องกลัวต้องเกรงต้องขาม ต้องสะทกสะท้าน นั่นในทางความคิด กลัวผี ป่าช้ามันก็ไปได้ มันก็คิดไปได้ คิดถึงผีได้ เห็นผีได้ อะไรทำนองนั้น แล้วก็นำมาคิดได้ แล้วก็มานั่งกลัวนอนกลัว กินไม่ได้นอนไม่หลับ เห็นไหมล่ะ มันก็ทำตัวของมันเองน่ะแหละ เพราะมันมีอยู่พร้อมแล้ว มันก็ทำตัวของมันเอง จะไปโทษใคร

เอกจรํ เก่งกล้า แต่ก็ตาขาว ขี้ขลาด พอไปเห็นมาแล้ว เวลาไปไม่กลัวหรอก คิดไปได้ทุกหนทุกแห่ง เสร็จแล้วก็มานั่งกลัวนอนกลัว กินอยู่ก็กลัวหาความสุขไม่ได้ จะนั่งยืนเดินนั่งนอนไม่ว่าจะกลางคืนกลางวัน หาความสบายไม่ได้ เพราะถูกความกลัวนั้น

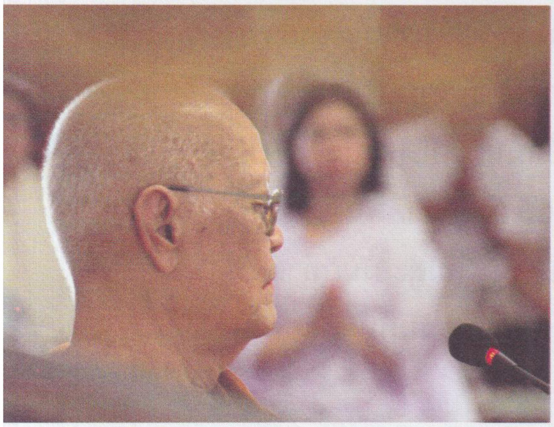

เบียดเบียนครอบงำ นี่ต้องไปหาหมอแล้ว ต้องไปหาหยูกหายาหาผู้อื่นมาช่วยแก้ช่วยไขให้แล้ว เพราะการซุกซนเที่ยวไปดวงเดียว เอกะจะรัง

อสรีรํ ไม่มีร่างกาย ไม่มีรูปร่าง ไม่มีแสงมีสี นิมิตหมายที่จะให้เรารู้ว่านี่ใจ มันเป็นอย่างนี้ๆ รูปร่างมันเป็นอย่างนั้น สีมันเป็นอย่างนั้น กลิ่นมันเป็นอย่างนั้น รสมันเป็นอย่างนั้น ไม่มีอะไรให้พิสูจน์ได้นอกจากจะพิสูจน์กันรู้ด้วยใจเท่านั้น

คุหาสยํ อาศัยอยู่ในถ้ำ คือกายอันนี้ คุหาสะยัง ท่านชี้ถึงกายก้อนนี้ กว้างศอกยาววาหนาคืบประกอบไปด้วยธาตุทั้ง ๔ อายตนะทั้ง ๖ ทวารทั้ง ๙ นี่เป็นลักษณะของถ้ำที่อาศัยของดวงจิต เที่ยวไปได้ไกล ไปดวงเดียว ไม่มีรูปร่างนี่เป็นลักษณะของจิต หรือคำว่าของใจ ของเราทุกๆ คน นี่แหละ

การที่เราเป็นทุกข์เดือดร้อน หรือเป็นสุขในบางครั้ง การที่เราเสื่อมเจริญในทางความคิด เป็นเรื่องของเจตสิกคือจิตใจของเราทุกคนไม่ใช่เพราะเรื่องอะไร เมื่อเราคิดดีมันก็พอมีความสุขความสบาย ถ้าเราคิดไม่ดี มันก็เป็นทุกข์เดือดร้อน ถ้าเราระงับควบคุมสกัดกั้นความคิดที่ชั่วเข้าไว้ไม่ได้ ความคิดที่ชั่วเป็นความคิดที่ประกอบไปด้วยความโลภ โกรธ หลง ราคะ โทสะ โมหะ มานะ ทิฏฐิ เป็นความคิดที่เป็นไปกับด้วยกิเลส

จะเป็นกิเลสดีก็ตาม กิเลสชั่วก็ตาม อย่างน้อย ที่จริงๆ แน่ๆ ก็คือให้เกิดความเดือดร้อนวุ่นวาย แน่นอนโดยไม่ต้องสงสัย คิดดีก็วุ่นวาย คิดชั่วแน่นอนอยู่แล้ว มันต้องวุ่นวาย ทั้งคิดทั้งดี ทั้งชั่วทั้งบุญทั้งบาป มันเกิดความวุ่นวายทั้งนั้น เกิดเป็นเรื่องความวุ่นวาย แต่ในความวุ่นวายของจิตตัวนั้น เมื่อเราจะแยกแยะแล้ว มันมีอยู่สองอย่าง ให้ทุกข์ให้โทษโดยส่วนเดียวไม่มีส่วนไหนที่จะทำให้เราได้รับความสบายอกสบายใจเลย นี่มันเป็นอย่างนี้ นี่อย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่ง ถึงแม้มันจะวุ่นจะวายแต่ความวุ่นวายตัวนั้นมันนำมาซึ่งความสุขความสบาย ความยินดีพอใจ เห็นไหม มีความสุขความสบายกายและจิตเป็นเครื่องชดเชยแก่ความวุ่นวาย

เพราะฉะนั้นเราจึงนิยม เลือกเฟ้น นิยมเลือกความวุ่นวายที่ทำให้เกิดประโยชน์ ไหนๆ มันจะทุกข์ ก็ให้มันมีส่วนได้รับผลของความทุกข์เป็นที่เจริญจิตเจริญใจ เราจะนั่งเย็บผ้าทั้งคืน เย็บปักถักร้อย เป็นช่างเย็บ ช่างถัก ช่างไม้ ช่างวาดเขียน ช่างตัด ช่างไม้สร้างบ้านสร้างเรือน วุ่นวายไหม เหน็ดเหนื่อยไหม ทุกข์ไหม แต่มันมีผลตอบแทนน่ายินดี เราวุ่นวายกับการทำไร่ ทำนา ทำสวน ทำข้าราชการ ไม่มีฐานะหลักทรัพย์ผืนดิน เราก็เป็นกรรมกรก็วุ่นวายกับการแบกหาม ต้องทำงานหนักวันหนึ่งหลายๆ ชั่วโมง ได้ค่าตอบแทนก็เล็กๆ น้อยๆ แต่มันดี มันมีส่วนตอบแทนที่ทำให้เราได้รับความชื่นใจสบายใจหรือได้เกิดความยินดีมากบ้าง น้อยบ้าง สถานะภาวะหรือคุณวุฒิของเรา มันวุ่นวายแล้วมันนำให้เราได้รับความสุขจากมัน

ถ้าวุ่นวายมากๆ มันยกระดับฐานะของเราขึ้น จากความไม่มีจะกินก็เป็นผู้มีกิน จากไม่มีที่ดินเป็นของตนก็มีเป็นที่ดินเป็นของตน จากการไม่มีบ้านเป็นของตนมันก็เป็นทุกข์ มีบ้านเป็นของตน นี่ แล้วก็มีอะไรไปเรื่อยๆ จนเป็นนิสัย ติดดีตรงนั้นติดความวุ่นวายตรงนั้น เพราะวุ่นวายแล้วมันเกิดนำมาซึ่งความดีใจ เจริญใจยิ่งขึ้นไป เมื่อเราติดๆ มันก็เลยหลงเข้าไปอีกแล้วล่ะ หลงในความวุ่นวายแล้ว

ทีนี้เมื่อมันหลงในความวุ่นวายแม้แต่มันจะดีนะ มันก็เป็นทุกข์ ไม่พ้นไปจากความทุกข์อีกระดับหนึ่งแล้ว ไหนเป็นความทุกข์เพราะเราต้องทำ สร้างความวุ่นวายเกิดขึ้นเพราะมันมีผลดีแล้วก็ไปติด ทั้งเหตุและผลอันนั้นมันเอาทุกข์สองซ้อนเข้าไปเลยทีนี้ มันก็เพิ่มมากขึ้นๆ นี่เรื่องของโลกมันเป็นอย่างนี้

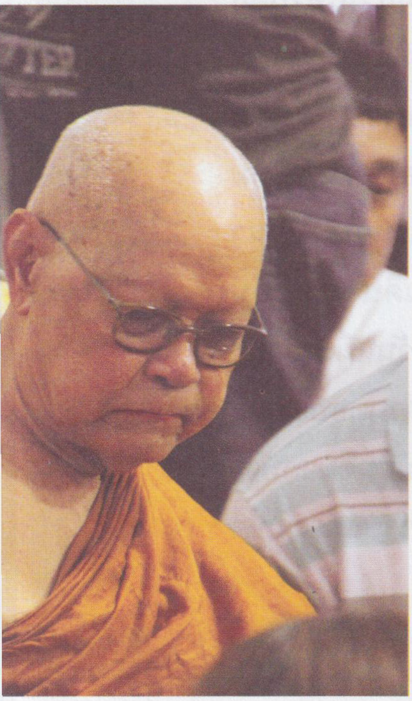

ส่วนความชั่วน่ะไม่ต้องไปพูดถึงหรอก เมื่อเช้าก็ได้พูดไปแล้วว่าความชั่ว มันทำให้คนมีความยินดีที่จะทำความชั่วตามอำนาจของกิเลส ถ้าไม่ทำนะถูกกิเลสมันบีบคั้นแล้วนี่แหละ ไม่ยอมทำตามมันไม่ว่าอะไรทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นความโลภ คนถูกความโลภครอบงำ ถูกตัณหาความทะเยอทะยานอยากครอบงำ ถูกความโกรธครอบงำ ถูกความหลงครอบงำ ถูกมานะทิฏฐิครอบงำ ไม่สามารถที่จะหาอุบายปลดเปลื้องระงับสิ่งทั้งหลายเหล่านั้นให้สลายไปจากหัวใจของตนได้

ถึงแม้ว่าเราจะไม่ทำด้วยกาย พูดด้วยปาก มองด้วยตา ฟังด้วยหู รู้ด้วยกลิ่น ลิ้นรสสัมผัส แม้แต่เราจะระลึกถึงอาการของกิเลสเหล่านั้น เราก็ต้องนั่งหรือนอน ถ้านั่งคิดก็ระทมทุกข์ นอนอยู่ก็ระทมทุกข์ ยืนอยู่เดินอยู่ ทุกข์ทั้งนั้น ไม่ว่าจะอยู่ในอิริยาบถไหน มีตั้งแต่ความวุ่นวายในหัวใจ เมื่อมีความวุ่นวายในหัวใจ มันก็ทุกข์มันก็เกิดขึ้นในใจ ยิ่งวุ่นยิ่งทุกข์ ยิ่งวุ่นยิ่งทุกข์ จากนาทีมาเป็นชั่วโมง จากชั่วโมงสองชั่วโมงสามชั่วโมง บางทีทั้งวันทั้งคืน ๓ วัน ๕ วัน ๗ วัน เป็นเดือนเป็นปี และหลายๆ ปี ชีวิตที่ไหนเล่ามันจะทนอยู่ได้

กายมันก็ทนไม่ได้ จิตใจมันก็ทนไม่ได้ นี่ถ้าหากว่าเราจะอดกลั้นมันไว้ โดยไม่หาอุบาย บรรเทามัน กำจัดมัน สยบให้มันสงบระงับลงไป ไม่มีหรอก คนเกิดมาในโลก ไม่มีหรอก ไม่มีอุบายจะไปสงบระงับมันลงไปได้ แม้แต่พวกเรานั่งภาวนาอยู่นี่ก็เหมือนกันนะ ไม่ว่าจะเป็นพระเป็นเณร เป็นญาติเป็นโยม ไม่มีใครสยบได้ ระงับมันได้ เห็นมีแต่แสดงออกทั้งนั้น

บางทีถ้าเผลอแสดงออกก็ยังพอประทัง แสดงออกด้วยความจงใจที่ต้องการจะแสดงนี่ร้ายมาก หมดเลย หมดทั้งเนื้อทั้งตัวทั้งจิตทั้งใจเลยทีนี้ ยอมเป็นทาสอำนาจของกิเลสโดยสิ้นเชิง ถ้าหากว่ามันแสดงออกด้วยความเผลอ ด้วยความลืมตัว ไม่มีสติรู้อยู่ในการแสดงออกนั้น มันก็ยังพอประทังนะ ทีนี้เมื่อถูกมันกดดันเข้ามากๆ นี่แหละ มันทำให้เกิดทุกข์เหมือนกับลมมันแน่นขึ้นมาจากช่องท้องขึ้นมาสู่หน้าอก มันใกล้หัวใจแล้ว นี่มันเกิดแน่นหน้าอก

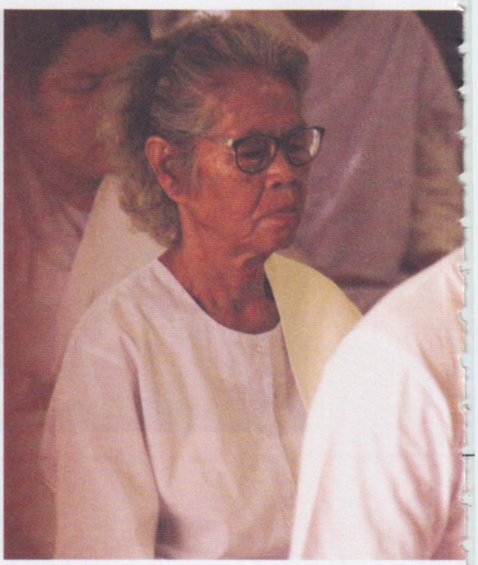

ขึ้นมาหายใจก็แทบไม่ออกแล้ว มันไปบีบรัดหลอดลมที่หายใจให้ตีบลง นี่แหละมันจะตาย นั่นแหละพิษสงของมัน

นี่ถ้าหากไม่ได้แสดงออกทางกายเสียบ้าง ออกทางวาจาบ้าง มันจะตาย มันทุกข์ แต่เมื่อได้แสดงออก มันก็มีชีวิตอยู่ได้นะ รอดตาย ความหนักหน่วงกดถ่วงหัวใจ ทับถมหัวใจรู้สึกมันเบาขึ้นไประดับหนึ่ง มันก็เลยเบาไป มันก็โล่ง เบาหัวอก แต่มันกลายเป็นเรื่องของการสร้างความชั่วเสีย มันปลดเปลื้องความทุกข์ภายในเพราะถูกกิเลสมันบีฑาแล้วเราระบายออกมาทางกายวาจา มันไปกระทบบุคคลอื่นสัตว์อื่นให้ถึงแก่ความเจ็บช้ำ กายก็เจ็บช้ำ จิตใจก็เจ็บช้ำ หรือถึงแก่ชีวิต เรียกว่าตายไป กลายเป็นโทษหนัก เขาเรียกว่าเป็นการระบายความทุกข์ภายในในทางที่ผิด เป็นมิจฉาทิฏฐิ เห็นชั่วเป็นดี ดีเพียงนิดเดียว

ในปัจจุบัน ทั้งๆ ที่มันมีทางที่จะไม่ต้องทำอย่างนั้น ก็เยอะแยะไป ไม่ต้องไปทำบาป มันก็สามารถที่จะระบายความทุกข์ตัวนั้นออกไปได้ หรือระงับความทุกข์ตัวนั้นให้ดับไปก็ได้ ถ้าเรามาอาศัยธรรมะของพระพุทธเจ้า อย่างเราบำเพ็ญอยู่ในขณะนี้ เมื่อเราใช้อุบายธรรมของพระพุทธเจ้าแล้ว มันก็จะไม่เกิดเวรเกิดกรรมเพราะระบายความทุกข์ของเรา เพราะความระงับความทุกข์ของเราในทางที่ผิด มันเป็นการกระทำของพวกมิจฉาทิฏฐิเห็นผิดเป็นชอบ เห็นชั่วเป็นดี เห็นผิดเป็นถูก อะไรอย่างนี้ มันก็เลยเห็นผิดไปจากความเป็นจริง

ผู้ที่เป็นสัมมาทิฏฐิจึงไม่นิยมในการที่จะระบายความทุกข์ภายในของตนในรูปลักษณะอย่างนั้น ยอมตายแต่ไม่ยอมทำบาป ไม่ยอมโต้ตอบ ไม่ยอมแก้แค้น ความพยาบาทอาฆาต

มันก็ไม่ผูกมัดหัวใจ ไม่ผูกมัดหัวใจไปล่ามไว้กับตอคือศัตรู เราก็เลยกลายเป็นเงาตามบุคคลผู้อื่นสัตว์อื่นเพื่อจะไปล้างแค้นหรืออาฆาต ถึงเราจะไม่มีกำลัง เราก็จะต้องซ่องสุมกำลัง ซ่องสุมกำลังก็ไม่ได้ เมื่อไม่ได้ ถ้าเราไม่ลดละจากความอาฆาต มันก็สะกดรอยเป็นเงาตามตัว เผลอเมื่อไร ถึงแม้เราจะมีกำลังน้อย สู้ไม่ได้ เราก็ต้องเอาเป็นเวลา ในขณะเวลาเผลอ นี่แหละความอาฆาต ความพยาบาท ณ ปัจจุบันที่เชื่อว่าเป็นผู้ระบายความอัดอั้น ความทุกข์ในหัวใจ โดยทางที่ผิด มันผิดทาง การระบายอย่างนั้นถือว่าผิดทาง แล้วกลายเป็นการสร้างเวรสร้างกรรมที่จะต้องให้ตัวเองได้รับความอัดอั้นตันใจมากยิ่งขึ้นกว่าปัจจุบันที่ตนทำความชั่วนั้นกลายเป็นอย่างนั้นไป

ผู้ที่เป็นสัมมาทิฏฐินั้น จะต้องคบกับนักปราชญ์บัณฑิตเข้าปรึกษาหารือกับนักปราชญ์บัณฑิตขอความคิดเห็น เมื่อได้รับความรู้และได้รับการชี้แนะบอกอุบายให้แล้วก็ไม่นิ่งนอนใจก็เริ่มลงมือประพฤติปฏิบัติตาม คิดตามที่นักปราชญ์บัณฑิตผู้รู้ได้ชี้แนะอุบายมาให้ แล้วเราก็พยายามคิดตามนั้น เมื่อคิดเห็นแล้วเราก็พยายามประพฤติปฏิบัติตามนั้น อย่างสมมุติว่า แบบง่ายๆ ท่านก็บอกว่าให้เราลุกขึ้นไปในห้องพระซะ ถ้าอยู่ตรงที่มันเกิดเหตุนั้นน่ะมันจะระงับไม่ได้ ให้เราหนีจากตรงนั้นไป

ถ้ามีห้องพระก็ให้เข้าห้องพระ ไปนั่งดูพระพุทธรูปในห้องพระนั้นเสีย ถ้ามันไม่อยู่ก็ให้กราบเสีย ให้สวดมนต์เสีย สวดมนต์เท่าที่จะสวดได้ ถ้าจบแล้วมันไม่อยู่ก็สวดมันอยู่นั่นล่ะ สวดจำไม่ได้ก็กางตำรานั่นล่ะ สวดมันตามตำรานั่นล่ะ สวดไปสวดมานี่ ขั้นง่ายๆ

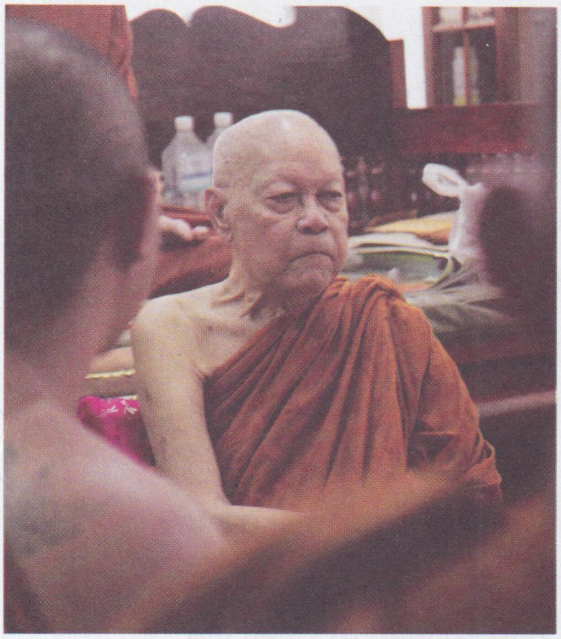

ถ้าหากว่าเราลงจากบ้านไป แล้วมันไกลจากเสียง มันก็เป็นอุบายเหมือนกัน แต่ก็ไม่ดีเท่ากับการที่เราไปหานักปราชญ์บัณฑิต เพื่อไปขออุบายแล้วนำมาประพฤติปฏิบัติ ไม่ดีเท่ากับเดินเข้าไปในห้องพระ ไม่ก็ไหว้พระสวดมนต์ นี่เป็นแค่เรื่องภายนอกนะ

ถ้าเราลงจากบ้านไปเข้าป่าไป ไปสงบจิตสงบใจอยู่ในป่า มันก็เป็นอุบายได้เหมือนกัน มันไม่ได้ยินเขาด่าเขาแช่ง เขาท้าทาย เขายั่วยุ มันไม่เห็นภาพอันนั้น มันก็ระงับไปอันหนึ่ง ถึงมันจะติดภาพเป็นมโนภาพสัญญามันฝังอยู่ในจิต เราจะไปนั่งที่ไหนมันก็เห็นก็ตาม แต่ตัวจริงมันไม่ได้อยู่ใกล้ๆ มันก็ทำให้เราทำความชั่วไม่ได้ แต่เราก็จะต้องเป็นทุกข์อยู่ภายในจิตใจอย่างนั้น ทีนี้เราจะแก้อย่างไรล่ะ

ถ้าไม่เอาคำสอนของนักปราชญ์บัณฑิต คือเรื่องของพระศาสนา เข้าไปพินิจพิจารณาสอนจิตสอนใจของเรา มันก็จะไม่ระงับ นี่เรื่องภายนอกมันเป็นอย่างนั้น เราระงับด้วยเชิงความคิดในปัญญาภายนอกมันก็เป็นอุบายได้ระดับหนึ่ง

ทีนี้ถ้าหากว่าเราเอาคำสอนของนักปราชญ์โดยที่มาฝึกฝนอบรมจิต ไหว้พระสวดมนต์หรือหลบเข้าป่าแล้วเอา พุทโธ ธัมโม สังโฆไปด้วย เอาสติสัมปชัญญะของเรามีอยู่นั่นแหละ ระลึกถึงพุทโธ ธัมโม สังโฆ เอาปัญญาภาวนาทำจิตของเรา เร่งบริกรรม

พุทโธๆๆ ถ้าหากพุทโธช้าๆ หรือกำหนดลมช้าๆ มันมีช่องว่างมันระงับอารมณ์ที่ติดอยู่ในจิตในใจไม่ได้ ท่านก็ให้บริกรรมเร็วๆ ถ้าหายใจพุทโธ พุทโธก็ต้องพุทโธยาวๆ เสมอเท่ากับลมหายใจเข้าไป **"โธ"** ยาวแค่ไหนก็ **"พุท"** ยาวแค่นั้น แล้วก็อย่าไปทิ้งจังหวะอยู่นานมันเป็นช่องว่าง ถ้ามันยาวพอกับสุดแล้วก็รีบหายใจออกให้มันต่อเนื่อง ในระยะแรก แต่ความเป็นจริงแล้วควรจะทำอย่างนั้น หายใจเข้าปั๊บออกเลย หายใจออกปั๊บเข้าเลยไม่ได้ มันฝืนปกติธรรมดา เราลองสังเกตดูสิลมหายใจของเรา หายใจเข้าไปจะสั้นจะยาวก็ตาม มันจะต้องหยุดทิ้งระยะหนึ่งแล้วจึงระบายออก ระบายออกหมดแล้วถึงทิ้งระยะหนึ่งแล้วจึงสูดเข้าไป นี่ปกติของเราเป็นอย่างนั้น

แต่เมื่อเราจะต้องให้มันเป็นอุบายที่จะสกัดกั้นอารมณ์คือความคิดมันอยู่ภายในจิตของเรา ให้มันเกิดขึ้นกับตัวของเราไม่ได้

เลย เราต้องหายใจสุดให้มันยาวพอดี พอดีกับที่เราจะหายใจเข้าพอสุดปั๊บเราก็ต้องรีบสูดลมหายใจเข้าไป เข้าไปยาว สุดยาวปุ๊บก็หายใจออกปั๊บ ทันที ถึงอย่างนั้นก็ฝืนอยู่เหมือนกัน แต่มันก็ฝืนอยู่ได้ในระยะหนึ่งไม่นานนัก แต่มันก็ได้ระยะพอสมควร นานพอสมควร ที่ให้ทำอย่างนี้ใช้อุบายอย่างนี้ก็เพื่อไม่ให้มันมีช่องว่าง

เมื่อช่องว่างไม่มี อารมณ์ที่ทำให้เราต้องเป็นทุกข์ในทางใจนั้นน่ะ มันก็ไม่มีโอกาสที่จะเกิดขึ้นมาได้ เพราะสติของเรา หัวใจสติของเรามันไม่ว่าง มันอยู่กับลมแล้วพุทโธต่อเนื่องไม่มีช่องว่างมันก็เกิดไม่ได้ นานเข้ามันก็เบาลงไป อารมณ์ที่รุนแรงมันก็จะเบาลงไปๆๆๆ พอมันเบาลงไปแล้วเราก็หายใจเป็นปกติได้

หายใจเข้าไปจะสั้นจะยาวก็ตาม ทิ้งระยะตามธรรมชาติของมัน สติของเราก็ไม่เลื่อนลอย อารมณ์ความเป็นทุกข์ภายในความคิดภายในที่เป็นทุกข์มันก็ไม่เกิดขึ้น เพราะมันเบาลงไปแล้วความร้อนแรงของมันลดลงไปแล้ว เบาลงไปแล้ว เราก็กำหนดสติของเราก็กำหนดลมหายใจของเราได้ ได้อยู่ในความเป็นปกติธรรมดา หายใจเข้าก็สบาย หายใจออกก็สบาย

พอมันสบายแล้วเราก็ทิ้งพุทโธเสีย เอาแต่ลมหายใจ รู้ลมหายใจเข้ารู้ หายใจออกรู้ หายใจเข้ารู้ หายใจออกรู้ หรือเราจะมาทบทวนทดสอบลมหายใจของเรา เป็นการค้นคว้าว่า หายใจเข้าสั้นออกสั้น หายใจเข้ายาวออกยาว หายใจเข้าสั้นออกยาว เข้ายาวออกสั้น ทบทวนดูสำรวจตรวจดู นี่เป็นหน้าที่ของเรา เพื่อจะค้นคว้าหาการหายใจนั้น อย่างไหนมันสบาย

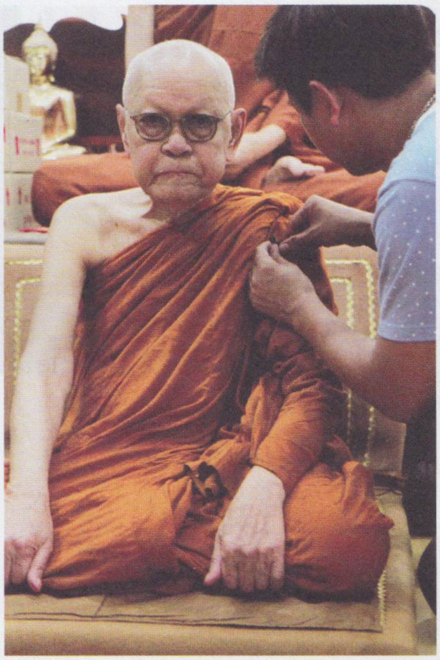

มันอาจจะสบายกว่าที่เราหายใจอยู่ในปัจจุบันก็ได้ หายใจในปัจจุบันจะสบายอย่างไรเราก็รู้แล้ว อีกสามอย่างนั้นสบายเสมอกับที่เราสบายอยู่ในปัจจุบันหรือไม่ หรือดีกว่า ถ้ามันดีกว่าเราก็ทิ้งลมหายใจอื่นทั้งหมด แม้แต่ของเก่าก็ทิ้งซะ เอาลมที่สบายกว่าที่เราค้นพบนั่นแหละ เป็นที่ตั้งของสติ คือระลึกต่อไป นี่ระดับหนึ่ง

ระดับต่อไปเราจะขยายฐานที่ตั้งของจิตก็ได้ ฐานที่ตั้งของจิต ฐานประจำของลมหายใจก็คือจมูก ฐานที่มันไม่ได้เป็นที่ตั้งประจำของลมหายใจมันมีอยู่อีก ๖ อย่าง เช่น หน้าผากของเรา ระหว่างคิ้ว หรือ เหนือคิ้วขึ้นไปนิดหน่อยที่กลางหน้าผากของเรา นั่นแหละ เอาจิตตัวรู้ลมเข้าออกที่ปลายจมูกนั่นแหละไปตั้งไว้ตรงนั้น ตั้งความรู้ลมไว้ตรงนั้น ลมเป็นที่สบายที่เรากำหนดเลือกเฟ้นพบแล้วนั้น ไปตั้งไว้ตรงนั้น เลื่อนขึ้นเลื่อนลง สักสามครั้ง ไปตั้งหน้าผากแล้วก็ลงมาที่จมูก แล้วขึ้นไปตั้งไว้แล้วก็ลงมาที่จมูก สักสามครั้งแล้วก็ขึ้นไปที่กระหม่อม กลางศีรษะของเรา สมัยเราเป็นเด็กกระหม่อมเรายังไม่เต็มมันจะเต้นตุ้บๆๆๆ ตรงนั้น ระหว่างหน้าผากกับด้านหลังของศีรษะก็เกือบๆ จะอยู่ตรงกลางของหน้าผากกับด้านหลังของศีรษะของเรา ตั้งไว้ตรงนั้นศูนย์กลางของกระหม่อม เอาตัวรู้ไปตั้งไว้ตรงนั้น รู้ลมเข้าตรงนั้น ลมอาจจะเข้าที่ตาที่จมูกก็เรื่องของมัน แต่เราไปตั้งความรู้ไว้ตรงนั้น เหมือนลมมันออกตรงนั้น เข้าตรงนั้น กลับไปกลับมานั่นแหละ

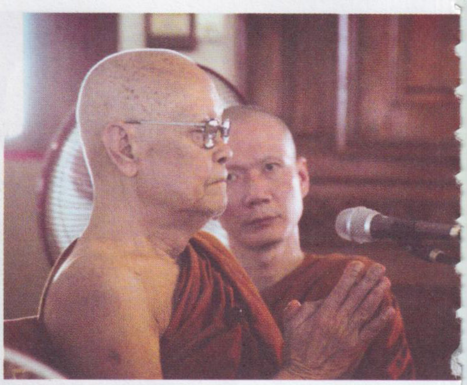

ถ้าไปตั้งหน้าผาก ย้ายไปนั่น กลางกระหม่อมลงมาหน้าผาก ย้ายขึ้นย้ายลง จากกระหม่อมย้ายเข้าไปเพดาน ปุ่มเหงือกเบื้องบนออกจากเพดานเข้ามาตั้งกระหม่อมเข้าไปตั้งเพดาน ย้ายจากเพดานลงไปที่คอหอย ขึ้นลงเหมือนกัน แล้วก็ไปตั้งไว้ที่ลิ้นปี่ กระดูกซี่โครงหน้าอกน่ะ แล้วก็จากหน้าอกไปหาศูนย์เหนือสะดือสองนิ้วท่ามกลางตัว นี่แหละเลื่อนขึ้นเลื่อนลง

ที่ให้ทำอย่างนั้นเพื่ออะไร หนึ่งเพื่อจิตฝึกจิตที่ตั้งมั่นสติตั้งมั่นอยู่กับลมนั้น ให้มันมั่นคงยิ่งขึ้น หรือฐานทุกฐานจะได้เป็นที่ตั้งของจิต ในเมื่อคราวจำเป็นมันเกิดขึ้น เช่น อย่างจมูกเราเป็นหวัด คัดจมูกหายใจไม่ออก เราก็จะได้ไปตั้งไว้ในที่ อย่างนี้เป็นต้น

หรือว่าแต่ละฐานนั้น ผลของมันต่างกัน เช่น อย่างความสงบเป็นผลคือความสงบ เป็นผลคือความสว่างของจิต เป็นผลให้เกิดสติปัญญา นี่แหละ มันเป็นผลของการปฏิบัติฝึกฝนอบรมจิตของพวกเรา ของแต่ละฐานนั้น เราก็จะได้รู้ ถ้ารู้แล้วเราต้องการอะไร เราก็ไปตั้งไว้ตรงนั้น ไปฝึกไปฝนกันตรงนั้น ไปศึกษากันอยู่ตรงนั้น เราต้องการอย่างไรก็จะได้อย่างนั้น มันก็เป็นอุบายอันหนึ่ง เป็นอุบายฝึกความตั้งมั่นของจิต ยึดมั่นอยู่กับลม สติมั่นอยู่กับลม เราจะไปตั้งไว้ตรงไหนมันก็มั่นอยู่อย่างนั้น ตั้งตรงไหนก็มั่นอยู่อย่างนั้น มันฝึกกันไปในตัว ซ้อมกันไปในตัว หาความชำนิชำนาญของสติกับอารมณ์ของกรรมฐานคือลมหายใจ นี่อย่างนี้ นี่ก็เป็นอุบายพื้นฐาน ฐานที่ตั้ง ไม่ใช่ว่าเราจะสงบอยู่ตรงนี้แล้ว ไปอยู่ที่อื่นมันไม่สงบ เราก็จะได้รู้ ถ้าเราต้องการให้มันสงบเหมือนที่เรารู้บนฐานที่สงบเราก็จะได้ฝึก เราก็จะได้พยายามฝึก พยายาม

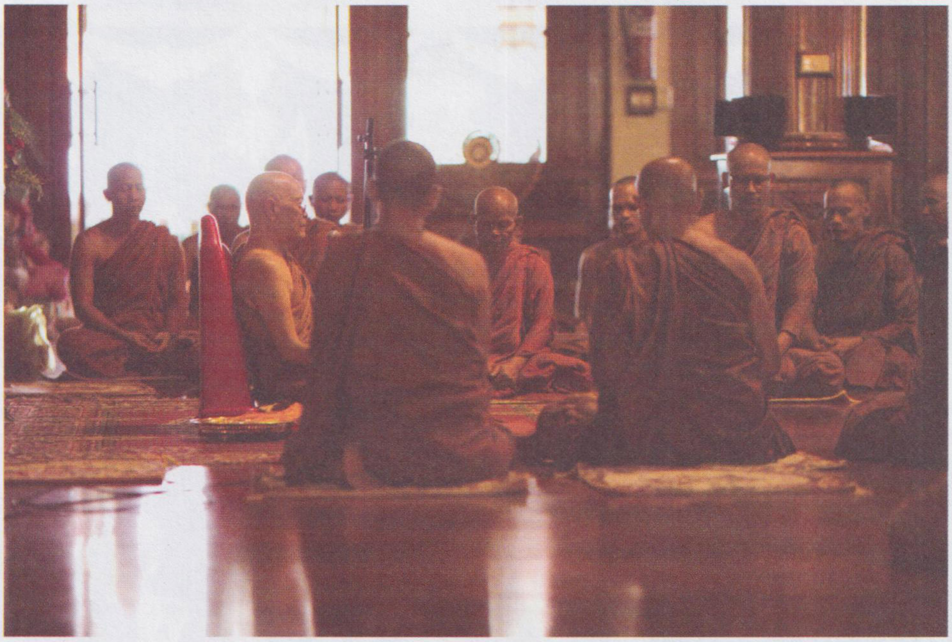

ตกแต่งลมของเรา สติของเรา ล้วนแล้วแต่จะเป็นประโยชน์แก่เรา ผู้ศึกษาและปฏิบัติในการเจริญสมาธิภาวนา นี่อย่างหนึ่ง

อีกอย่างหนึ่งท่านก็ให้ขยาย ขยายไปในส่วนต่างๆ ของร่างกาย ผู้หญิงขยายไปทางซ้าย ผู้ชายขยายไปทางขวา ส่งจิตของเราคือสติตัวที่ระลึกรู้ลม มั่นคงอยู่กับลมนั้น หายใจเข้าเราจะตั้งไว้ในฐานไหนก็ตาม เวลาเอาออก ไล่ลงไปจากบ่า ไปสู่แขนข้อศอกทะลุปลายนิ้วทั้งห้า ถ้าลมไปด้วยก็ยิ่งดี ถ้าลมไม่ไปก็เอาจิตไป เอาสติที่ตัวเรารู้ลมนี่แหละไป ลมไม่ไปก็ช่างเขา เอาจิตของเราขยายจิตที่มั่นคงในลมนี่แหละไปให้มันตลอดปลายนิ้ว สักสามครั้งแล้วก็มาแขนซ้าย แล้วก็กลับไปแขนขวา ขาซ้ายขาขวา ท้ายทอยลงไปก้นกบ

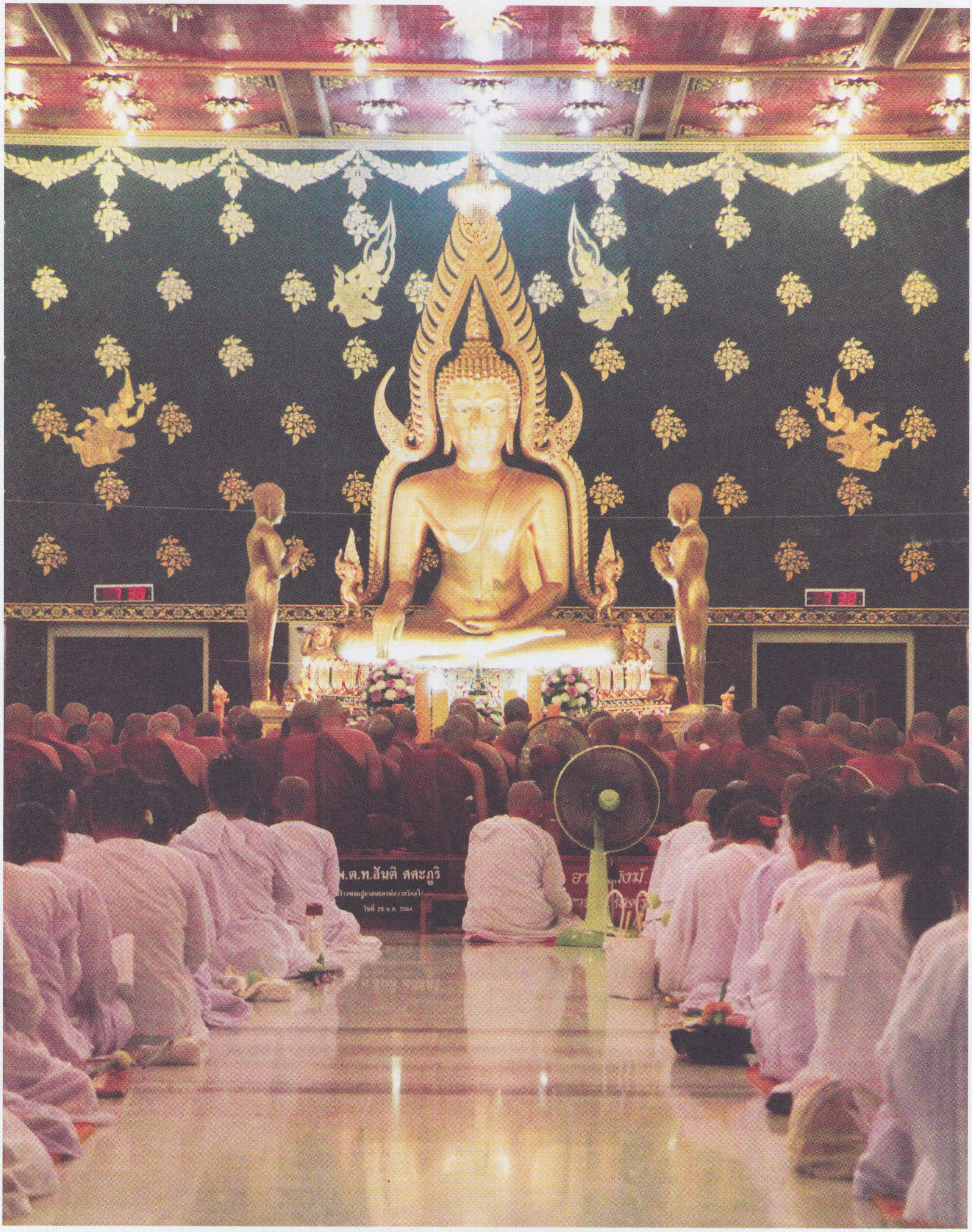
พ.ต.ท.สันติ ศศะภูริ
วันที่ 29 ต.ค. 2564

ที่นี้เราจะเอาลมพุทโธเข้าไปในปอดของเรา ในหัวใจของเรา ในตับของเรา ในม้าม ในไส้ใหญ่ ไส้น้อย ในไตในกระเพาะอาหารใหม่ กระเพาะอาหารเก่า กระเพาะปัสสาวะ ก็สุดแล้วแต่ที่เราจะกำหนดได้ทั้งนั้น บรรดาที่มีอยู่ในกายของเรานี้ เราจะส่งจิตไปที่ไหน มันก็มั่นคงอยู่กับลมอย่างนั้น ลมจะไปก็ตาม ไม่ไปก็ตาม ถ้าไปได้ยิ่งดี ถ้าลมไปได้ มันก็จะมีลักษณะเหมือนเราตั้งกำหนดรู้ลมไว้ที่ฐานไหนชัดเจนอย่างไร มันก็จะมีอาการเป็นอย่างนั้นเหมือนกัน ถ้ามันทำได้อย่างนั้นก็จะทำให้เกิดอาการเป็นปีติขึ้นไปทุกส่วนของร่างกายหมดแล้ว เราก็ขยายลม ให้มันกระจายออกทุกขุมขนเลย ทั้งลมทั้งสตินั่นแหละ ไปด้วยกัน เพราะมันอยู่ด้วยกัน จะไปอย่างหนึ่งอย่างใดไม่ได้ จะไปด้วยสตินั้นก็เป็นการฝึกสติ ถ้าหากว่าลมไปแล้วไปพร้อมสติด้วยมันก็เกิดผลประโยชน์ทั้งสองอย่าง ประโยชน์ทั้งกายและทั้งจิต

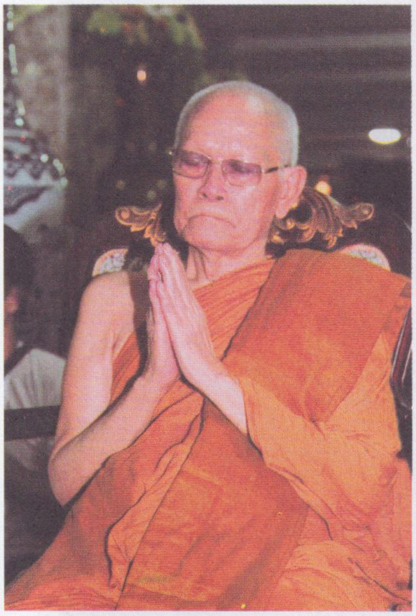

แต่เมื่อมันออกไปทั่วกาย กายเราจะเบา มันจะหนักกี่ร้อยกิโลก็ตาม มันก็จะเบาเหมือนปุยนุ่น เกิดความเบาขึ้น ความเบานี่ก็เป็นลักษณะของปีติ เมื่อกายของเราเบา จิตเราก็เบา ไม่มีอะไรที่จะกดถ่วงจิตใจของเราคือ กิเลส สัญญา อารมณ์ รูป เสียง กลิ่น รส ก็ไม่มี นิวรณ์ธรรมก็ไม่มี ราคะ โทสะ โมหะ โลภ โกรธ หลงที่อยู่ภายใน มันก็ไม่เกิดขึ้น มันจะถูกระงับลงไป ถ้าเป็นอย่างนั้น

สติของเรานั้นจะรับรู้ลมหายใจเท่านั้น ลมหายใจจะสั้นจะยาวก็ตาม แล้วก็ลมหายใจนั้นรู้สึกว่าเบา อยู่ในกายก็จะเห็นความเบาปรากฏเกิดขึ้นในกาย ทั้งๆ ที่กายมันหนักนี่สิ จะเป็นร้อยกิโลก็ตาม มันเบาเหมือนปุยนุ่นนี่แหละ เวทนา กายวิเวก กายเราก็จะเกิดความวิเวกสงัดจากเวทนา ไม่เป็นเหน็บเป็นชา ไม่ปวดไม่เมื่อย

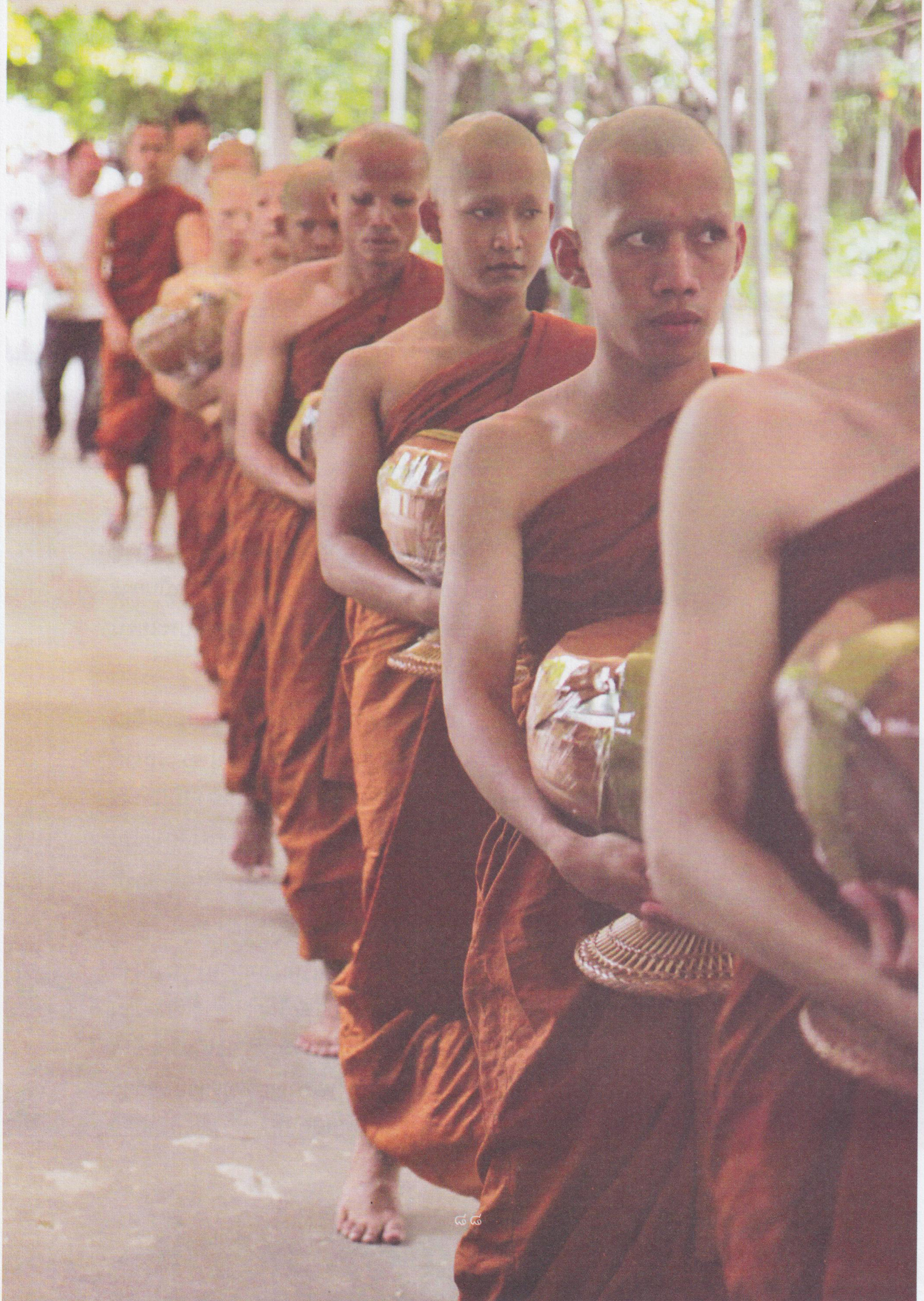

ไม่ขบ ไม่ปวดหลังเอว แข้งขา ไม่มีความเกร็งตัวใดๆ ทั้งสิ้น ไม่มีการเกร็งกลัวเกร็ง ไม่มีความเกร็งสังขารร่างกายและจิตใจ กายก็เป็นอิสระ จิตใจก็เป็นอิสระ นอกจากการเป็นอิสระแล้ว มันก็ยังมีนิมิตหมายที่จะทำให้เกิดความเบา

เมื่อเกิดความเบาแล้วนี่แหละมันจะทำให้เกิดความสุขขึ้น มันรู้สึกว่าเบากายเบาจิต ความสุขมันจะปรากฏเกิดขึ้น เป็นความสุขขึ้น เมื่อความสุขเกิดขึ้น จิตของเราก็จะหยั่งลงสู่ความเป็นอัปปนาสมาธิ สามารถเข้าไปสงบระงับนิวรณ์ธรรม กามฉันทะทั้ง ๕ ได้

กามฉันทะ หรือกามวิตก มันจะไม่มีในจิต **กามฉันทะ พอใจในกาม คือความกำหนัดรักใคร่ชอบใจ** ซึ่งมันมีประจำอยู่ในหัวใจของเรา นั่นตัวนั้น กิเลสอย่างกลางตัวนั้นจะระงับไปเลย ดับไปเลยไม่เกิดขึ้นมารบกวนจิตใจ **พยาปาทะ ความพยาบาท การเบียดเบียนบุคคลอื่นสัตว์อื่น** ในจิตในใจไม่มี ไม่เกิดขึ้นในจิต **ถีนมิทธะ ความง่วงเหงาหาวนอน**มันก็ไม่เกิด มันก็จะดับระงับไป ไม่ปรากฏเกิดขึ้นในวงการที่จิตเป็นอย่างนั้น อุปสรรคความฟุ้งซ่านหงุดหงิดรำคาญทั้งส่วนกายส่วนจิต มันก็ดับ **วิจิกิจฉา ความสงสัยลังเล** บาปบุญคุณโทษมีจริงหรือไม่ มรรคผลนิพพานมีจริงหรือไม่ มันก็ระงับเอาไว้ นี่แหละกิเลสของใจ

กิเลสของใจเขาเรียกกิเลสอย่างกลาง เราจะสยบเขาลงไปได้ด้วยอำนาจของสมาธิ การฝึกฝนอบรมจิต เมื่อจิตสามารถระงับนิวรณ์ธรรม ให้ดับลง

ไปแล้ว จิตนั้นก็บริสุทธิ์ จิตนั้นสะอาดผ่องใส ใจของเราก็จะเป็นเอกัคคตารมณ์ เป็นอัปปนาสมาธิสงบตั้งมั่นอยู่ในลมนั้น ลมหยาบก็รู้ ลมอุ่นก็รู้ ลมเย็นก็รู้ ถ้าลมเย็นเกิดขึ้นเราจะนึกวิตกตรึกขึ้นมาอีกว่า ลมให้มันเย็นยิ่งขึ้นไปกว่านั้น โดยที่มันจะกระทบกายของเราส่วนไหน ริมฝีปากเบื้องบนหรือที่กรองจมูก หรือในฐานที่เราตั้งไว้ตรงไหนอย่างไร มันกระทบสัมผัส ความเย็นกระทบสัมผัส มันก็จะมีอยู่ เมื่ออยู่เราวิตกตรึกให้มันเย็นขึ้นไปกว่าเก่า มันก็จะเป็นไปตามที่จิตวิตกนั้น มันก็จะเย็นขึ้นๆๆๆๆๆ ถ้ามันยิ่งเย็นขึ้นเราแผ่กระจายไปเหมือนอย่างที่เรากระจายมาเบื้องต้น เป็นเหตุให้กายเบา เมื่อลมมันเย็นกระจายไปทั่วกายอีกทีหนึ่ง มันทั้งเบา มันมีทั้งความสดชื่น ความเอิบอิ่ม อดข้าวมาเจ็ดวันมันก็อิ่ม เมื่อยล้ามา

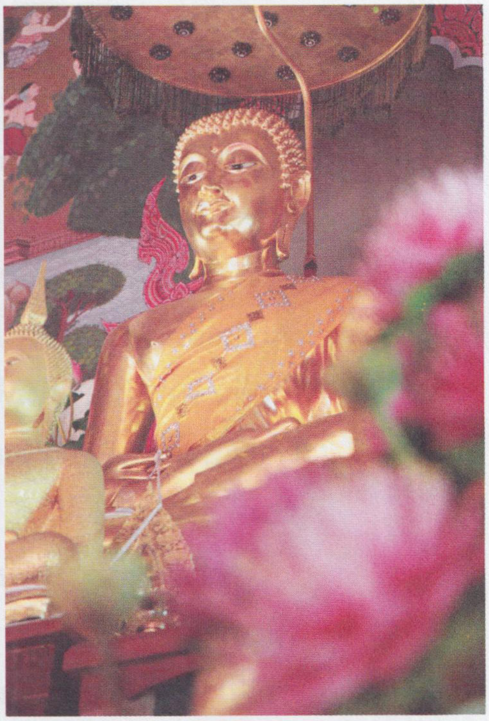

มันก็หายไป เพียงแต่ความสงบเกิด ความเบาเกิดขึ้นมันก็หายหมดแล้ว จะเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้ามาก็ตาม จะหิวโหยมาก็ตาม ไม่รู้ความเข้มแข็งมันมาจากไหน ไม่รู้ความอิ่มมันมาจากไหนเลย มันมาจากจิตของเราดวงเดียวนั่นแหละ

นี่แหละคือผู้ตามสำรวมจิตของตน ควบคุมรักษาจิตของตน ผู้ฝึกจิตของตน ด้วยอุบายธรรมของพระพุทธเจ้าคือเจริญสมาธิภาวนา จิตเข้าถึงอัปปนาสมาธิ ระงับกิเลสอย่างกลาง คือนิวรณ์ธรรมดังที่กล่าวมา เราจะระงับกันได้ด้วยสมาธิ แม้มันรบกวนให้จิตของเราเศร้าหมองเป็นอกุศล ด้วยอำนาจแห่งความโลภ โกรธ หลง ราคะ โทสะ โมหะ เมื่อเราระงับนิวรณ์ธรรมตัวนี้ลงไปได้ ทำไมโลภ โกรธ หลง ในหัวใจเราจึงจะระงับไม่ได้เล่า มันจะโผล่ขึ้นมาได้อย่างไร

ความสงบกดมันอยู่ ทับมันอยู่ ถมมันอยู่ มันผงกหัวขึ้นมาไม่ได้ เพราะอำนาจพุทธะมันทับถมมันอยู่ บีบคั้นมันอยู่นี่ กิเลสอย่างหยาบของเรา เราก็มีการกำจัดป้องกันด้วยศีล ศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ อันนั้นปราบความชั่วกิเลสหยาบๆ มีปาณาติบาตเป็นต้น นั่นหยาบที่สุดแล้ว มีตนมีตัว มีหัวมีหางมีตีน มันเห็น มันรู้ นี่แหละ

เราไปทำลายเขาเบียดเบียนเขา ทั้งทรัพย์สินเขาทุกสิ่งทุกอย่างที่ผิดศีล ๕ นั่นแหละ กิเลสหยาบ ความหยาบในกายของคนเรามันก็มีแค่นั้นแหละ กิเลสหยาบๆ น่ะ มันมีแค่นั้นแหละมันไม่มากกว่านั้นหรอก ถ้าเรารักษาได้ ควบคุมรักษากายของเราได้ วาจาของเราได้ด้วยอำนาจของศีล ๕ นั้น กายของเราก็จะบริสุทธิ์ขึ้น กิเลสหยาบๆ ก็จะไม่มี ความบริสุทธิ์กาย ความสะอาดกายก็เกิดขึ้น ถึงแม้มันจะไม่พ้นไปจากความทุกข์ก็ตาม มันก็ยังทำให้เรารักษาคุณของความเป็นมนุษย์ สมบัติของความเป็นมนุษย์ของตัวของเราเองไว้ได้

เพราะฉะนั้นศีล ๕ เป็นพื้นฐานของการสร้างความเป็นมนุษย์ที่แท้จริง มนุษย์ที่มีกายบริสุทธิ์ มีวาจาที่บริสุทธิ์ กาย วาจา ไม่เป็นที่ตั้งแห่งกรรมและเวร เพราะอำนาจแห่งความชั่วที่กายวาจาทำขึ้น เมื่อกายวาจาได้ทำขึ้นด้วยอำนาจของศีลตามที่กล่าวมานี้ กายของเราบริสุทธิ์ เวรภัยมันจะตรึงติดตามมาทวงหนี้แก่ตัวของเราได้อย่างไร เมื่อมันไม่ได้เราก็ไม่ต้องไปชดใช้ ชีวิตของเราเกิดมาชาตินี้ไม่ได้สร้างกรรมสร้างเวร เราก็หมดภาระที่จะต้องรอคอยชดใช้หนี้สินที่เขามาติดตามทวงคืน เมื่อไม่ต้องชดใช้เราก็ไม่ต้องเป็นทุกข์เพราะกิเลสอย่างหยาบ ๆ แบบนี้

แต่นั่นแหละ ธรรมชาติของสัตว์โลกที่เกิดมา แม้จิตใจของเราทุกดวงทุกผู้ทุกคนเป็นจิตใจเป็นธรรมชาติที่บริสุทธิ์เลื่อมเป็นประภัสสรนั่นคือจิตใจของเราที่มายึดเอาโลกใบเล็กๆ ธาตุทั้ง ๔ อายตนะ ตามที่กล่าวมานี้ ถึงมันจะบริสุทธิ์ก็ตามแต่มันก็มาอาศัยความไม่รู้และกิเลสคืออวิชชา แล้วเราก็ไม่รู้ อวิชชามันจึงครอบงำควบคุมจิตของเราได้

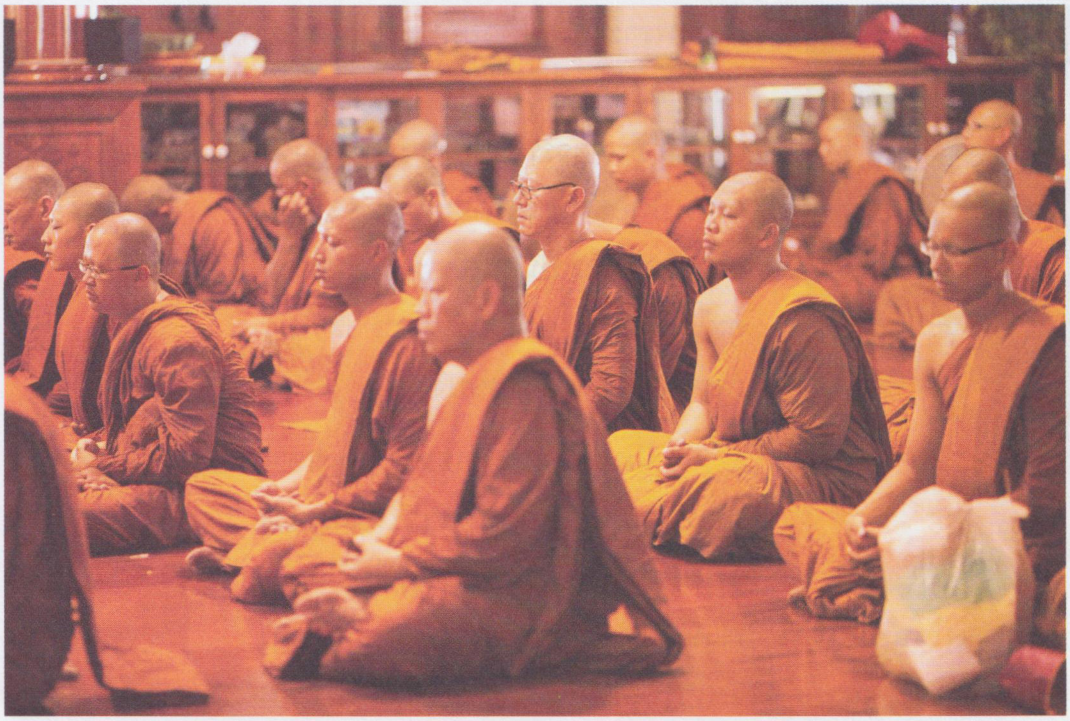

เมื่อกิเลสคือต้น ต้นของกิเลส รากเหง้าของกิเลส ครอบงำจิตคืออวิชชาครอบงำจิตของคนและสัตว์ได้แล้ว จิตของคนและสัตว์เหล่านั้นจึงเกิดความมืดมน แม้จะเลื่อมเป็นประภัสสรมันก็หมดไป เกิดกิเลสควบคุม เปล่งรัศมีกระจายแสงสว่างเหมือนพระอาทิตย์ไม่ได้

ถึงแม้จิตนั้นจะมีความสว่าง จะมีสติปัญญาอย่างปุถุชนเหล่านั้นก็เอามาใช้ไม่ได้ ถูกมันควบคุมหมด แล้วก็จะเป็นไปตามอำนาจและกระแสของมัน โดยที่เราต้องสำคัญกิเลสเป็นเรา เราเป็นกิเลส เราคือตัวตัณหา เป็นตัวโลภ เป็นตัวราคะโทสะโมหะเป็นเราทั้งนั้น เพราะมันเกิดจากเรานี่ เราเกิดมาเราก็เห็นแล้วนี่ ความรักก็คือเรา ความชังก็คือเรา ความหลงรักหลงชังก็คือตัว

เรา เพราะมันอยู่ด้วยกันมานานตามประสาของคนที่มีกิเลสมีอวิชชาครอบงำ มองไม่เห็นสัจธรรม คือความเป็นจริงว่าอะไรเป็นอะไร อะไรดีอะไรชั่ว อะไรถูก อะไรผิด อะไรเป็นกุศล อะไรเป็นอกุศล อะไรเป็นบุญ อะไรเป็นบาป เราไม่รู้ เพราะด้วยอำนาจครอบงำ

นี่แหละพระพุทธเจ้า **คำสอนของพระพุทธเจ้า กล่าวโดยธรรมวินัย ที่พระองค์ทรงตรัสไว้ดีแล้ว ทรงตรัสไว้อย่างไร เราก็จงพึงปฏิบัติตามอย่างนั้น ท่านบอกให้งดให้เว้น เราก็ต้องงดเว้นตามนั้น ฝืนไม่ได้ ท่านบอกให้ทำอย่างนี้ควรเจริญอย่างนั้น เราก็ต้องทำ ไม่ทำก็ไม่ได้ ความดีไม่เกิด ความบริสุทธิ์สะอาดหมดจดไม่เกิด เพราะฉะนั้นกายของเราเป็นที่สร้างกรรมชั่ว จิตใจของเราเป็นที่รองรับอกุศล**

คำว่าอกุศลเป็นสิ่งที่ทำให้จิตใจของเราต้องเศร้าหมองและขุ่นมัวมืดมองไม่เห็นความสดใส มองไม่เห็นความแจ่มแจ้งสว่างไสว มันไม่มีในจิต เราก็ไม่สามารถที่จะมองเห็นสิ่งทั้งหลายทั้งปวงตามความเป็นจริงของมัน พวกเราจึงได้ถือเอาในสิ่งที่ถูกบ้างผิดบ้าง ควรบ้างไม่ควรบ้าง แล้วสำคัญไปต่างๆ นานา เหตุการณ์เหล่านี้จะเกิดขึ้นจะหมดไปจากพวกเราก็ต่อ**เมื่อเรามาศึกษาพระศาสนา รู้แล้วนำมาประพฤติปฏิบัติ พยายามประพฤติปฏิบัติเพื่อกำจัดกล่อมเกลาความชั่วทั้งหลายใน**

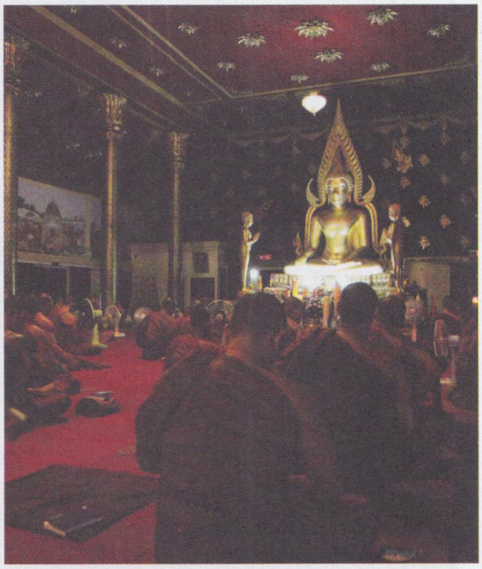

กายด้วยข้อปฏิบัติคือศีล ละอกุศลภายในด้วยการให้ทาน แล้วก็เจริญสมาธิภาวนา สร้างปัญญาให้เกิดขึ้น ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดขึ้นจากการภาวนา นี่เป็นของแท้

ปัญญาของเราแท้ เพราะอะไร เพราะเราสร้างขึ้นที่จิตที่ใจ สร้างขึ้นด้วยความสามารถของเราโดยอาศัยหลักคือธรรมะของพระพุทธเจ้าเป็นหลัก

ส่วนสติปัญญาที่เราได้มาจากตาหูจมูกลิ้นกายนั้น มันเกิดจากอายตนะ คือตาหูจมูกลิ้นกาย เกิดจากการได้เห็นรูป แสง สี เกิดจากการได้ฟังสรรพเสียงทั้งปวง กลิ่นทั้งหลายทั้งปวง ทั้งหอม ทั้งเหม็น ทั้งไม่หอมไม่เหม็น

ลักษณะความหอมก็มีหลายอย่าง ลักษณะความเหม็นก็มีมากมาย เต็มโลกเต็มแผ่นดิน เรารู้รส อร่อยไม่อร่อย เป็นคุณเป็นโทษ จากลิ้นของเรา สัมผัสก็เหมือนกัน ธรรมารมณ์ก็เหมือนกัน นี่มันเป็นความรู้ภายนอก มันไม่ประเสริฐเลอเลิศ มันไม่สามารถที่จะแก้ไขกิเลสในหัวใจของเราได้ ระงับกิเลสในหัวใจของเราได้

ความรู้เหล่านี้มันกลับไปเป็นเครื่องมือของกิเลสในบางครั้ง ยากต่อการที่เราจะแก้ไขมัน ไม่เหมือนกับเราสร้างปัญญาเกิดขึ้นแก่การภาวนา

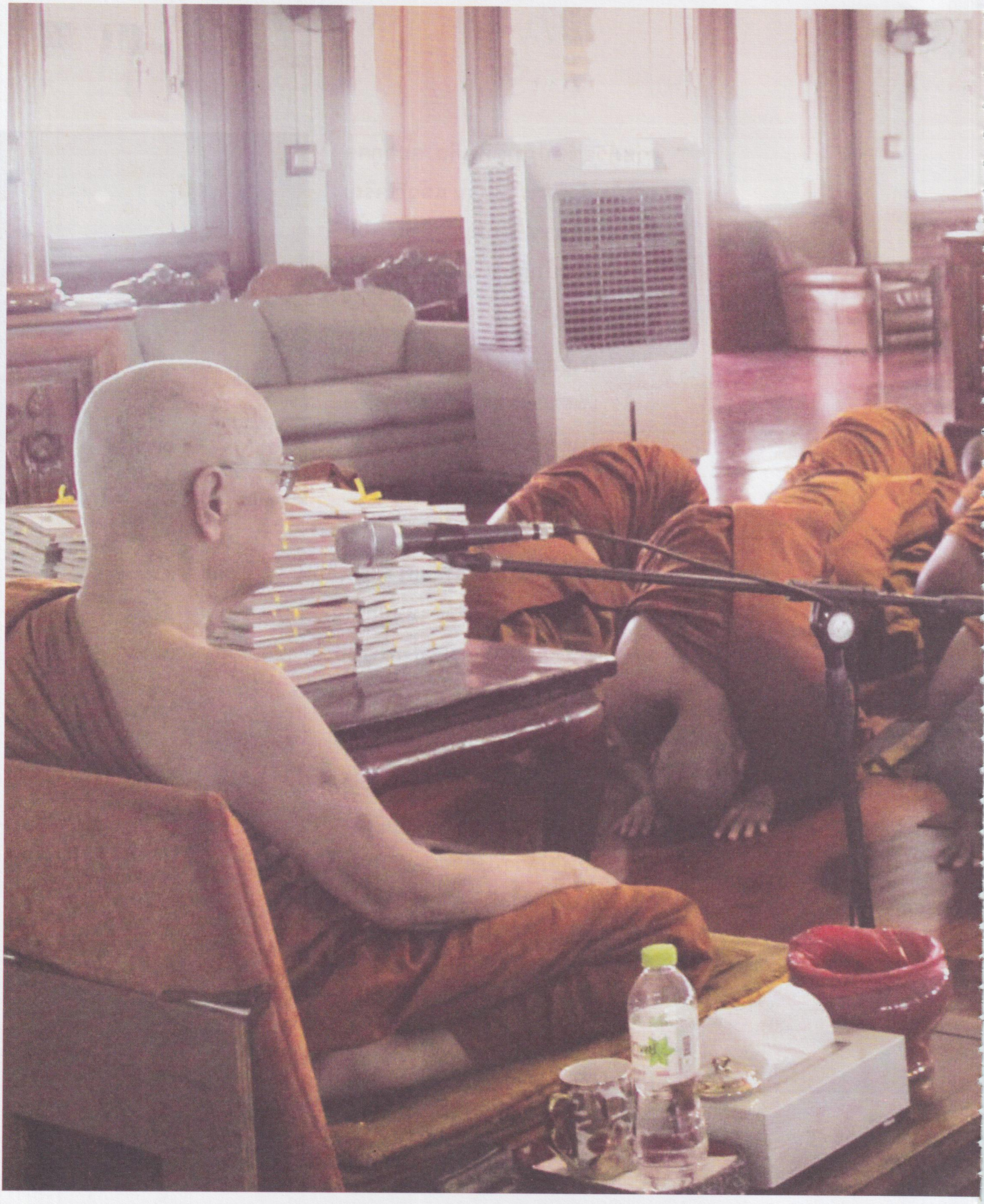

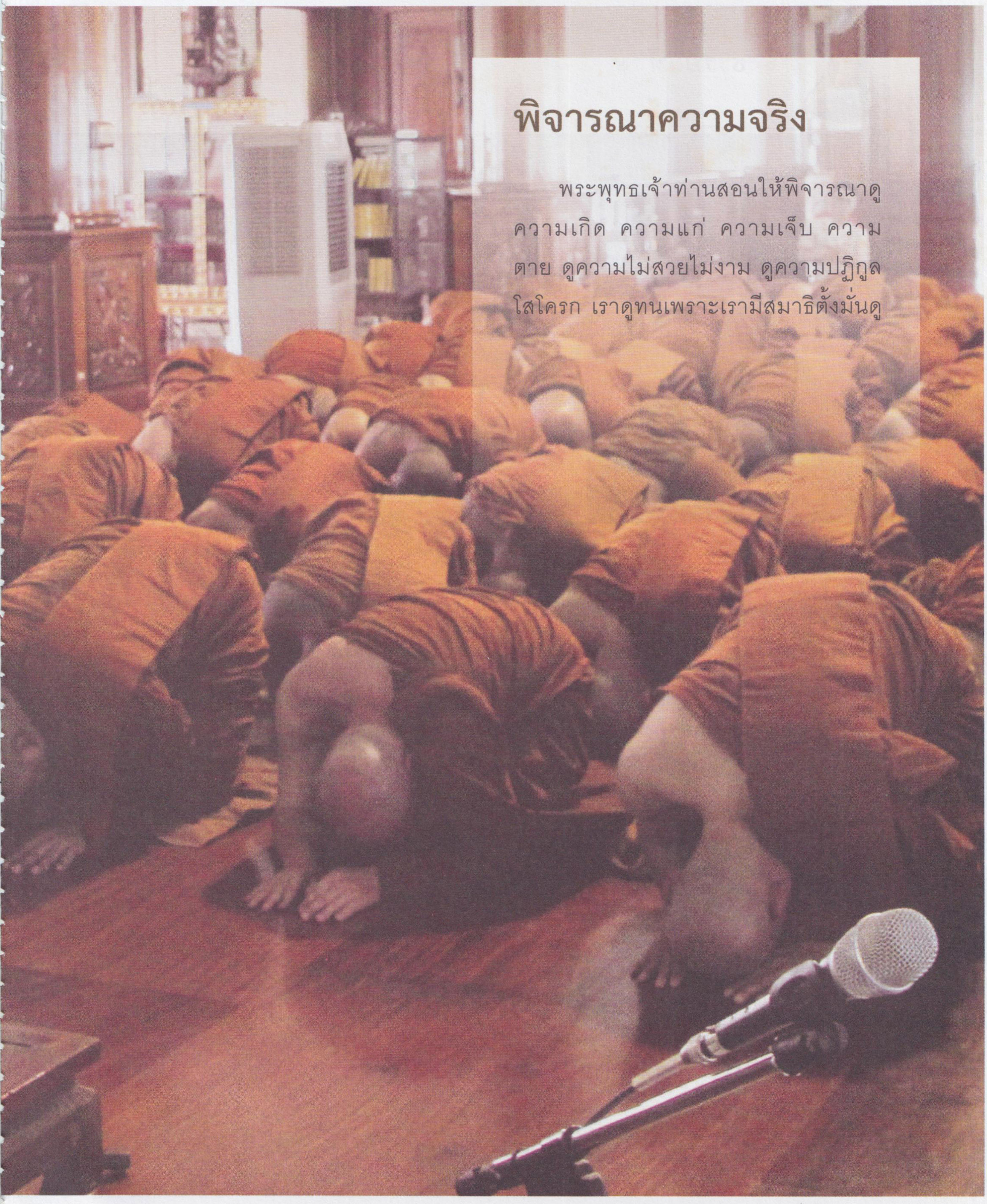

พิจารณาความจริง

พระพุทธเจ้าท่านสอนให้พิจารณาดูความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตาย ดูความไม่สวยไม่งาม ดูความปฏิกูลโสโครก เราดูทนเพราะเรามีสมาธิตั้งมั่นดู

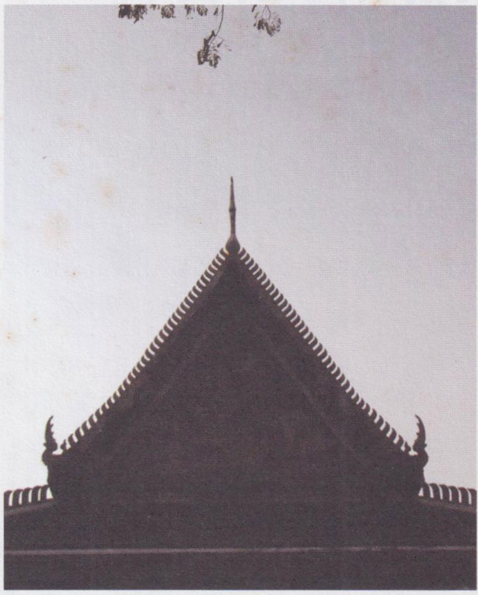

ไปไม่กลับ
หลับไม่ตื่น
ฟื้นไม่มี
หนีไม่พ้น

อยู่ เฉยอยู่อย่างนั้น มีความสว่าง ความสว่างรอบทิศของเรา สิ่งที่มาให้เรารู้เราเห็น ปรากฏอยู่ในวงของแสงสว่างอย่างที่เรานั่งกันอยู่นี่แหละ ถ้าเราลืมตาขึ้นมาเราก็จะเห็นทั้งพระทั้งโยมเป็นสิบๆ คน ตลอดถึงพระไตรลักษณ์ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา พระไตรลักษณ์นี่เป็นที่ควบคุม ควบคุมสิ่งทั้งหลายที่เกิดขึ้นมาแล้ว ถูกความแก่ความชราครอบงำ แสดงความวิปโยคพลัดพราก การบังคับบัญชาไม่ได้ การแตกดับสลายไปในที่สุด ไม่ว่าสรรพสิ่งคือ

สังขารที่มีวิญญาณครอง
ได้แก่มนุษย์และสัตว์ ไม่มีวิญญาณครอง
ได้แก่วัสดุทั้งปวงตลอดทั้งดิน น้ำ ไฟ ลม

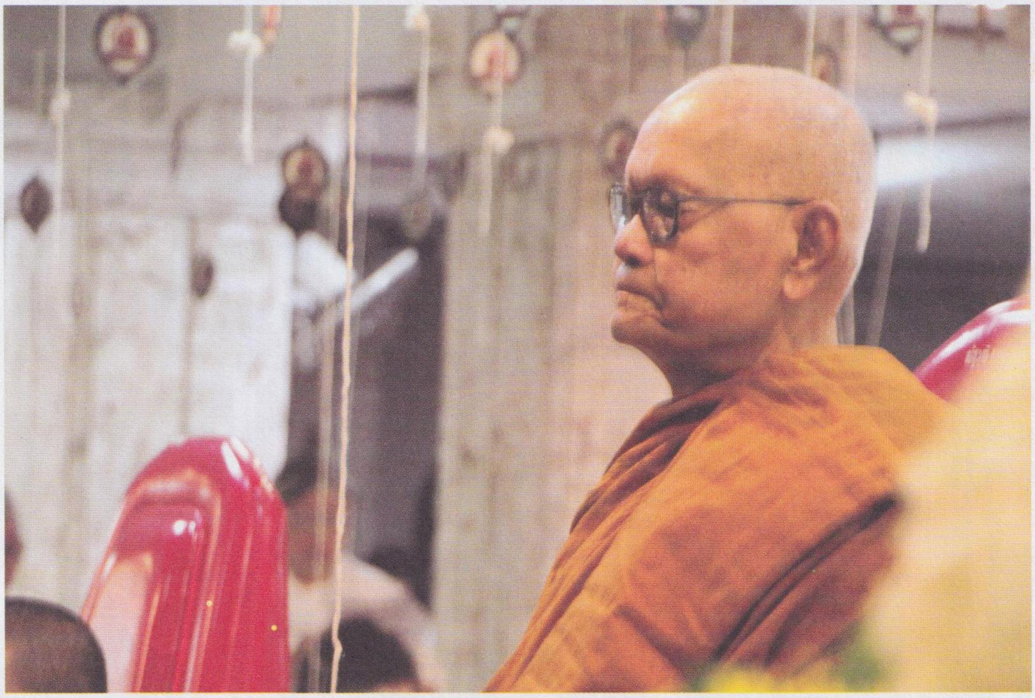

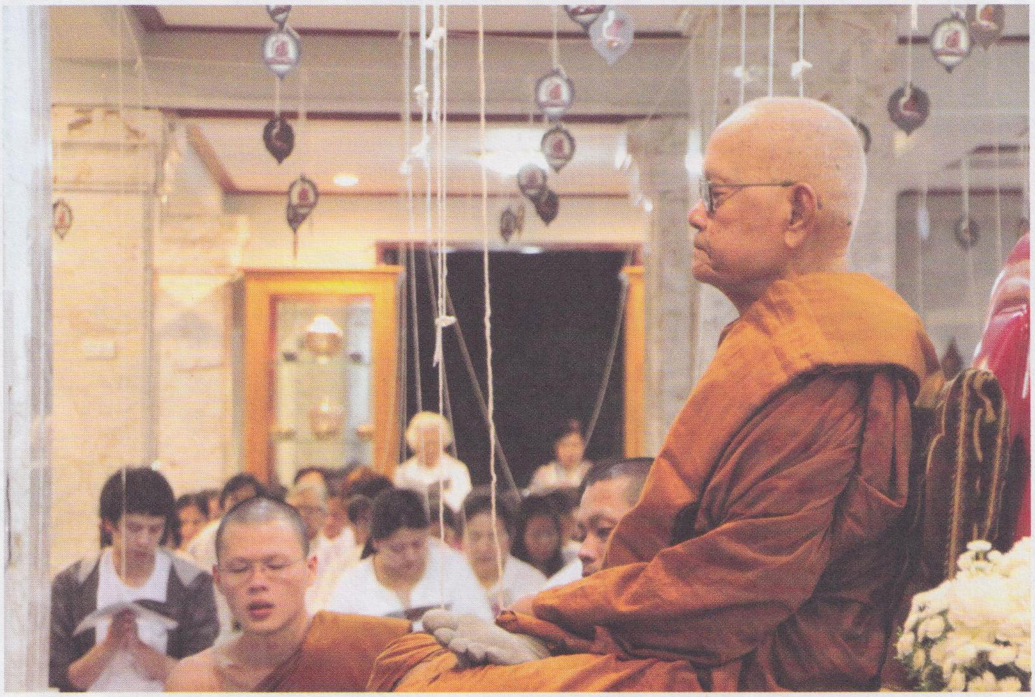

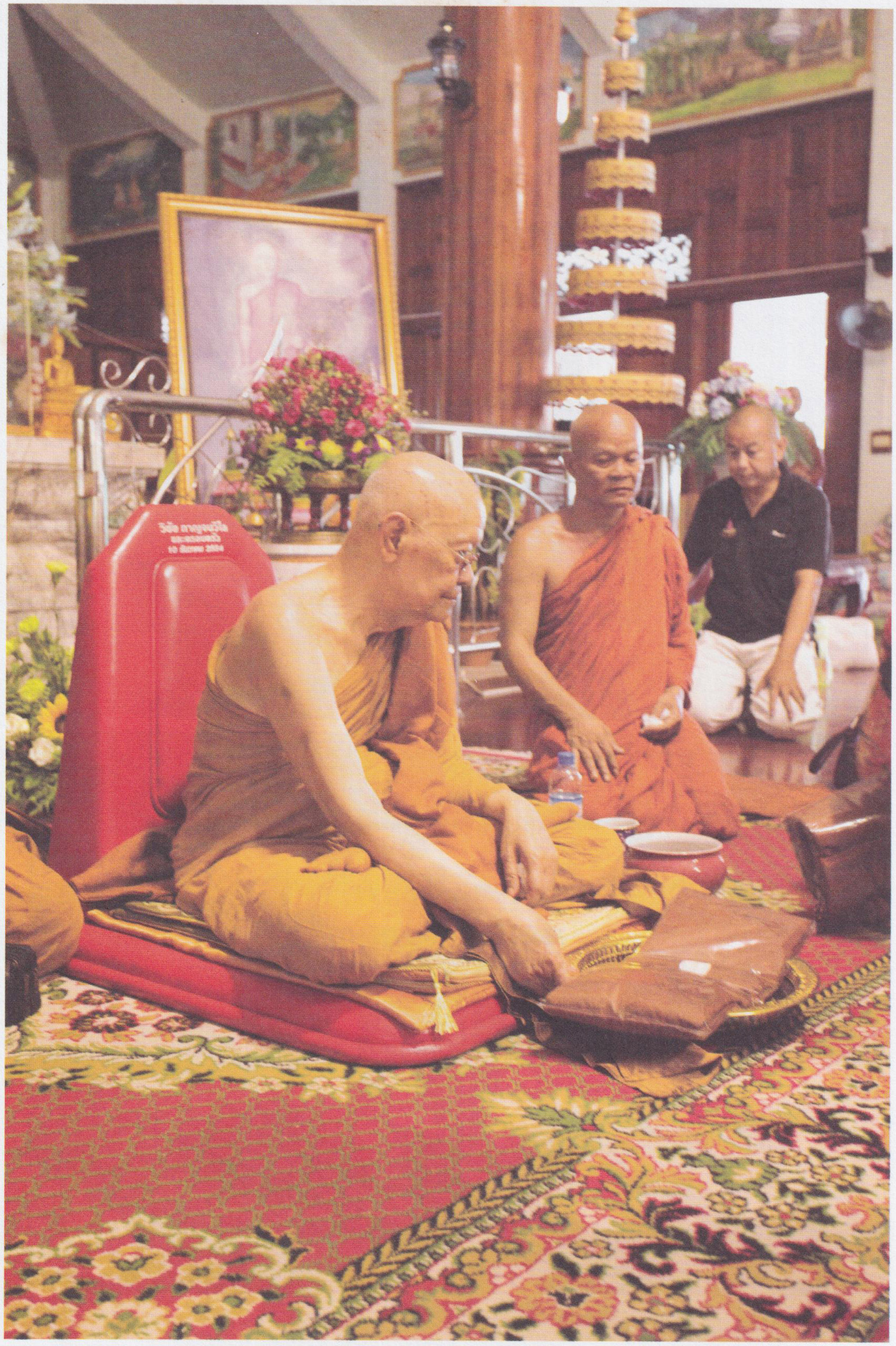

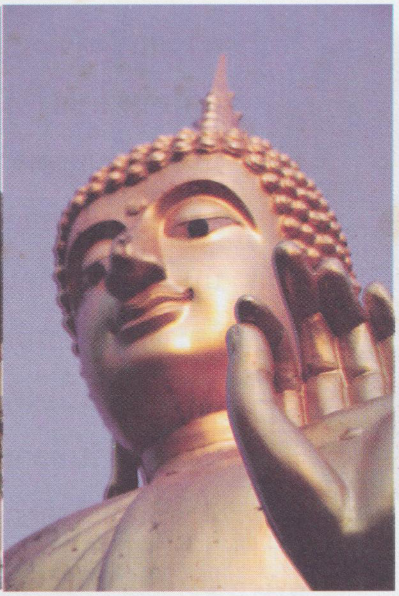

นี้แหละ เขาจะแสดงความจริงให้เราเห็น ถ้าอย่างเป็นคนกับสัตว์ถ้าเราดูไปนานๆ มันก็จะแสดงความแก่ความชราให้เราเห็นโดยลำดับลำดาจนถึงความตาย เมื่อมันตายลงไปแล้วเราก็ติดตามดูไป ตายหนึ่งวันมันเป็นอย่างไร ผิวพรรณวรรณะมันผ่องใสเมื่อตายทีแรก หรือเราก็จะเห็นได้ว่าเมื่อยังไม่ตายวรรณะคือผิวนี่ล่ะมันเป็นอย่างไร เมื่อหมดลมหายใจแล้วมันเป็นยังไง มันเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่เปลี่ยนแปลงไป ภาพนิมิตบางอย่างมันก็เปลี่ยนแปลง บางอย่างก็ไม่เปลี่ยนแปลง อย่างคนเรามรณะคือตายสดๆ กะทันหัน เช่น หัวใจวาย อย่างนี้เป็นต้น

ดูผิวพรรณวรรณะสรีระร่างกายนั้น ยังไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงเลย เหมือนคนนอนหลับ แต่ถึงอย่างนั้นก็ตาม เมื่อหมดลมหายใจแล้ว ไม่ช้าเขาก็จะแสดงให้เราเห็น เราก็จะเห็นใน

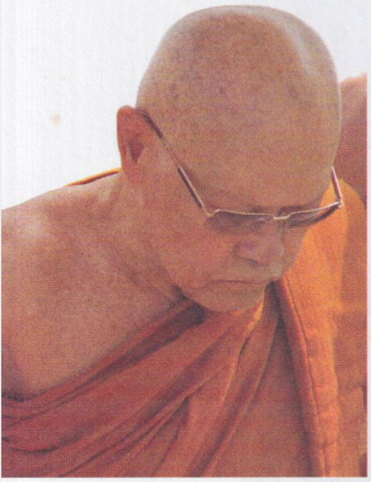

ความแข็งตัว พอข้ามวันไปแล้ว วรรณะที่ผ่องใส เหมือนตอนแรกมันก็จะเปลี่ยนแปลงไปแล้ว ถ้ามันมีความสดความใสมันก็จะมีความแห้งปรากฏ ความขุ่นมัวปรากฏ ความเศร้าหมองปรากฏในผิวนั้น ในสังขารก้อนธาตุอันนั้น พอไปวันที่สอง นี่มันก็จะแสดงความผื่นขึ้นบ้าง ผิวมันก็จะคล้ำลง ถึงมันผ่องใสเมื่อเบื้องต้นมันก็จะหม่นไปแล้ว ผิวคล้ำขึ้นมา พอไปวันที่สามมันก็จะพองมากขึ้น ผิวก็จะคล้ำมากขึ้น อะไรอย่างนี้ กลิ่นมันก็จะส่งออกมาแล้ว

ทีนี้ในตัวของเรานี่ ปกติมันก็จะมีกลิ่นเหม็นอยู่แล้ว มันไปหอมตรงไหน ถ้าตายไปแล้วสองสามวัน มันส่งกลิ่นคราวนี้ละโอ้ย ดูไม่จืดเลย เราก็ดูไปเรื่อยๆ มีสมาธิเป็นหลัก เพ่งดูเรื่อยๆ คำว่าแสงสว่างคือความรู้ รู้พร้อม สัมปชัญญะก็แปลว่าความรู้พร้อม พร้อมในสิ่งที่ปรากฏต่อหน้าเรา รู้ไปตามลำดับ เหมือนเราส่งจิต ตั้งจิตรับเสียงหลวงพ่อพูดนี่ พูดคำไหนรู้คำนั้น ไม่ว่าเรื่องอะไรทั้งหมด อย่างนี้ฉันใด คนไปดูอะไรโดยมีสติเป็นหลัก ตั้งมั่น แน่แน่ว อยู่กับจุดที่เราดูนั้นเพ่งนั้น ความเป็นไปของสิ่งนั้นแล มันเป็นลักษณะของปัญญา โดยที่เราไม่ต้องใช้ปัญญา ค้นคิดมันเอง เขาแสดงให้เราได้มีตาดี มีใจดี เขาแสดงให้เราผู้มีตาดีเห็นเอง ซาบซึ้งในจิตที่เป็นสมาธิเอง โดยที่เราไม่ต้องไปสรรหามาจากที่ไหน เพียงแต่เราประคับประคองจิตของเรานั้นน่ะ ให้มันเที่ยงตรงคงที่ ไม่แปรปรวนเท่านั้นเอง

ความเป็นจริงของสิ่งนั้นแหละ มันจะเป็นเครื่องเปิดหู เปิดตาที่ถูกปิดมาเป็นเวลานาน

หูใจตาใจไม่ใช่หมายถึงหูเราที่อยู่ข้างซ้ายข้างขวา
หูใจมันเสียงทิพย์
ตาใจก็ตาทิพย์
จมูกใจก็จมูกทิพย์
ลิ้นใจก็ลิ้นทิพย์
กายสัมผัสมันก็เป็นกายสัมผัสทิพย์

ถ้ามันเกิดในจิตมันทิพย์หมดเลย เขาจะแสดงออกไปเรื่อยๆ ผมขนมันก็จะหลุดร่วงลงไป ผิวก็จะคล้ำอืดพองขึ้นมาเรื่อยเต็มที่ ตามข้อต่างๆ มันก็จะปะทุ ก็มันปะทุแล้วล่ะใน

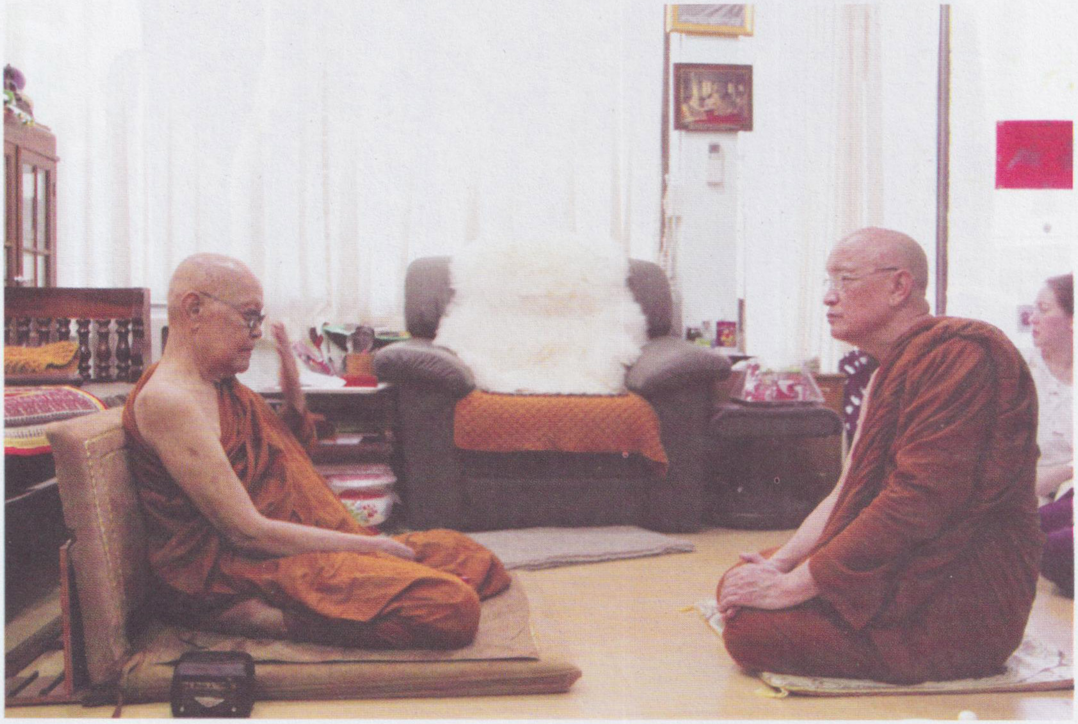

ทวารของเรา ไม่ว่าตาหูจมูก ทั้งเป็นน้ำเลือดน้ำหนองน้ำเหลือง มันจะทะลักไหลออกมาส่งกลิ่นฟุ้งไปอย่างนี้ นั่นแหละความจริงทั้งนั้นเลย เป็นของปฏิกูล ความจริงบอกถึงเป็นของปฏิกูล กลิ่นก็เหม็นกลิ่นของมันน่ะ

พอหนักเข้าผิวหนังที่หุ้มอยู่โดยรอบ ถึงมันจะคล้ำเพียงใดก็ตามเถอะมันก็เกิดเปื่อยเน่าลงไป ค่อยหลุดค่อยล่วงไป ตรงไหนที่มันบอบบางละเอียดอ่อนมันก็จะพังไปก่อน ตรงไหนที่มันหยาบกร้าน มันก็จะพังตามไปทีหลัง พอหมดจากหนังแล้วก็เป็นเนื้อนั่นแหละ เนื้อมันก็เปื่อยยุ่ยไปจนหมด เราก็จะเห็นโครงกระดูก ไม่ว่าจะกระดูกชิ้นไหนก็ตาม มันยังเกาะติดอยู่ด้วยอำนาจของเอ็น เหมือนกับบ้านกับเรือนของเรานั่นแหละ ใช้ตอกใช้หวายมัด มัดอันโน้นมัดอันนี้ไปยึดกันอยู่ เรามองไปก็จะเห็นเป็นอย่างนั้น ฉันใด เอ็นน้อยเอ็นใหญ่ก็ร้อยกระดูกสามร้อยท่อนนั่นแหละให้ติดยึดกันเป็นลำดับลำดา

แล้วก็จะมีน้ำเหลืองน้ำหนองแปดเปื้อนเกรอะกรังอยู่ พอนานไปๆ ถูกอากาศถูกลมถูกฝนบ้าง มันก็เกลี้ยงไป เอ็นนั้นก็หมดไป เปื่อยเน่าไปหมด ไม่มีอะไรเหลือ แล้วก็กระดูกท่อนเล็กท่อนน้อยมันก็กระจัดกระจายร่วงหล่นไปกันคนละทิศคนละทาง มันก็ถมเต็มดินนั่นแหละ

ทีนี้เรามาลองนึกดูซิว่า สิ่งทั้งหลายที่มันสลายหายไปกับตา ไม่ว่า

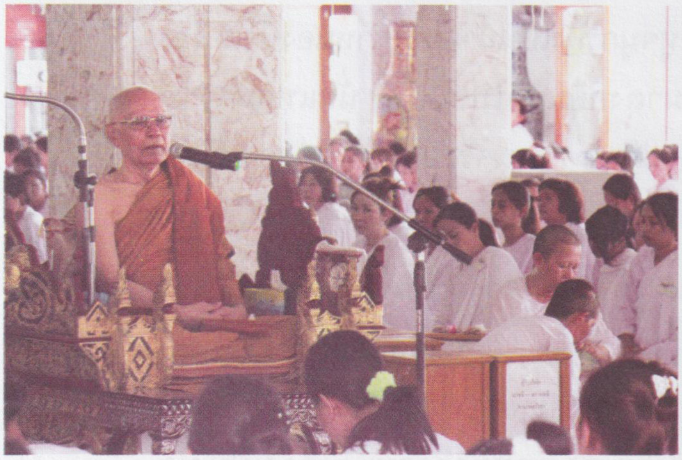

ดินก้อนน้อยก้อนใหญ่ ไม่ว่าน้ำทุกสีทุกรสทุกชาติมันหายไปจากตรงนี้แล้วมันไปอยู่ที่ไหน นั่นแหละ น้ำมันก็ซึมลงไปในดินมันก็จะเป็นน้ำของมัน ในส่วนต่างๆ ที่มันก้อนโตๆ นี่ มันสลายไปหมดมองด้วยตาก็ไม่เห็น มันหายไปกับจุดตรงที่เราเห็นมันกองอยู่นั่นแหละ ซึ่งมันก็คือดิน กลับไปสู่สภาพเดิมของมันนี่เราก็จะเห็นอย่างนี้

ปัญญาส่องให้เห็นอย่างนี้ สมาธิจดจ้องดูอย่างนี้ นี่แหละของจริงที่พระพุทธเจ้าว่า **อสุภะ อสุภัง** เรียกว่า**เห็นความจริงเรา**

ที่เราเห็นความจริงอย่างนั้นเพราะอำนาจปัญญาคือความรู้เท่าทัน ไม่เถลไถลไปที่อื่น จดจ้องมองตั้งอยู่อย่างนั้นเราก็จะเห็นความจริงตั้งแต่ต้นไปจนถึงที่สุด นั่นความจริงอันนี้จบแล้ว หมดแล้ว ดินเป็นดิน น้ำเป็นน้ำ ลมเป็นลม ไฟเป็นไฟสูญธาตุ สูญไปจากว่าเป็นคนเป็นสัตว์ เป็นเราเป็นของเรา ยังคง

เหลือแต่ความรู้สึกที่ติดยึดและใฝ่ฝันนั้น บ่นเพ้อหาเท่านั้น ถ้าเห็นอย่างนั้นจริงๆ แล้วไม่มีใครเพ้อฝันหาหรอก ไม่มีใครไปยืนเดินนั่งนอนเสียเวลาร้องเรียกหามันหรอก

ถ้าเราเห็นอย่างนั้น มันก็จะวางไป วางจากความยึดไป บรรเทาจากความคิดไป ความโหยหาก็หายไป

เมื่อมันคลายความยึดมั่นออกจากใจแล้ว ที่นี้ถ้าเราจะมองมันก็จะกว้างไปอีก การที่เราไปติดยึดสมมุติทั้งหมด สิ่งที่ถูกเราติดยึดอยู่นั่นน่ะ มันก็มีสภาพเป็นอย่างนี้เหมือนกันหมดเลย ไม่มีอะไรพ้นไปสักอย่างเดียว ไม่ว่าสิ่งนั้นจะมีจิตครองหรือไม่มีจิตครองก็ตาม นี่แหละความจริง

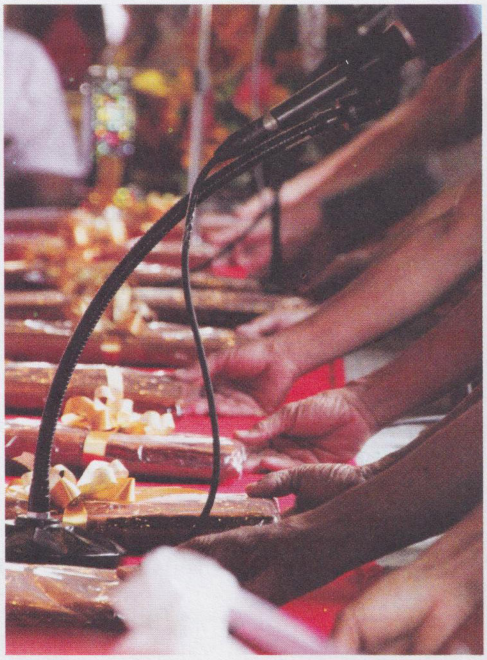

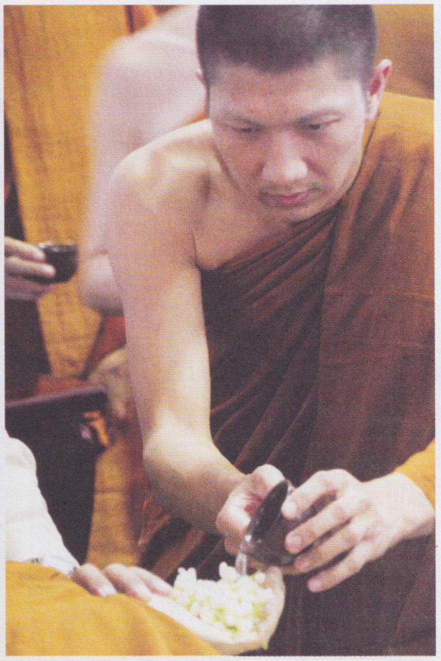

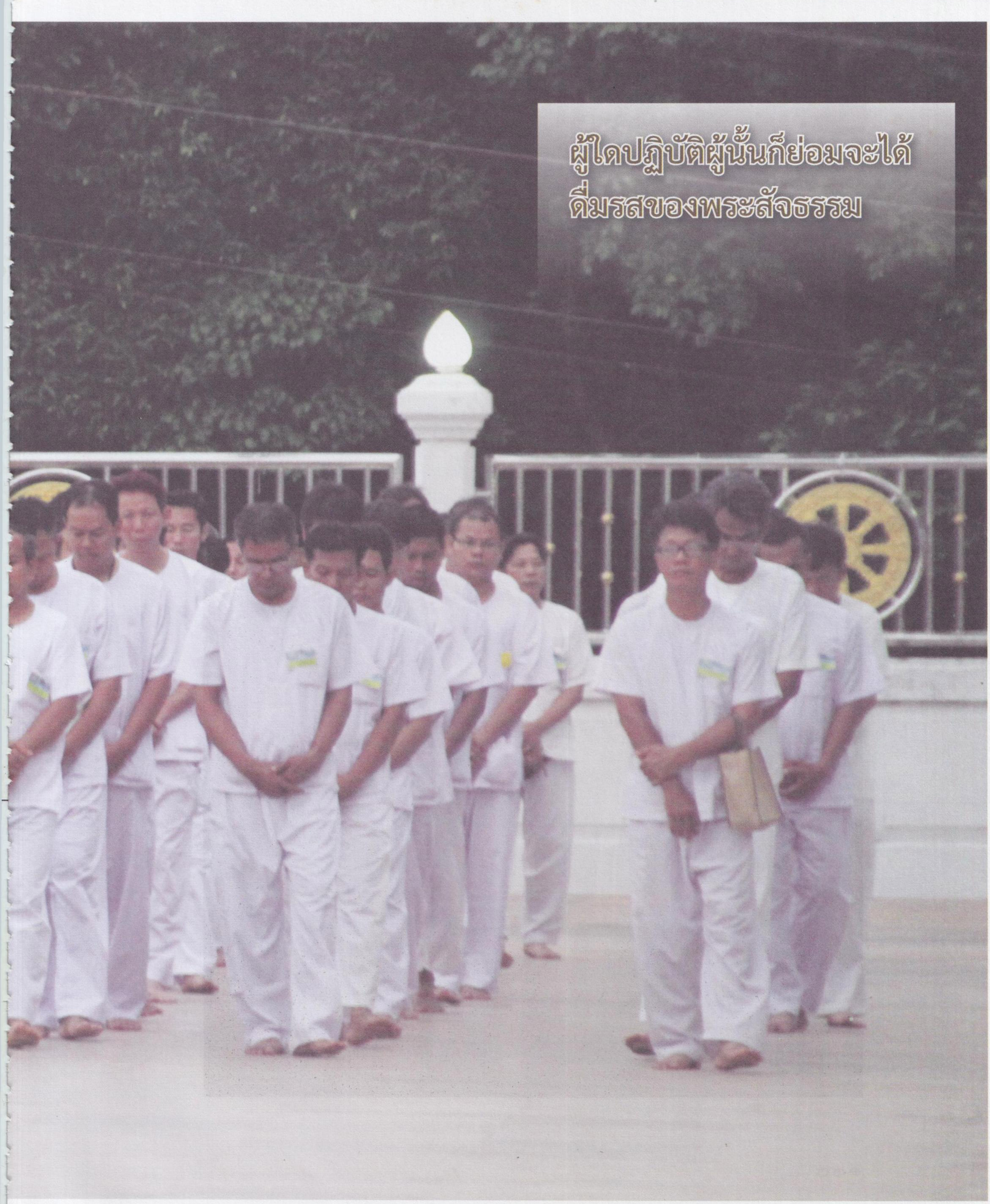

ผู้ใดปฏิบัติผู้นั้นก็ย่อมจะได้
ดื่มรสของพระสัจธรรม

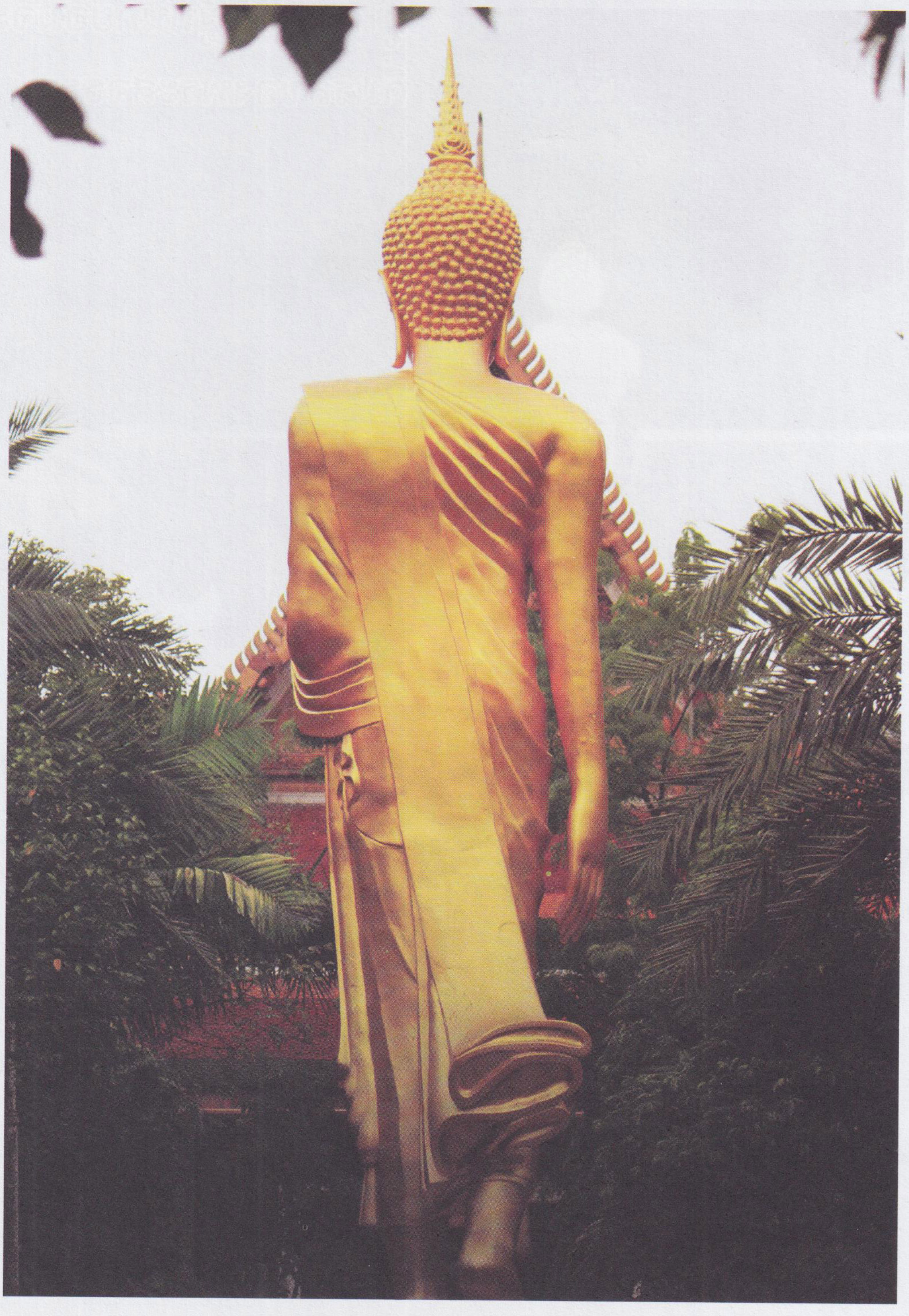

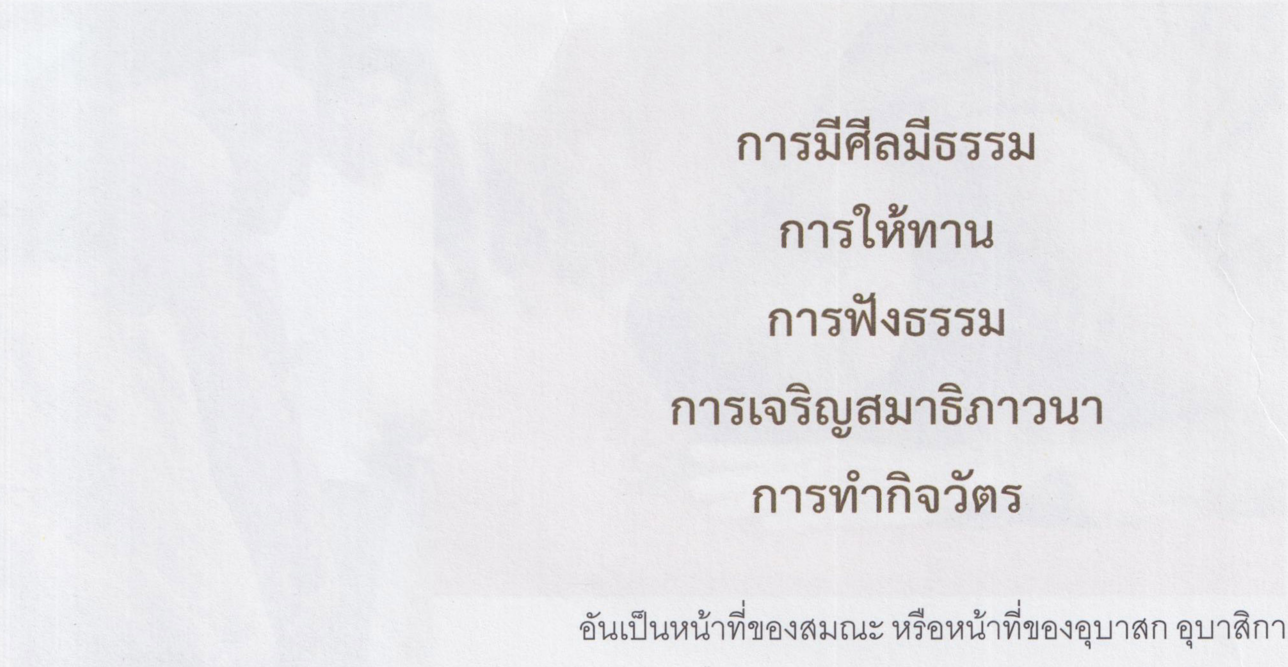

การมีศีลมีธรรม
การให้ทาน
การฟังธรรม
การเจริญสมาธิภาวนา
การทำกิจวัตร

อันเป็นหน้าที่ของสมณะ หรือหน้าที่ของอุบาสก อุบาสิกา พุทธบริษัท ผู้นับถือในทางพุทธศาสนา ฝักใฝ่ในการบำเพ็ญกุศล มีการให้ทาน เป็นต้น

ฝักใฝ่ในการฝึกฝนอบรมตนด้วยข้อปฏิบัติ มีศีล เป็นต้น

ฝักใฝ่ในการฝึกฝนอบรมจิตใจของตนเรียกว่า ภาวนา

ภาวนาแปลว่าความมีความเป็นสิ่งใดที่ไม่มีในความนึกคิด เช่น เราไม่เคยคิดในการที่จะกำจัดอกุศล ได้แก่ ความโลภ โกรธ หลง ราคะ โทสะ โมหะ เป็นสิ่งที่นอนเนื่องอยู่ในจิตใจของเรามาแต่กาลไหนๆ ก่อน เราก็คิดขึ้น

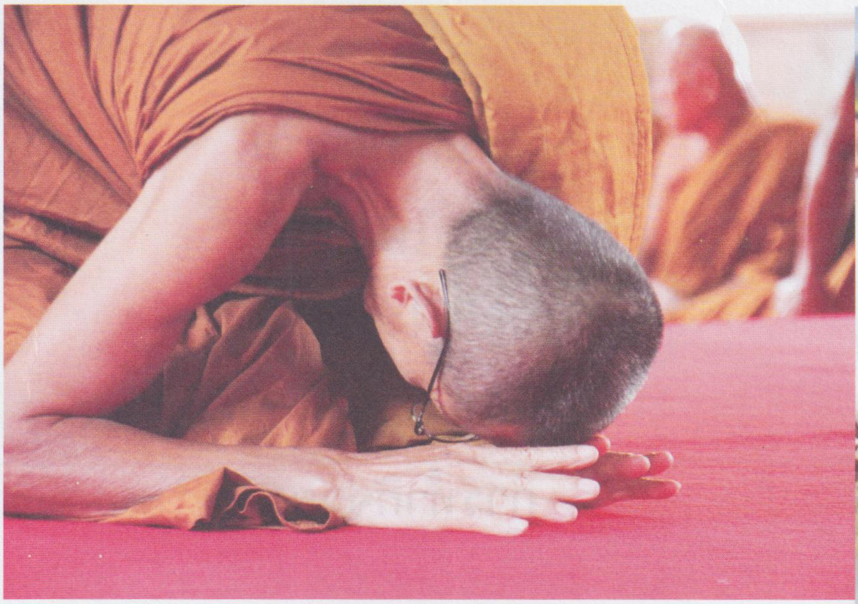

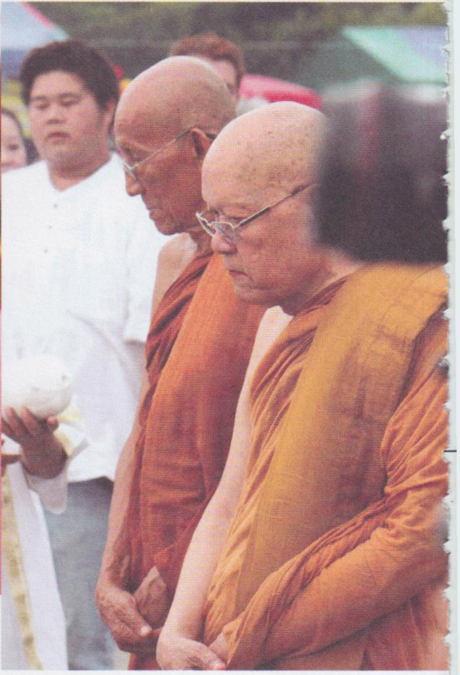

สิ่งใดที่เรายังไม่เคยทำเพื่อจะเข้าไปกำจัดอกุศลดังกล่าวนั้น จะด้วยการเดินจงกรมก็ดี นั่งภาวนาก็ดี เป็นต้นเหล่านี้ เราก็พยายามพากเพียรทำขึ้น อย่างนี้เป็นต้น

หรือตรงกันข้าม **คำว่าบุญกุศล กุศล** หรือว่า **บุญ** แปลว่า **ความสุข** ความสุขที่จะพึงเกิดขึ้นจากการประพฤติสุจริตในทางกาย มีการไม่ฆ่าสัตว์ ทางวาจา ไม่พูดปด เป็นต้น

ทางใจ ได้แก่ **มาระลึกถึงพุทโธ ธัมโม สังโฆ** หรือมาพิจารณาในธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่เสมอหรือเป็นนิตย์ เพื่อจะเป็นการควบคุมรักษาจิตของเราให้อยู่ในคุณธรรมนั้นๆ ถือว่าเป็นบุญเป็นกุศล บุญคือความสุข เกิดขึ้นจากความบริสุทธิ์แห่งกายและวาจาจิตที่ไม่เป็นบาปไม่เป็นอกุศลมากด้วยกิเลสภายในจิตใจ เหล่านี้เป็นต้นก็ดี

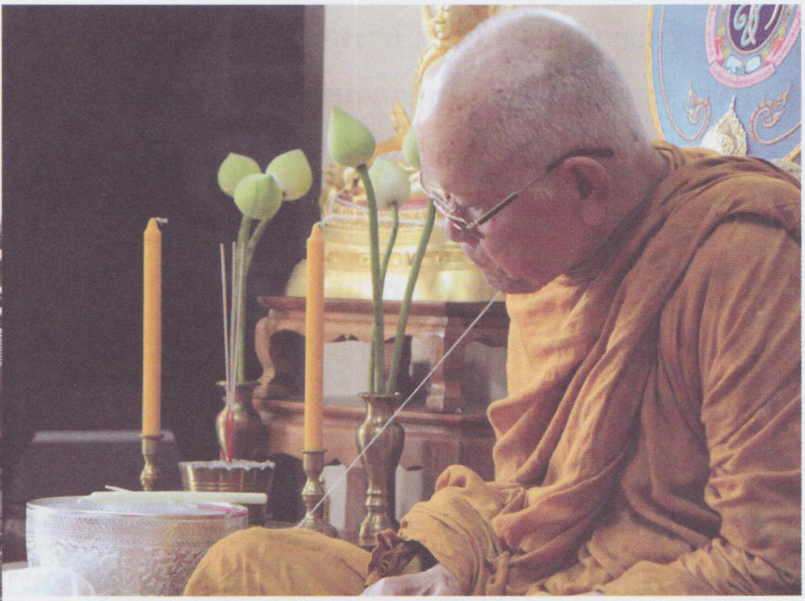

เราก็พยายามฝึกฝนอบรมขวนขวายด้วยความอดทน ด้วยความพากความเพียรให้เกิดมีขึ้นในตัวตนของเรา นี่เขาเรียกว่าภาวนา ภาวนาโดยตรงนั้นหมายถึงอย่างที่พวกเราทำในขณะนี้ ถ้าเรามองดูอิริยาบถภายนอกก็ได้แก่ นั่งขาขวาทับขาซ้าย มือขวาทับมือซ้าย ตั้งกายให้ตรง ดำรงสติให้มั่น คือ ยกผู้รู้ของเราขึ้นสู่ฐาน คืองานของสติ ได้แก่ลมหายใจหรือบริกรรมพุทโธ หรือมากำหนดพินิจพิจารณาทำความรู้ ให้เป็นไปในกาย มี ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เป็นต้น อันนี้ได้ชื่อว่าเป็นการภาวนาโดยตรงทั้งส่วนของกาย ทั้งในส่วนของจิตใจ

สิ่งเหล่านี้ ได้ชื่อว่าเป็นหน้าที่ของพวกเราท่านทั้งหลาย อันได้ชื่อว่าเป็นผู้ภาวนา แปลว่า ความมี ความเป็น สิ่งใดไม่มีในตัวของเรา เช่น เราไม่เคยมีการกระทำ การพูด การคิด ซึ่งเป็น

ไปในทางที่จะกำจัดบาป ได้แก่ การทุจริต และอกุศลภายในจิต ดังกล่าวแล้วมาก่อน เราก็ได้พยายามขวนขวายทำกันขึ้น

สิ่งใดที่เป็นคุณงามความดี คือ ได้แก่ความสุจริต กาย วาจา จิต ซึ่งเกิดขึ้นด้วยอำนาจแห่งความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลงในการกระทำนั้นๆ พูดนั้นๆ และคิดนั้นๆ ก็เป็นธรรมชาติมีอยู่ในจิตใจของเราทุกๆ คน ไม่ต้องไปหาที่ไหน เมื่อมันมีขึ้นมาแล้ว เราก็พยายามรักษา และทำการรักษา เราไม่มีการรักษา หรือไม่มีการเพ่งดู เข้าไปศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ ไม่มีการรักษา ไม่มีการพัฒนาเพื่อเจริญ เป็นขึ้นมีขึ้น ในตัวตนของเรา โดยลำดับ เราก็ได้พยายามกระทำขึ้นมา อันนี้ได้ชื่อว่าเป็นผู้ภาวนา แปลว่าทำให้มันมี ให้มันเป็นขึ้นมาในตัวตนของเรา

พวกเราทั้งหลายได้เสียสละ ปลงภาระกิจกรรมในทางโลกเข้ามาสู่ในศาสนา ใช้เวลามากบ้าง น้อยบ้าง ตาม

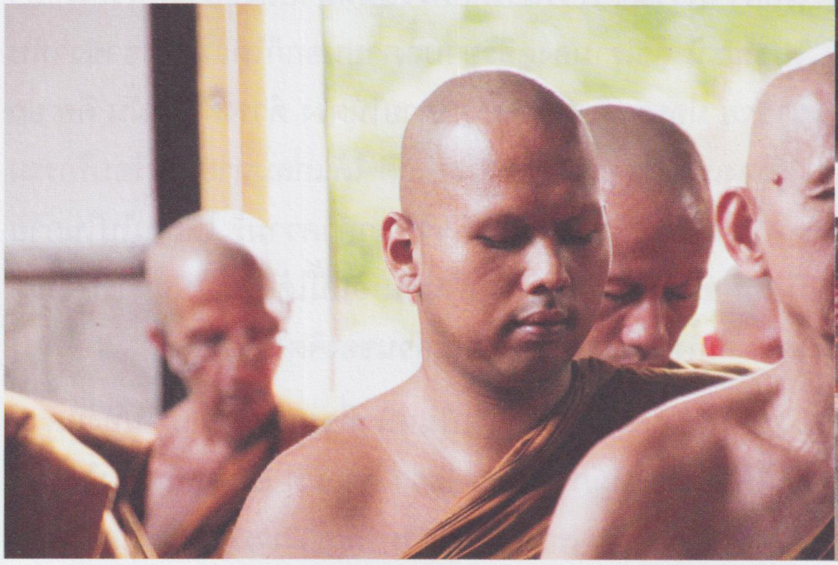

กำลังของศรัทธาที่มีอยู่ในจิตใจของแต่ละบุคคลนั้น เราทุกคนเชื่อแน่เหลือเกินว่า เราไม่ใช่เป็นคนจนท่า ไม่ใช่เป็นคนสิ้นท่า ไม่ใช่เป็นคนไร้ความสามารถในทางโลกเกี่ยวกับการทำมาหาเลี้ยงชีพ แล้วจึงเข้ามาบวชในศาสนา เพื่ออาศัยศาสนาเป็นเครื่องเลี้ยงชีพ เขาเรียก **อุปชีวิกา** เรียกว่า บวชเข้ามาเพื่ออาศัยศาสนาเลี้ยงชีพ อีกประการหนึ่ง **อุปปมุยฺหกา** ไม่ได้บวชเข้ามาด้วยอำนาจความลุ่มหลง หรือความมัวเมา แต่เราบวชเข้ามาสมณชีวิกา เลี้ยงชีพหรือเข้ามาในศาสนาตามแบบฉบับของสมณะ แปลว่าผู้สงบ เข้าใจว่าเราทุกคนเป็นอย่างนั้น

เราจึงได้พากัน ขวนขวายประกอบกิจกรรมตามหน้าที่ของเราที่มีอยู่และกระทำบำเพ็ญอยู่เสมอ คำว่าบวชเข้ามาเพื่ออาศัยศาสนาเลี้ยงชีพ นั่นก็หมายถึงบุคคลผู้สิ้นท่าในทางโลก ไร้ความสามารถในทางโลก ไม่อาจที่จะทำมาหาเลี้ยงชีพ

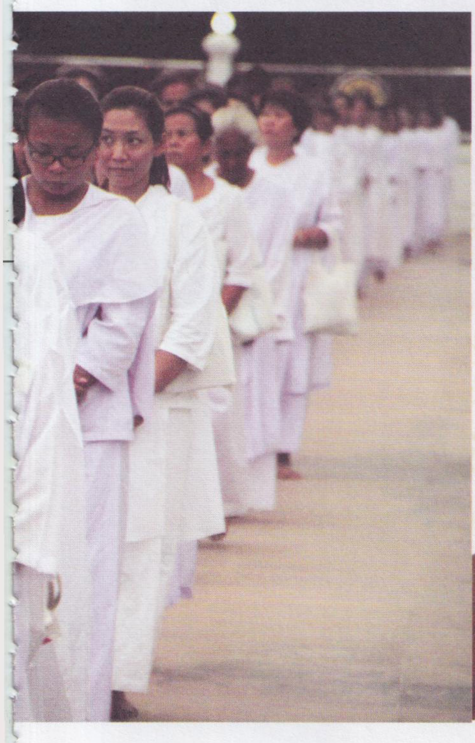

หรือว่าสร้างสรรค์ให้ชีวิตของตนนั้นเจริญก้าวหน้าไพบูลย์ในทางโลกได้ จึงเข้ามาบวชในศาสนา เมื่อบวชเข้ามาในศาสนา ผู้ที่มีเจตนารมณ์เพียงแค่เพื่อเลี้ยงชีพไปวันหนึ่งๆ เท่านั้น นักบวชประเภทนี้นั้นจะไม่ฝักใฝ่ในหน้าที่ของการเป็นสมณะที่ดี สมณะที่ดีจะไม่เกิดขึ้นในนักบวชเหล่านี้เป็นอันขาด เขาต้องการผลเพียงแค่เลี้ยงยังชีพให้เป็นอยู่ไปวันหนึ่งๆ วิธีใดที่จะทำให้เขาได้ในเรื่องลาภสักการะ สรรเสริญและสุขจากสิ่งภายนอก เขาก็จะพยายามขวนขวาย

คนเราเมื่อเข้ามาแล้ว ไม่ตั้งใจศึกษาธรรมวินัย เรียกว่า พระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นหน้าที่ของตนให้เกิดความรู้เกิดความเข้าใจแล้วไม่น้อมนำไปปฏิบัติ เพื่อเป็นการควบคุมกาย วาจา จิตของตน ให้เป็นไปตามแนวทางของสมณสารูปที่ดีแล้วอย่างนี้ บุคคลผู้นั้นก็จะเป็นสมณะที่ดีไม่ได้ เขามุ่งเพียงแค่แสวงหาเพื่อลาภสักการะ

ฉะนั้นการแสวงหาลาภสักการะก็จึงเป็นไปด้วยกับความผิด ผิดของสมณสารรูป ไร้หิริ ความละอาย ไร้โอตตัปปะ ความหวาดสะดุ้งกลัวต่อผลของความชั่วนั้นๆ นี่ พฤติกรรมอย่างนี้จะพึงเกิดขึ้นมีขึ้นในพระพุทธศาสนาในเหล่าสมณะผู้ที่เข้ามาเพื่อเลี้ยงชีพ

ประการที่ ๒ บวชเข้ามาแล้ว เพื่อมาแสวงหาความลุ่มหลง ความมัวเมาไม่ใช่แสวงหาความสว่าง เพื่อกำจัดความมืดให้แก่ตัวตนของตนตามสมณสารูป สิ่งที่ควรจะต้องศึกษาไม่ศึกษา สิ่งที่ควรจะค้นคว้าไม่ค้นคว้า สิ่งที่ควรจะรู้ไม่รู้ สิ่งที่ควรศึกษาค้นคว้าและควรรู้นั้น คืออะไร ก็คือเรื่องของพระพุทธศาสนา เรื่องของพระพุทธศาสนาก็ไม่ได้มากมายอะไร เมื่อย่อลงมาแล้วก็ได้แก่ธรรมวินัย หรือศีลธรรม กว้างออกไปอีกนิดนึง ก็เป็นเรื่องของพระสูตร เรื่องของพระวินัย คือศีลและเรื่องของพระธรรมจะเป็นปรมัตธรรมหรือพระอภิธรรมก็ตาม ก็คือพระธรรม อันนี้เป็นหลักใหญ่ เป็นที่รวมของคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหมด ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ พระสูตรก็มี ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ พระวินัยก็มี ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ พระอภิธรรมหรือพระธรรมนั้น ๔๒,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ รวมเป็น ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์

พระสูตรนั้นก็ว่าด้วยประวัติของพุทธสาวก สาวิกาทั้งหลาย ว่าพุทธสาวกสาวิกาทั้งหลายนั้น มีชีวประวัติความเป็นมาดีและชั่ว ทั้งโคตรแซ่สกุล แล้วก็ความดีและความชั่วตลอดถึงการหลุดพ้นด้วยวิธีการต่างๆ เหตุให้หลุดพ้นและก็การหลุดพ้นเป็นพุทธสาวก สาวิกา สั้นบ้างยาวบ้าง นี่เขาเรียกว่าพระสูตร

ส่วนพระวินัยนั้น คือ ศีล ว่าด้วยกฎข้อบังคับ กฎบัญญัติซึ่งเป็นตัวระเบียบ ตัวแบบแผนที่ตายตัว พระเราก็ ๒๒๗ ข้อ ฆราวาส ญาติโยมผู้ครองเรือนก็ ๘ ข้อบ้าง ๕ ข้อบ้าง อันนี้เรียกว่า ศีล ซึ่งเป็นตัวบทกฎบัญญัติ ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้

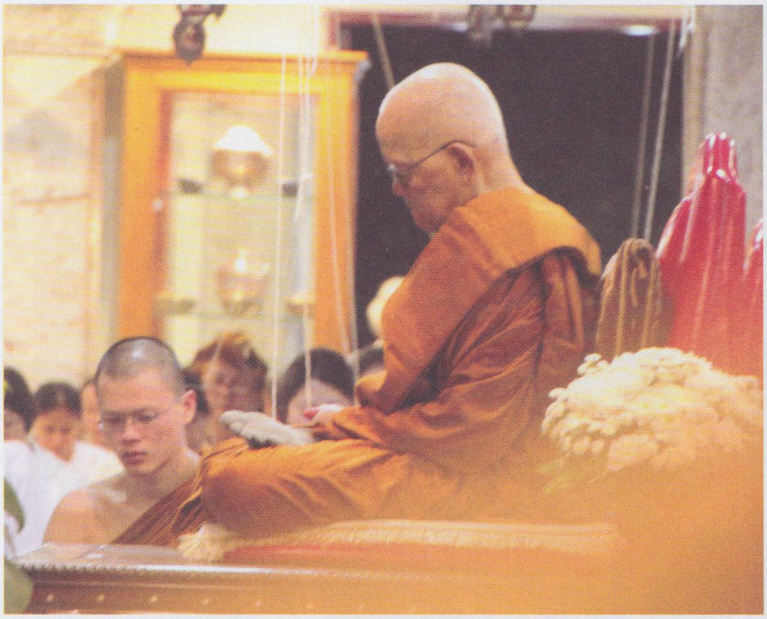

สรุปความกล่าวได้ว่า ในเรื่องของศีลนั้น เป็นข้อห้ามอย่างหนึ่ง ว่าด้วยการห้ามไม่ให้ทำ ไม่ให้พูด ไม่ให้คิด นี่อย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งนั้น ว่าด้วยการอนุญาต อนุญาตให้ทำ ให้พูด ให้คิดได้ ถ้าหากว่าเราฝ่าฝืน ท่านห้ามแล้วไม่ให้ทำ พูด และคิด เราขืนทำ ขืนพูด ขืนคิดก็ถือว่า เราได้ก้าวล่วงคำสอนคือกฎบัญญัตินั้น ก็จะพึงได้รับโทษของการผิดศีลนั้นมากน้อยตามสิ่งนั้นๆ ส่วนที่ท่านทรงอนุญาตให้ทำให้พูดให้คิด เราขืนดื้อดึงไม่ยอมทำ ไม่ยอมพูด ไม่ยอมคิด ก็ได้ชื่อว่าทำให้เราได้ก้าวล่วงสิกขาบทนั้นๆ จะพึงได้รับโทษมากน้อยตามสิกขาบทนั้นๆ อันนี้ คือ ***ศีล***

ส่วนพระอภิธรรมหรือพระธรรมนั้นไม่ได้ตราโทษไว้ ใครศึกษาธรรมผู้นั้นก็จะรู้ธรรม ความไม่รู้ธรรมของผู้นั้นก็จะหมดไป ผู้ใดปฏิบัติผู้นั้นก็ย่อมจะได้ดื่มรสของพระสัจธรรม คือ ได้รับอานิสงส์ของการปฏิบัตินั้น เมื่อผู้ใดไม่ปฏิบัติ ผู้นั้นก็จะไม่ได้รับผลเอง เหตุนั้น เรื่องของธรรม มันเกี่ยวกับข้อปฏิบัติ **เพื่อกำจัดกิเลสภายในได้แก่ โลภ โกรธ หลง หรือว่า ราคะ โทสะ**

อุบาย
แก้เครื่องเศร้าหมองของใจ

ทุกครั้งของการภาวนา ของการอบรมจิตใจของเรา ให้เราเอาลมนั่นแหละ เป็นหลัก เป็นที่ตั้ง ที่อยู่ของความรู้สึก คือสติของเรา

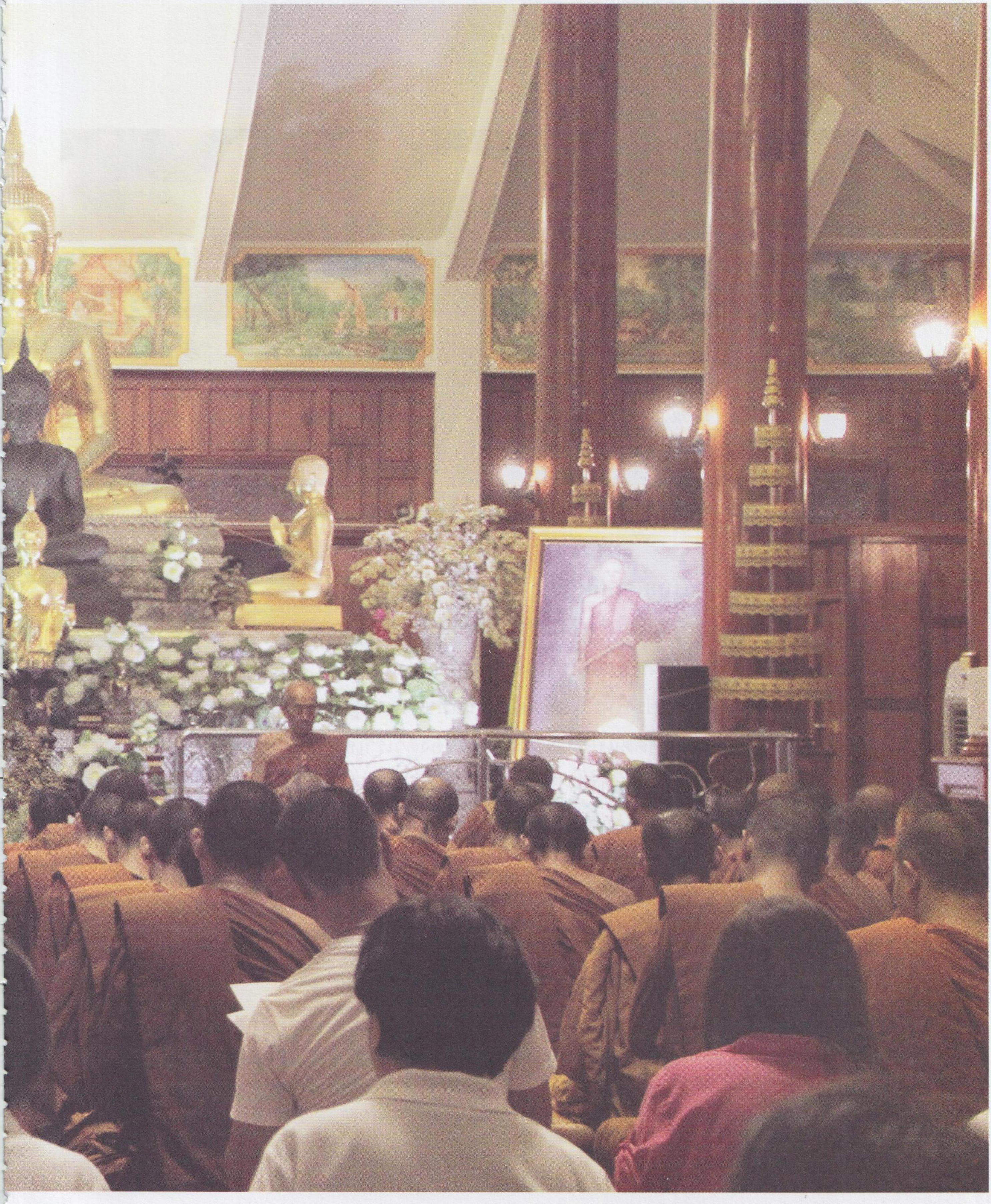

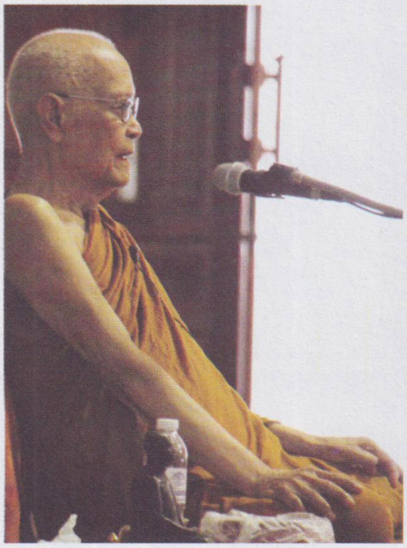

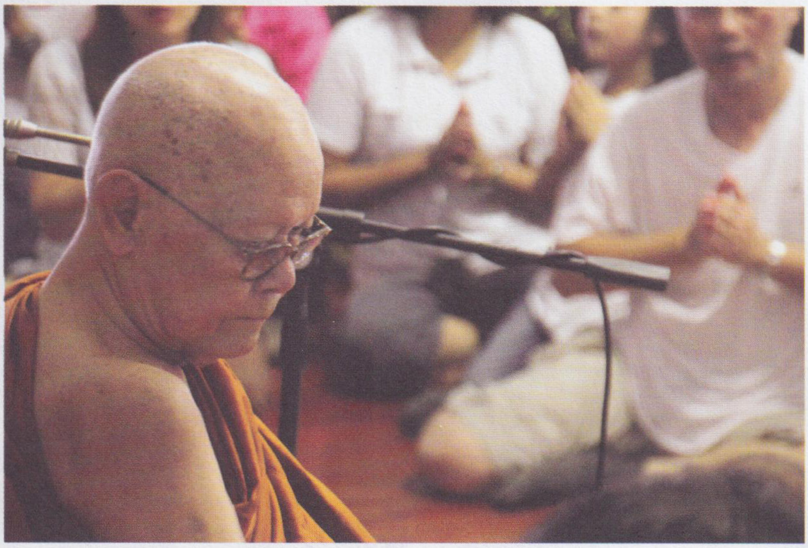

ถ้ามันยังมีการเผลอเคลื่อนคลาดอย่างใดอย่างหนึ่ง จะเป็นการเผลอ ระลึกรู้ลมไม่ได้ ระลึกถึงลมไม่ได้ทั้งเข้าและออกก็ดี หรือระลึกถึงพุทโธในขณะลมเข้าลมออกไม่ได้ก็ดี ก็ให้เราพยายาม พยายามปรับปรุงให้มันได้ นี่เป็นหน้าที่ของพวกเราผู้ประพฤติปฏิบัติ ฝึกหัดดัดแปลง แก้ไขจิตใจของตัวเราเอง ที่จะต้องพยายามทำเบื้องต้นทั้งสามอย่างให้อยู่พร้อมหน้ากัน โดยไม่มีการเคลื่อนคลาด ได้แก่การหลงหรือเผลอลืม

อันนี้ถือว่าเป็นงานปัจจุบัน เป็นความเป็นปัจจุบัน เพื่อต้องการให้สติของเรานั้นระลึกถึงความเป็นปัจจุบัน

ความเป็นปัจจุบันของพวกเราขณะนี้ก็ได้แก่ลมหายใจเข้าและออกประกอบกำกับด้วยพุทโธและก็สติ สติก็ดี พุทโธก็ดี ลมหายใจก็ดี ถ้าจะเปรียบเหมือนกับเชือก เชือกที่เขาฟั่น จะเป็น

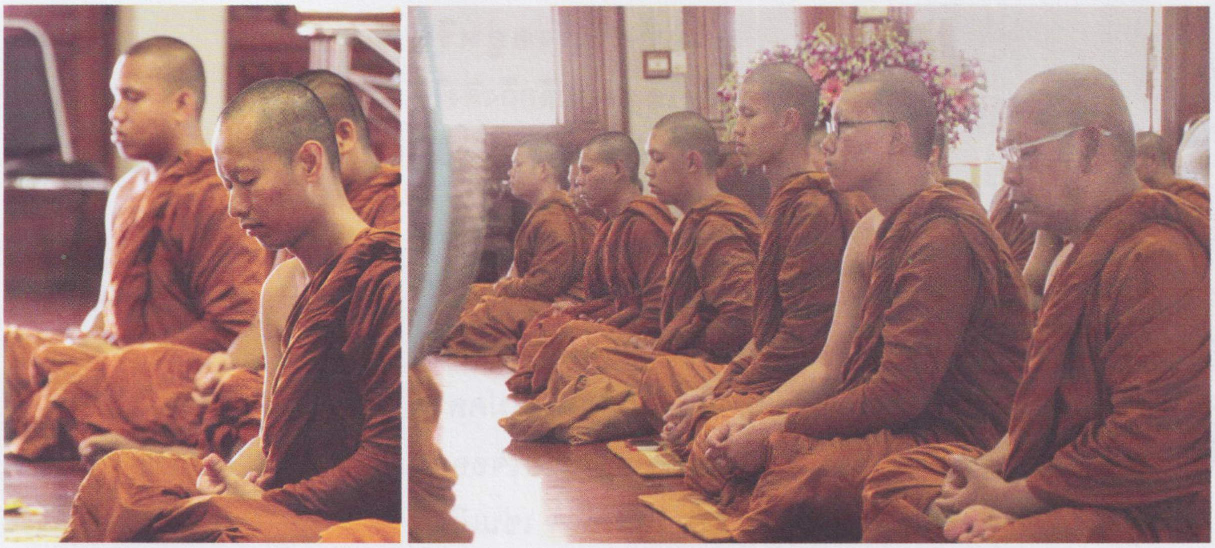

เส้นเล็กเส้นโต อย่างใดอย่างหนึ่งก็ตาม เป็นเชือกสามเกลียว ไม่ใช่สองเกลียว รวมเป็นเส้นเดียว แต่ละเกลียวแต่ละเส้น เมื่อมันยังไม่รวมกันก็จะเล็ก เล็กกว่าเส้นเชือกที่รวมกัน และเราก็เอามาฟั่นเข้ากัน พุทโธก็เป็นเชือกเกลียวหนึ่ง ลมหายใจก็เป็นเชือกเกลียวหนึ่ง สติก็เป็นเชือกเกลียวหนึ่ง เมื่อเรานำมาฟั่นรวมกันเป็นหนึ่งเดียวคือเกลียวเดียว เส้นมันก็จะโตขึ้นและความเหนียวของมันก็จะมากขึ้น อันนี้มีอุปมาฉันใด จิตใจของพวกเราท่านทั้งหลายก็เหมือนกัน ได้แก่สติ สติของเราตั้งมั่นอยู่ที่ใด หรือแล่นไปที่ใด ใจของเราก็ตั้งมั่น หรือแล่นไปในที่นั้น

เมื่อกล่าวสั้นๆ ก็คือใจก็คือสติ นั่นเอง
สติตั้งอยู่ที่ไหนใจก็ตั้งอยู่ที่นั้น
รู้อยู่ตรงนั้น

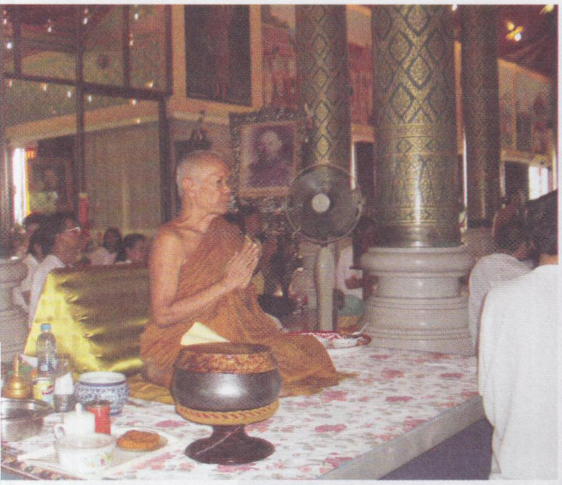

ตามที่สติตั้งอยู่หรือระลึกถึงสิ่งใด สติระลึกถึงสิ่งใด ใจก็ระลึกถึงสิ่งนั้น ก็รู้สิ่งนั้นด้วย

การฟั่นเชือกสามเกลียวเป็นเกลียวเดียวนั้นก็หมายถึงว่า สติระลึกถึงพุทกับลมได้ไม่คลาดเคลื่อนหายใจเข้า หายใจออกก็ระลึกถึงลมและโธได้ เช่นเดียวกับการหายใจเข้า และประคับประคองสติ ลมและพุทโธให้เป็นไปโดยสม่ำเสมอไม่ขาดตกบกพร่อง นี่คือพวกเราที่มาฝึกฝนอบรมจิตของเรา ฝึกหัดดัดแปลงจิตใจของเรา ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์คือความต้องการของเรา พวกเราต้องการจะเห็นความหมดจด สะอาด เกิดขึ้นในดวงจิต เพื่อกำจัดความขุ่นมัวเศร้าหมอง ไม่ว่าความขุ่นมัวเศร้าหมองนั้น จะเกิดจากอะไรก็ตามที่ทำให้จิตของเราเศร้าหมองแล้วเราไม่ต้องการ เราต้องการความบริสุทธิ์ สะอาด ถึงจะไม่หมดจดเป็นสมุจเฉท (การตัดขาด) บริสุทธิ์สะอาดแต่พอประมาณ ตามขั้นตอนที่พวกเราทั้งหลายฝึกฝนอบรมให้เป็นไปได้ แค่นี้ก็พอ

สิ่งที่ทำให้จิตใจเราเศร้าหมอง ก็ได้แก่ กิเลสทั้งหลายทั้งปวง ซึ่งผนวกกับกาลเวลา ที่เป็นอดีตและอนาคต เว้นเสียความเป็นปัจจุบัน หรือถ้าตั้งอยู่ในความเป็นปัจจุบัน จิตนั้นก็แทบจะไม่ได้มีการควบคุม อาจจะตั้งอยู่ด้วยความรู้สึกระลึกถึงเช่น กามวิตก ตรึกถึงเรื่องของกาม กามะ แปลว่าความใคร่ จะเป็น

วัตถุใดๆ จะเป็นธาตุใดๆ ได้เกี่ยวแก่ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส วิตกตรึกถึงสิ่งนี้ทั้งที่เป็นอดีตและที่ตั้งอยู่ในความเป็นปัจจุบัน เกิดขึ้นภายในจิตใจของเรา แล้วก็ทำให้จิตใจของเราเศร้าหมองและขุ่นมัว พยาบาทวิตก ตรึกไปในทางที่เบียดเบียนทำร้าย ทำลายล้างผลาญซึ่งกันและกัน วิหิงสาวิตก ตรึกไปในทางเบียดเบียนซึ่งกันและกัน

กามวิตก ก็เป็นลักษณะของเหตุการณ์ที่ทำให้เราเกิดความเศร้าหมองในเชิงรัก ชอบ ประกอบด้วยความยินดี ความพอใจ เมื่อเราไม่สามารถยับยั้งให้สงบระงับลงไปได้ด้วยอุบายอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อเขาเจริญตัวแก่กล้าเต็มที่ มันก็จะก้าวขึ้นไปสู่ระดับสูง ได้แก่ตัณหา ตัณหาแปลว่าความทะเยอทะยานอยาก อยากไม่มีประมาณ โลกทั้งโลก ก็ใส่ไม่เต็ม ไม่เต็มความต้องการของตัวตัณหา พระท่านจึงบอกว่า ตัณหาไม่รู้จักอิ่ม ไม่รู้จักพอ เหมือนไฟไม่รู้จักอิ่มเพราะเชื้อ คือ ไฟไม่เคยดับเพราะเชื้อที่โยนเข้าไปในกองไฟนั้นแล้วก็เกิดไฟดับไม่เคยมี มีแต่จะให้มันลุกโชนเป็นกองใหญ่โตมโหระทึกขึ้นมาได้ เป็นแต่อย่างนั้น นี่

ลักษณะอย่างนี้แหละ ที่เกิดขึ้นในจิตของคน ทำให้จิตนั้นเศร้าหมองขุ่นมัว จิตนั้นไม่เป็นปกติของจิต เพราะถูกเจือและเคลือบแฝงอยู่ด้วย ฉาบทาอยู่ด้วยเครื่องเศร้าหมอง พยาบาทวิตก ตรึกไปในเรื่องของการทำร้ายบุคคลอื่นและสัตว์อื่น แม้จะวิตกและทำร้ายกายและชีวิตของตนเองก็เช่นกัน เมื่อเกิดขึ้น

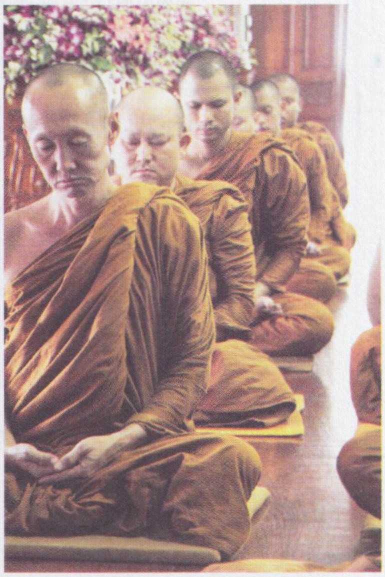

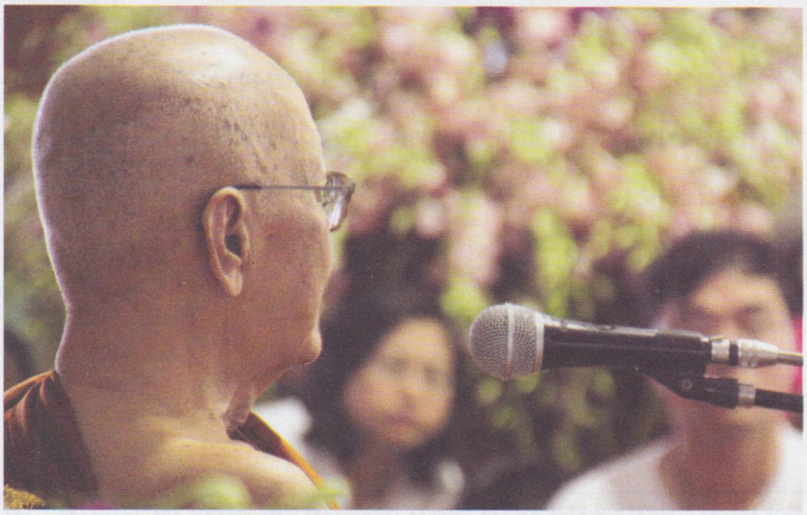

มาแล้ว เราไม่สามารถสงบระงับ คลี่คลายออกจากความคิดของเราคือจากจิตใจของเราได้ ปล่อยให้เขาเจริญตัวเต็มที่ มันก็จะกลายไปเป็นเรื่องของโทสะ คือการประทุษร้าย โกธะคือความโกรธ เกิดขึ้นภายในจิตใจดวงวิตกนั้นมากยิ่งขึ้น โทสะคือการประทุษร้าย ถึงขั้นประหัตประหารกันด้วยกาย ด้วยวาจาตลอดถึงจิตใจของเรา ถ้าเราได้ประหัตประหารข้าศึก คือเป็นศัตรูของเรา ที่เราเกลียดเราชังได้ มันก็ดีไป มันก็หมายถึงว่าทำให้เกิดเป็นรูปกรรมสำเร็จ เป็นโทษที่สำเร็จโดยสมบูรณ์

ถ้าทำไม่ได้ จะด้วยการทำด้วยกายก็ดี วาจาก็ดี ไม่สามารถที่จะทำลายศัตรูได้ แก้แค้นศัตรูได้ เมื่อทำไม่ได้แล้วไม่ใช่ว่ามันจะดับไป หมดไป สงบไป ก็หามิได้ มันยิ่งเกิดความแค้นเคืองในดวงจิตมากยิ่งขึ้น เมื่อไม่มีโอกาส หรือมีโอกาส แต่เราไม่สามารถที่จะทำได้เพราะเหตุผลอันใดก็ตาม คือเรามีกำลังน้อย มีความฉลาดด้อยกว่าศัตรู ตลอดถึงอาวุธ ก็เป็นเหตุให้เราทำไม่ได้ ถึงจะมีโอกาสก็ทำไม่ได้อย่างนี้

แต่ว่าความแค้นเคืองน่ะ มันฝังแน่นอยู่ในจิตใจนะ เพราะความโกรธ ความประทุษร้าย หรือความแค้นเคืองนั้น จริงๆ แล้วมันก็เกิดนอนเนื่อง อยู่กับจิตของเรา มาพร้อมกับจิตของเรา มาถือเอารูปขันธ์ของการเป็นสัตว์มนุษย์ ไม่ใช่จรมาทีหลังหรอก มันฝังกันอยู่อย่างนั้นแหละ หุ้มห่อกันอยู่อย่างนั้นแหละ มันไม่ใช่เพิ่งจะมีเมื่อเหตุการณ์มันเกิดขึ้น ให้เราคิดง่ายๆ ว่า ถ้าหากว่าความโกรธ การประทุษร้าย เป็นต้น ถ้าไม่ฝังแน่นติดอยู่ในจิตใจมาพร้อมกับจิตใจของเราแล้ว ที่มาถือเอาธาตุเอาขันธ์ในภพชาติเกิดมาเป็นมนุษย์ปัจจุบันนี้แล้ว ความโกรธมันจะจรมาจากที่ไหน

การประทุษร้ายมันจะจรมาจากที่ไหนล่ะ ถ้ามันไม่มีอยู่ในจิตใจของคนและสัตว์แล้ว

เมื่อความโกรธมันไม่มีนอนเนื่องอยู่ในจิตใจของเราแล้วนี่ เราจะเอาอะไรมาโกรธเขา จะเอาอะไรมาเกลียดเขา จะเอาอะไรมาประทุษร้ายเขา ทำลายเขา ถ้ามันไม่มีในจิตใจของเรา แต่นี่เพราะมันมีอยู่ในจิตใจของเรา ดังนั้น สิ่งทั้งหลายมันไม่ได้จรมาจากที่ใกล้ที่ไกลหรอก แต่มันอยู่ภายในจิตใจ อยู่ในบ้านของเรานั่นเอง

คำว่าศัตรู หรือภัย หรือมิตร มันอยู่ในบ้านของเรานั่นแหละ เราไม่ได้ไปแสวงหามาจากนอกบ้านนอกเมืองอะไรหรอก นอกประเทศอะไรหรอก มันก็อยู่ในประเทศของเรานั่นแหละ

เป็นประเทศมันก็อยู่ในประเทศกับเรา เป็นจังหวัดมันก็อยู่ในจังหวัดเดียวกับเรา เป็นอำเภอ เป็นตำบล เป็นหมู่บ้าน มันก็อยู่ในอำเภอ ตำบล และหมู่บ้านเดียวกันกับเรา แม้แต่เราจะอยู่คนเดียวมันก็อยู่กะเรานั่นแหละ มันไม่ได้จรมาจากที่ไหน ทิศทางไหน ไม่ได้มาจากมนุษย์ สัตว์ ดินฟ้า อากาศ อะไรทั้งสิ้น แท้ที่จริงแล้วก็มีอยู่ในจิตใจของเรา

เมื่อเราทำลายเขาไม่ได้ เพราะเราขาดความสามารถ ถึงเราทำลายเขาไม่ได้แทนที่มันจะจบจะสิ้น มันจะสบายขึ้น มันก็หาได้เป็นไปอย่างนั้นไม่ มันกลับผูกอาฆาต พยาบาท จองเวร ภายนอกมันเข้าไม่ถึง แต่ภายในจิตใจของเรามันถึงอยู่เสมอ ภายนอกมันยึดไม่ได้ จะตีเขาก็ไม่ได้ จะยิงเขาก็ไม่ได้ จะฆ่าจะ

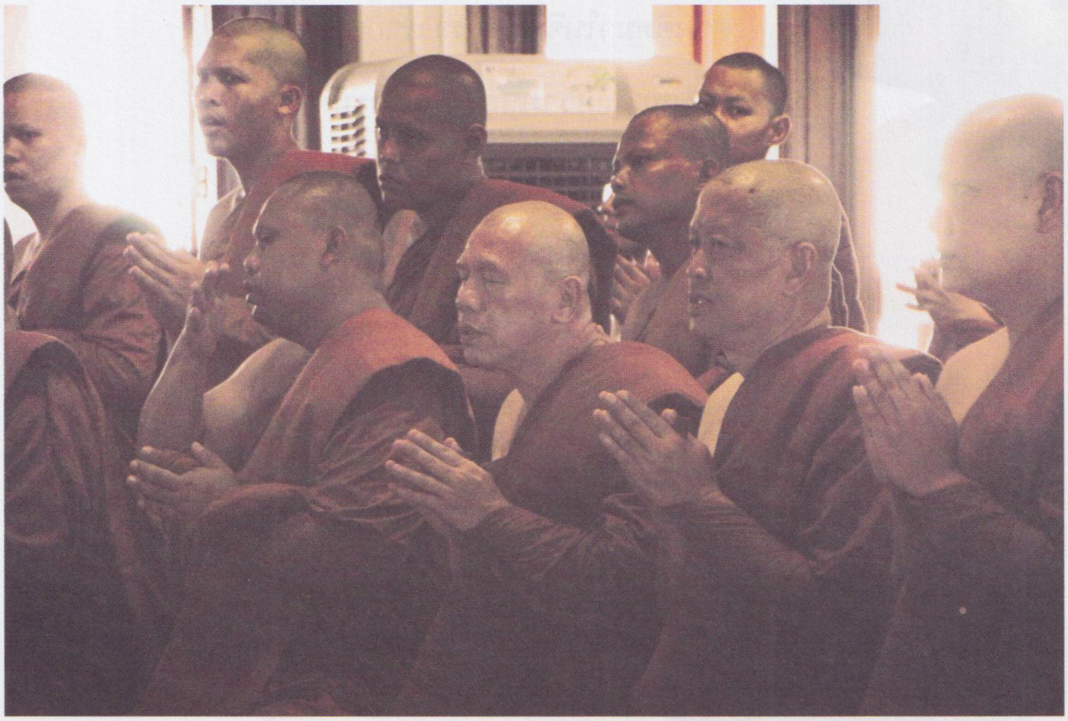

แกงจะแทงเขาก็ไม่ได้ จะด่าเขาก็ไม่ได้ เพราะอะไร เพราะเขาไม่อยู่เผชิญหน้ากับเรา

แต่แทนที่เราจะเห็นดีว่า เออ! ศัตรูไม่มีแล้ว ไปแล้ว เราก็ควรจะสบายใจได้ เปล่า เมื่อทำไม่ได้แก้แค้นไม่ได้สมใจปรารถนา มันก็เกิดอาฆาต พยาบาท จองล้างจองผลาญ ไม่ใช่จองเฉพาะในชาติภพที่ตนเกิดนะ เท่าที่ตนเสวยชีวิตอยู่ กี่สิบปีก็ตาม กี่เดือน กี่วันก็ตาม ไม่ได้จองเพียงแค่นั้น แม้ตายไปแล้ว เกิดมาใหม่ พยาบาท อาฆาต เคียดแค้น ผู้นั้น สัตว์นั้นๆ มันก็ยังติดตามมาอยู่ในจิตใจของเรา ตามมาเพื่อให้เราแก้ ถ้ามันจะไม่ให้ตามติดมาในจิตของเรา เราก็ต้องแก้

โมหะคือความหลง อะไรจะเกิดขึ้น ดีก็ตาม ชั่วก็ตาม ถูกก็ตาม ผิดก็ตาม บุญบาปก็ตาม นรก สวรรค์ นิพพานก็ตาม เราไม่สามารถที่จะรู้แจ้งตามความเป็นจริงในสิ่งทั้งหลายเหล่านั้น เกิดสัญญาวิปริตไปจากจิตวิปลาส คือ

ความคิดเห็นผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริงของสิ่งทั้งหลายทั้งปวงเป็นลักษณะของโมหะ อันนี้แหละมันทำให้พวกเราทั้งหลาย จิตใจ ของพวกเราทั้งหลายเกิดความเศร้าหมอง เกิดความขุ่นมัวเศร้าหมอง แล้วก็เป็นทุกข์ ทำให้เกิดทุกข์ในทางใจต่างๆ นานา เมื่อมันเกิดขึ้นในจิต ครอบงำจิต ยึดมั่นในจิตของเรา ไม่ยอมปลดปล่อย ไม่ยอมละวางจากจิตของเรา จิตเป็นใหญ่เป็นประธานในกายนี้ เมื่อมันตื่นจากหลับแล้วมันก็ต้องทำหน้าที่ของมัน บริหารร่างกายด้วยอิริยาบถทั้งสี่ ยืน เดิน นั่ง นอน นี่เป็นอิริยาบถประจำของคนและสัตว์ ไม่ว่ามนุษย์หรือสัตว์เดรัจฉาน จะต้องมีกิจกรรมที่จะต้องทำเป็นประจำ ขอให้ตื่นขึ้นมาก็แล้วกัน ยืน เดิน นั่ง นอน นี่แหละ กิน ดื่ม ทำ พูด คิด นั่นก็ขยายความจากอิริยาบถนั้นออกไป ไม่ได้อยู่เฉยๆ

เมื่อดวงจิตความเป็นใหญ่ถูกอำนาจกิเลสเข้าครอบงำแล้ว สร้างความขุ่นมัว เศร้าหมองให้เกิดขึ้นภายในจิตได้แล้ว เราไม่สามารถที่จะเข้าไปสงบ เข้าไปชำระแก้ไข ยับยั้ง การเจริญตัวของกิเลสเครื่องเศร้าหมองใจลงไปได้ เพราะไม่สามารถระงับลงไปได้นั้นแหละ เป็นต้นเหตุ จึงขยายความออกไป ขยายความชั่วความเลวต่ำทรามออกไปปรากฏในทางกาย ทางวาจา มันก็ขยายออกทางทวารปาก ได้แก่การพูด คนที่เจรจาอะไรออกไป โดยที่ใจไม่เป็นปกติ ใจวิปลาสไปจากความเป็นจริง ก็ด้วยอำนาจกิเลสทำให้วิปลาส การเจรจานั้นๆ มันก็ไม่เป็นไปเพื่อประโยชน์

อันใด นอกเสียจากที่จะทำให้เกิดความเสียหายเป็นรูปธรรมขึ้นมา ให้โลกเขาได้เห็น ได้รู้ ได้ชม แล้วนำไปตำหนิติเตียนต่างๆ นานา

ถ้ามันออกทางวาจา ไม่สามารถควบคุมวาจาได้ มันก็เป็นวาจาที่เสีย เมื่อคุมวาจาไม่ได้ ฤทธิ์เดชอำนาจของมันก็ยังไม่สงบลง มันยังแผ่ดำเนินการไปอยู่ มันก็ไปสู่กาย คือการกระทำ การกระทำใดๆ ของการเกิดจากกาย มันก็ไม่เป็นไปเพื่อความสร้างสรรค์ มันไม่เป็นไปเพื่อความเจริญ มีแต่จะทำสิ่งที่เจริญแล้วดีแล้ว ให้เสียไปโดยส่วนเดียวเท่านั้นแหละ พอมันขยายความเศร้าหมองหรือขุ่นมัวที่นอนเนื่องอยู่ในจิตใจของเรานั้นให้กระจายไปทั่วโลกคือตัวของเรา เรามีปากมีวาจามันก็กระจายไปคุมหมด ยึดครองหมด เรามีกายมันก็ยึดครองกาย มีตามันก็ยึดครองเอาหมดแหละ หู จมูก ลิ้น มันเข้าควบคุมหมดเลย

ท่านทั้งหลายลองคิดดูสิว่า มีแต่ความเสียหายมีแต่ความเสื่อมเสีย เสียทุกอย่างสูญเสียทุกอย่าง โดยโคตร โดยแซ่ โดยตระกูล ถึงแม้ว่าโคตร แซ่ ตระกูล รูปพรรณสัณฐานของเรา ตลอดถึงฐานะดีหมด แต่ก็พลอยเสียหมดเพราะเหตุใจเศร้าหมองเพียงดวงเดียวเท่านั้น นี่แหละเป็นสิ่งที่พวกเราทั้งหลายไม่พึงปรารถนา จึงได้มาแก้ไข ฝึกฝนอบรม จิตใจของเราโดยอาศัยหลักวิชาในทางพระพุทธศาสนา คำสอนของผู้รู้ ได้แก่ พระพุทธเจ้า

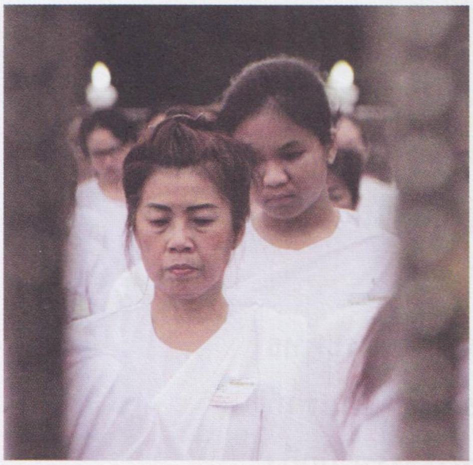

พวกเราเจริญภาวนาเพื่อฝึกฝนอบรมจิตของเรา ตบแต่งจิตของเรา แก้ไขจิตของเรา จิตที่ควรจะแก้ไขเราก็แก้ไข จิตที่ควรจะปรับปรุงเราก็ปรับปรุง จิตที่สมควรจะเพิ่มเติมเราก็เพิ่มเติม ส่งเสริมให้ดียิ่งขึ้นเราจึงได้มาภาวนา

การภาวนาของพวกเรานั้น เหมือนกันกับของพระพุทธเจ้าเพียงแต่ชื่อว่าการภาวนา หรือนั่งสมาธิ บำเพ็ญสมถะวิปัสนากรรมฐาน เท่านั้น แต่วิธีการไม่เหมือนกับพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าของเรา คิดว่าพระองค์ทรงไม่มีอุบายอะไรมากนักที่จะใช้พระสติของพระองค์ไปหน่วงเหนี่ยวเข้าไว้ พระองค์ใช้สติหน่วงเหนี่ยว หรือว่าภาวนาโดยเหนี่ยวเอาลมหายใจเข้าออก เป็นที่ตั้งของสติ ได้แก่การระลึกถึงเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ไม่มีอะไรมากกว่านี้ นี่คือการปฏิบัติ

ก่อนแต่วันที่จะได้ตรัสรู้ ในเวลาย่ำค่ำ ใกล้ตลอดรุ่ง พระองค์ก็ได้บรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณ สมปณิธานปรารถนา โดยที่ใช้ลมหายใจ หรืออานาปานา นี่แหละเป็นที่ตั้ง เครื่องระลึกของสติ เป็นที่ตั้งของความรู้แห่งปัญญา เรียกว่าสัมปชัญญะ หรือ ปัญญา แต่พวกเรามาฝึกฝนอบรมเจริญสมถกรรมฐาน วิปัสนากรรมฐาน ไม่เหมือนพระพุทธเจ้า เพียงแต่ว่าคล้ายๆ กันกับพระพุทธเจ้า ได้แก่การเจริญอานาปานสติ และเราก็ไม่ได้ใช้อานาปานสติเป็นลมหายใจอย่างเดียว ประกอบด้วย พระรัตนตรัย ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ อย่างใดอย่างหนึ่ง เข้ามาช่วย

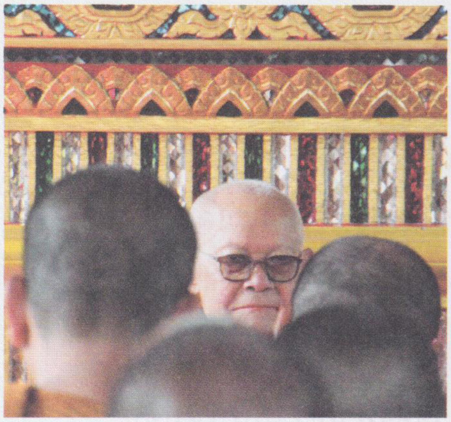

กำกับ มาเป็นที่ตั้งแห่งการระลึกถึงของสติ เหมือนกับการระลึกถึงลม โดยย่อๆ คือหายใจเข้า “พุท” หายใจออก “โธ” รู้ทั้งลมและพุทโธไปขณะสติเดียวกันนั้น

พวกเราที่ต่างจากพระพุทธเจ้าอยู่ตรงนี้ หรือไม่เช่นนั้นเราก็มาบริกรรม พุทโธๆๆ นึกถึงพระพุทธเจ้า นึกถึงพระธรรม นึกถึงพระอริยสงฆ์ หรือว่าอุปสม *(อุ-ปะ-สะ-มะ)* นึกถึงอารมณ์ของพระนิพพาน อารมณ์ของพระนิพพานเป็นอารมณ์ที่สงบไม่วุ่นวาย

อุปสม แปลว่า *การเข้าไปสงบเป็นอารมณ์ที่สงบ ไม่มีกิเลสรบกวน เป็นสภาพที่สะอาดบริสุทธิ์ หมดจดผ่องใส สว่างไสวเจิดจ้า ไม่มีความมืด* หน่วงเหนี่ยวเอาความรู้สึกดังที่กล่าวนี้แหละมาเป็นที่ระลึก รู้เห็นด้วยสติของเรา โดยมาตั้งไว้ในความเป็นปัจจุบัน และกรรมฐานบทอื่นๆ นี่พวกเรามีอุบายเยอะ เพราะฉะนั้นอุบายคือนิมิตหมายที่สติของเราจะต้องระลึกถึง มากบ้างน้อยบ้าง นั่นแหละคือบทของการฝึกฝนอบรมจิตของเรา

การทำเช่นนั้น ให้เป็นไปด้วยความถูกต้อง สมบูรณ์บริบูรณ์ ทรงตั้งอยู่ด้วยการประคับประคองอยู่เนืองๆ แล้วนั่นแหละ จะนำให้เราไปสู่เป้าหมายที่เราต้องการ คือ การเป็นสมาธิเป็นสมถะ คือความสงบจิตสงบใจ ทีนี้คำว่า สงบจิตสงบใจสงบจากอะไรจึงเรียกว่าใจสงบ แลใจนั้นจะตั้งอยู่ในอะไร จึงจะได้ชื่อว่าใจนั้นสงบ หรือเป็นทางที่จะนำให้ถึงซึ่งความสงบยิ่งตั้งมั่นเป็นสมาธิ หรือทำให้สมาธิเกิดขึ้น ก็ได้แก่ ลมหายใจ และ

พุทโธ ประกอบด้วยสตินี่เอง หรือการมาบริกรรม พุทโธๆๆ ธัมโมๆ สังโฆๆ อย่างใดอย่างหนึ่งเป็นประจำ นี่คือพวกเราปฏิบัติ จะบำเพ็ญเพียรสมาธิภาวนา หรือสมถกรรมฐาน อุบายให้เกิดความสงบจิตสงบใจแก่ตัวของพวกเรา

เมื่อใจของเราตั้งมั่น มีสติตั้งมั่น อยู่ในอารมณ์กรรมฐานดังที่กล่าว เพียงแค่นี้ ท่านทั้งหลายก็พอที่จะมองเห็น ระลึกรู้ขึ้นมาในจิตใจของเราได้ว่า ใจของเรานั้นมันมีความเศร้าหมองขุ่นมัว หรือว่ามันไม่มี เพราะสติก็ดี ลมหายใจก็ดี พุทโธก็ดี มันไม่ใช่ ทั้งสามประการนี้ไม่ใช่เป็นสิ่งที่เศร้าหมอง ไม่ใช่เป็นเครื่องที่จะทำให้จิตใจของเราเศร้าหมองหรือขุ่นมัว และเป็นไปในลักษณะของกิเลส ที่กล่าวมาแล้วในเบื้องต้น ได้แก่ ความโลภ โกรธ หลง ไม่ใช่เลย พุทโธก็ไม่ใช่ ลมหายใจก็ไม่ใช่ สติก็ไม่ใช่

ดังนั้นเมื่อเราตั้งสติของเราอยู่ในพุทโธ ในลมหายใจ เมื่อทั้งสามอย่างนั้น ไม่ใช่เป็นเครื่องเศร้าหมองใจ แล้วใจของเราตั้งอยู่อย่างนั้น มันจะเศร้าหมองตรงไหนล่ะ ทั้งสามอย่างนั้นไม่ได้ทำให้จิตของเราต้องขุ่นมัว มืดมน เมื่อเราตั้งอยู่ในอารมณ์เหล่านั้นแล้วจะทำให้จิตของเราเศร้าหมองและขุ่นมัวขึ้นมาได้อย่างไร

อริยทรัพย์ทั้ง ๗

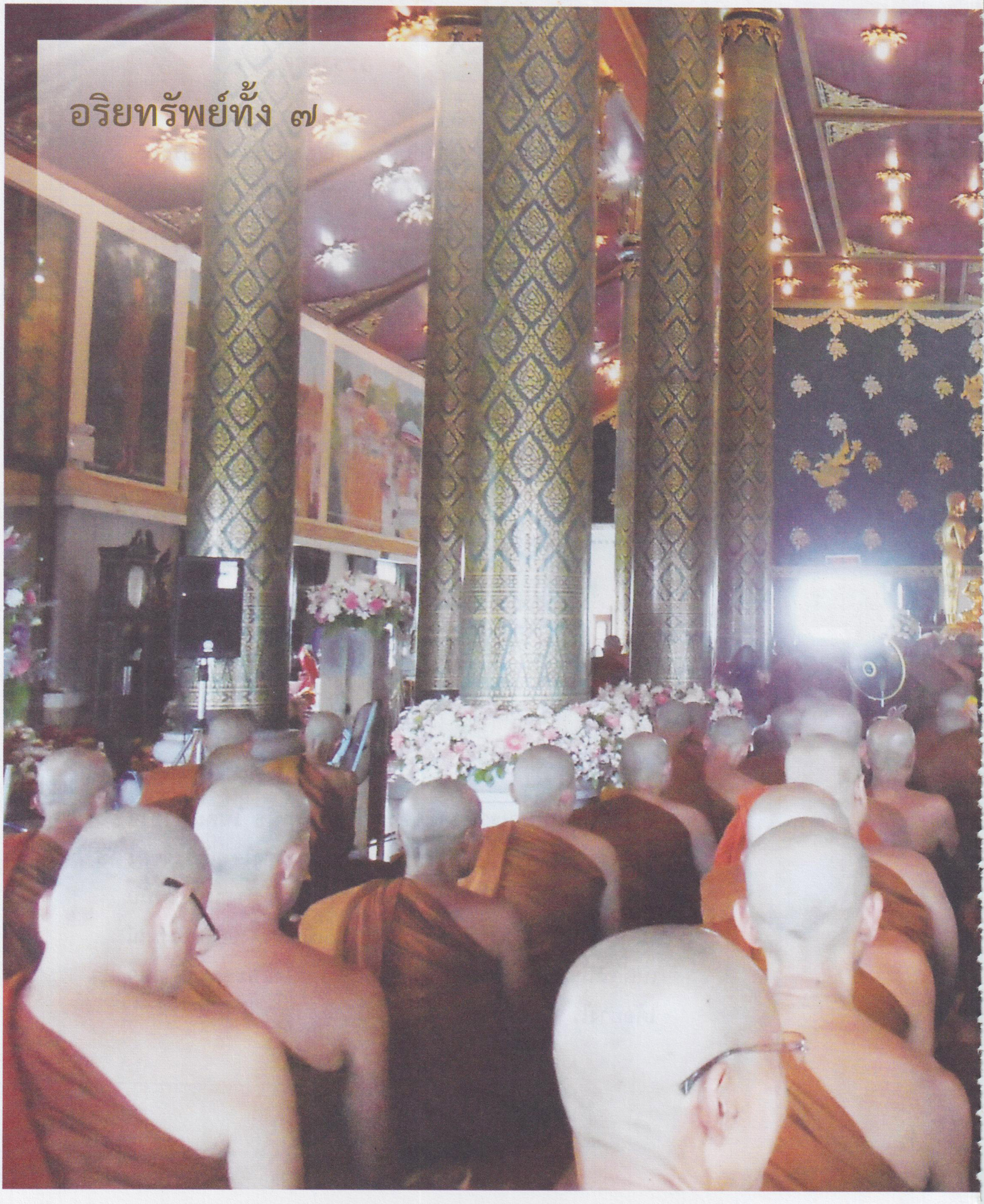

ธรรมะอันได้ชื่อว่า อริยทรัพย์ทั้ง ๗ ประการนั้น คือ

๑. สทฺธาธนํ (สัทธาธะนัง) ทรัพย์ คือ ศรัทธา ศรัทธา แปลว่า ความเชื่อ

๒. สีลธนํ (สีละธะนัง) ทรัพย์คือศีล ศีล แปลหรือมีความหมายว่า ความปกติแห่งกายและวาจา

๓. หิริธนํ (หิริธะนัง) ทรัพย์ คือ ความละอายต่อบาปต่อผลของบาป

๔. โอตฺตปฺปธนํ (โอตตัปปะธะนัง) แปลว่า ทรัพย์ คือ ความหวาดสะดุ้งกลัวต่อผลของบาป

๕. จาคธนํ (จาคะธะนัง) ทรัพย์คือการบริจาค ได้แก่การเสียสละวัตถุสิ่งของบ้าง และการเสียสละการกระทำ การพูด และการนึก การคิด เป็นเรื่องเฉพาะในทางจิต อันเป็นปฏิปักษ์ต่อกุศลทั้งมวล

๖. สุตธนํ (สุตะธะนัง) ทรัพย์ เกิดขึ้นจากการสดับรับฟัง โดยอาศัยโสตประสาทกล่าวคือ หูของเราท่านทั้งหลายเป็นที่ตั้ง

๗. ปญฺญธนํ (ปัญญาธะนัง) ทรัพย์ คือ ปัญญา แปลว่า ความรู้ รู้ดีรู้ชอบ เป็นต้น

ทั้ง ๗ ประการนี้ ได้ชื่อว่า อริยทรัพย์

คำว่า **อริยทรัพย์** ก็แปลว่า **ทรัพย์อันประเสริฐ (ประการที่ ๑)** ที่นี้ คำว่า ทรัพย์นั้น เราท่านทั้งหลายได้ยินกันอยู่เป็นประจำ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เราทุกท่านทุกคน ไม่เฉพาะที่มาร่วมชุมนุม และมาบำเพ็ญคุณงามความดี กล่าวคือ เว้นเสีย ละเสีย งดเสีย ซึ่งการทุจริต อันจะพึงเกิดมีขึ้นเป็นขึ้นในกายของเราบ้าง ในวาจาของเราบ้าง (ประการที่ ๒) แล้วมาบำเพ็ญคุณความดีที่ยังไม่เกิดมีขึ้นเป็นขึ้นในตัวตนของตน หรือแม้ที่มีแล้วก็พยายามขวนขวาย บำเพ็ญให้ยิ่งๆ ขึ้นไปนั้น ได้แก่ การประกอบความสุจริตให้ปรากฏเกิดมีขึ้นเป็นขึ้นทั้งในส่วนกายและส่วนวาจา

ประการที่ ๓ มาบำเพ็ญให้เป็นไปในสิ่งที่ควรจะพึงบำเพ็ญให้เป็นไป ได้แก่มาชำระจิตใจ ได้แก่ความนึกคิดมีอยู่ประจำอยู่ในตัวตนของเราให้เบาบาง ปราศจากโลภ โกรธ หลง หรือราคะ โทสะ และโมหะ ให้หมดไปในที่สุดจากใจของเรา

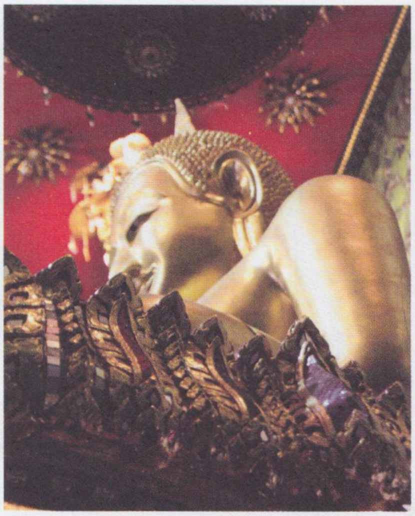

คำว่าทรัพย์บรรดาที่มีอยู่ในโลก และก็เป็นนิมิตหมายให้จิตใจของปวงสัตว์ อันประกอบไปด้วยกิเลสมีอยู่ประจำใจ ได้แก่ ความโลภเจริญตัวขึ้นเป็นความละโมบและตัณหา คือ ความทะเยอทะยานอยาก จะได้ จะมี จะเป็น โดยไม่มีที่สิ้นสุด ไม่มีประมาณ มีอยู่ในจิตใจของพวกเราท่านทั้งหลายให้เข้าไปเกาะเกี่ยวยึดถือ ยึดมั่นถือมั่น แม้ในทรัพย์ทั้งหลายหรืออย่างใดอย่างหนึ่งมีอยู่ในกรรมสิทธิ์แห่งการครอบครองของตน และทะเยอทะยานอยาก โลภ ละโมบ แม้ในทรัพย์ทั้งหลายที่ไกลจากตัวตนของเรา แม้ในที่สุดจะอยู่ในสิทธิการปกป้องคุ้มครองของบุคคลอื่น สัตว์อื่นก็ตาม ความโลภ ละโมบหรือตัณหาความอยาก อันเป็นธรรมชาติมีอยู่ในจิตใจของเราท่านทั้งหลายนั้น ย่อมไม่ลดละจากความทะยาน ย่อมไม่ยับยั้งเขาก็ย่อมจะเจริญตัวในสิ่งต่างๆ อันได้ชื่อว่าทรัพย์นั้นอยู่ตลอดเวลา

ยกเว้นเสียแต่ว่าท่านผู้ใดใครผู้หนึ่งได้เล็งเห็นโทษของกิเลส อันได้ชื่อว่ามีอยู่ประจำในจิตใจของตนแล้ว และเห็นคุณของการไม่มีกิเลสเกิดขึ้นภายในจิตใจแล้ว เมื่อนั้นได้ขวนขวายแสวงหาอุบายต่างๆ เพื่อจะเข้าไปยับยั้ง คือ สงบ ระงับ และเพื่อทำลาย สมุฏฐานดังกล่าวนี้ให้ลดน้อยถอยเบาบางลงไปจนในที่สุดไม่มีหลงเหลืออยู่ในจิตใจ

เพราะฉะนั้น คำว่าทรัพย์นั้นมีอยู่ ๒ ประการด้วยกัน ทรัพย์อย่างหนึ่งเป็นทรัพย์ที่พวกเราท่านทั้งหลายนั้น คุ้นเคยและรู้จักกันเป็นอย่างดี เพราะเหตุว่า ทรัพย์ดังกล่าวนั้นย่อมนอนเนื่องอยู่ในความรู้สึกนึกคิดของเราดังกล่าวแล้ว ที่ประกอบอยู่ด้วยอำนาจของกิเลสอยู่เป็นประจำ ถ้าจะกล่าวถึงทรัพย์โดยในศาสนานี้ ก็ได้แก่ ปัจจัยทั้งสี่ มีจีวร ได้แก่ ผ้าเครื่องนุ่งห่ม บิณฑบาต ได้แก่ ก้อนข้าว สูปพยัญชนะ หรือ ข้าว น้ำ โภชนาอาหาร ทั้งของควรดื่ม และของควรขบเคี้ยว เสนาสนะ กุฏี วิหาร บ้านช่อง โรงร้านต่างๆ คิลานะเภสัช ยาบำบัดโรคภัยไข้เจ็บ

ทรัพย์ส่วนนี้เป็นทรัพย์ส่วนที่มีความสำคัญ ที่จะผดุงชีวิตเป็นเครื่องบำรุงชีวิตของสัตว์ แม้แต่ผู้มีกิเลสนั้น ให้ดำรงทรงอยู่ในสภาพแห่งความเป็นปกติ คือ เกิดความเข้มแข็ง สิ่งเหล่านี้ย่อมอำนวยความสะดวกให้แก่ร่างกายและจิตใจพอประมาณ ผู้ที่เฟื่องฟูด้วยทรัพย์ ร่างกายย่อมจะได้รับความสะดวก เจริญทรัพย์ย่อมได้รับความสะดวกทางกาย เจริญใจสะดวกใจย่อมเจริญสุข ดังนี้เป็นต้น ถ้าจะกล่าวอีกนัยหนึ่ง คำว่าทรัพย์นั้นพอจะประมวลกล่าวลงมาได้ ๒ ประการ ด้วยกัน

ประการที่ ๑ ได้แก่ สังหาริมทรัพย์ ทรัพย์ที่พึงจะเคลื่อนที่โยกย้ายไปในทิศทางต่างๆ ตามความประสงค์แห่งตนได้ อันนี้เรียกว่า สังหาริมทรัพย์ ได้แก่ ข้าวของอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเราจะพึงนำติดสอยห้อยตามตัวตนของเราไปใช้จับจ่ายตามความประสงค์นั้นได้

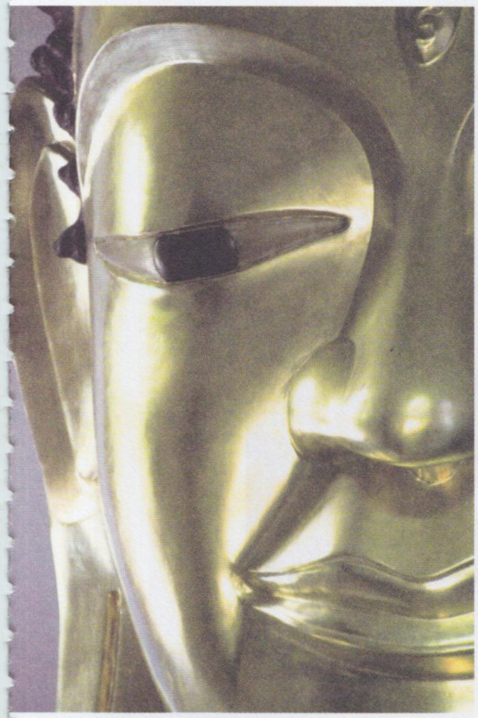

อสังหาริมทรัพย์ ทรัพย์ที่เคลื่อนที่จากฐานเดิมไม่ได้ได้แก่ ปฐพี คือ แผ่นดิน เป็นต้น นี่คือ ทรัพย์ในทางโลก แต่ส่วนทรัพย์อีกประการหนึ่งนั้น ทรัพย์ส่วนนี้เป็นทรัพย์ที่บรรดาชนทั้งหลายที่อุบัติขึ้นมาในโลกไม่ค่อยจะรู้จักกันเท่าไรนัก ถึงแม้เราชื่อว่าเป็นผู้รู้อยู่บ้างแล้ว ก็เป็นสิ่งที่ยากอย่างยิ่งที่เราท่านทั้งหลายจะพึงน้อมเข้ามาไว้ในกรรมสิทธิ์แห่งตน เพราะเป็นสิ่งที่ยาก ทั้งนี้เพราะการที่อริยทรัพย์นั้นจะเป็นสิ่งที่ดีประเสริฐสูงสุดเพียงใดอย่างไรก็ตาม แม้เราท่านทั้งหลายจะเห็นคุณประโยชน์และเป็นสิ่งที่เราพึงประสงค์อย่างยิ่ง ก็ย่อมจะเป็นสิ่งที่เราจะพึงได้โดยยาก ทั้งนี้ก็เพราะว่าทรัพย์นี้ย่อมมีอุปสรรคในการที่จะนำเข้ามาครอบครองในกรรมสิทธิ์ของเราจนกว่าจะเป็นกันเอง คำว่าอริยทรัพย์กับตัวตนของเรานั้น

ทีนี้จะพูดถึงความสำคัญและสิ่งแวดล้อมอันจะพึงมีในคำว่าทรัพย์ทั้งสองประการนั้น โดยที่เราจะเห็นถึงความแตกต่างทั้งคุณค่า คุณประโยชน์ที่จะพึงเอื้ออำนวยให้แก่พวกเราท่านทั้งหลาย มีทั้งในส่วนระยะสั้นและระยะยาว ทรัพย์ที่อำนวยประโยชน์ให้แก่เราได้ก็จริง แต่เราก็พึงจะได้รับกันเฉพาะในปัจจุบันชาติที่เราเกิดเท่านั้น

ชาติที่เราเกิด ถ้าเราจะมองสัตว์ร่วมโลกมีสภาพเกิดเหมือนอย่างพวกเราแล้ว เราทุกคนก็ย่อมจะเห็นโดยเกลื่อนกล่นเต็มทั้งโลก นั่นคือ ความไม่จีรังยั่งยืน หรือไม่แน่นอน สัตว์บางพวกได้ลืมตาเห็นโลก ยังไม่รู้ด้วยซ้ำว่าโลกนี้เขามีอะไรกันบ้าง

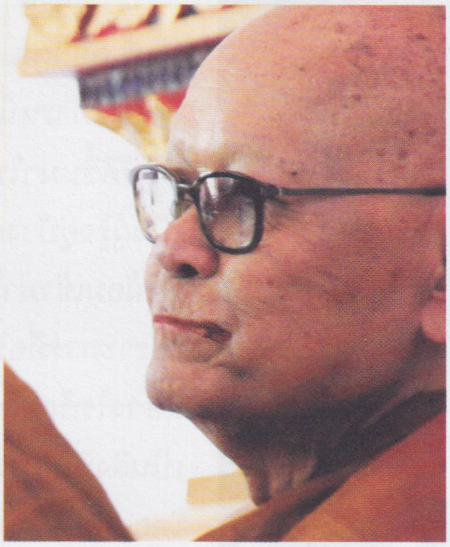

ก็พลันแตกดับคือตายไป อย่างนี้เป็นต้น แต่พวกเราท่านทั้งหลายนี้ จะเรียกว่าบุญเลี้ยงหรือบาปเลี้ยงก็สุดแล้วแต่ เราจะพึงพิจารณารู้เฉพาะตนๆ ก็เป็นอันกล่าวได้ว่า คำว่าโภคทรัพย์ถึงจะไม่หยิบยกมากล่าวในที่นี้อย่างกว้างขวางพิสดาร ก็ถือว่าพวกเราท่านทั้งหลายเข้าใจกันดีพอสมควร แต่จะพูดถึงคุณค่าของทรัพย์ที่เราพึงจะได้รับ คำว่าโภคทรัพย์นั้นจะเป็นอะไรก็ตาม มากก็ตาม น้อยก็ตาม ย่อมอยู่บนพื้นฐานหรือฐานะอันจะพึงกล่าวได้ว่า เต็มไปด้วยภัย ภัยนั้นก็หมายถึง สิ่งที่เป็นอันตรายจะพึงมีต่อทรัพย์นั้นโดยรอบด้าน ยากที่พวกเราท่านทั้งหลายทั้งในการแสวงหา ทั้งในการได้มาครอบครองให้อยู่ภายในกรรมสิทธิ์ของเรา ตลอดถึงจะสั่งสมพอกพูนให้มันยิ่งขึ้นไปสมดั่งใจปรารถนา ทุกขั้นตอนย่อมประสบด้วยอุปสรรคและภัยต่างๆ ทั้งสิ้น

โจรภัย ภัยเกิดขึ้นจากโจรปล้นสะดม ถ้าพูดถึงเรื่องบ่อนทำลายแห่งทรัพย์ โดยมีโจรเป็นที่ตั้งแล้ว คำว่าโจรนั้น จนได้สมัญญานามว่า "มหาโจร" ก็ตาม เราในที่นี้หรือที่ไหนๆ ก็ตาม ก็ย่อมจะทราบถึงการกระทำหรือความหมายของคำว่าโจรนั้นคืออะไร นอกจากโจรลงไปแล้ว สายทางของโจรนั้นยังมีอีกมากมาย การตัดช่อง ย่องเบา เหล่านี้เป็นต้น หรือเป็นอาทิ ก็เป็นสายเดียวกับของคำว่าโจร

อัคคีภัย อันตรายเกิดขึ้นจากไฟ อุทกภัย ภัยเกิดขึ้นจากน้ำหลากไหลมาจากทิศทั้ง ๔ ถูกน้ำท่วมทับก็ย่อมจะเกิดอันตราย ราชภัย ภัยเกิดขึ้นจากพระราชาผู้ยิ่งใหญ่ในแผ่นดินทรงริบเสีย นี่ ทั้ง ๔ ประการนี้ได้ชื่อว่าเป็นภัย อันพึงจะเกิดมีในคำว่าโลกิยทรัพย์นั้น

ดังนั้น โลกิยทรัพย์ จึงตั้งอยู่ในฐานะอันไม่ปลอดภัย คือเมื่อเรามีแล้ว เราจะวางใจอยู่ด้วยความสงบ หรือความสบายย่อมไม่ได้ จะต้องเป็นภาระกังวล คอยดูแลปกปักรักษา ป้องกันไม่ให้ภัยต่างๆ เกิดขึ้น แม้การที่จะป้องภัยนั้น ก็เป็นสิ่งที่ยากอย่างยิ่ง นี่คือ โภคทรัพย์ ย่อมประกอบไปด้วยภัย

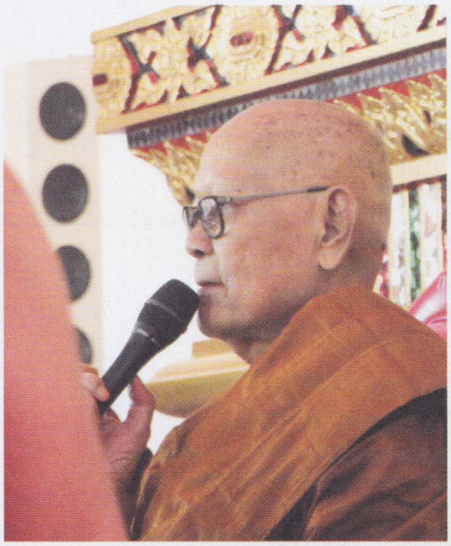

นอกจากนั้นแล้ว สิ่งเหล่านี้ ถ้าเราเป็นผู้ขาดฐานะ อันจะพึงทรงตัวของเราผู้มีทรัพย์นั้นให้อยู่บนพื้นฐานของความเป็นมนุษย์สมบัติอย่างไม่เพียงพอแล้ว ทรัพย์นั้นก็อาจจะทับถมตัวของเรานั้นให้จมดิ่งลงไปสู่แหล่งหรือขุมแห่งความชั่ว ประสบผลคือความทุกข์โดยส่วนเดียวได้ เป็นอันกล่าวได้ว่า ทรัพย์ ได้ชื่อว่าโลกิยทรัพย์นั้น ย่อมนำภัยพิบัติมาสู่ตัวของเราผู้ที่เป็นเจ้าของได้ ไม่วันใดก็วันหนึ่ง จึงเป็นสิ่งที่พวกเราท่านทั้งหลาย ไม่พึงนิ่งนอนใจหลงระเริงอยู่ในการมีทรัพย์ของตน

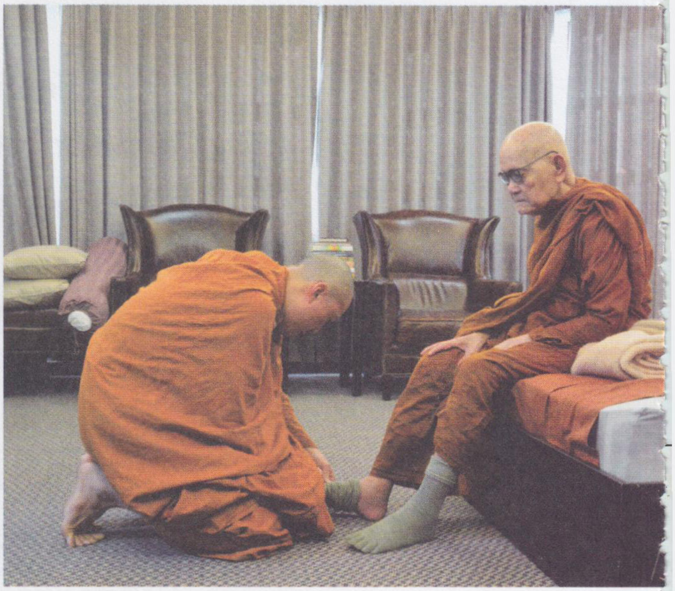

อีกประการหนึ่ง ทรัพย์ดังกล่าวนี้ย่อมจะเอื้ออำนวยให้ความสะดวกแก่กายของเรา ทั้งในความเป็นอยู่ ทั้งในความสะดวก เมื่อมีภารกิจอันใดก็ตามเกิดขึ้น เพียงแค่ชีวิตของเราที่มีลมหายใจอยู่เท่านั้น เมื่อเราแตกดับทำลายตายไปจากโลกนี้แล้ว ทรัพย์นั้นย่อมหมดความหมาย คือ ไม่มีความสำคัญ สำหรับดวงวิญญาณของเราที่จะไปสู่ปรภพเบื้องหน้าด้วยอำนาจแห่งบุญกรรมที่ตน คือ ตัวของเราทำไว้ ยกเว้นเสียแต่ว่า ผู้ที่มีทรัพย์นั้นตั้งอยู่บนพื้นฐาน คือ คุณเครื่องของความเป็นมนุษย์ ได้แก่ ศีลและธรรมอันประกอบไปด้วยสติปัญญา

ดังนั้น คำว่า โลกิยทรัพย์ ก็ย่อมจะมีความหมายและความสำคัญมากน้อย หรือประกอบด้วยโทษ ก็ดังที่ได้พรรณนาเล่าสู่ฟังนั้น ส่วนอริยทรัพย์นั้น แปลว่า ทรัพย์อันประเสริฐ คำว่าประเสริฐนั้น ก็หมายถึงว่า เป็นทรัพย์ที่สูงสุด อยู่เหนือ พ้นเสียจากภัยพิบัติดังที่กล่าวแล้วในเรื่องโลกิยทรัพย์นั้น จะพึงเข้ามาทำลาย ย่ำยีบีฑา คำว่าอริยทรัพย์นั้นให้ย่อยยับดับสูญไป คือ สูญสลายไปเหมือนกับโลกิยทรัพย์นั้นไม่ได้ คำว่าโจรภัย ก็คือ ปล้นสะดมไม่ได้ อัคคีภัย ไฟก็เผาผลาญไม่ได้ อุทกภัย น้ำก็หลากท่วมมาไม่ได้ ราชภัย พระราชาก็ไม่อาจทรงริบคำว่าอริยทรัพย์ที่มีอยู่ในตัวของเราได้ จึงได้ชื่อว่า เป็นทรัพย์อันประเสริฐ

นอกจากภัยต่างๆ ดังที่กล่าวมานี้ ทำอันตรายอะไรไม่ได้แล้ว ยิ่งกว่านั้น เมื่อเราแตกดับทำลายขันธ์ไปจากภพชาติในปัจจุบัน คำว่าอริยทรัพย์นั้นก็จะเปรียบเสมือนหนึ่งเงาติดตามตนตัวของเราไป ไปทุกหนทุกแห่ง ไปเพื่ออำนวยความสะดวก และอริยทรัพย์นั้น นอกจากจะติดตามตนของเราแล้ว ยังเป็นเครื่องนำทางให้เราไปสู่ภพภูมิที่ดี กล่าวคือ เรียกว่า สุคติ ดังนี้เป็นต้น

นี่เราจะเห็นกันแล้วว่าในระหว่าง โลกิยทรัพย์ และอริยทรัพย์มีความผิดแผกแตกต่างกันอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะพึงเอื้ออำนวย คือ ให้คุณประโยชน์แก่เราผู้ที่แสวงหาและสั่งสมไว้ แตกต่างกันอย่างไร เป็นสาระหรือไม่เป็นสาระ เป็นที่พึ่งให้แก่ตัวตนของเราได้อย่างระยะสั้นและระยะยาว ต่างกันอย่างไร ท่านทั้งหลายเมื่อได้ฟังแล้ว ก็พอที่จะยังความเข้าใจโดยแจ่มแจ้งให้เกิดขึ้น เพราะฉะนั้นเรามาดูคำว่าอริยทรัพย์กัน

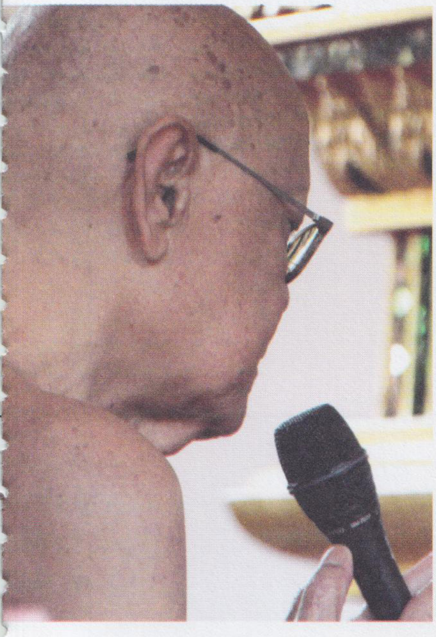

อริยทรัพย์นี้มีอยู่ในทางพุทธศาสนาเท่านั้น เป็นทรัพย์ที่ท่านผู้รู้ ได้แก่ พระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์เดียวเท่านั้น ที่จะพึงค้นพบในคำว่าอริยทรัพย์ ซึ่งต่างจากคำว่าโลกิยทรัพย์ดังที่ได้กล่าวแล้ว

สทฺธาธนํ แปลว่า ทรัพย์คือความเชื่อ ความเชื่อตัวนี้เราท่านทั้งหลายได้ยินได้ฟังกันจนจดจำได้ หรือเข้าใจกันเป็นอย่างดี มีอยู่ในลักษณะ ๔ ประการด้วยกัน ใน ๔ ประการนั้นย่นลงมาเป็น ๒ ประเภท

ประเภท ๑ นั้นได้แก่ กมฺมสทฺธา ความเชื่อกรรม ได้แก่การกระทำ เชื่อการกระทำของตัวเราเอง กรรมะ แปลว่าการกระทำ เราจะทำด้วยกายก็เรียกว่ากายกรรม ทำด้วยกาย กล่าวด้วยวาจา ก็เรียก วจีกรรม ทำด้วยการพูด คิดด้วยใจ ก็เรียก มโนกรรม เป็นการกระทำทางใจ ได้แก่ ความนึกคิดเรา ศรัทธาคือความเชื่อในการกระทำอย่างนี้ ได้แก่ กาย วาจา จิตของเรานี้เอง

กมฺมสฺสกตาสทฺธา เชื่อกรรม คือ การกระทำนั้นเป็นของของตน คือเราเป็นผู้กระทำกรรมอันใด กรรมอันนั้นก็ตกเป็นสมบัติของเรา ไม่ว่าจะเป็นกรรมดี เรียกว่า สุจริต ขาวสะอาดผ่องแผ้ว ก็ย่อมจะเป็นสมบัติของเรา กรรมชั่วอันได้ชื่อว่าทุจริต เป็น อกุศลกรรม เรียกว่า การกระทำที่ดำมืดก็ต้องเป็นกรรมของเราผู้กระทำนั้นเอง

วิปากสทฺธา เชื่อผลอันเกิดขึ้นจากกรรม ได้แก่การกระทำนั้นๆ ทำดีก็ย่อมจะเกิดผลดี ทำชั่วก็ย่อมจะเกิดผลชั่ว ดังนี้เป็นต้น นี่ประเภทหนึ่ง

อีกประเภทหนึ่งนั้น เป็นความเชื่อที่เกี่ยวเนื่องถึงหรือในบุคคล หรือผู้อื่น ได้แก่ การเชื่อในพระสติปัญญา การตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรียกว่า ตถาโพธิสัทธา แปลว่า การตรัสรู้ของพระตถาคต คือ พระพุทธเจ้าของเราท่านทั้งหลายนั้น ได้ทรงตรัสรู้ธรรม อันเป็นเหตุให้พระองค์ทรงพ้นไปจากอาสวะกิเลสน้อยใหญ่ได้อย่างแท้จริงดังนี้เป็นต้น นี้เป็นทรัพย์ข้อที่ ๑

ประเภทที่ ๒ นั้น คือ **สีลธนํ ทรัพย์คือศีล** ศีลคือความปกติกาย ปกติวาจา จะเป็นศีล ๕ ศีล ๘ กรรมบถ ๑๐ ศีล ๒๒๗ ก็ตาม โดยเฉพาะศีลทั้งมวลนั้น มีศีล ๕ เป็นพื้นฐานเป็นที่ตั้ง ถ้าไม่มีศีล ๕ เป็นที่ตั้งแล้ว ศีลอะไรๆ ก็จะเกิดขึ้นไม่ได้ ถึงจะเกิดขึ้นได้ก็เป็นอันว่าไม่ครบ ถ้าเราจะรักษาศีล ๘ เป็นนิจ หรือเฉพาะวันอุโบสถ ถ้าไม่มีศีล ๕ ก็ลองนับดูซิมันจะเป็น ๘ ขึ้นมาได้อย่างไร ศีล ๒๒๗ ถ้ามันขาดไป ๕ มันก็เป็น ๒๒๗ ขึ้นไม่ได้ สมบูรณ์บริบูรณ์ขึ้นไม่ได้

เพราะฉะนั้น คำว่า ศีลคือความปกติ คำว่าปกตินั้น เป็นปกติที่ไม่คิดบาป เมื่อจิตไม่คิดบาป ควบคุมไว้ในจิตของเราได้ วาจาก็ไม่เกิดบาป กายก็ไม่เกิดบาป ถ้าจิตเป็นที่ตั้งที่เกิดของศีลเป็นบาปเสียแล้ว ถูกกิเลสเข้าย่ำยี ครอบงำ บีฑาเสียแล้ว มันก็ยากที่เราจะไม่บาปเกิดขึ้นในทางวาจาและในทางกาย เพราะฉะนั้น ศีลจึงเป็นอริยทรัพย์ข้อ ๒ เรียกว่าความปกติกายวาจาตลอดถึงจิตใจ

หิริธนํ ทรัพย์ คือความละอายบาป หิริ แปลว่า ความละอาย ความละอายเป็นความรู้สึกเกิดขึ้นภายในจิต ถ้าผู้ใดมีความละอายอยู่ในจิตแล้ว ผู้นั้น ถ้าจะมีศีลมีธรรม ก็ย่อมจะเป็นอธิศีลอธิธรรมขึ้นมาได้ ความละอายเป็นเรื่องของธรรมะ ไม่ใช่เป็นเรื่องของศีล เพราะฉะนั้น ผู้มีหิริ คือผู้มีความละอายเกิดขึ้นผู้นั้นย่อมจะมีคุณสมบัติ ความดีอันจะเกิดขึ้นด้วยอำนาจของศีลนั้นอย่างกว้างขวางและโดยทั่วถึง และเป็นความดีที่ละเอียดอย่างลึกซึ้ง ไม่ว่าดีนั้นจะเกิดขึ้นเพราะสทฺธาธนํ ไม่ว่าดีนั้นจะเกิดขึ้นเพราะสีลธนํ จะเป็นศรัทธาและศีลที่ละเอียด และก็เป็นไปโดยกว้างขวาง ครอบจักรวาลกล่าวคือสกนธ์กายของเราได้โดยทั่วถึง เพราะผู้มีหิริ คือความละอายในจิต ย่อมไม่มีขอบเขต คือทั้งในที่ลับและทั้งในที่แจ้ง ถ้าไม่มีหิริโอตตัปปธรรม เกิดขึ้นในจิต แม้เราจะมีศีลกันได้ก็สำหรับในที่แจ้งเท่านั้น แต่ในที่ลับเราอาจจะก้าวล่วงศีลอย่างใดอย่างหนึ่งได้ อย่างนี้เป็นต้น

โอตฺตปฺปธนํ ทรัพย์ คือความหวาดสะดุ้งกลัวต่อผลของความชั่ว อันได้ชื่อว่าบาป จะพึงเกิดขึ้นเพราะการตามประกอบในส่วนต่างๆ ของกาย วาจา ตลอดถึงความนึกคิดภายในจิตใจของตน

จาคธนํ ทรัพย์คือการบริจาค นับจำเดิมตั้งแต่การบริจาควัตถุ สิ่งของ เราบริจาคในฐานะที่ตั้งตนอยู่ในความเป็นผู้มีคุณธรรม คือ กตัญญูกตเวทิตา แปลว่า ผู้รู้ จากคุณของผู้อื่นที่มีในตน แล้วมีการกระทำเพื่อเป็นการตอบแทน ด้วยปัจจัยสี่อย่างใดอย่างหนึ่ง ตลอดจนถึงอดิเรกปัจจัยโดยสมควรแก่ฐานะเพื่อบูชาคุณ ได้แก่ พระรัตนตรัย บิดามารดา ครูบาอาจารย์ตลอดจนถึงผู้มีพระคุณ นี่เรียกว่าเป็นการให้หรือบริจาคเพื่อบูชาในพระคุณของท่านเหล่านั้น เพราะเราเห็นว่าเป็นนิมิตหมายที่ดี

อีกประการหนึ่งนั้น แม้แต่ให้แก่สัตว์เดรัจฉานตลอดถึงเพื่อนมนุษย์ที่มีฐานะ คุณสมบัติ ต่ำต้อยกว่าตน เสมอด้วยตนเหล่านี้เป็นต้น ก็ย่อมจะเป็นอริยทรัพย์นำคุณประโยชน์มาสู่ตัวของเราผู้บำเพ็ญทั้งสิ้น และอีกประการหนึ่งคำว่า จาคธนํ นั้นเป็นการชำรอก ชำระสะสางสิ่งที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกุศลบรรดามีอยู่ในกาย วาจา จิตของเรา ได้แก่ความชั่วนั้น ให้พ้นไป เบาบางไปจากกาย วาจา จิต

สุตธนํ ทรัพย์คือการสดับรับฟัง การสดับรับฟังอาศัยซึ่งโสตประสาทนี้ เราท่านทั้งหลายอย่าเพิ่งมองข้ามว่าไม่มีความสำคัญ มีความสำคัญคุณประโยชน์โดยที่ใครๆ ไม่อาจจะประเมินได้ การที่เราได้รับความรู้ ความเฉลียวฉลาด เกิดความอาจหาญ

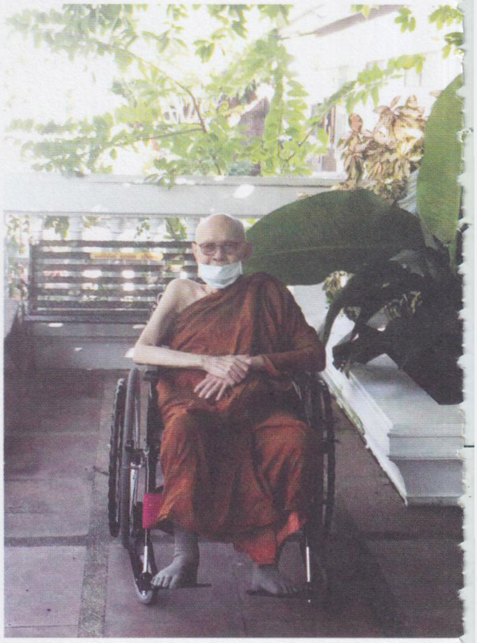

ทั้งในทางโลก ทางธรรม เราย่อมได้มาจากได้ความรู้เป็นเหตุให้เราเกิดความอาจหาญเข้มแข็งขึ้นมาได้เพราะสุตะก็มีอยู่มากไม่น้อย นอกจากนั้น คำว่า สุตะนั้นอันใครไม่อาจจะประเมินได้

โดยจะชี้ให้เราท่านทั้งหลายได้เห็นง่ายๆ นับจำเดิมแต่พระพุทธเจ้าของเรา ได้ทรงตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ และทรงตัดสินพระทัยในอันที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนา ศาสนธรรมของพระองค์ ถึงแม้ว่าจะเป็นธรรมที่สุขุมลุ่มลึก ยากต่อผู้ที่มีบารมีอ่อนนั้นจะพึงรู้ตามได้ก็ตาม อรหันต์สาวก สาวิกา หมู่ชนทั้งหลายในครั้งกระนั้น เราไม่อาจจะกำหนดนับคำนวณได้ว่ามีปริมาณเท่าไร ที่ละทิ้งลัทธินิยมของตนมาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์โบราณกาล หลายชั่วคน เข้ามาเคารพนับถือลัทธิใหม่ คือ พระพุทธศาสนา ตลอดถึงทิ้งบ้านทิ้งเรือน เหมือนพวกเราในขณะนี้ ชั่วครู่ชั่วยาม ทิ้งตลอดชีวิต ไม่เวียนกลับมาอีกเลย ได้แก่พระอรหัตต์ อรหันต์ ล้วนแล้วแต่ได้บรรลุถึงคุณประโยชน์ ผลอันสูงสุด ด้วยสุตะ คือการฟังทั้งสิ้น นี่เป็นสิ่งที่พวกเราทั้งหลายไม่อาจประเมินได้ คำว่าสุตะนั้น มีคุณค่ามากน้อยเพียงใด อันนี้ก็เป็นทรัพย์อีกส่วนหนึ่ง

ปญฺญธนํ ทรัพย์คือปัญญา แปลว่า ความรู้ ความเฉลียวฉลาด เปรียบได้กับความสว่าง คนเราถ้ามีความสว่างแล้วย่อมจะได้รับความสะดวก แล้วแต่ว่าเราจะใช้ความสว่างนั้นไปประกอบกิจ อันเป็นไปกับด้วยโทษ หรือด้วยคุณให้แก่ตนของตน แต่พวกเราท่านทั้งหลายนั้น มีอุปนิสัยเกี่ยวเนื่องในทางพระพุทธศาสนา ดังนั้น เมื่อจะเกิดสติปัญญาอันแหลมคมขึ้นมาก็คิดว่า

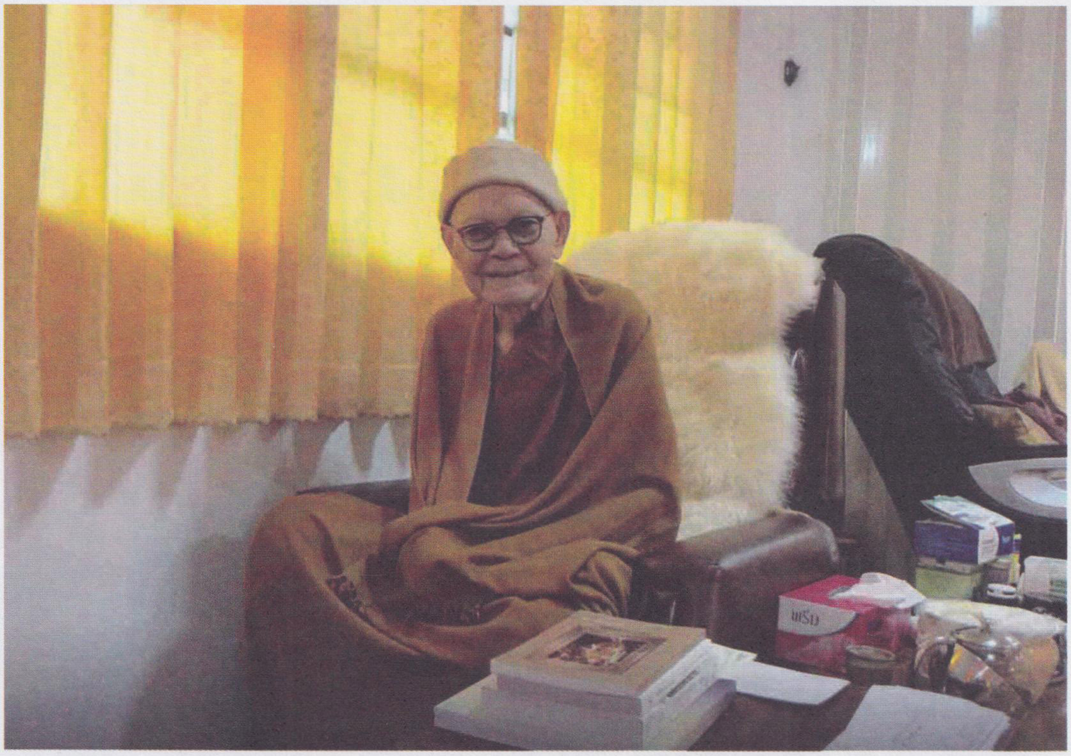

ปัญญาแหลมคมที่เกิดขึ้นนั้นก็เพื่อจะนำไปประหัตประหาร สิ่งที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกาย วาจา จิตของตน ได้แก่ความทุจริต ความไม่สงบ ความไม่บริสุทธิ์ สะอาด กำจัดเสียซึ่งความมืดในที่สุด เป็นที่ตั้งสำหรับพวกเราที่ร่วมประชุมกัน ณ ที่นี้

นี่คือ อริยทรัพย์ที่กล่าวสู่ฟังโดยย่อ เป็นทรัพย์อันประเสริฐสูงสุดและมีอยู่ในเฉพาะพระพุทธศาสนา จัดว่าไม่สู้จะเป็นสาธารณะสำหรับปวงชนโดยทั่วไปเท่าใดนัก ยกเว้นเสียแต่ผู้มีศรัทธา อันหน่อเนื่องในทางพระพุทธศาสนาอย่างพวกเราท่านทั้งหลายเท่านั้น

ความอดทนกับปัญญาคือ หลักธรรมของนักบริหาร

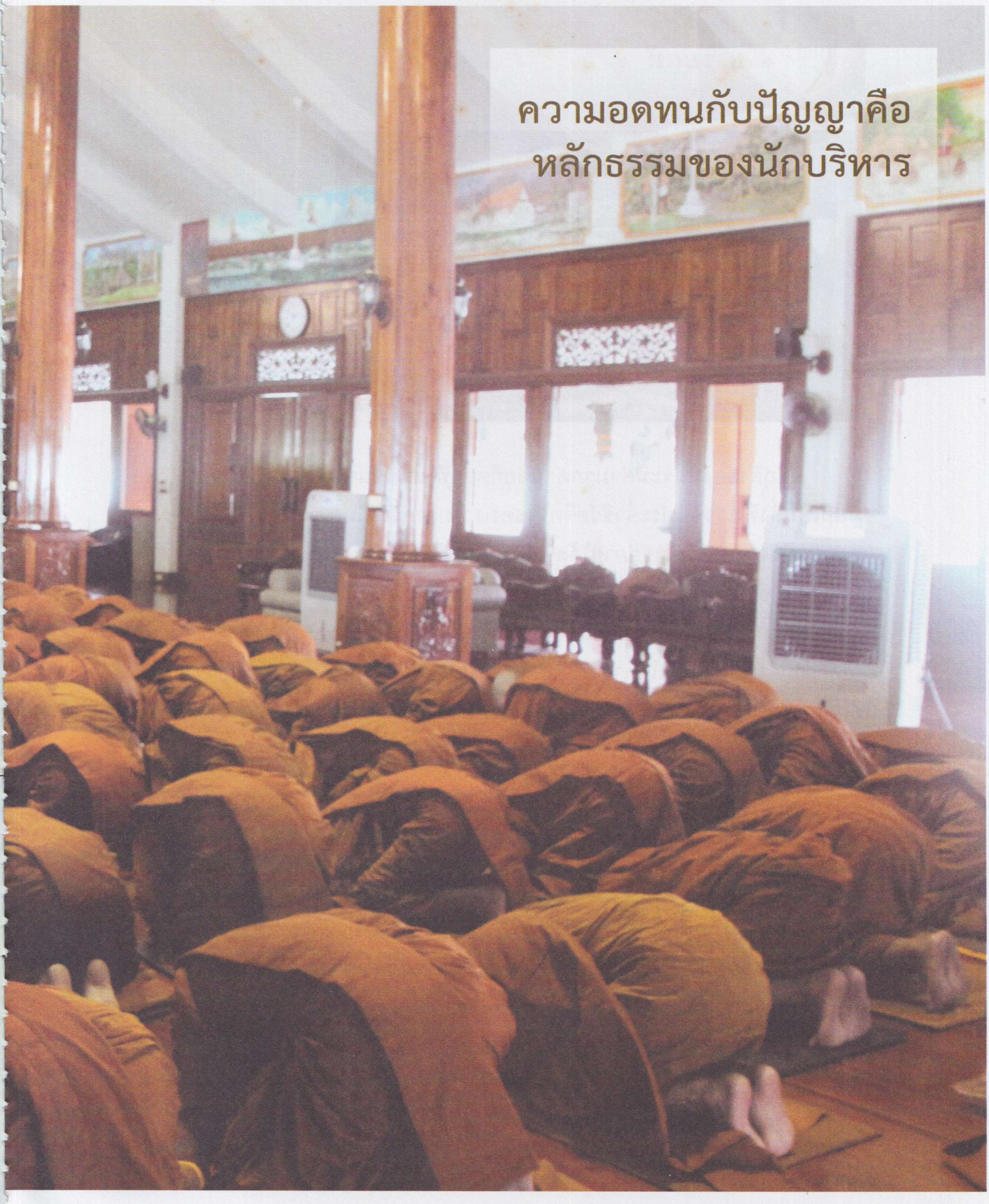

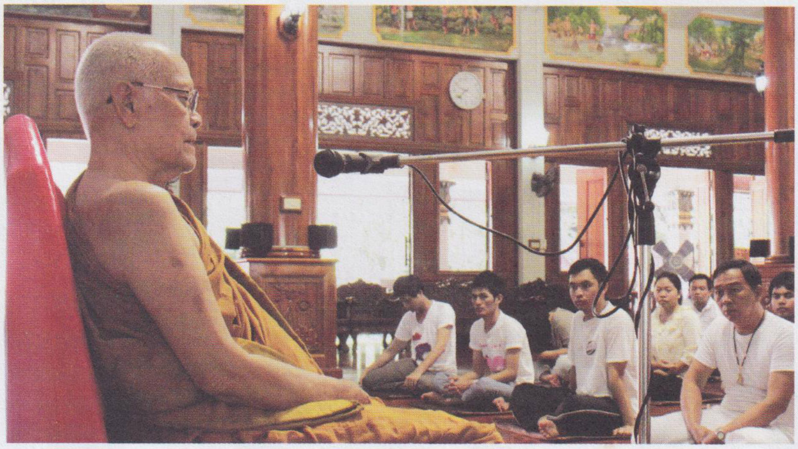

วัตถุสิ่งของมันจะมีค่ามากค่าน้อยก็ตามที แต่ก่อนนั้นมันก็เป็นสิ่งที่เราชอบประจำชีวิตจิตใจของเรา บางครั้ง มันก็อาจจะเป็นอารมณ์ฝังลึกอยู่ภายใต้ดวงจิตของเรา ยากต่อการที่จะสลัดมันออกนั้นก็คือความนิยม เราก็ได้สละละทิ้งไปเสีย เรานุ่งห่มกางเกงแค่ปกปิดอวัยวะอันอุจาดตาเท่านั้น ไม่ได้มุ่งหรือเพื่อความกำเริบเสิบสานในทางจิต ให้เป็นเรื่องของความสวยงามอันเป็นเครื่องเชิดชูส่งเสริมกิเลสในจิตใจตนเหมือนกับในครั้งอดีตที่เราได้ทิ้งมันมาอย่างนี้เป็นต้น

ความปรนเปรออัตภาพร่างกายมันก็เป็นความสุข เป็นความสนุกสนาน เป็นสิ่งที่ทุกชีวิตต้องการ ไม่แพ้กับสิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่มีอยู่ในโลก เพราะการได้กินได้ลิ้มได้รสเปรี้ยวหวานมันเค็ม หรือแม้แต่มันจะเป็นพิษเป็นโทษมีคุณเพียงนิดหนึ่งเช่นอย่างเครื่องดองของเมา มันก็เป็นที่พอใจ สิ่งใดที่มนุษย์เราพอใจ แม้สิ่งนั้นมันจะเป็นโทษเป็นภัยแก่ชีวิตของตนก็ตาม มันก็เป็นเรื่องของความสุข เพราะฉะนั้นสุขมันอยู่ที่ความพอใจ มันอยู่ที่ความยินดี

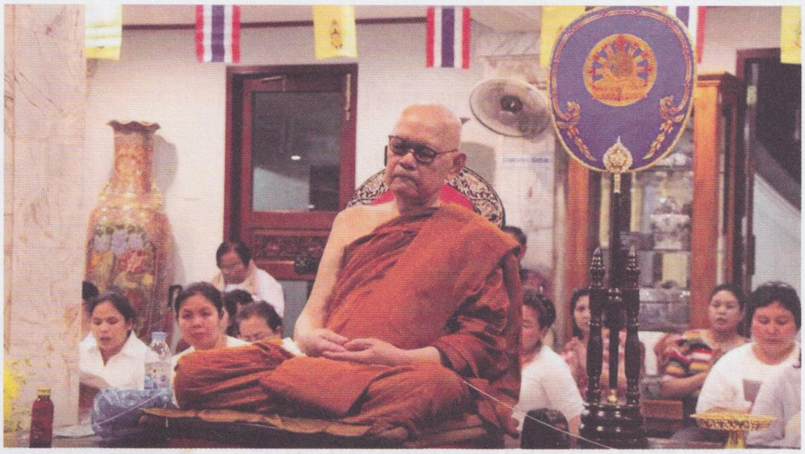

นี่ถ้าเราจะพูดกันตามประสาจิตของคนที่เกิดมาในโลก ในฐานะที่เขายังไม่ได้กลั่นกรองในความคิดในสิ่งที่จิตมันต้องการ แบบชนิดคนที่มีสติในทางที่ชอบเรียกว่า สัมมาสติ อย่างนี้เป็นต้น ไม่ว่าอะไร แม้แต่สิ่งที่มันจะเป็นโทษเป็นภัย สิ่งทั้งหลายในโลกที่เราได้ซ่องเสพที่ได้ชื่อว่าเอื้ออำนวยความสุขให้แก่ตัวพวกเราท่านทั้งหลายนั้น มันก็มีทั้งคุณและโทษ มีคุณอย่างเดียวนั้นมันไม่มี อย่างข้าวน้ำโภชนาหารนี่แหละ มันจัดได้ชื่อว่ามีคุณอย่างเดียวก็จริงอยู่ แต่ถ้าเราไม่มีธรรมะคือความรู้จักประมาณท้อง ไม่รู้จักประมาณความอยาก หลงลิ้น มันก็อาจจะทำให้เราถึงกับความดิ้นตาย หรือว่าทุกข์เจียนตาย เพราะรับประทานมากเกินไป เพราะขาดความรู้จักประมาณ อันนี้น่ะมีทั้งคุณมีทั้งโทษ และของอื่นๆ ที่มันอาจจะมีทั้งคุณและโทษ อย่างสุรายาเมา ถ้าเรารู้จักดื่ม เอาไปทำกระสายยาธาตุก็ดี หรือยาอื่นก็ดี อย่างนี้

มันอาจจะปลดเปลื้องความทุกข์เพราะโรคภัยไข้เจ็บที่เกิดขึ้นแก่ตัวของเราได้ แต่ถ้าหากว่าเราไม่รู้ประมาณแล้ว มันก็ให้

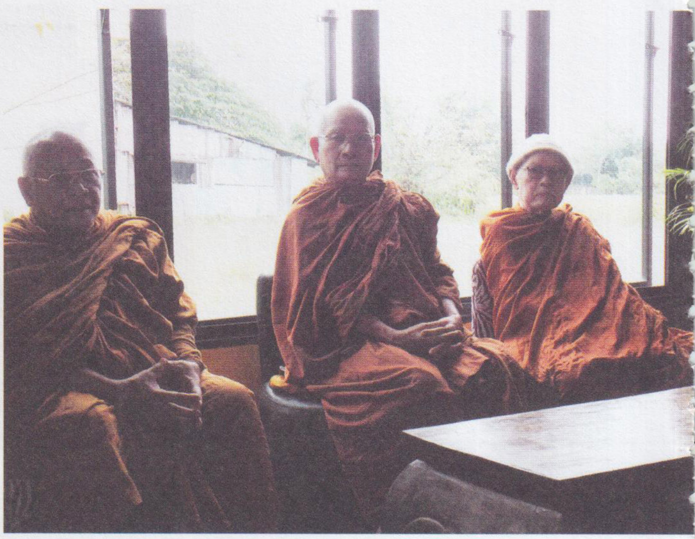

โทษโดยส่วนเดียว ทั้งส่วนร่างกายและจิตใจ ถึงดังนั้นก็ตาม มันเป็นเรื่องของจิตใจพวกเราทุกคน มันก็เป็นเรื่องของความสุข แต่นี่บางอย่างนั้น มันให้โทษอย่างเดียว ไม่มีคุณเลย ได้แก่ยาพิษ ยาพิษทุกชนิด จะด้วยกิน ด้วยทา ด้วยฉีดก็แล้วแต่ นั่นมันให้โทษอย่างเดียว นี่แหละวัตถุหรือปัจจัยที่มีอยู่ในโลก เมื่อเราจะกล่าวโดยรวมแล้ว มันก็มีอยู่ในลักษณะดังกล่าวมานี้

แต่ก่อนที่เราไม่ได้บวชนั้น เรานิยมแสวงหาความสุขมันให้ความสุขแก่เราได้ กินทั้งวันมันก็สุขทั้งวัน กินทั้งคืนมันก็สุขทั้งคืนนั่นแหละ อย่างนี้เป็นต้น แต่พวกเราก็ต่างที่ได้เคยแสวงหาความสุขในสิ่งเหล่านี้มาด้วยกันทั้งนั้น จะต่างกันอยู่ก็เพียงแต่ว่ามากหรือน้อยเท่านั้นเอง อันนี้แหละ เราก็ได้ลดละมันเสีย เรื่องการปรนเปรออัตภาพร่างกาย จากหลายๆ มื้อ มาเหลือเพียงแค่ ๒ มื้อ ๒ มื้อนี้ก็ตั้งอยู่ในกฎคือพอประมาณ ไม่เหมือนกับสมัยเป็นฆราวาส บางคนก็อาจจะรับประทานจนเต็มอิ่ม จนอึดอัดก็เป็นในบางครั้งบางคราว ในฐานะที่เรามีศีลมีธรรมก็รู้สึกว่าจะคร่ำเคร่งในเรื่องการรู้จักประมาณ เพราะการรู้จักประมาณนั้นน่ะ มันทำให้เกิดความสบาย ไม่อึดอัดขัดเคืองในกาย เมื่อกายมันไม่ขัดเคืองแล้ว ไม่อึดอัดแล้ว จิตใจมันก็ปลอดโปร่งอย่างนี้ แม้กาลเวลาที่จะเอื้ออำนวยให้เราได้ซ่องเสพสิ่งเหล่านี้นั้นมันก็จำกัดเช้าช่วงเที่ยงเท่านั้น นี่จะเป็นเวลาของพวกเรา อันนี้เราก็ได้ลดหย่อนผ่อนปรนลงไปในเรื่องการปรนเปรออัตภาพร่างกาย

ยิ่งกว่านั้นการแสวงหาผลประโยชน์ได้แก่ทรัพย์สินเงินทอง เราก็ปลงกันเสียแล้ว เราก็ได้วางกันเสียแล้ว จะเป็นพ่อค้าพาณิชย์หรือจะเป็นราชการ หรือจะเป็นกรรมกร หรือจะเป็นกสิกรกสิกรรมอะไร ก็ย่อมจะเป็นสิทธิของพวกเราทุกคน ซึ่งเราจะมีแผ่นดินหรือไม่มีแผ่นดินก็ตาม ย่อมเป็นสิทธิ เราจะพึงแสวงหากระทำบำเพ็ญได้อย่างเสรีภาพในเรื่องการครองชีพ พวกเราท่านทั้งหลายก็ได้พากันเสียสละ มากบ้างน้อยบ้าง คือมากวันมากเดือนมากปี น้อยวันน้อยเดือนน้อยปี มันก็สละเหมือนกันนั่นล่ะ ไม่มีใครไม่สละ อย่างนี้เป็นต้น

นี่เป็นสิ่งที่เราเสียสละมาแล้ว เราเสียสละมาเพื่อแลกเปลี่ยนกับอะไร เราได้ทอดทิ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์คือทรัพย์ศฤงคารน้อยใหญ่ แม้แต่ความสุขอันจะเกิดขึ้นจากการเที่ยวเตร่ การแสวงหา การดู การเล่น การชม พวกเราคงเข้าใจนะ เครื่องที่จะทำให้เกิดความสุขน่ะ มันมีเยอะ การปรนเปรอร่างกายเราก็สละ ผลประโยชน์เราก็สละ ลองพิจารณาดูซิว่า ลองหยิบยกขึ้นมามองดูซิว่า เราได้เสียสละอะไรกัน และสิ่งที่เราได้เสียสละ มันเป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ อย่างนั้นหรือ ถ้ามองกันให้ดีแล้วมันไม่ใช่เรื่องเล็กน้อยเลย แล้วมันก็ไม่ใช่เป็นเรื่องที่จะเสียสละกันได้ง่ายๆ เสียสละกันได้ทั่วประเทศ มันก็ไม่ได้มีกี่ร้อยกี่พันคนในจำนวนห้าหกสิบล้าน อย่างนี้เป็นต้น

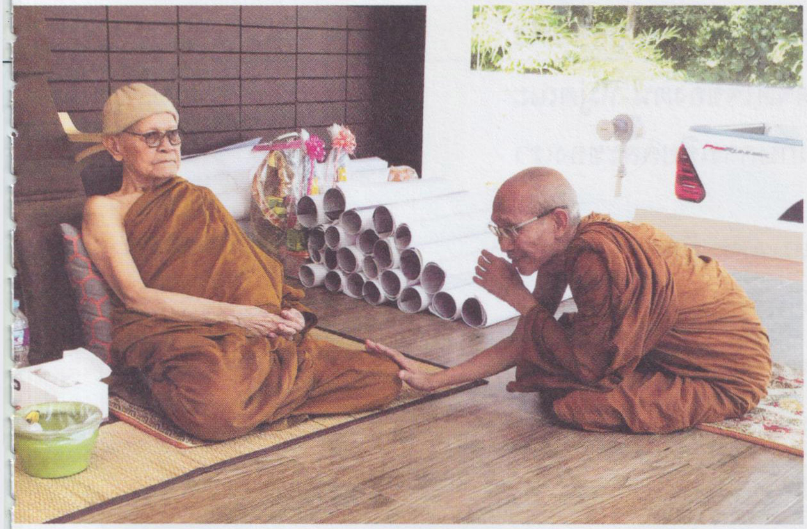

เราต้องเห็นคุณค่าของการเสียสละของเรา เมื่อเราเห็นคุณค่าของการเสียสละของเราแล้วนี่ เราก็จะได้ตั้งหน้าชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เสียสละนั้นน่ะ มันควรจะต้องบำเพ็ญอย่างไร มันควรจะต้องกระทำอย่างไร บริหารชีวิตจิตใจของตน หมู่คณะอย่างไร มันจึงจะได้รับผลประโยชน์คุ้มค่ากับการเสียสละของเรา

การเสียสละของเรา มันเสียสละหมดนะ ถึงแม้ว่าเรายังจะต้องอาศัยลำแข้งของตัวเราเอง อาศัยทรัพย์สินเงินทองของเราเอง บิณฑบาตกินไม่ได้เหมือนอย่างพระก็ตาม เราก็ได้ชื่อว่าเสียสละโดยส่วนใหญ่แล้ว แล้วก็เป็นการเสียสละที่คนทั่วๆ ไปยากที่จะเสียสละได้เป็นอย่างยิ่ง ไม่ใช่เรื่องเล็ก

ทีนี้เมื่อเราเสียสละสิ่งเหล่านี้แล้ว ล้วนแล้วเป็นสิ่งที่เราปรารถนา รักอย่างยิ่งเหมือนกัน ต้องการอย่างยิ่ง เราก็เสียสละได้และแล้วเราก็จะมาแลกเปลี่ยนกับความขี้เกียจขี้คร้าน กับความย่อหย่อน กับความมักง่าย ในภาวะของความเป็นผู้มีศีลมีธรรมอย่างนี้อย่างงั้นหรือ มันจะสมควรกันไหมเราลงทุนอย่างมาก มาแลกเปลี่ยนเอาสิ่งที่มันไม่มีค่าเลย ปรากฏว่าเราทำนาหว่านข้าวเปลือกลงไป ได้หญ้า อย่างนี้เป็นต้น มันจะคุ้มค่ากันตรงไหนล่ะ

ทีนี้เมื่อมันเป็นอย่างนั้นเพราะว่า เรามุ่งแต่จะเอาผล แต่ไม่ขยันหมั่นเพียรที่จะดายหญ้า ใส่ปุ๋ย กำจัดวัชพืช และสัตว์ที่เป็นภัยต่อพืชของเรา เมื่อหว่านข้าวลงดินหรือปลูกต้นไม้ลงไปแล้วก็นอนฝันหวานคอยเก็บผลของมัน ปรากฏว่าอีก ๗ วัน หรือ ๑ เดือนไปดูมัน มันตายเสียแล้ว กี่ต้นๆ มันก็เป็นอยู่อย่างนั้น เพราะความขี้เกียจ เพราะความมักง่าย ไม่มีความพากไม่มีความเพียร มีแต่ความอยากมันจะเกิดผลได้ฉันใด มันไม่ได้ มันไม่ได้ฉันใด เราอุตส่าห์เสียสละลงทุนอย่างมากมาย มานั่งอยู่ในศีลในธรรมด้วยความขี้เกียจขี้คร้าน อะไรนิด อะไรหน่อย หนักไม่เอา เบาไม่สู้

เราอย่านึกนะว่า การที่จะบริหารชีวิตจิตใจของตนน่ะ ให้ทรงอยู่ด้วยอริยธรรม อริยศีลของพระอริยเจ้า ศีลธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่พวกเราท่านทั้งหลายได้ปฏิบัติกันอยู่นี่น่ะ เป็นศีลของพระอรหันต์ เป็นศีลของพระอริยะเท่านั้น ที่จะรักษาไว้ด้วยความบริสุทธิ์สิ้นเชิงไม่ด่างไม่พร้อย เราเป็นปุถุชน ได้นำตัวมาซุกในแบบฟอร์มของพระอริยเจ้าท่าน เพราะฉะนั้นถึงแม้ว่าเราจะเป็นปุถุชนก็ตามก็พากันรักษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือ ระเบียบ

ภายนอก มันพอที่จะทำได้ พอที่จะบำเพ็ญได้ พอที่จะขัดเกลาได้ ถ้าหากว่าเราหันไปมองสิ่งที่เราละทิ้งเขามา เราผู้มีผัวก็ทิ้งผัวมา มีลูกก็ทิ้งลูกมา ผัวน่ะคือใคร ลูกนั่นคือใคร ทิ้งกิจการดังที่กล่าวมาน่ะคืออะไร โอ้! มันเรื่องใหญ่นะ ถ้าอย่างสมัยก่อนน่ะยังไม่ทิ้งมาน่ะ เสียทองเท่าหัวไม่ยอมเสียผัวให้ใคร โบราณท่านว่าอย่างนั้น นั่นแสดงถึงว่ามันสำคัญมาก

ลูกล่ะ มันก็เหมือนเลือดในอก ลูกหญิงก็เหมือนกับแก้วตาข้างหนึ่ง ลูกชายก็เหมือนกับแก้วตาข้างหนึ่ง นี่มีความสำคัญเพียงไร เราสละละทิ้งมาได้ มันมีค่าแค่ไหน สิ่งที่เราเสียสละมันมากแค่ไหน ประมาณไม่ได้ แต่เราจะมาเป็นอยู่ด้วยความประมาท มัวเมา เลินเล่อ ปล่อยปละละเลย มีหน้าที่ก็ไม่เอาใจใส่ในหน้าที่ ผู้มีหน้าที่ในการบริหาร ก็ไม่เอาใจใส่ในหน้าที่การบริหาร โยนกันไป โยนกันมา

ผู้ที่ไม่มีหน้าที่บริหาร เราก็มีหน้าที่บริหารตนเองด้วยศีลธรรม เรามีศีลมีธรรม เราก็ไม่เอาใจใส่ในศีลในธรรมของเรา เมื่อไม่เอาใจใส่ในศีลในธรรมของเรา ถ้าเราอยู่ภายใต้ปกครองของผู้อื่น ของพระ ของชีด้วยกัน ก็ไม่ชื่อว่าเป็นผู้อยู่ใต้ปกครองที่ดี นำความเดือดร้อนมาสู่หมู่คณะ เป็นภาระของผู้ปกครอง

สร้างแต่ภาระให้เกิดขึ้น ให้เราคิดอย่างนั้น ถ้าเรามีความบกพร่อง เท่ากับว่าเรานี่แหละ เป็นตัวการสร้างภาระให้แก่ครูบาอาจารย์ ให้แก่ผู้ปกครอง ให้แก่หมู่คณะ เรานี่แหละเป็นมนุษย์กาฝากถ่วงความเจริญของหมู่คณะในวงการการปฏิบัติศีลธรรม ให้เราพิจารณาอย่างนี้ เตือนตนอย่างนี้ เราจะได้ขวนขวายละทิ้งพฤติกรรมเช่นนั้น กลายเป็นผู้ที่มีความเข้มแข็ง

เพราะฉะนั้นเราทุกคนเมื่อเกิดมาแล้ว ต่างก็มีหน้าที่ตามหลักธรรมชาติ และมีหน้าที่โดยที่หมู่คณะ หรือผู้ที่เหนือบังคับบัญชาแต่งตั้งสมมุติให้ เมื่อเขามอบหน้าที่อะไรให้แก่เรา เราก็ควรที่จะต้องตั้งใจศึกษา ศึกษาให้มันเกิดความเข้าใจในหน้าที่ของตน จะเป็นหน้าที่ของการบริหารหมู่คณะ จะเป็นหน้าที่ของการศึกษา หน้าที่ของการเผยแพร่ หน้าที่ของการสาธารณูปการอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อเรามีหน้าที่แล้วเราต้องศึกษาให้เกิดความเข้าใจ ถ้าเราไม่เข้าใจแล้วเราจะไปบริหารหมู่คณะได้อย่างไร อันนี้มันเป็นหน้าที่เฉพาะบุคคล หน้าที่เฉพาะตำแหน่งที่เขามอบให้ สมมุติให้ หยิบยกให้หยิบยื่นให้ และแล้วเราก็มีหน้าที่ร่วมกันโดยทั่วไป ได้ถือว่าบริหารร่วมกัน เอื้ออำนวยซึ่งกันและกัน

เมื่อเราอยู่ด้วยกันมาก มีหน้าที่ก็ตาม ไม่มีหน้าที่ก็ตาม ถ้าเรามองดูตัวตนของเราอยู่เสมอ เราก็จะเห็น เห็นความบกพร่องของเรา เราก็จะได้แก้ไข สิ่งที่ดีเราก็รักษาทรงมันไว้ พยายามใส่ปุ๋ยให้มันเจริญ ด้วยธรรมะ ศีลของเราก็จะเจริญขึ้น ผู้ปกครองก็สบายใจ จะอยู่ร่วมกันก็สบายใจ จะไปที่ไหนมันก็สบายใจ มีอะไรเกิดขึ้นในฐานะที่เราเป็นปุถุชน ในฐานะทุกคนมุ่งสู่สันติ

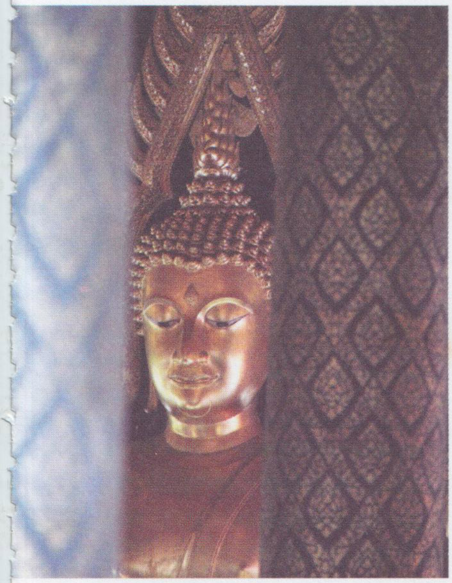

คือความสงบ สุขแล้วน่ะมันก็พูดกันง่าย พูดกันไม่ยาก ความดื้อรั้น ดื้อแพ่งมันก็จะหมดไป ความสำคัญตน ทะนงตน ว่าตนเป็นผู้มีเหตุมีผล มันก็จะหมดไป มันจะมีเหตุมีผล

คนดื้อรั้น คนชั่ว ใช่ว่าจะไร้เหตุผลเมื่อไร มันก็มีเหตุผลทั้งนั้น และก็มีเหตุผลมากกว่าคนดีเสียด้วย ลองดูสิ เรามีศีลมีธรรมจะกล่าวคำหยาบก็ผิดศีลของเรา จะพูดปดมดเท็จก็ผิดศีลของเรา จะชักสื่อให้เขาเกิดรักเกิดชอบกันตามบทบาทของกิเลส มันก็ผิดศีลของเรา มันจะพูดเพ้อเจ้อ เขาจะฟังหรือไม่ฟัง มันก็ผิดศีลของเราอย่างนี้

อีกคนหนึ่งนั้นเป็นคนไม่มีศีล ก็ลองไปคุยกันดูสิ ลองไปเถียงกันดูสิ พูดไม่ได้ นี่ถ้าเราจะมีศีลกันจริงๆ นะ พูดไม่ได้ คนไม่มีศีลมันก็แย็บเอาๆ พลิกแผ่นดินปลิ้นโลกมาว่ากันเลยล่ะ ไม่มีอะไรที่มันจะว่าไม่ได้

มือของเราก็วางแล้ว ไม้ ค้อน ก้อนดิน ปืนผาหน้าไม้ แม้แต่จะกำปั้นเงื้อมเงื้อแสดงถึงความโกรธ แสดงถึงจิตใจเป็นผู้โหดร้าย มันก็ไม่มีแล้วในมือของเรา นั่นแสดงว่ามือของเรานั้นจะไม่แปดเปื้อนกับกลิ่นคาวเลือดของสัตว์ ตลอดถึงมนุษย์ด้วยกัน เพราะฉะนั้น เขาจึงบอกว่าเราเอามือใส่กระเป๋าไว้ แต่คนไม่มีศีลมีธรรมอย่างเราล่ะ อะไรมันก็กำได้ มือมันก็กำปั้นได้ มันก็แบได้ จับอาวุธยุทโธปกรณ์ได้ทั้งนั้น นี่เห็นไหมล่ะ ความแตกต่าง

แต่ว่าในฐานะเราเป็นผู้มีศีลมีธรรม เราอย่าไปเห็นความสำคัญที่ว่าพูดได้มาก ด่าได้มาก โหดร้ายได้มาก ว่าเป็นผู้ได้

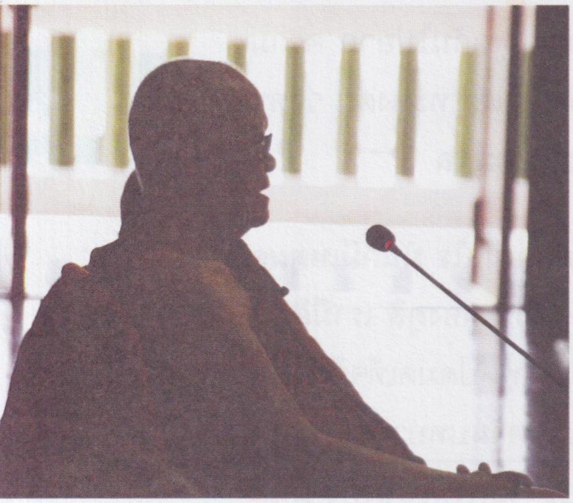

เปรียบ ผู้นิ่งซึ่งไม่แสดงอะไรนั่นแหละ คือเป็นผู้ชนะ เป็นผู้ได้เปรียบ ชนะทั้งคนอื่น ชนะทั้งกิเลสในหัวใจของตนเอง คนเราเมื่อเรานั่ง หรือยืนฟังให้เขาด่าน่ะ มันจะมีลมด่าสักเท่าไร เรานั่งนอนอยู่บนบ้านของมัน มันจะเต้นแร้งเต้นกา ก่ำๆ อยู่หน้าบ้านของเราก็ตาม เอ้า! ดูสิ มันจะมีแรงเต้นอยู่ได้สักเท่าไหร่ มันจะอยู่ได้สักกี่ชั่วโมง สักกี่วัน มันจะทนแดด ทนร้อน ทนหนาว ทนหิวได้ไหมมันก็ไม่ได้

เพราะฉะนั้นให้พวกเราต้องอดใจเข้าไว้ ให้มีธรรมะข่มจิตข่มใจเข้าไว้ ข่มให้มันนานๆ ให้มันชนะกันด้วยกาลและเวลา ไม่ใช่ว่าเขาด่าได้ชั่วโมงนึง เราข่มใจได้อึดใจเดียว ไม่ไหวแล้ว เราต้องใช้พิจารณาดูสิ ว่าเราจะใช้ความอดทนชนะสิ่งที่เป็นศัตรู อุปสรรคของเราได้ไหม เรามีความอดทนเพียงแค่ห้านาที แต่มารศัตรูมันทนได้ตั้งชั่วโมงหนึ่ง เราต้องแพ้มัน แล้วทีนี้ทำอย่างไร เราจึงจะชนะมัน

เพราะต้องการเป็นผู้ชนะไม่ใช่เป็นผู้แพ้ เราก็จะต้องอาศัยปัญญา ปัญญาเป็นเครื่องพิจารณารู้เท่ารู้ทัน รู้ดีรู้ชอบ รู้เรารู้เขา รู้ถูกรู้ผิด ปัญญาเราต้องคิด อดทนอย่างเดียวไปไม่รอด เราต้องใช้ปัญญาเป็นเครื่องประกอบ เพื่อจะได้กระตุ้นรักษาความอดทนอันนั้นของเราเข้าไว้

กุฏิท่านพ่อลี
ธมฺมธโร
มรณะ ๒๖ เม.ย.
พ.ศ. ๐๔

แต่นี่ถ้าหากเรามีความฉลาดอย่างเดียวขาดความอดทนล่ะ มันก็ไปไม่รอดอีกเหมือนกัน เห็นไหมล่ะ อย่างคนที่มีปัญญาสามารถพูดได้ตั้งแต่ใต้พื้นพิภพถึงอกนิฏฐพรหม พูดตั้งแต่มนุษย์สมบัติถึงสวรรค์สมบัติ แต่ถูกเขาสะกิดนิดเดียว แหย่นิดเดียว กิเลสตะเปิดตะเปิงนาน ปากมันเลยกลายเป็นอะไรไป ธรรมะหลุดปากเลย นี่เมื่อถูกเขาแหย่ เมื่อถูกเขากระทบ เมื่อถูกเขาสะกิด กิเลสมันก็ระเบิดขึ้นมาเลย นี่แหละ หมายถึงคนมีความฉลาดคือคนมีปัญญาแต่ขาดความอดทน ไม่มีขันติความอดทน ไม่มีธรรมะความกดข่มจิตใจของเจ้าของ

เมื่อเป็นเช่นนี้คำว่าปัญญามันก็ไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร เพราะฉะนั้นความอดทนกับปัญญานั้น มันจะต้องประกอบกันอยู่เสมอ ทั้งที่เราเป็นผู้นำ ทั้งที่เราเป็นผู้ตามเขา ผู้นำก็มีกิเลส ผู้ตามเขาก็มีกิเลส เพราะฉะนั้นมันก็ต้องอาศัยธรรมะทั้งสองประการนี้แหละเป็นเครื่องบริหาร

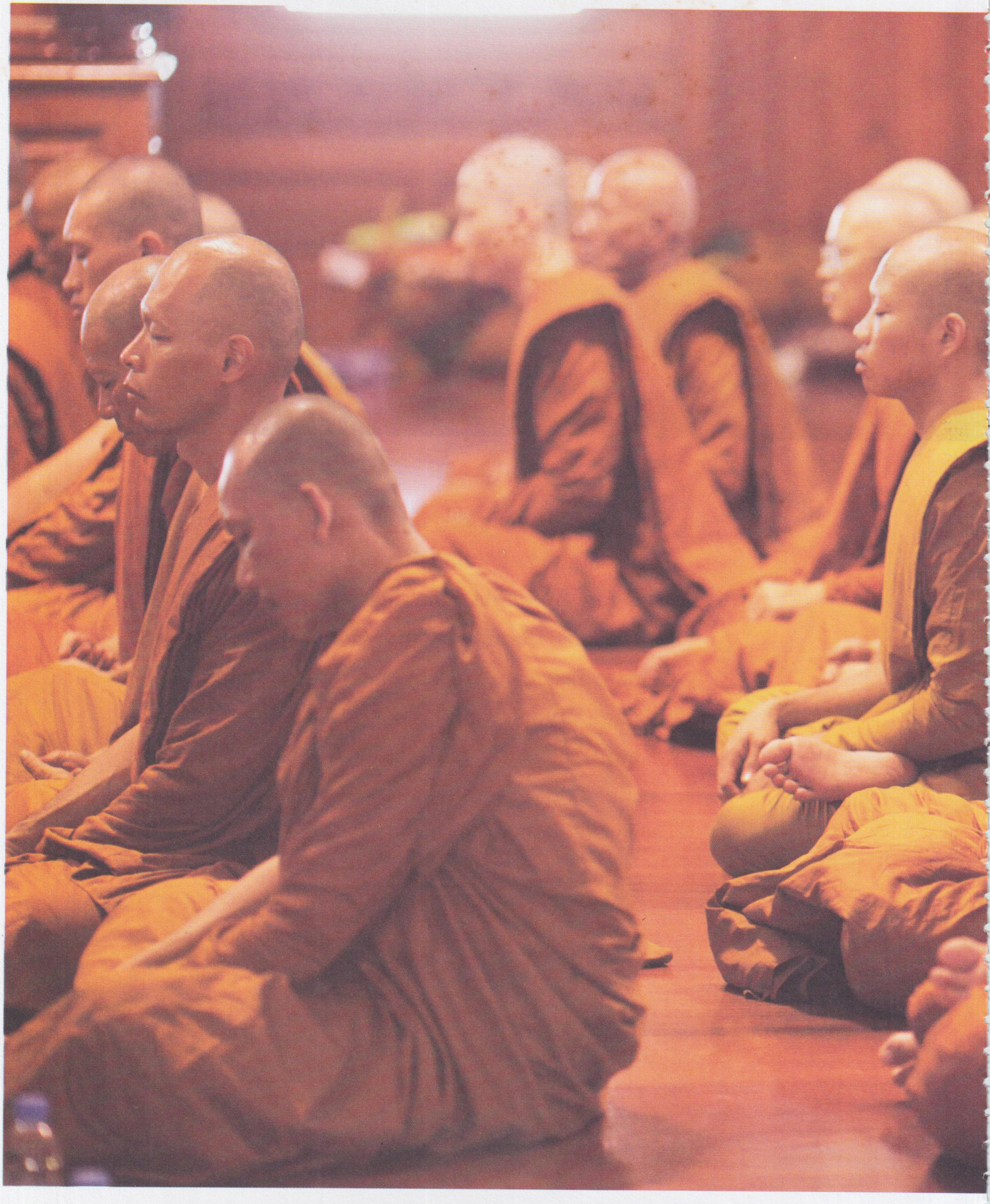

อุบายเดินลม

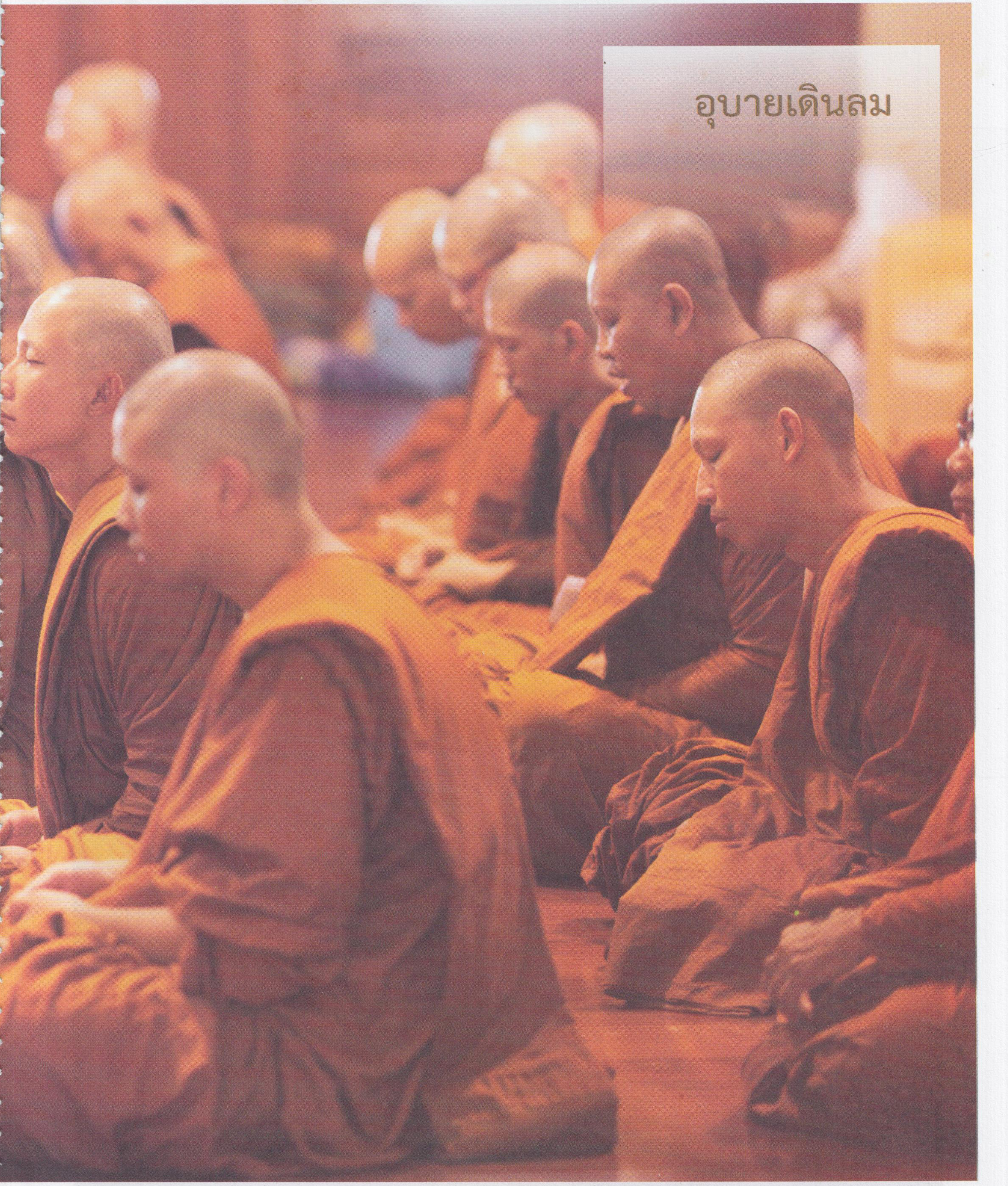

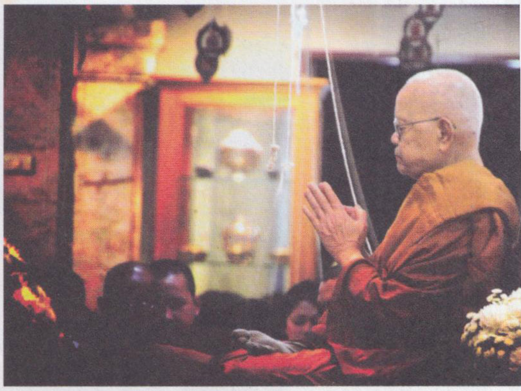

บางครั้งบางคราว จิตของเราผู้ภาวนา มันเกิดมีอาการที่วุ่นง่าน หงุดหงิด ดิ้นรน สับส่าย หรือว่าเกิดอารมณ์ สัญญาอารมณ์มาก แต่เมื่อมีอาการอย่างนี้เกิดขึ้น เราจะใช้วิธีการภาวนาอย่างนี้ก็ได้ คือ เอาลมและเอากายทั่วไปเป็นที่ตั้ง คือเป็นงานของสติให้มากขึ้น ได้แก่ รู้ลมหายใจเข้า แต่เมื่อเวลาหายใจออกนั้น ให้เราน้อมจิตรำลึกออกไปในไหล่ขวา แขนขวา มือขวา อย่างที่ตำราท่านกำหนดแสดงไว้ หายใจเข้ากำหนดรู้เข้าทางจมูก หายใจออกส่งจิตคือตัวรู้ออกทางไหล่ขวา แขนขวา มือขวา ทะลุปลายมือทั้งห้านิ้ว สักสามครั้ง

แล้วก็เปลี่ยนมาออกทางซ้ายสักสามครั้ง แล้วก็ลงไปขาขวาทะลุปลายเท้า ขาซ้ายทะลุปลายเท้า แล้วก็ปล่อยจิตออกตั้งแต่ท้ายทอย ลงไปสันคอ กระดูกสันหลัง ลงไปถึงก้นกบ ทะลุก้นกบ หรือเราจะกำหนดรู้ ในขณะหายใจออก เป็นจุดๆ ไป เช่นอย่างว่า รู้หัวไหล่ ลำแขน ศอก กระดูกแขนแล้วก็นิ้วมือ หรือมือเป็นระยะอย่างนี้ก็ได้

ผู้ภาวนาอาจจะสงสัยว่า ลมมันจะเดินไปได้ยังไง เพราะไม่ใช่ทางเดินของลม ทางเดินเข้าเดินออกของลมก็คือปลายจมูก แต่ที่ชี้แนะ บอกถึงอุบายนี้ ลมจะยังไม่เป็นไปพร้อม เพียงแต่ใช้สติเป็นเครื่องน้อมไป น้อมรู้ไป ตามจุดนั้นๆ หรือ ถ้าเรามีเวลานานๆ ซึ่งเวลาอื่น ไม่ใช่เวลานี้ หายใจเข้าเรากำหนดรู้ลม หายใจ

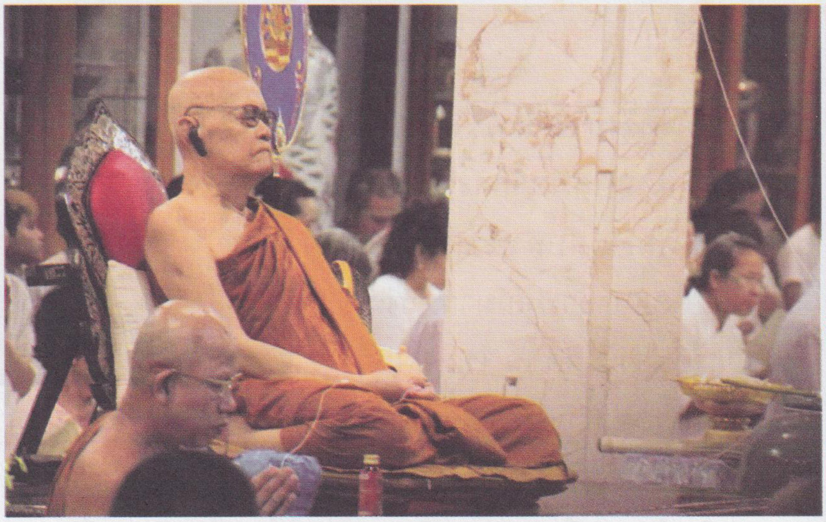

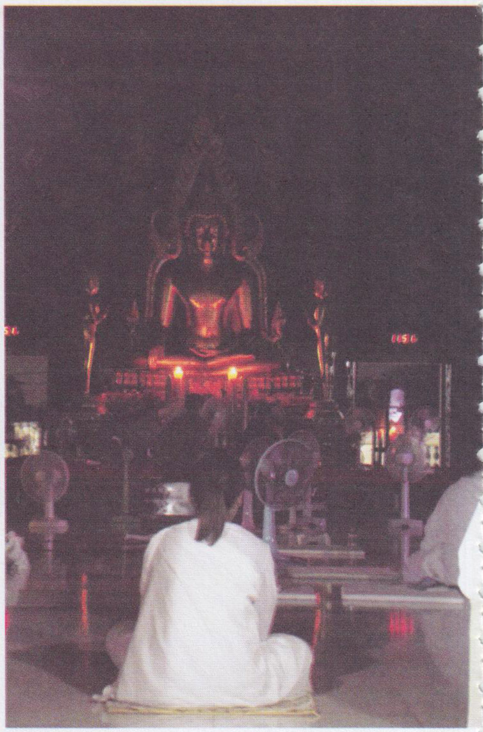

ออก กำหนดรู้ลม แล้วก็นึกรู้ถึงผม ถึงขน และฟัน หนัง เนื้อ เอ็น กระดูก เยื่อในกระดูก ม้าม หัวใจ ตับ ไต ปอด พังผืด ไส้น้อย ไส้ใหญ่ อาหารใหม่ อาหารเก่า มันสมองบนศีรษะ ตลอดทั้งน้ำดี เสลด น้ำเลือด น้ำหนอง น้ำเหลือง น้ำมูก น้ำลาย น้ำเหงื่อ น้ำตา น้ำมันข้น น้ำมันเหลว แล้วก็น้ำมูก สติระลึกรู้ไปตามธาตุดิน ธาตุน้ำ รวมได้ ๓๒ อย่างนี้ด้วยก็ได้

ในคราวที่จิตของเรามันไม่ค่อยกระปรี้กระเปร่า ไม่ค่อยจะปลอดโปร่ง ไม่ค่อยจะสะดวกสบาย หรือในคราวที่จิตของเรามันแข็งแกร่งด้วยความดื้อความซน ไม่ค่อยจะยอมจะลง เพียงแค่อุบายเล็กๆ น้อยๆ ก็ให้เราเพิ่มงานของสติเข้าไป ได้แก่เอาธาตุ ทำความรู้ในกองธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุสอง ธาตุนี้มันก็พอที่จะกำหนดหมายรู้กันได้ง่าย เพราะมันยังหยาบอยู่ ไม่เหมือนธาตุลม ธาตุไฟ มันละเอียด เราจะกำหนดหมายได้เพียงแค่ความรู้เท่านั้น ยังไม่อาจที่จะเห็นมันได้ เหมือนกับธาตุดิน

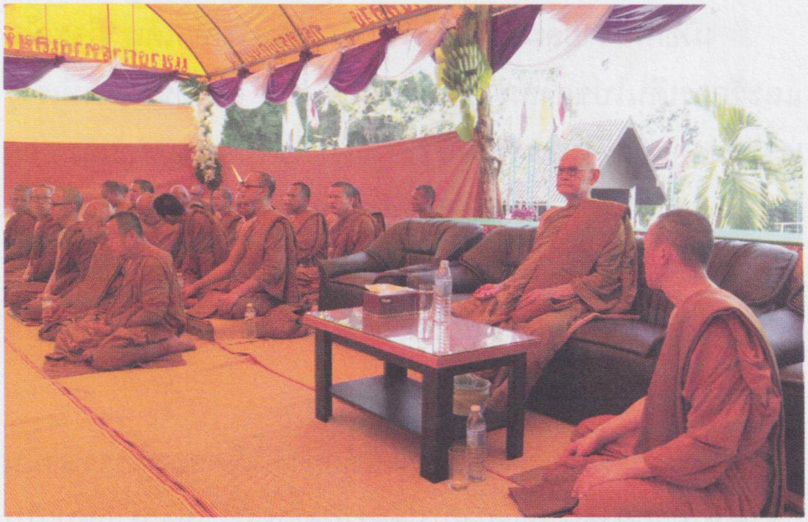

และน้ำ ให้เรากำหนดรู้ระลึกรู้อยู่ในกองธาตุ ไปๆ มาๆ จิตของเราก็จะดีขึ้น ความหงุดหงิดมีอยู่ก็จะดับไป ใจที่มากด้วยอารมณ์ ก็จะระงับไป

ส่วนที่ผู้กำหนดลมเข้ากำหนดลมออกได้ชัดเจน แล้วจะขยายลมหายใจไปยังส่วนต่างๆ ของร่างกาย ดังปรากฏในตำรานั้น เช่นอย่างว่า หายใจเข้า เวลาออก ออกแขนขวาแขนซ้าย ขาขวาขาซ้าย ท้ายทอยลงไปถึงก้นกบ แล้วกระจายเข้าไปในขั้วหัวใจ หัวใจ ขั้วตับ ขั้วปอด ไส้น้อย ไส้ใหญ่ หรือลงไปในกระเพาะอาหารใหม่ อาหารเก่า หรือหายใจจนสุดท้องน้อย แล้วก็กระจาย กระจายลมออกทั่วตัว อุบายอย่างนี้นั้น เราจะนำไปใช้ได้ ตามที่ท่านเขียนไว้นั้นหมายถึงจิตของเราผู้ภาวนาจับลมได้กำหนดรู้ลมได้โดยชัดเจนแล้ว จึงขยายกระจายลมที่กำหนดรู้อยู่นั้นให้ไปในส่วนต่างๆ ของกาย ดังที่กล่าวแล้ว

เมื่อกระจายลมออกไปได้ เราผู้ภาวนา ถ้าทำได้เราก็จะเห็นและรู้การเดินไปของลม การสัมผัสของลม เหมือนอย่างที่เรารู้ เรารู้ลมอยู่แล้วที่ไหนตรงไหน เรารู้อย่างไร เมื่อเราปล่อยลมออกไปในทิศทางนั้นๆ ความรู้สึกและสัมผัสมันก็จะเกิดขึ้น เหมือนกับจมูกซึ่งเป็นที่เดินเข้าเดินออกของลม ซึ่งได้รับสัมผัสลมอย่างไร ในส่วนต่างๆ ของร่างกายก็จะได้รับสัมผัสและจิตรู้อย่างนั้นเช่นเดียวกันกับรู้อยู่ที่ปลายจมูก

ถ้าสามารถกระจายออกไปได้อย่างนี้ จิตของผู้ภาวนานั้นก็จะสงบมากยิ่งขึ้น การนั่งก็ไม่สู้จะเกิดเวทนา เพราะเวทนาในการนั่งมันเกิดขึ้นนั้นเพราะเลือดลมมันเดินไม่สะดวก ความเป็นเหน็บมึนชา หรือความเจ็บปวด หรือมีอาการร้อนดุจจะไฟลนมันจึงเกิดขึ้น ทีนี้เมื่อเราสามารถขยับขยายกระจายลมไปในส่วนต่างๆ ของร่างกายได้ ร่างกายของเราเลือดลมในร่างกายของเราก็ไม่ติดขัด เดินได้สะดวกตามปกติ เวทนาก็ไม่เกิด จะนั่งอยู่ได้นานๆ ภาวนาอยู่ได้นานๆ เพราะไม่มีเวทนารบกวน ถ้าเวทนามันเกิดขึ้นตรงไหน ขาซ้ายขาขวา กระจายลม ปล่อยลมไป สองสามทีมันก็หาย อย่างนี้ เป็นต้น

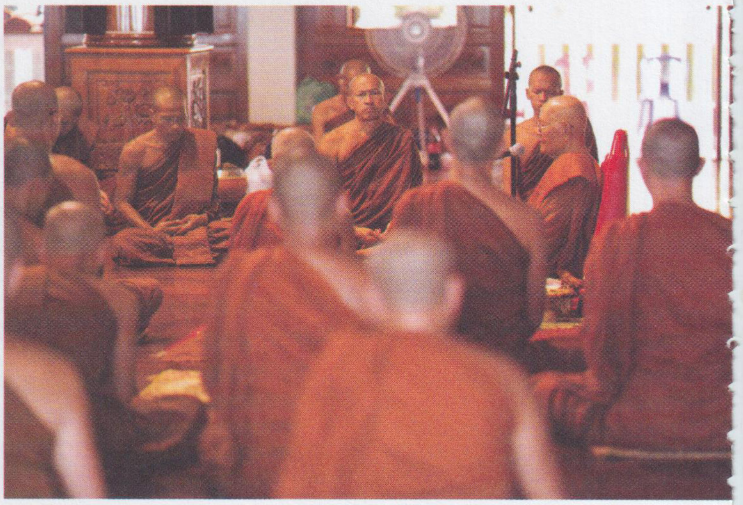

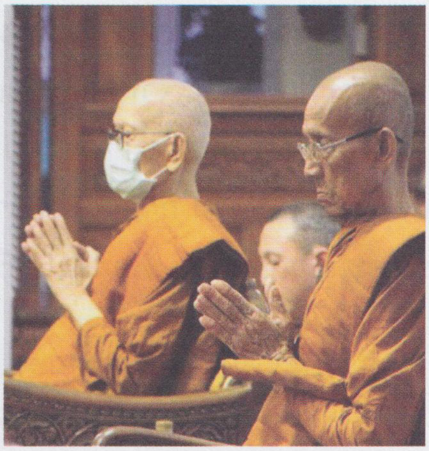

ฉะนั้น การเจริญอานาปานสตินั้น มิได้เพื่อประโยชน์ในทางจิตอย่างเดียว ประโยชน์ในทางจิตคือทำให้จิตสงบ และในขณะเดียวกันประโยชน์ในทางร่างกาย สุขภาพร่างกายก็ย่อมจะได้รับด้วย ก็ดังที่กล่าวมานั้นเกิดประโยชน์ทั้งในส่วนร่างกายและทางจิต ทางจิตก็คือความสงบ ความสว่าง หรือเป็นความสุขเกิดขึ้น อันนั้นหมายถึงว่าผู้กำหนดลมได้แล้ว

ถ้าจิตของเราเพิ่งเริ่มการภาวนา จิตของเรายังไม่อยู่กับลม สติมักขาดอยู่เรื่อยๆ เราก็จะกำหนด ทำความรู้ในกายอย่างกว้างขวาง ตามที่กล่าวมาแล้วก็ได้ แต่เราทำความรู้ในกายอย่างกว้างขวาง ในขณะที่เราหายใจออกนั้น การทำเช่นนี้นั้นเพื่อเป็นการบริหารหรือภาวนาให้จิตของเรานั้นสงบ หายจากความฟุ้งซ่านอย่างรุนแรง หายจากความพยศที่มีอยู่ในจิต

แต่ลม เราจะไม่เห็นว่าลมเดินไปในจุดหรือในส่วนต่างๆ ของร่างกาย เพราะเรายังกำหนดรู้ลมโดยชัดเจน เข้าและออกไม่ได้ เพราะฉะนั้น มันเป็นไปเฉพาะเรื่องของสติเท่านั้น เป็นการน้อมสติไปประลึกรู้ในจุดนั้นๆ แต่อาศัยสัญญาณของการหายใจออกคือลมหายใจออก ทุกครั้งของการหายใจออก เราจะน้อมจิตไปสู่จุดนั้นๆ

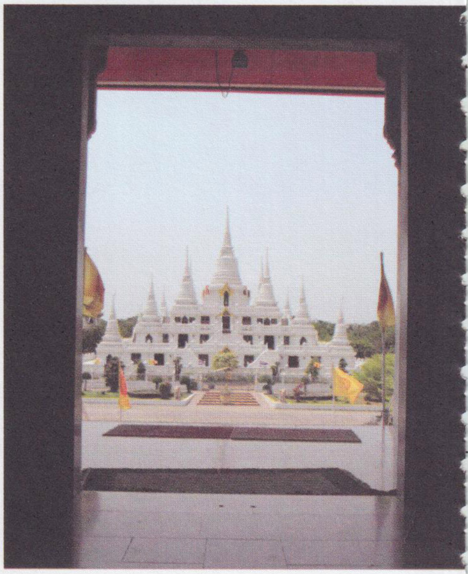

ส่วนหายใจเข้า เราก็กำหนดรู้แล้วก็ตั้งไว้ในฐานเดิม ตั้งแต่เรายกจิตขึ้นสู่ฐานคือลมในเบื้องต้น การภาวนาตอนนี้นั้น เพียงแต่การน้อมสติไป จะยังไม่เห็นลม เมื่อมันจบเราก็วกไปรอบสอง รอบสาม กำหนดทำความรู้อยู่อย่างนั้นแหละ จนกว่ามันจะถึงเวลาเลิกของเราที่ตั้งไว้หรือตั้งใจไว้

ทีนี้ถ้าพูดถึงว่ามีความสงบแล้ว จิตใจของเราไม่ฟุ้งซ่านแล้ว เราวางกายทั้งปวง ให้เหลือเพียงกายเดียว เพ่งอยู่กายเดียวและก็ฐานเดียว ฐานใดฐานหนึ่ง ฐานประจำก็คือตั้งอยู่ที่ปลายจมูก คอยรู้อยู่ที่ปลายจมูกเข้าออก เหลืออยู่กายเดียวคือลมเข้าลมออก ส่วนต่างๆ นั้นวางหมด ปลดปล่อยออกหมด ไม่ระลึกถึง เพราะจิตของเราอ่อนแล้ว อยู่แล้ว ยอมแล้ว จิตยอมอยู่กับลมแล้ว เมื่อยอมอยู่แล้วเราก็ลดงาน ตัดงานส่วนมากออก ให้เขาทำงานแต่น้อยเหลือกายคือลมอย่างเดียว กำหนดรู้กายจุดเดียวคือลมแล้วก็ตั้งอยู่ที่ฐาน คือปลายจมูก

เมื่อเราวางงานส่วนมากแล้ว เหลืองานคือลมอย่างเดียว โดยที่จิตของเรานั้น ยอมแล้วอย่างนี้ การรู้ลมก็จะชัดเจนขึ้นทั้งเข้าและออก ทุกอย่างจะชัดเจน ในระหว่างสติระลึกรู้ลมเข้าลมออก จะเด่นและชัด จะหยาบก็ตาม ชัดก็ตาม จิตเราจะยังไม่ละเอียดก็ตาม มันก็ตั้งอยู่ ไม่ไปไหน สัญญาอารมณ์จะเกิดก็สักแต่ว่าสัญญาอารมณ์ ไม่อาจที่จะมาจูงใจเราไปลุ่มหลงคิดและเคลิบเคลิ้มไปด้วยได้ ไม่อาจที่จะมาฉุดกระชากลากเอาสติให้ไปรับรู้ในสัญญาอารมณ์นั้นๆ ได้ สติคงตั้งมั่น แน่แน่วอยู่แต่ลมนั้น ถึงแม้สัญญาทำอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่งยังจะมีเกิดขึ้นก็ตาม

อันนี้ถือว่า จิตของเรานั้น มีความสงบ จิตของเรานั้นมีความแน่แน่วและตั้งมั่น อยู่กับการภาวนา หรือบริกรรมนิมิต

เมื่อเรารู้ลมได้ชัดเจน ให้เราสังเกตดูอาการของลม ขณะที่หายใจเข้าก็ดี ออกก็ดี อาการของลมที่เจืออยู่ในลม เรียกว่าอาการ หรือว่าลักษณะของลม เช่น หายใจหยาบคือค่อนข้างแรง ละเอียดคือค่อนข้างเบา ระหว่างหยาบ-ละเอียด คือ เป็นลมกลาง นี่เรา

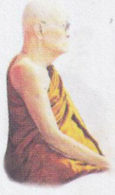

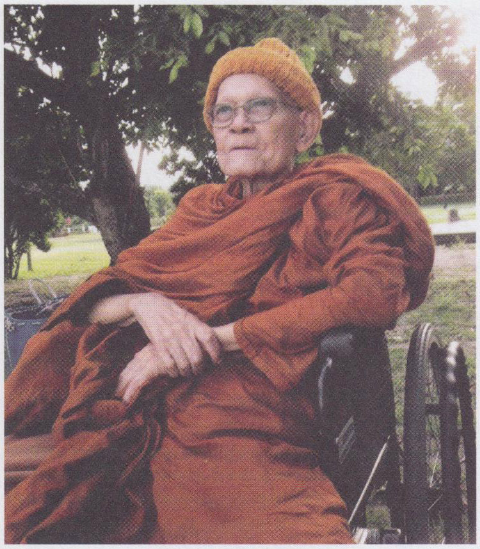

ควรกำหนด ควรทำความเข้าใจ ทำความรู้ว่าหยาบหรือละเอียด คำว่าหยาบ-ละเอียดนี้มันเป็นอาการหรือลักษณะของลม มันมีอยู่กับลม เราก็ควรจะต้องศึกษารู้ ดูให้มันเห็น

อีกประการหนึ่งนั้น ความเย็น ความอุ่น ความเฉย ลมที่เรากำหนด ทำความรู้อยู่ในขณะนั้น นอกจากมันหยาบ หรือละเอียด ปานกลางแล้ว มันยังมีลักษณะอาการที่อุ่น หรือเย็น หรือเฉยๆ เราก็ควรที่จะต้องศึกษากำหนดรู้

ทีนี้เมื่อเรารู้จักลักษณะอาการของลมในการหายใจเข้าออกอย่างใด ให้เรากำหนดระลึกหมายรู้อาการของลมอย่างนั้นในขณะที่หายใจเข้าและออก รู้อาการลักษณะของลมอย่างนั้นด้วย ก็เท่ากับว่าเราเพิ่มงาน นอกจากจะรู้ลมแล้ว รู้ลักษณะอาการของลมไปพร้อมด้วยไม่ใช่รู้ลมอย่างเดียว

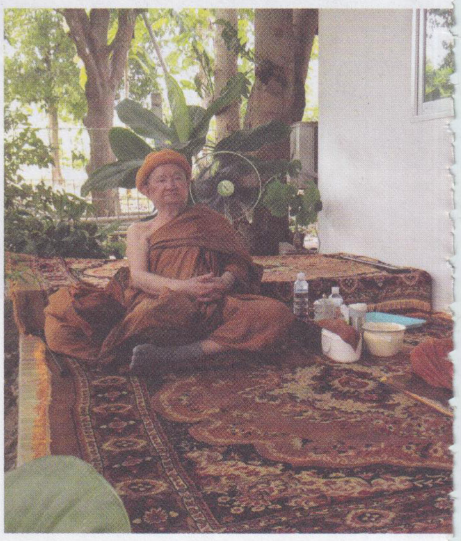

การรู้ลักษณะลมและรู้จักอาการของลมไปพร้อมในขณะเดียวกันนี้ อาการและลักษณะของลมเป็นลมที่ละเอียด เป็น

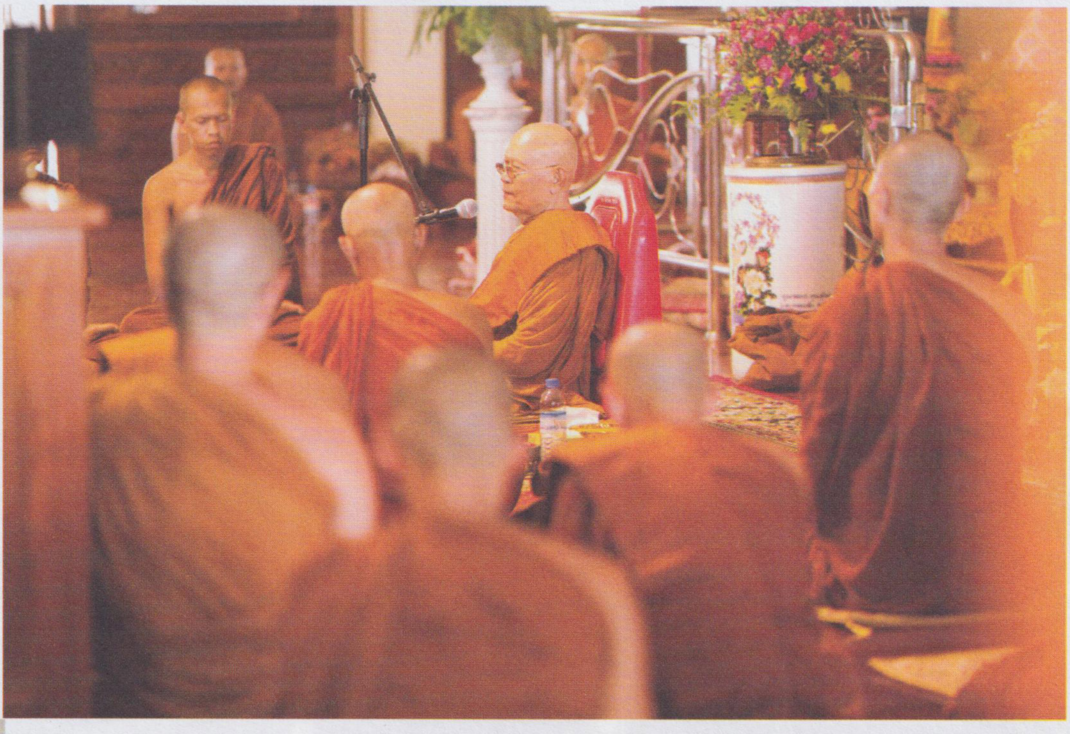

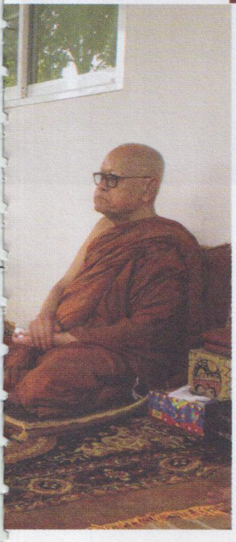

งานที่ละเอียด คล้ายๆ ว่าละเอียดกว่าลม ลมยังหยาบกว่า ลักษณะอาการของมันละเอียดกว่า ซึ่งมันแทรกซึมผสมผสานอยู่ในลมนั้น

เมื่อเราเพิ่มงานให้แก่จิต เป็นไปในลักษณะที่ละเอียด เรื่องของจิตหรือสติของคนเรานี่นะ ถ้าเข้าไประลึกถึงสิ่งใดและก็รู้สิ่งนั้นได้โดยชัดเจนแจ่มแจ้งแล้ว ถ้าเป็นไปในขั้นตอนของการเจริญสมาธิภาวนา มันก็จะก้าวไปสู่ความเจริญ คือสงบมากยิ่งขึ้น ละเอียดมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะคือ **"ลม"** ถ้ามันมีลักษณะที่เย็น บางครั้งหายใจเข้าไปมันจะกระทบโพรงจมูก โดยเฉพาะริมฝีปากข้างบน รู้สึกเย็นๆ อย่างนี้เป็นต้น เราก็จะได้สติของเราตั้งไว้ตรงจุดนั้น ยืนรู้เข้ารู้ออกตรงนั้น อย่างนี้

บางทีพอเรามีความเย็นดังกล่าว พอกำหนดรู้ พอจิตเราน้อมนึกให้มันเย็นขึ้น บางครั้งบางคราว มันก็จะเย็นอย่างที่เรานึกเราคิด มันก็จะเป็นไปตามที่เรานึก นึกให้มันเย็น หายใจเข้ามันจะเย็นขึ้น เย็นขึ้นๆ หายใจออกมันก็เย็น บางทีมันเย็นเสมอกับน้ำแข็งหรือยิ่งกว่าน้ำแข็ง สูดเข้าไปถึงไหนเย็นถึงนั่น

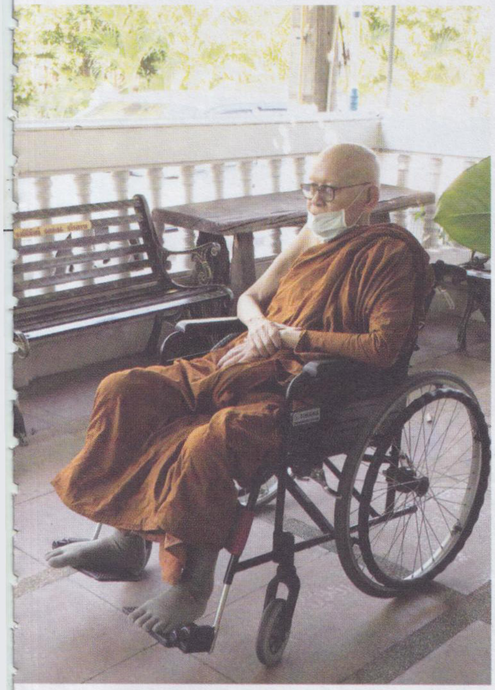

ถ้าเป็นในลักษณะอย่างนี้แล้ว ก็คงสูดไปเลี้ยงร่างกายปล่อยไปแขนซ้าย แขนขวา ขาขวา ขาซ้าย ทั่วตัว กระจายเข้าทั่วตัวออกทั่วตัว ร่างกายจะปลอดโปร่งสดชื่น เอิบอิ่ม จิตใจก็เบิกบาน จะเป็นลมหยาบก็ตาม ละเอียดก็ตาม ลักษณะอย่างนี้จะเรียกว่าปีติ ไม่ใช่ผู้อื่นใดหรอก ก็ทำให้เกิดสุข มันเป็นลักษณะของปีติอย่างหนึ่ง ถ้าเค้าจะเป็นไปแล้ว มันก็ไม่ยาก ถ้าไม่เป็นไปแล้ว น้อมนึกยังไงมันก็ไม่เป็น

เสบียงบุญ

เรามาที่นี่ เรามาเอาอริยทรัพย์ ไม่ได้มาเอาทรัพย์ ไม่ได้มาเอาสมบัติ แต่เรามาแปลโลกียสมบัติแค่ ๑ สตางค์ขึ้นไป ของ ๑ ชิ้นขึ้นไปที่พวกเราเสียสละให้พวกเราทั้งหลายได้ทราบไว้เลยว่า นั่นแหละเป็นบุญนิธิ

การสั่งสมนิธิ
คือบุญไว้เป็นอริยทรัพย์
อริยทรัพย์กับโภคทรัพย์
มันต่างกันอย่างไร
อริยทรัพย์มันเป็นทรัพย์ที่ประเสริฐนะ

ประเสริฐยังไง คือโจรปล้นสะดมไปไม่ได้ ใครจะต้มตุ๋นหลอกลวงโดยวิธีการต่างๆ ไม่ได้ น้ำท่วมไม่ได้ ไฟไหม้ไม่ได้ ลมพัดไปไม่ได้ ปีศาจ นาค ครุฑ ขโมยไปไม่ได้ โจรปล้นก็ไม่ได้ นี่ เขาจึงเรียกว่าอริยทรัพย์ เป็นทรัพย์ที่ประเสริฐ อยู่เหนือภัยพิบัติในโลก ใช่ไหม ไม่เป็นสาธารณะทั่วไปสำหรับโจรขโมยหรือผู้ที่อยากได้

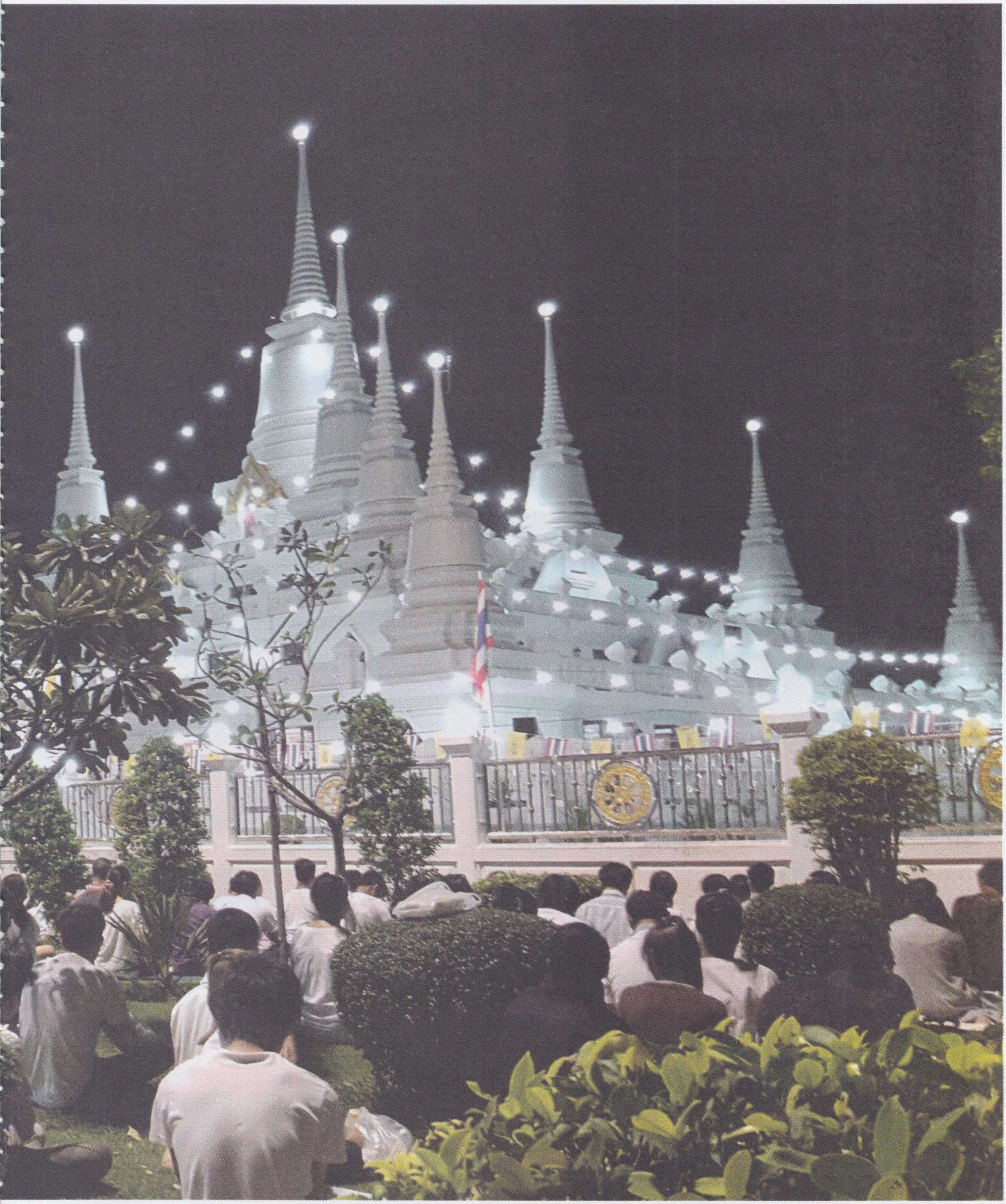

ไม่เหมือนกับสมบัติภายนอกแล้วมีผลที่จะทะนุถนอมอุปถัมภ์ค้ำชูให้เราได้อยู่ได้กินได้ใช้ในภพภูมิที่เราไปจากมนุษย์แล้ว ไปสู่ภพภูมิใดก็ตาม สวรรค์ชั้นใดก็ตาม พรหมโลกชั้นใดก็ตาม คำว่าอริยทรัพย์คือบุญนี้จะตามอุปถัมภ์ค้ำชูให้พวกเราทั้งหลายได้มีที่อยู่ ได้มีที่กิน ได้มีที่ใช้ในภพภูมินั้นๆ แล้วยิ่งกว่านั้นก็ยังเป็นอุปนิสัยติดจิตติดใจของเราไปเนื่องต่อพระนิพพาน จะนำส่งให้เราไปจนกว่าถึงนิพพานพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดเรียกว่าสังสารทุกข์ ไม่ต้องเกิดมาเพื่อเจอทุกข์คือความแก่ ทุกข์คือความเจ็บไข้ได้ป่วย ทุกข์คือความตาย อีกต่อไป นี่คืออริยทรัพย์

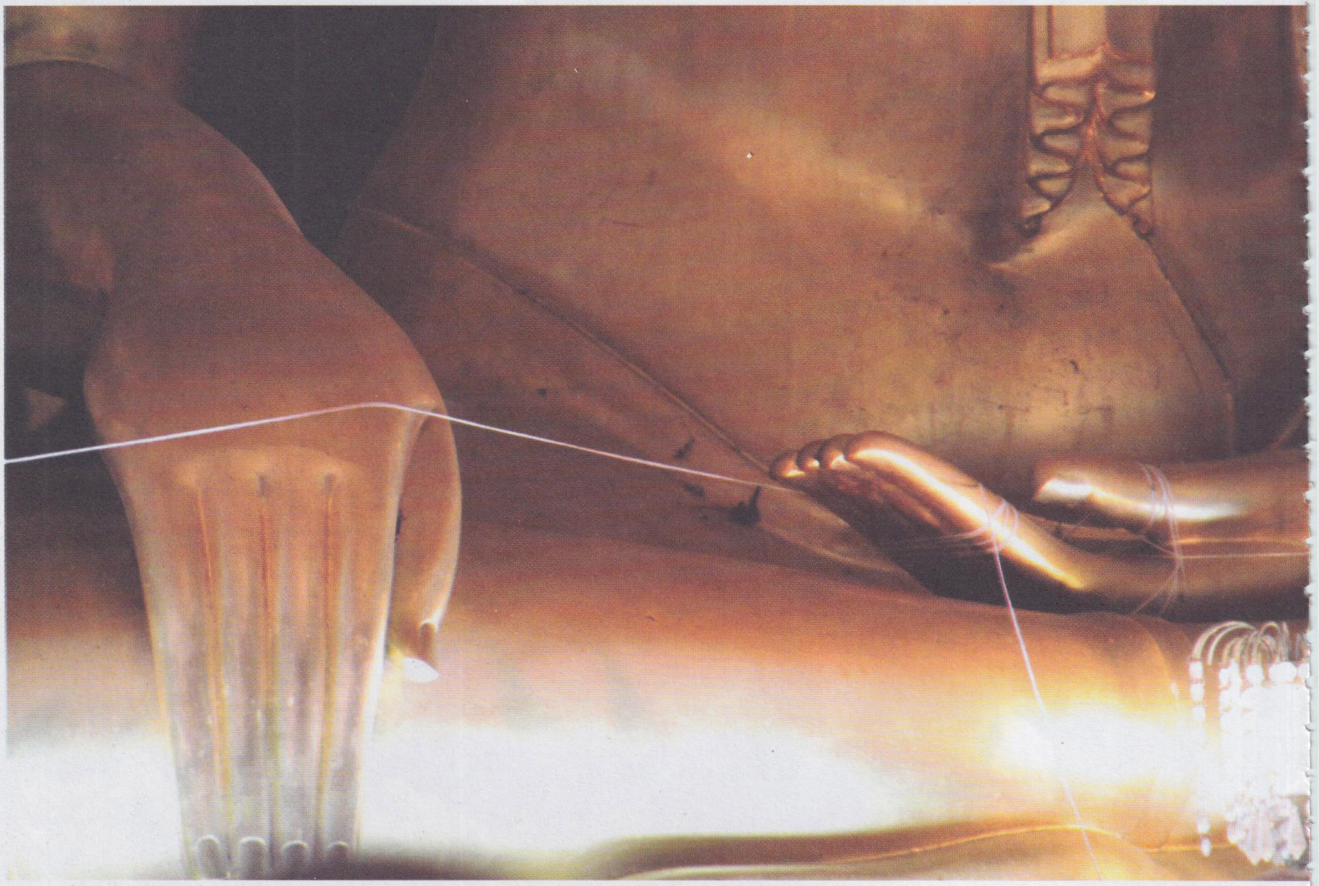

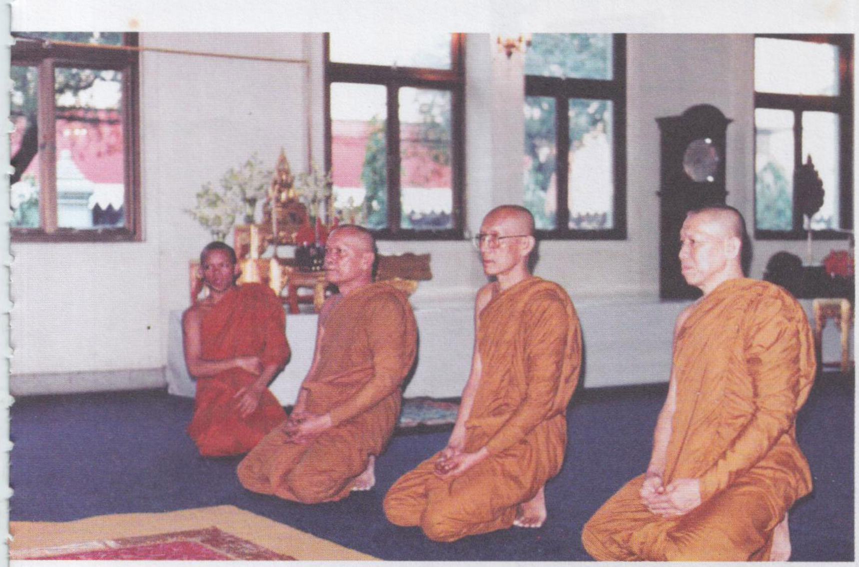

ท่านจึงเปรียบเสมือนว่าเงาติดตามตัวของพวกเรา ฉะนั้นเงาติดตามตัวของเราไปไป อุปถัมภ์เรา ไม่เหมือนกับความชั่วไม่ได้ติดตัวตามตัวเราไปได้เป็นทรัพย์ของแผ่นดิน ถ้าเรามีแล้วก็สำหรับไว้กินไว้ใช้ ไว้พัฒนาอุปการะร่างกายรูปขันธ์ของเรารูปธรรมของเรา นามธรรมของเราเท่านั้น เมื่อเราไม่กินไม่ใช้ด้วยอำนาจของความตระหนี่ถี่เหนียว กลัวจะทุกข์จะยากจะจนจะข้นจะแค้น พอตายแล้วทรัพย์นั้นก็ถมแผ่นดิน ไม่มีลูกไม่มีหลานก็เป็นของรัฐหรือชาวบ้านก็ยื้อแย่งกันไปเท่านั้นเอง หาได้ติดตนตามตัวของเราไปไม่ ในขณะที่อยู่กับเราก็เป็นสาธารณะของคนทุกคน ใครมารู้มาเห็นอยากได้ ทุกคนอยากได้แม้แต่เงินในกระเป๋าของเรา เครื่องทองเพชรนิลจินดาอยู่ในกายของเรา ทั้งๆ ที่เรายึดมาเป็นของเราแท้ๆ เมื่อเขาอยากได้ต้องการขึ้นมาแล้วจะเป็นอย่างไรมันก็นำความเดือดร้อนบางทีถึงแก่ความตาย หยิบยื่นความตายให้แก่เรานี่มันเป็นภัย ถ้าเราจะฝังดินไว้ เอ้า สัญญาเราวิปลาส จำไม่ได้เคลื่อนคลาดค้นหาไม่พบ หรือภูตผีปีศาจโยกย้ายของเราไป โจรขโมยมันรู้มันมาลักขุดเอาไป นี่ล่ะคือภัยอันตรายของมัน

พวกเราทั้งหลายก็เหมือนกัน เราลองคิดดูซิเนี่ย คนกี่พันคนอยู่ด้วยกันอย่างไม่ใช่ญาติ ไม่ใช่พี่น้อง เสมือนกับญาติพี่น้องไม่ทะเลาะวิวาท มีความสามัคคีน้ำหนึ่งใจเดียว ทุกคนมาในที่นี้

มาต้องการบุญกุศล การมายากแสนยากลำบากเพียงใดก็ตาม แต่ด้วยอำนาจของศรัทธาหรือความอยากได้บุญได้กุศลมันจึงทำให้พวกเรานั้นต้องตะเกียกตะกายมา ฝ่าอุปสรรคอันตรายถึงแก่ชีวิตมาได้

มาเพื่ออะไร

มาเพื่อต้องการบุญกุศล เราก็ต้องการบุญกุศล ท่านทั้งหลายก็ต้องการบุญกุศล มีเจตนารมณ์เป็นหนึ่งเดียวกัน การกระทำล่ะ เราทุกคนมาก็ให้ทานเหมือนกัน คนจนก็ให้ คนปานกลางก็ให้ คนรวยก็ให้ ให้เหมือนกัน ไม่มีอะไรแตกต่างกัน ไม่มีอะไรขัดกัน ทำอะไรก็เหมือนกัน การทำด้วยกายก็เหมือนกัน การพูดจาก็เหมือนกัน แนวความคิดที่เป็นหนึ่งเดียวกัน นี่ล่ะการเป็นหนึ่งเดียวกัน

อยู่กันเป็นร้อยเป็นพัน จะอึงคนึงก็ในเมื่อต่างคนต่างพบปะกันสังสรรค์กันในเรื่องการบุญการกุศลและอื่นๆ เป็นธรรมดา นี่ล่ะมันก็อึงคนึงกันด้วยความสบายใจโดยอาศัยการบุญประทับอยู่ในใจ ศรัทธาอยู่ในใจของพวกเราทุกๆ คนนั่นล่ะเป็นหลัก เป็นมาตรฐาน

เรามาเพื่อเสียสละ เราไม่ได้มาเพื่อกอบโกย ไม่ได้มาเพื่อกอบโกยผลหาบคอนอะไรไป นอกจากจะกอบโกยเอาบุญเอากุศลเท่านั้นน่ะ

ท่านก็ต้องการบุญกุศล เราก็ต้องการบุญกุศลเดียวกัน มันจึงไม่มีอะไรกระทบกัน มันจึงไม่มีอะไรกระแทกแดกดันซึ่งกันและกัน มันจึงเป็นไปเพื่อความสงบ นี่ล่ะความดีเราท่านทั้งหลายให้สังเกตดู มันดีอย่างนี้ เราอยู่กันเป็นร้อยเป็นพัน ทีนี้ถ้าหากว่าเราไม่มีอะไรเหมือนกัน ดูซิสังคมเล็กๆ เพียงแต่แค่ครอบครัวสามีภรรยาเพียง ๒ คน ก็ทะเลาะกัน ก็วิวาทกัน นั่นแหละมันไม่เหมือนกัน ความเป็นอยู่ไม่เหมือนกัน การกระทำไม่เหมือนกัน แนวความคิดมันก็ไม่เหมือนกัน เมื่อมันไม่เหมือนกันมันขัดกัน หันหลังให้กัน ไม่ใช่หันหน้าให้กัน ถ้าหันหลังให้กันแล้วต่างคนต่างเดินก็ดี มันก็จะไกลกันออกไป ถ้าเมื่อหันหลังให้กันแล้วไม่ทันเดินหันหน้าให้กันกัดกันเลย กัดกันเหมือนสุนัข ใครมีเขี้ยวคมก็เอาเลย มันก็อาจจะชนะไป คนกำลังน้อยเขี้ยวไม่คมมันก็แพ้ไป อันนี้ฉันใดนะ

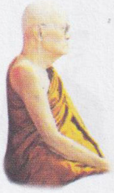

เพราะฉะนั้นสังคมเล็กๆ ถ้าเรามีอะไรเหมือนกัน ทำเหมือนกัน พูดเหมือนกัน คิดเหมือนกัน ถ้าเสียสละก็เสียสละเหมือนกัน ผู้ไม่เสียสละอีกฝ่ายหนึ่งเสียสละก็อนุโมทนาด้วยกันมันก็จบ ไอ้คนหนึ่งเสียสละ ไอ้คนหนึ่งตระหนี่ นั่งเอา บ่นเอา ว่าเอา กระแทกแดกดันเอา นี่ล่ะจะไม่กัดกันจะได้ยังไง มันก็ต้องกัดกันใช่ไหม ถ้าตัวไม่ทำ อนุโมทนากับคนอื่นทำมันก็ยังได้บุญนะ ได้บุญได้กุศลนะ ยังเป็นการสร้างให้เกิดความสามัคคีกลมเกลียวแน่นเหนียว รักกันจริง นับถือกันจริง เคารพกันจริง ให้เกียรติกันจริง นี่มันเป็นอย่างนั้น นี่เราลองคิดดูซิ

เพราะฉะนั้นท่านจึงบอกว่า ธรรมที่ควรระลึกถึงต่อกันเกี่ยวกับร่างกายของเรา คือการกระทำทุกอย่าง จะทำสิ่งไรก็ตั้งความเมตตาไว้ในกายกรรมทั้งต่อหน้าและลับหลัง เราจะทำสิ่งใดด้วยกายทั้งที่เจตนาไม่เจตนาก็ให้มันมีเมตตาปรารถนาความสุขให้แก่ตัวเราเอง ให้กับบุคคลผู้อื่น สัตว์ทั้งหลาย

เมื่อเราไม่ชอบความทุกข์ ความเดือดร้อนด้วยการกระทำอย่างไร จงอย่ากระทำอย่างนั้นแก่สัตว์อื่นบุคคลอื่น เขาก็ไม่ชอบเหมือนเราเหมือนกัน

เพราะเหตุนี้พระพุทธเจ้าท่านจึงสอนให้พวกเรานั้นมีเมตตาประจำกายของเราเข้าไว้ **จะทำอะไรก็ประกอบไปด้วยเมตตา ถ้าคนมีเมตตาในการกระทำอยู่ มันจะไม่ทำในสิ่งที่เบียดเบียนผู้อื่น**

เมื่อไม่เบียดเบียนผู้อื่นมันก็ชื่อว่าไม่เบียดเบียนตน

คนบางคนหรือทั่วไป ไม่รู้ในธรรมข้อนี้ ไม่เบียดเบียนตนเพราะเห็นแก่ความโลภ ความละโมบ ความทะเยอทะยานอยาก

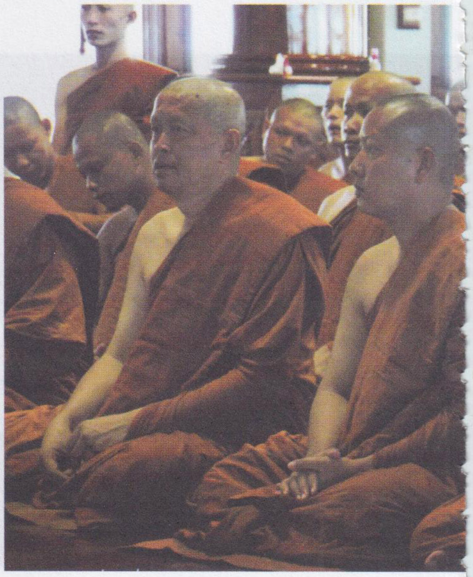

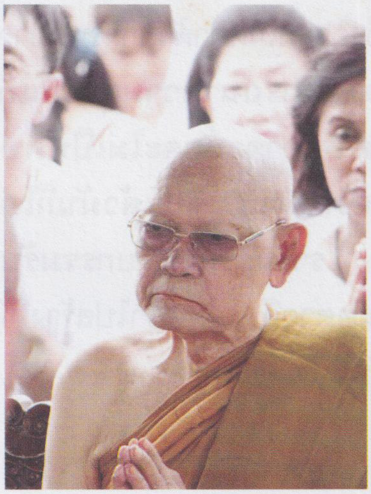

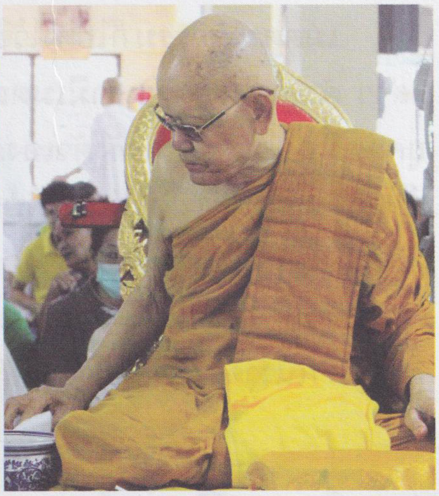

ได้แต่เพียงส่วนเดียว แต่หยิบยื่นความเดือดร้อนคือการกระทำนั้น ให้ความเดือดร้อนแก่บุคคลอื่น สัตว์อื่นอย่างนี้ จะชื่อว่าทำเพื่อตนได้อย่างไร

คนที่ทำเพื่อตนนั้นมันจะต้องไม่ชั่ว ไม่บาป ไม่เป็นกรรมที่ชั่วในการกระทำนั้นจึงจะชื่อว่าเพื่อตน

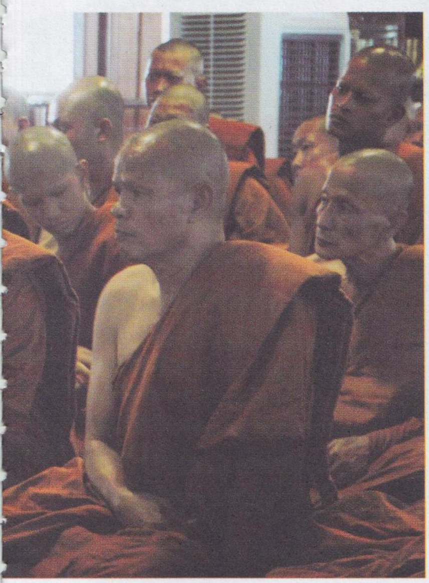

เราได้สิ่งใดมาเพราะการกระทำไม่เบียดเบียนบุคคลผู้อื่น เมื่อไม่เบียดเบียนผู้อื่นชื่อว่าไม่เบียดเบียนตนด้วย ถ้าเราทำเบียดเบียนผู้อื่นก็ชื่อว่าเบียดเบียนตนด้วย ทำไมถึงว่าเบียดเบียนกรรมทั้งหลายเป็นของมีจริงและก็เป็นของจริง ใครทำใครได้ ทำดีก็จะได้ดี ทำชั่วก็จะได้ชั่ว ทำชั่วได้ดีคือได้ปัจจัยเครื่องเลี้ยงอาศัยชีวิตแต่หยิบยื่นความหายนะให้แก่บุคคลผู้อื่น ทำลายทรัพย์ของผู้อื่น ทำลายร่างกายของบุคคลผู้อื่น ทำลายชีวิตของผู้อื่น มันก็สร้างเวรให้เกิดขึ้นกับตัวของเรา จะชื่อว่ารักตนได้อย่างไร ไม่ชื่อว่ารักตน อันนี้คือ**เมตตากายกรรม**

เมตตาวจีกรรม ก็ไปตั้งไว้ซึ่งความเมตตาด้วยการพูดการกล่าว **คำพูดใดๆ ถ้าเรามีเมตตาปรารถนาความสุขให้แก่บุคคลอื่นสัตว์อื่นรวมทั้งตัวเองด้วย วาจานั้นจะไม่เป็นพิษเป็นภัยแก่ผู้อื่น เมื่อไม่เป็นพิษเป็นภัยแก่ผู้อื่นแล้วมันก็ไม่เป็นพิษเป็นภัยกับตัวของเราเอง เราไม่ต้องไปรับกรรมรับเวรในอนาคตต่อไป นี่เรียกว่าเมตตาวจีกรรม** เข้าไปสร้างไว้ซึ่งเมตตาในวาจาทั้งต่อหน้าและลับหลัง

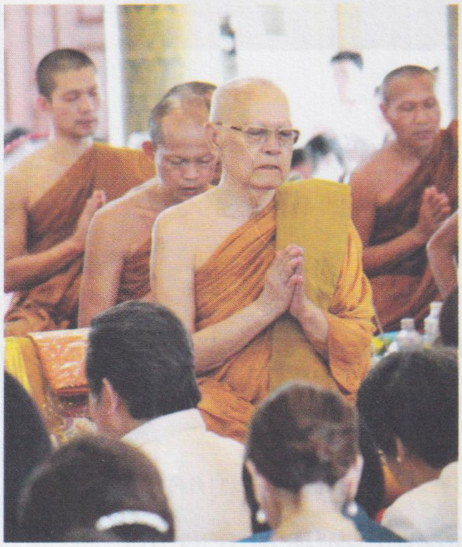

เมตตามโนกรรม เราจะคิดสิ่งใดดีชั่วถูกผิดให้เรามีความเมตตาความปรารถนาความสุขแก่สรรพสัตว์ทั้งหลายทั้งปวงเป็นที่ตั้ง ความคิดที่จะไปเบียดเบียนคนอื่น เขาร่างกายเขาชีวิตเขา ทรัพย์สินเงินทองความสุขของเขาเราอย่าคิด อย่าคิดเป็นอันขาด ผู้ไม่มีเมตตาในความคิดมันย่อมคิดเป็นอารมณ์ **ผู้มีเมตตาอยู่ประจำอยู่ในความคิดจะไม่คิดอย่างนั้น อันนี้แหละเขาเรียกว่าเมตตากายกรรม วจีกรรม มโนกรรม**

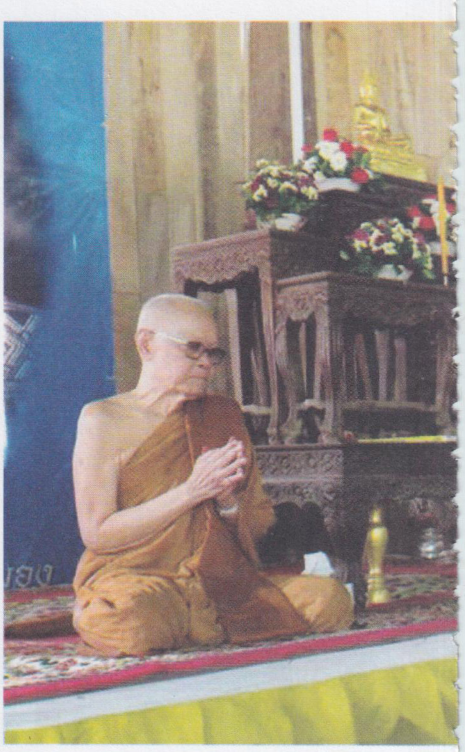

แบ่งปันลาภ

ลาภคืออะไร ปัจจัยสี่ที่เรามีไว้ทะนุบำรุงร่างกายของเราครอบครัวของเราญาติพี่น้องของเรา นั่นแหละอย่าหวงไว้กินแต่ผู้เดียวอย่าละโมบโลภมาก

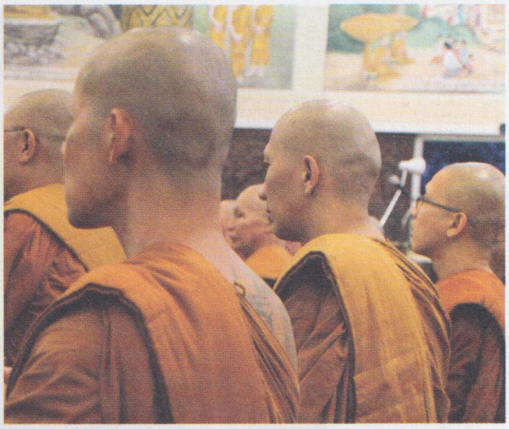

ถ้าเป็นพระเราไม่มีสมบัติอะไรก็แบ่งอาหารบิณฑบาตแต่ละมื้อที่บิณทบาตมาได้ด้วยชอบธรรมวินัยเฉลี่ยให้แก่เพื่อนภิกษุสามเณร อย่าหวงไว้ฉันแต่ผู้เดียว ฝึกหัดให้มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไปยังภิกษุสามเณร ฆราวาสญาติโยมก็เหมือนกันให้เผื่อแผ่ไปตามหมู่ญาติมิตรสหายและก็ญาติเพื่อนบ้านอย่างนี้ อย่างนี้เฉลี่ยลาภ

ลาภ คือการได้กินได้อยู่ไม่ใช่ลอยมาหาเหตุหาผลไม่ได้ ไม่ใช่อย่างนั้นนะ เกิดมาวันนี้ลมหายใจเรายังอยู่เรามีลาภแล้ว เรายังไม่ตายเราได้ชีวิตแล้ว ทีนี้เมื่อเราได้ชีวิตมาแล้วเราจะหาลาภคือปัจจัยสี่ ข้าวน้ำโภชนาอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่ที่อาศัย ยามบำบัดโรคภัยไข้เจ็บหรืออดิเรกลาภอื่นๆ ก็เป็นหน้าที่ของพวกเรา ขึ้นอยู่กับสติปัญญาความสามารถของพวกเราที่จะหาได้ ท่านไม่ห้าม นี่ท่านให้แบ่งปันลาภเพื่อป้องกันความตระนี่หรือความละโมบ ความเห็นแก่ตัว

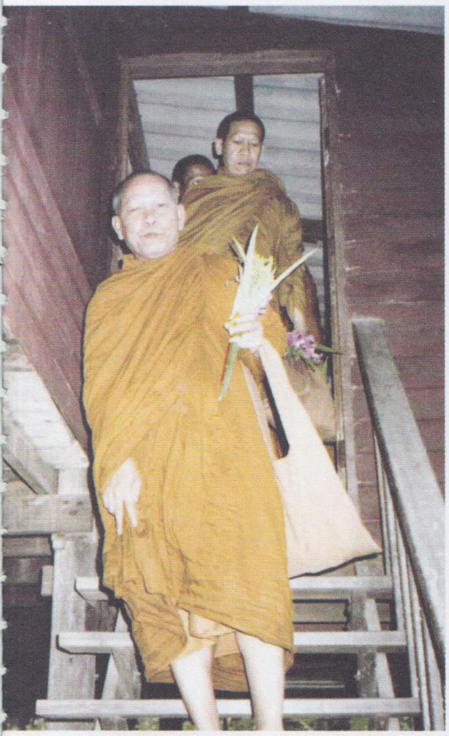

สามัญศีลและสามัญญตา

มีปกติกายวาจาเสมอภาคกันไม่เหลื่อมล้ำกันไม่ขัดกัน มีศีลเหมือนกัน มีศีลห้าเหมือนกัน มีกัลยาณธรรมเหมือนกัน

นี่แหละสังคมใดก็ตามถ้ามีปกติกายเหมือนกันแล้วอะไรมันจะไปทะเลาะกัน อะไรมันจะไปขัดกัน อะไรมันจะไปเหลื่อมล้ำกัน มันไม่มี

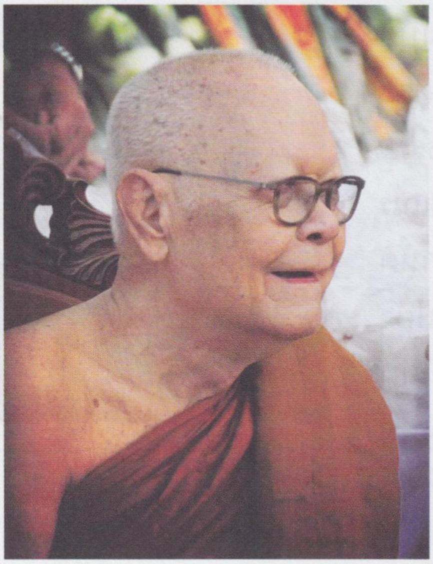

ทิฏฐิสามัญญูตา

ทิฐิ คือความคิดเห็นนั่นแหละ ความรู้สึกนึกคิดก่อนที่เราจะทำจะพูดจะคิดทั้งมีเจตนารู้ทันไม่รู้ทันนั่นแหละ เค้าเรียกว่าทิฏฐิความเห็นทุกอย่าง การทำอะไรของเราทุกอย่างพูดทุกคำคิดทุกเรื่องมันเกิดจากทิฏฐิ ทิฏฐิคือความคิดเห็นของเราในใจของเราก่อน

ก่อนการที่เราจะทำจะพูด ก่อนที่เราจะคิด ก่อนที่เราจะดูรูปแสงดีด้วยตาฟังเสียง ด้วยหูสูดดมกลิ่น ด้วยจมูกลิ้มรสด้วยลิ้น กายสัมผัสเย็น ร้อน อ่อน แข็ง มโนวิญญาณของเราจะรับรู้ธรรมารมณ์เกี่ยวกับลาภ ยศ สรรเสริญ สุข เสื่อมลาภ เสื่อมยศ นินทา ทุกข์ นี่น่ะให้เรามีทิฏฐิคือความคิดเห็น เราต้องคุมทิฏฐิคือความคิดเห็นของเรา

ทุกสิ่งทุกอย่างกรรมดีคือบุญกุศลที่เราจะบำเพ็ญทั้งข้างนอกข้างใน มันก็เกิดจากใจทิฏฐิตัวนี้ก่อนเป็นบุญเป็นกุศล กรรมชั่วที่เราจะทำด้วยกายของเรามีฆ่าสัตว์ เบียดเบียนสัตว์เป็นต้น ลักทรัพย์ ประพฤติผิดประเวณี พูดปดกล่าวคำหยาบส่อเสียด ดื่มสุราเมรัย นี่มันก็ไปจากใจดวงนี้ไม่ใช่จากอะไรจากทิฏฐิอันนี้ ถ้าเห็นผิดเป็นดีมันก็ทำไปในทางที่ผิดๆ โดยสำคัญว่ามันดี เห็นดีเป็นชั่วไม่ทำซะละ เมื่อเห็นดีเป็นชั่วไม่ทำดีมันก็ทำความชั่ว อันนั้นแหละเพราะคนเรา

เพราะฉะนั้นบุญก็ดีบาปก็ดีกุศลและอกุศลมันเกิดจากความดำริของเรา จิตของเรา เขาเรียกว่าทิฏฐิ คนเราเมื่อมีความคิดเห็นเหมือนกันนะ พ่อเอ๋ยแม่เอ๋ย จะไปวัดนะวันนี้ พ่อไม่ไป แม่ไม่ไปก็อนุโมทนาด้วยนี่ล่ะก็เห็นดีด้วยกัน ถ้าไม่เห็นดีด้วยโอ้ไม่ได้หรอก อันนี้ก็ยังไม่ได้ทำ อันนั้นก็ยังไม่ได้ทำ นั่นแหละมารมันเป็นมารของกัน เป็นอุปสรรคของกัน ทัศนะคือความเห็นมันคนละแนวกัน อันนี้แหละ เมื่อมันมีความเห็นร่วมกันอย่างนี้แหละเป็นธรรมที่พวกเราทั้งหลายควรระลึกถึงกัน

ถ้าเรามีธรรมนี้ เราจะอยู่ที่ไหน ที่ไหน เขาก็จะต้องระลึกถึงเรา เราก็ระลึกถึงเขา สิ่งที่เราระลึกถึงเขา เขาระลึกถึงเรา

เพราะฉะนั้นจึงเป็นเพื่อความสามัคคี เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์ อนุเคราะห์ซึ่งกันและกัน เป็นไปเพื่อความสามัคคี เป็นไปเพื่อเอกภาพเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันนี่เป็นอานิสงส์ ถ้าเรามีคุณธรรมดังกล่าวนี้ เขาเรียกเป็นธรรมที่มีอยู่ในตัวใคร ต่างคนต่างมี

ก็ธรรมนี้แหละจะเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน ตายไปแล้วก็ยังระลึก

เหมือนเราระลึกถึงปู่ย่าตาชวดสกุลของเราแต่ละคนน่ะ ตลอดทั้งเจ้ากรรมนายเวรที่เราได้สั่งสมของเราไว้ตั้งแต่อดีตที่เกิดมา นี่นะนี่เพราะอะไร

“พอเราทำบุญแล้วเราจึงนิยมอุทิศ กรวดน้ำ แผ่บุญกุศลไปให้แก่ผู้มีพระคุณได้แก่ บิดามารดา ปู่ย่า ตายาย ครูอุปัชฌาย์อาจารย์ ญาติมิตรทั้งหลาย ตลอดถึงสรรพสัตว์

ทั้งหลาย” ท่องเที่ยวในภพ ๓ ภูมิ ๔ ภพ ๓ : กามภพ รูปภพ อรูปภพ ภูมิ ๔ : กามวจรภูมิ รูปาวจรภูมิ อรูปวจรภูมิ โลกุตรภูมิ นี่ท่องเที่ยว อบายภูมิ ๔ : นรก เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน นี่แหละ อบายภูมิ ๔ ภูมิที่หาความเจริญไม่ได้ ๑. คือ เปรต คือ สัตว์นรก จะ ๘ ขุม ๑๖ ขุม กี่ร้อยขุมก็ตามนั่นเป็นที่อยู่ของสัตว์ ที่สร้างกรรมชั่ว จะต้องลงไปอยู่ที่นั่น เสวยผลที่นั่น เมื่อเสวยผล ส่วนใหญ่เสร็จแล้ว เล็กน้อยยังไม่หมดให้เป็นเปรต ๑๒ จำพวก เปรต ๑๒ จำพวกนั้น ๑๑ จำพวกเสวยวิบากกรรมของเจ้าของ เป็นอาหาร

มีเปรตพวกเดียวจำชื่อไม่ได้ที่คอยบุญกุศลจากพวกญาติ ลูกหลาน มิตรสหาย หรือผู้มีจิตใจศรัทธาเป็นบุญเป็นกุศลแผ่ไป ให้ ถ้าเขาได้อนุโมทนาเขาก็จะได้รับความสุขสบายขึ้น

อสุรกายนั้นเป็นภูมิที่เสวยหรือกินของบูด ของเน่า ของเสีย ของเหม็น ของไม่บูด ไม่เน่า ไม่เหม็น ไม่เหมาะไม่ควร ไม่เป็น ของเลิศสำหรับอสุรกาย นี่น่ะพวกหนอนเห็นไหมล่ะมันกินของดี ที่ไหน กินของบูดของเน่า นั่นแหละอสุรกาย

สัตว์เดรัจฉานไม่มีวิญญาณ ลมปราณหายใจเหมือนพวก เรา สัตว์เดรัจฉานมีมากเท่ากับขนของโคตัวหนึ่ง สัตว์มนุษย์มี เพียงแค่ ๒ เขาของโคตัวหนึ่ง นี่เห็นไหมเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน มันง่ายนิดเดียว ไม่ยาก โง่ก็เกิดได้ ฉลาดเป็นมิจฉาทิฏฐิก็เกิด ได้นี่เห็นไหม แต่ที่จะมาเกิดเป็นมนุษย์เป็นสัตว์อันประเสริฐนี่โค ตัวหนึ่งแค่ ๒ เขาแค่นั้นเองน้อยมาก

การเกิดเป็นมนุษย์ประเสริฐยังไง ประเสริฐกว่าสัตว์ เดรัจฉาน ประเสริฐกว่าเทวดา พรหม ทำไมถึงว่ามนุษย์

ประเสริฐกว่าเทวดาและพรหม เราเป็นมนุษย์แท้ๆ ทำบุญน้ำหนึ่งหยด ข้าวหนึ่งเม็ด ก็ปรารถนาไปสวรรค์ ปรารถนาไปพรหมโลก ทำบุญนิดหนึ่งก็ปรารถนาสวรรค์ โง่ไหม

เขาบอกว่าเกิดมาเป็นมนุษย์นี่มันดีวิเศษกว่าเทวดาพรหมอีก จะชั้นไหนก็ตามที่ยังเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสาร เรื่องอะไรเราจะต้องไปปรารถนาสวรรค์เล่า เราเป็นสัตว์ประเสริฐกว่าสวรรค์ ประเสริฐอย่างไร เราเป็นมนุษย์เราต้องการสมบัติอะไร ในพื้นโลกนี้ โลกสวรรค์ โลกพรหมโลก ได้หมดถ้าเราต้องการ แม้จะพ้นจากโลกนี้ไปสู่นิพพานไม่เกิด แก่ เจ็บ ตายอีกก็ยังได้ สัตว์ที่ไหนทำได้ล่ะ สัตว์ที่ไหนทำได้

สัตว์เดรัจฉานไม่ต้องพูดถึง เทวดาก็ทำไม่ได้ พรหมโลกก็ทำไม่ได้ แต่มนุษย์เรานี่ทำได้

จะเป็นชนชั้นไหนก็ตาม สมมติเทพได้แก่พระราชามหากษัตริย์ จักรพรรดิก็ดี นี่ สมมติเทพ เจ้าขุนมูลนาย ข้าราชการทางด้านการเกษตร เช่น ชาวไร่ ชาวนา ชาวสวน กรรมกร หาเลี้ยงชีวิตด้วยแรงงาน จัณฑาลถือกะลาขอทานก็ผิด เราอย่าไปดูถูกนะ เป็นสัตว์ประเสริฐเหมือนกับพวกเราที่มีฐานะน่ะ มีเกียรติเหมือนกัน มีสิทธิเหมือนกัน จะเอาสวรรค์ก็ได้ จะไปพรหมโลกก็ได้ จะไปนิพพานก็ได้เหมือนกัน นี่อย่าไปดูถูกอย่าไปเหยียดหยามซึ่งกันและกัน ให้เกียรติกัน อย่างน้อยเขาก็เป็นมนุษย์

แต่แล้วทำไมเขาถึงเป็นจัณฑาล ขอทาน ทำไมไปเป็นกรรมกร ไม่มีที่ดินของตัวเองที่จะไปทำไร่ ทำนา ทำสวน รับจ้างเป็นช่างโน้นช่างนั้นช่างนี้อะไรนี้ เป็นชาวไร่ ชาวนา เป็นข้าราชการ เป็นเจ้าขุนมูลนาย เป็นกษัตริย์ นั่นมันขึ้นอยู่กับวาสนาบารมี คือกรรมดีที่เขาสั่งสมไว้ เขาสร้างของเขาไว้ สร้างสมัยไหนล่ะ สร้างสมัยอยู่ในนรกหรือ ไม่ได้ สร้างสวรรค์พรหมโลกหรือ ไม่ใช่ สร้างที่ไหน สร้างในภพมนุษย์ที่นั่งกันอยู่ต่อหน้าเดี๋ยวนี้แหละ คุณจะเอาอะไร

เพราะฉะนั้นใส่บาตรทัพพีหนึ่งขอไปสวรรค์โง่นะจะบอกให้ ไปพรหมโลกนะ โง่ ไม่ต้องปรารถนา มันเป็นสวรรค์ของเราอยู่แล้ว

เป็นอาหารทิพย์ในสวรรค์ ๖ ชั้น พรหม ๑๖ ชั้นอยู่แล้ว จะไปปรารถนามันทำไม ลงทุนจะเป็นจะตายกว่าจะได้ข้าวมาแต่ละเม็ด น้ำแต่ละหยด ถ้าอย่างนั้นยังพอประทังนะ กว่าเราจะมีศรัทธาเนี่ย ให้กำลังแก่พระสงฆ์ผู้ทรงศีลนี่ ใส่บาตรวันละทัพพีนี่ มันง่ายเมื่อไร ถ้าคุณไม่มีศรัทธาความเชื่ออยากได้บุญ

กุศลแล้วเมินซะเถอะ เม็ดหนึ่งก็ไม่ให้ หยดหนึ่งก็ไม่ให้ จะนับอะไรว่าเป็นทัพพี แกงเป็นถ้วยเป็นชาม น้ำพริกเป็นถ้วยเป็นชาม มันให้เพราะมีศรัทธา

เมื่อเรามีศรัทธาทำอย่างนั้นแล้วสวรรค์สมบัติเป็นของเรา ไม่ต้องไปปรารถนาให้มันโง่นะ บวชพระ บวชเณร บวชเถร บวชชี บวชพราหมณีมาเพื่อสวรรค์ ถ้าจะมีผัวก็ขอให้ได้ตระกูลผัวเศรษฐีมีศีลมีธรรม โง่ถนัดเลยนะรู้ไหมนี่ ไม่ต้องปรารถนา เรามีพื้นเพสมบัติอย่างไร อะไรจะเป็นสมบัติจรมาหาเรา ดีไม่ดีแค่ไหนอยู่ที่บุญบารมีของเราจงรับมันเถอะอย่าไปฝืนซะตากรรมของเรา

เราเป็นทุกข์ทุกวันนี้เพราะเราฝืน อันนี้แหละให้พวกเราเข้าใจ

เพราะฉะนั้นก็วันนี้น่ะถือว่าเป็นมหามงคล มหากุศลสุดท้าย ของพี่น้องชาวบ้านวังใหญ่นะ หมดจากนี่แล้วก็ไม่มีอีกแล้ว สูงสุดของแต่ละวัดก็อย่างที่เราเห็นอยู่นี่

เพราะฉะนั้นขอให้พวกเราทุกคนจงเตรียมกาย เตรียมวาจา เตรียมใจของเราให้เป็นภาชนะทองรองรับเอามหากุศลในครั้งนี้ มันก็จะเป็นสมบัติอันเป็นทิพย์ทะนุบำรุงค้ำจุนอุปถัมภ์เราไปทุกภพทุกชาติจนกว่าเราจะเข้าสู่นิพพานคือการพ้นทุกข์นี่มันดีถึงขนาดนั้น เพราะฉะนั้นก็ขออนุโมทนาสาธุกับญาติพี่น้องทั้งบ้านใกล้บ้านไกลที่ได้ตั้งใจมาร่วมงานกุศลในครั้งนี้โดยทั่วถึงกันด้วยอำนาจแห่งความดีดังที่กล่าวนี้และที่จะได้เกิดในโอกาสข้างหน้าเช่น ร่วมกันถวายที่ดินเพิ่มเติม นี่ก็เป็นมหากุศล ร่วมอนุโมทนาผ้าป่าที่จะดำเนินการ

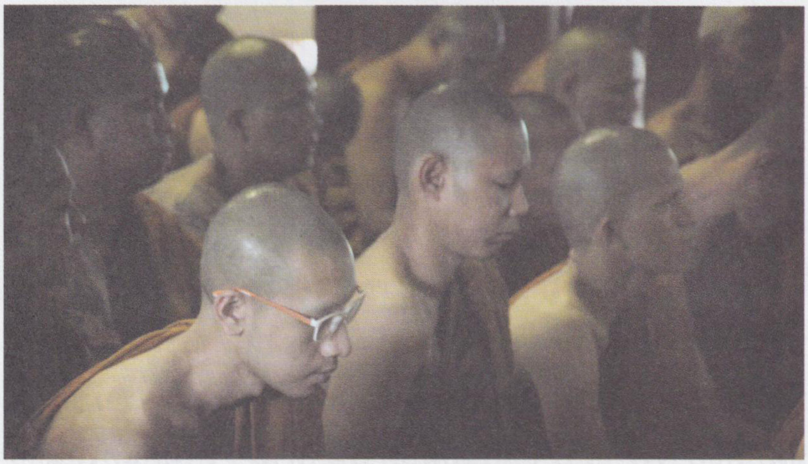

ต่อไป เมื่อจบจากได้ถวายที่ดินและผ้าป่าแล้วหลวงพ่อก็จะพาไปปลูกต้นโพธิ์ ๒ ต้น ได้เมล็ดมาจากมหาโพธิ์ พุทธคยา แล้วก็มะขามป้อมของอินเดียด้วย

พระพุทธเจ้ามาตรัสในโลกเรานี่เรียกว่านับไม่ถ้วนก็ได้ ถ้าจะนับก็ในราว ๒๐ กว่ารูป ๒๐ กว่าพระองค์ รวมทั้งพระพุทธเจ้าในศาสนาปัจจุบันของเรานี้ แต่พระพุทธเจ้าในสมัยอดีต ในภัทรกัป ๕ พระองค์ กุกุสันโธ โกนาคมะโน กัสโป โคตโม ศรีอาริยเมตเตยโย (หลวงพ่อออกเสียงแบบนี้) ภัทรกัปนี้มี ๕ องค์ เวลานี้ศาสนาปัจจุบันนี้เป็นองค์ที่ ๔ องค์ที่ ๕ คือศรีอาริยเมตไตรยก็จะหมดภัทรกัปนี้และก็จะเป็นภัทรกัปต่อไป แต่ละภัทรกัปที่มาเกิดเป็นพระพุทธเจ้านั้นบางภัทรกัปก็มีเพียงพระองค์เดียวบ้าง ๒ พระองค์บ้าง ๓ พระองค์บ้าง แต่ภัทรกัปของพวกเรานี้มี ๕ พระองค์ ทุกๆ พระองค์ในอดีตที่มาเป็นพระพุทธเจ้านั้น ไม้มหาโพธิพฤกษ์เป็นไม้คู่บารมีของพระพุทธเจ้าในองค์ปัจจุบัน ๒๖, ๒๘ พระองค์นั้นไม่เคยเกิด ไม่เคยมีมาก่อน อาจจะตรัสรู้ในต้นมะเดื่อบ้าง ไม้แคฝอยบ้างอย่างนี้เป็นต้น

คำว่าต้นมหาโพธินี้ไม่มี มามีในสมัยพระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบันของพวกเรานี้เท่านั้น แล้วมีอายุน้อยที่สุดกว่าพระพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์มาตรัส ศาสนาพุทธของพวกเราปัจจุบันนี้ปรารถนาสัตว์โลกมีอายุขัยแค่ ๑๐๐ ปี ถ้าจะถึง ๑๒๐ ปีก็เป็นกรณีพิเศษ ไม่มากโดยทั่วไปเอาแค่ ๑๐๐ ปี นอกนั้นกัสสปะ ๒,๐๐๐ ปี ถัดจากพระพุทธเจ้าขึ้นไปองค์ที่ ๓ จากพระพุทธเจ้าขึ้นไป ๔,๐๐๐ ปี องค์แรกกกุสันโธนั่น ๖,๐๐๐ ปี นอกจากนั้นถึง ๘๐,๐๐๐ ปี

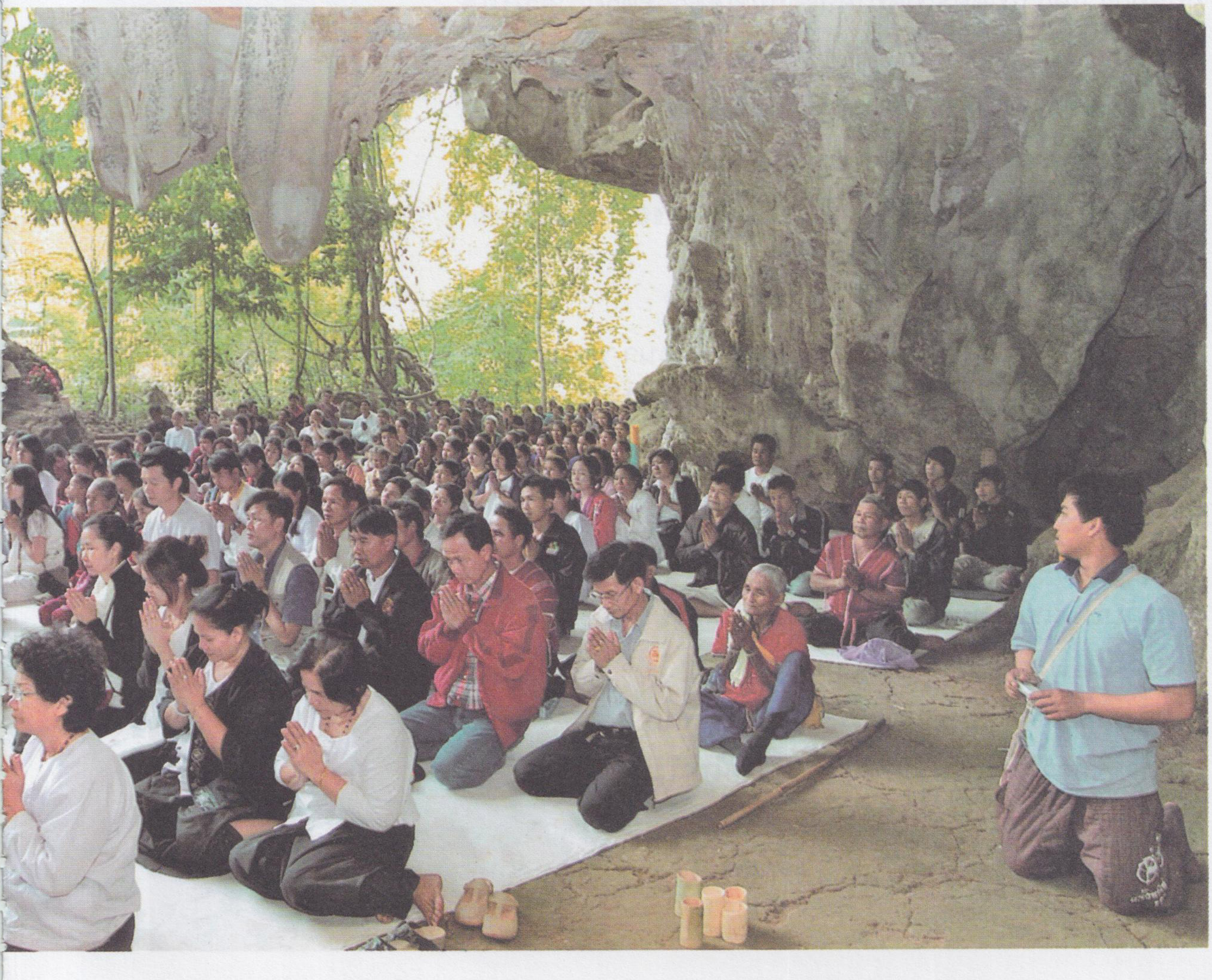

๖๐๐๐ ปี ๖๐,๐๐๐ ปี พระพุทธเจ้าเราไม่เอา เอาแค่ ๑๐๐ ปี น้อยกว่านั้นก็ไม่เอา มากกว่านั้นก็ไม่เอา มากกว่านั้นมันเห็นความแก่ ทำให้มันเห็นเทวทูต ความแก่ ความเจ็บ ความตาย นานเหลือเกินกว่าจะแก่ให้เห็น กว่าจะตายให้เห็น บอกไม่เอาบนประมาท น้อยกว่า ๑๐๐ ปีก็ไม่เอาคนจะไม่สนใจในศาสนานี่ไม่ถึง ๑๐๐ ปีบอกชีวิตยังน้อยอย่าเพิ่งไปวัดเลยขวนขวายกระตือรือร้นในเรื่องหาความสุขในทางโลกกันเถอะ สร้างโลกกันดีกว่า วัดวาไม่ต้องไปสนใจหรอกนะเดี๋ยวจะตายเปล่าไม่ได้มีความสุขในทางโลกนี่มันเกิดความประมาทอย่างนี้ท่านจึงยังไม่มาตรัสเอาแค่ ๑๐๐ ปีนี่น่ะ ทีนี้ว่ามีพระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบันนี้ มหาโพธิพฤกษ์นี้เป็นไม้คู่บารมีของพระพุทธเจ้า เกิดวันเดียวปีเดียว เวลาเดียว วินาทีเดียวกับการประสูติของพระพุทธองค์ เห็นไหมนี่เป็นพระพุทธเจ้ามีไม้โพธิ์

เพราะฉะนั้นใครมานับถือพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้า ถ้าไม่นับถือไม่เคารพในต้นมหาโพธิ์ก็ถือว่าไม่นับถือพระพุทธเจ้านะจะบอกให้ ประเทศศรีลังกาเขาบูชาต้นมหาโพธิ์ยิ่งกว่าพระพุทธรูปหรือไม่น้อยกว่าพระพุทธรูปของเรา ศรีลังกาก็เป็นศาสนาพุทธกระจายเผยแพร่ไปยุคเดียวกับประเทศไทยเรา หลังจากพระพุทธเจ้านิพพาน ๒๓๖ ปี สังคายนาอีกครั้งที่ ๓ หลังจากสังคายนาครั้งที่ ๓ เสร็จแล้ว พระเจ้าอโศกมหาราชขออาราธนาพระอรหันต์ทั้งหลายไปเป็นพระธรรมฑูตเผยแพร่พระศาสนา ๙ หรือ ๑๐ ประเทศ รวมทั้งศรีลังกาด้วยและประเทศไทยเราด้วยในยุคเดียวกัน

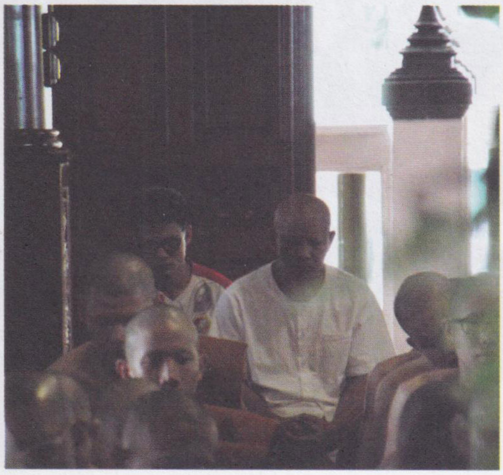

เพราะฉะนั้นคนศรีลังกาก็บูชาต้นโพธิ์เหมือนกับเราบูชาพระพุทธรูปไม่เท่าเขานะ ต้นโพธิ์จะเกิดข้างถนนนี่เขาจะล้อมรั้วรอบขอบชิดไม่ให้มนุษย์และสัตว์ทั้งหลายไปสร้างความสกปรกในที่นั้นเป็นอันขาด เขาจะกราบเขาจะไหว้ไม่มีพระสงฆ์ให้เขาไหว้เขาก็จะไหว้ต้นโพธิ์นั่นแหละเขาบูชาอย่างนั้น

พวกเราทั้งหลายถ้าเป็นต้นโพธิ์จริงๆ แล้ว เราอย่าได้บังอาจเข้าไปทำลายนะ **ถ้าใครทำลายต้นโพธิ์เท่ากับทำลายพระพุทธเจ้าให้คิดอย่างนั้น ไม่เคารพต้นโพธิ์ก็เหมือนกับไม่เคารพพระพุทธเจ้า**

แต่เมืองไทยเรานั้นน่ะ ถือเศษอิฐเศษหินเศษแร่ธาตุที่เอามาหล่อหลอมเป็นพระพุทธรูป พระพุทธรูปกับต้นโพธิ์อันไหนสำคัญกว่ากัน

ต้นโพธิ์เป็นที่ประทับของพระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้หมดจากกิเลสเป็นพระพุทธเจ้าใต้ต้นโพธิ์ใช่ไหมนี่ถ้าจำเป็นที่จะต้องไปตัดไปริดไปรอนก็ต้องขอขมา ขอขมาเสียก่อนไม่งั้นจะเป็นโทษความวิบัติจะเกิดขึ้น อย่าได้ไปเหยียบย่ำ อย่าไปสร้างความสกปรก ถ้าเราบูชาพระพุทธเจ้าอย่างไรก็จงบูชาต้นโพธิ์อย่างนั้นเป็นไม้คู่บารมีในพระพุทธเจ้าพระองค์นี้เท่านั้น องค์ก่อนๆ ไม่เคยมีนะ เขาจึงเรียกเป็นไม้คู่บารมีอันนี้ก็จงพากันสังวรด้วย.

สร้างโรงเรียน “ญาณวิศิษฏ์”

โรงเรียนญาณวิศิษฏ์ได้เริ่มก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๗ พื้นที่ประมาณ ๓๐ ไร่ ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวได้ขออนุญาตจากกรมป่าไม้แล้ว หลวงพ่อทองเป็นผู้ดำริและบริจาคเงินเบื้องต้นสร้างโรงเรียนแห่งนี้ เนื่องจากเห็นความยากลำบากและการด้อยโอกาสทางการศึกษาของชาวเขาบริเวณนั้น

โรงเรียนญาณวิศิษฏ์
YANVISIT SCHOOL

22 มค 2556

อาคารญาณวิศิษฏ์
(หลวงพ่อทอง จนฺทสิริ)
๒๒ มกราคม ๒๕๕๖

จากนั้นหลวงพ่อได้เป็นผู้ประสานงานทุกด้านและได้รับเงินบริจาคเพิ่มเติมอีกประมาณ ๒ ล้านบาทเศษ จากผู้ให้การสนับสนุนทางการศึกษาหลายฝ่ายซึ่งก็รวมถึงชาวบ้านชาวเขาบ้านเลโคะ, ปางล้างคำ, มูเซอ, ลีซอ และที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกัน ได้ร่วมแรงกันก่อสร้างอาคารเรียน ซึ่งการก่อสร้างนั้นเป็นไปด้วยความยากลำบาก

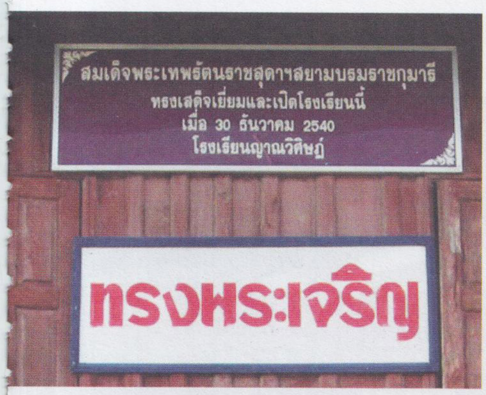
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี
ทรงเสด็จเยี่ยมและเปิดโรงเรียนนี้
เมื่อ 30 ธันวาคม 2540
โรงเรียนญาณวิศิษฏ์
ทรงพระเจริญ

อาคารเรียนแรกได้เสร็จเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นอาคารเรียนใต้ถุนสูง ๒ เมตร มีห้องเรียนทั้งหมด ๖ ห้อง ต่อมาวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๐ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงเมตตาเสด็จฯ มาเยี่ยมโรงเรียน ทรงมีพระราชดำริ

อาคารญาณวิศิษฏ์

และให้คำแนะนำว่าควรมีคณะครูที่มาจาก สปช. และ ตชด. ขึ้นมาให้ความรู้กับนักเรียน หลังจากที่พระองค์ท่านเสด็จฯ กลับ และในเวลาต่อมาก็ได้มีหนังสือสั่งการจากสำนักพระราชวัง ให้ทาง สปช. และ ตชด. จัดหาครูมาสอนจำนวน ๒ คน โดย นายนุกูล ตามาสี ทำหน้าที่รักษาการในตำแหน่งครูใหญ่

โรงเรียนญาณวิศิษฏ์ สังกัดงานเขตพื้นที่การศึกษาตาก เขต ๒ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ปัจจุบันโรงเรียนได้เปิดสอนตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.๓)

จากที่มีการขยายตัวทางด้านการศึกษานั้น ทำให้จำนวนนักเรียนเพิ่มมากขึ้น จนขาดแคลนห้องเรียน จึงต้องมีการก่อสร้างอาคารเรียนแห่งใหม่ โดยได้รับเงินสนับสนุนงบประมาณประจำปี ๒๕๕๓ จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตากเขต ๒ เป็นค่าก่อสร้างอาคารเรียนขนาด ๒ ชั้น ๔ ห้องเรียน

ต่อมาเกิดวิกฤตด้านสภาพภูมิอากาศทำให้การก่อสร้างต้องหยุดชะงักและเกิดปัญหาค่าก่อสร้างที่เพิ่มขึ้นจากเดิม ๗๖๑,๑๐๐ บาท เป็น ๒,๓๘๐,๐๐๐ บาท แต่สุดท้ายโรงเรียนก็ได้รับความอนุเคราะห์สนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมจากองค์หลวงพ่อทอง จนฺทสิริ, หลวงพ่อสรศักดิ์ โชติโย และชมรม FIRE FLY MISSION จากสิงคโปร์ จนในที่สุดก็สามารถก่อสร้างได้สำเร็จ และอาคารแห่งใหม่นี้ได้รับอนุญาตจากหลวงพ่อทองให้ใช้ชื่ออาคารเรียนตามนามท่านคือ **“อาคารญาณวิศิษฏ์”**

และเมื่อวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๖ พระญาณวิศิษฏ์ (หลวงพ่อทอง จนฺทสิริ) ก็ได้เดินทางมาเปิดอาคารเรียนแห่งนี้ด้วย นักเรียนที่ได้เข้าเรียนส่วนใหญ่เป็นเด็กชาวเขาเผ่าต่างๆ เช่น กะเหรี่ยง, มูเซอ และลีซอ เป็นต้น.

เกี่ยวกับวัดวังใหญ่

วัดวังใหญ่ ตั้งอยู่ที่ ตำบลพนมรอก อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ เป็นวัดที่หลวงพ่อทองให้การอุปถัมภ์ สร้างศาลาการเปรียญ ลักษณะเป็นอาคารไม้ล้วนๆ กว้าง ๑๕ เมตร ยาว ๓๕ เมตร โดยนำไม้มาจากเขตอำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ ท่านดำริให้ใช้ไม้เบญจพรรณล้วนๆ ในการก่อสร้าง เช่น ไม้ตะเคียนทอง พื้นใช้ไม้มะค่าโมงทั้งหมด เนื่องจากการก่อสร้างเป็นไปด้วยความยากลำบาก ขาดแคลนไม้ในการก่อสร้าง ศาลาแห่งนี้จึงหยุดชะงักไปหลายปี และมาก่อสร้างต่อในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ มาเสร็จสมบูรณ์ในราว ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ - ๒๕๓๙ ต่อมาในปี ๒๕๕๔ ได้เกิดน้ำท่วมใหญ่ ศาลาทรุด เสาคอดินผุ จึงต้องมีการยกศาลาขึ้นใหม่ในปี ๒๕๕๕ และในปี ๒๕๕๖ หลวงพ่อได้บริจาคเงินเพิ่มเติมเพื่อทำการบูรณปฏิสังขรณ์ศาลาแห่งนี้ เป็นเงิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท

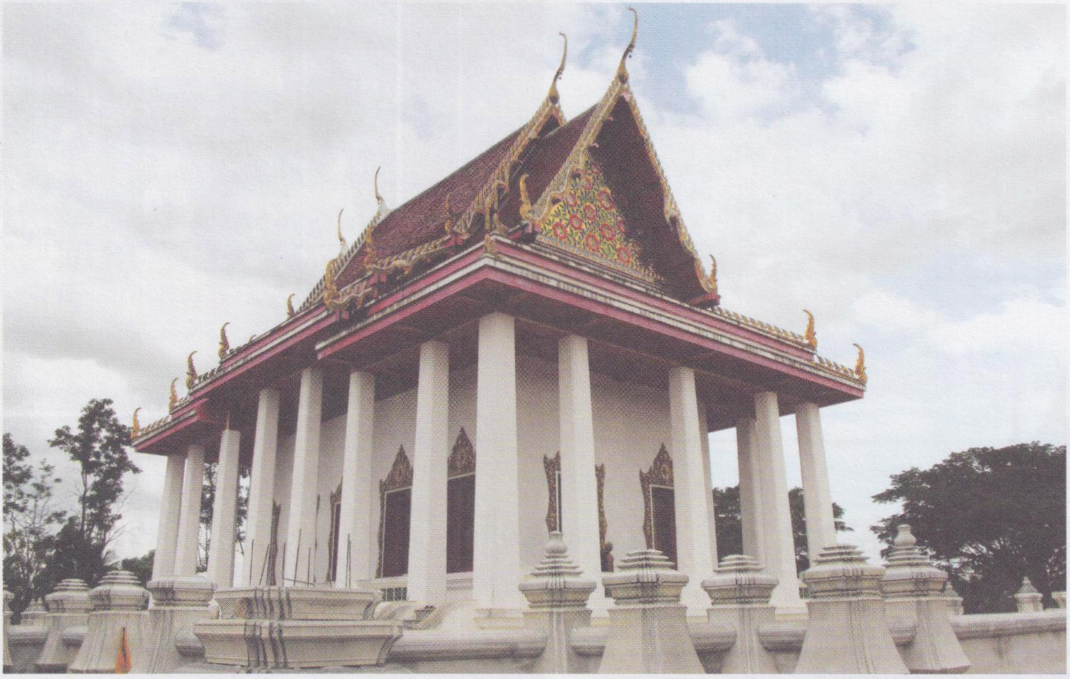

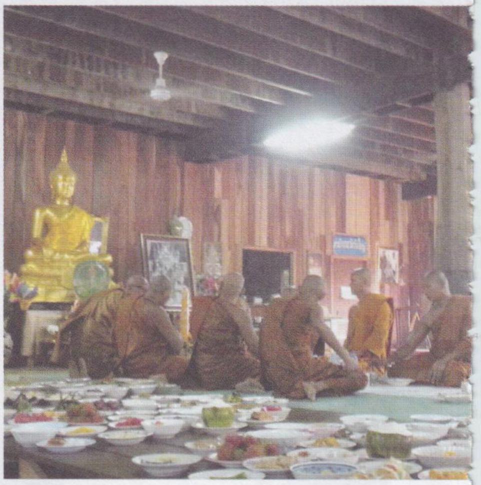

เนื่องจากวัดวังใหญ่ ยังไม่มีอุโบสถเป็นของตนเอง ทำให้ไม่สะดวกในการปฏิบัติศาสนกิจ ต้องอาศัยวัดใกล้เคียงแทน หลวงพ่อทองเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีอุโบสถไว้ใช้ในการปฏิบัติศาสนกิจ จึงมีดำริจะสร้างอุโบสถวัดวังใหญ่ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยมีพลเรือเอกธวัชชัย เกษมศุข รับเป็นประธานฝ่ายฆราวาส ใช้เวลาก่อสร้างนาน ๑๔ ปี มาเสร็จสมบูรณ์ในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ใช้งบประมาณก่อสร้างประมาณ ๑๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท งานฉลองอุโบสถจัดให้มีในวันที่ ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ - วันที่ ๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๗

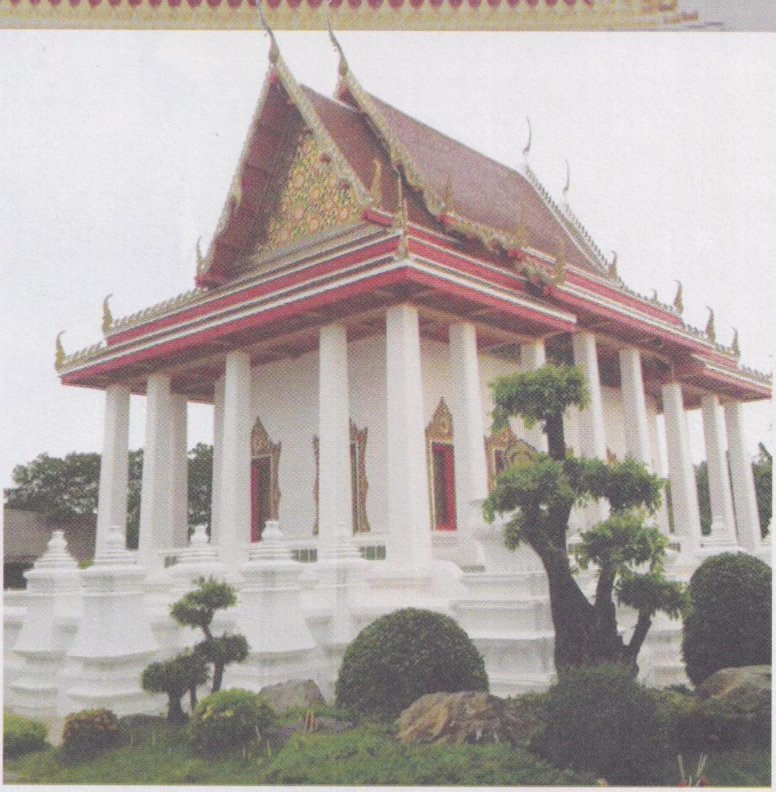

อุปถัมภ์วัดญาณวิริยา พุทธวิหาร ประเทศอินเดีย

วัดญาณวิริยาพุทธวิหาร เมืองกัลกัตต้า ประเทศอินเดีย หลวงพ่อทอง จนฺทสิริ ได้เมตตาเป็นองค์อุปถัมภ์ในการก่อสร้างศาลาการเปรียญ เพื่อใช้ประโยชน์ในพระพุทธศาสนา โดยมีรูปแบบเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ๔ ชั้น ขนาด ๖๐ x ๑๓๐ ฟุต ต่อชั้น พื้นที่ใช้สอย ๓๑,๒๐๐ ตารางฟุต และท่านยังอนุญาตให้ใช้ชื่อท่านเป็นชื่อศาลาการเปรียญแห่งนี้โดยตั้งชื่อศาลาว่า **"สาลา จนฺทสิริ"**

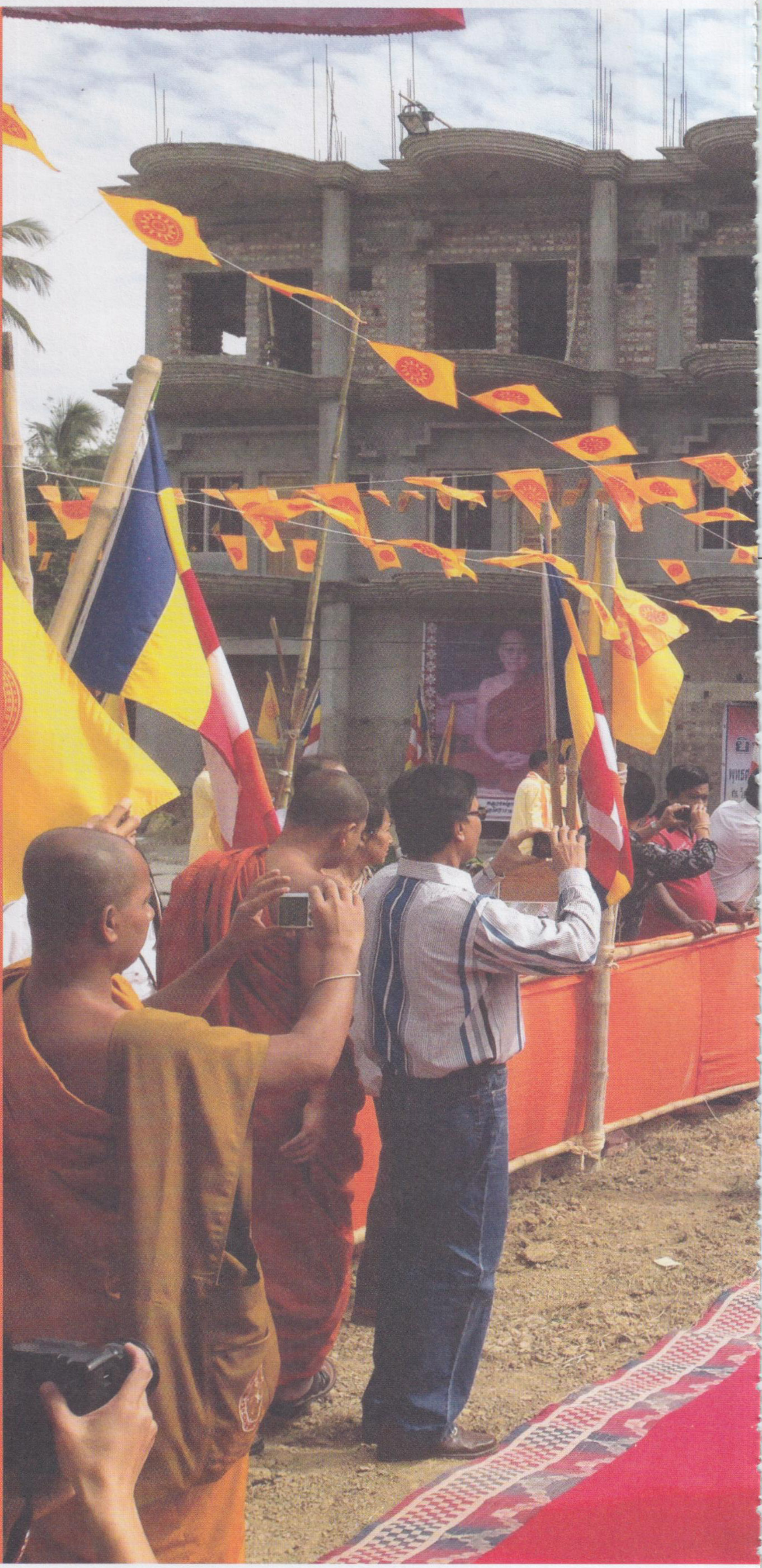

THE 12
CH
THINA

ยินดีต้อนรับ
พระมหาอำไพ โคตรสุโน
พระสมุห์จำปี นรเสฏฺโฐ
พระจำรัส ธีรปญฺโญ
วัดธรรมมงคล
วัดอโศการาม

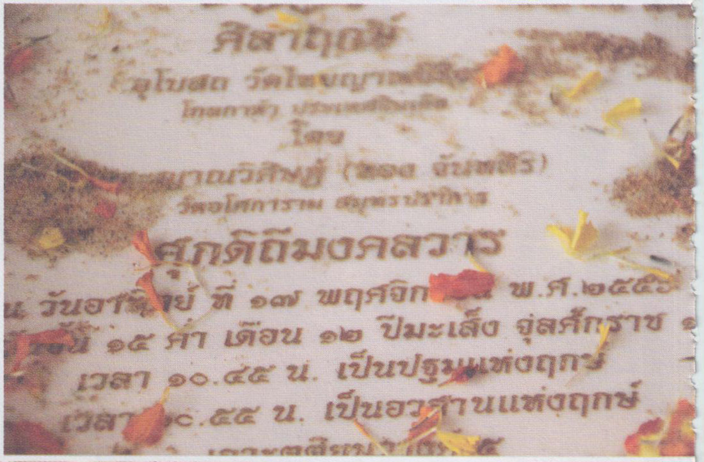
ศิลาฤกษ์
อุโบสถ วัดไชยญาณ
โดย
ญาณวิศิษฏ์ (
วัดอโศการาม สมุทรปราการ
ศุภดิถีมงคลวาร
วันอาทิตย์ ที่ ๑๗ พฤศจิก พ.ศ.๒๕๕
๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ปีมะเส็ง จุลศักราช
เวลา ๑๐.๔๕ น. เป็นปฐมแห่งฤกษ์
เวลา .๕๕ น. เป็นอวสานแห่งฤกษ์

หลวงพ่อทองได้เป็นประธานวางศิลาฤกษ์ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ต่อมาท่านก็ยังได้ช่วยปัจจัยอีกหลายครั้งเพื่อให้การก่อสร้างได้สำเร็จเสร็จสิ้น.

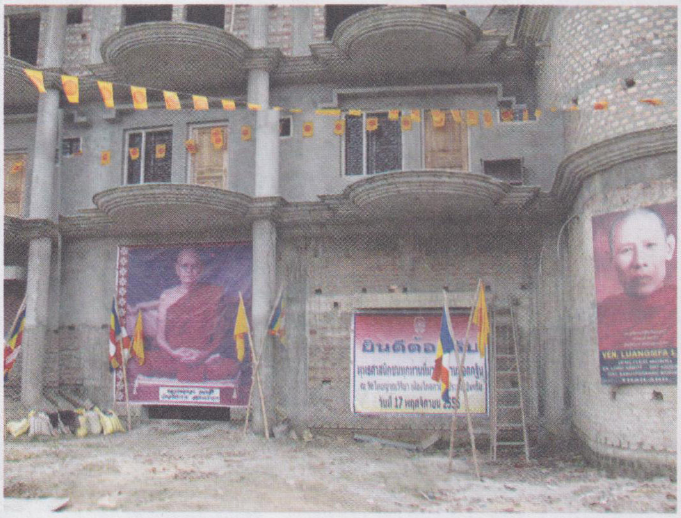
ยินดีต้อนรับ
VEN. LUANGPIA

HE 12 TH KATHINA
CHIBARA DANA
CEREMONY
(B.E.-2557 (Eng. 201
ยินดีต้อนรับ
ยินดีต้อนรับ

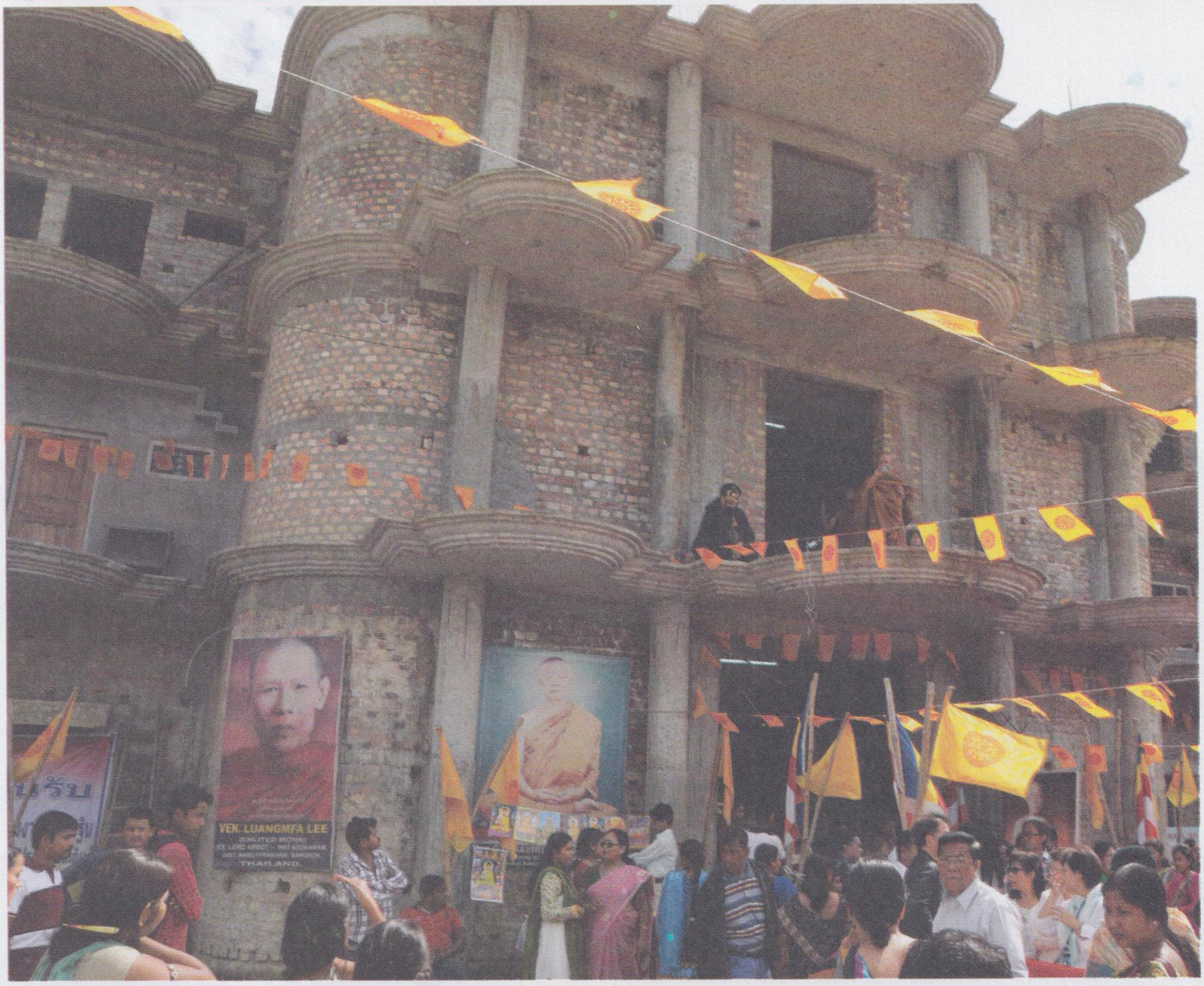
VEN. LUANGMFA LEE
THAILAND.

สร้างวัดป่าฐานสโมบูชา "ตามดำริของพ่อแม่ครูอาจารย์"

วัดนี้สร้างตามดำริขององค์พ่อแม่ครูอาจารย์ คือ

๑. หลวงปู่ชอบ ฐานสโม องค์ดำริ

๒. หลวงปู่ท่อน ญาณธโร องค์ประธานอุปถัมภ์

๓. พระญาณวิศิษฏ์ (หลวงพ่อทอง จนฺทสิริ) องค์ประธานดำเนินการ

วัดป่าฐ
ถ. เลียบคลองชลประทาน

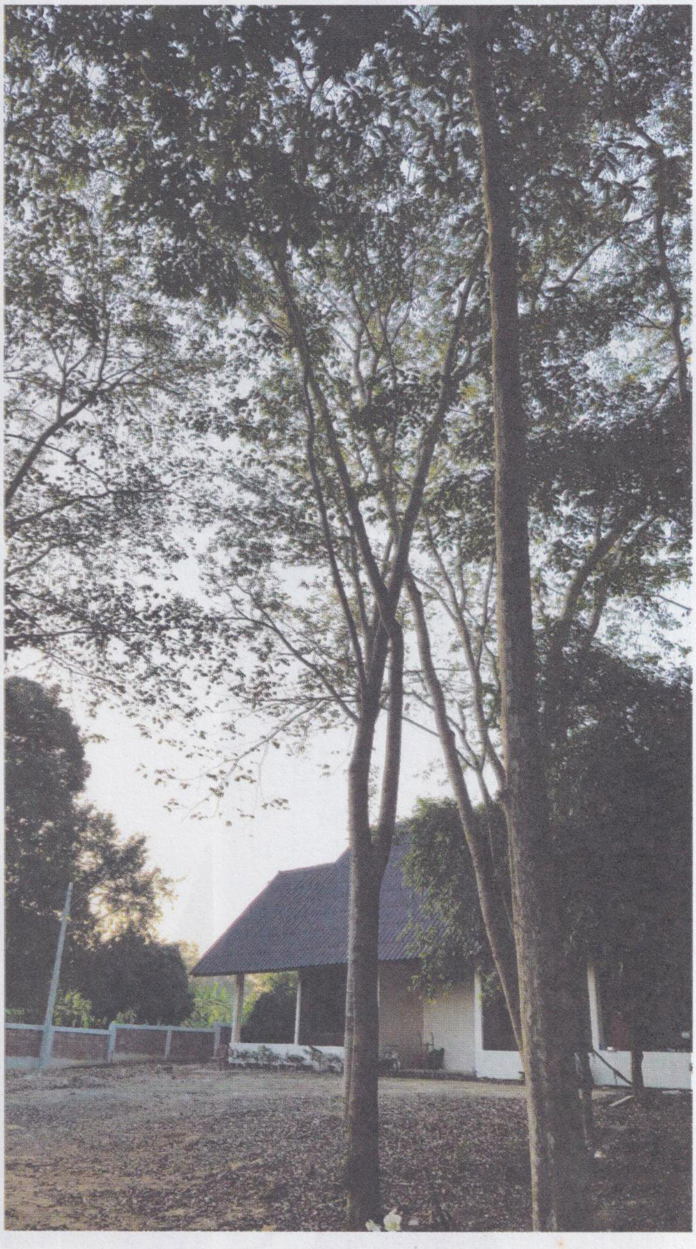

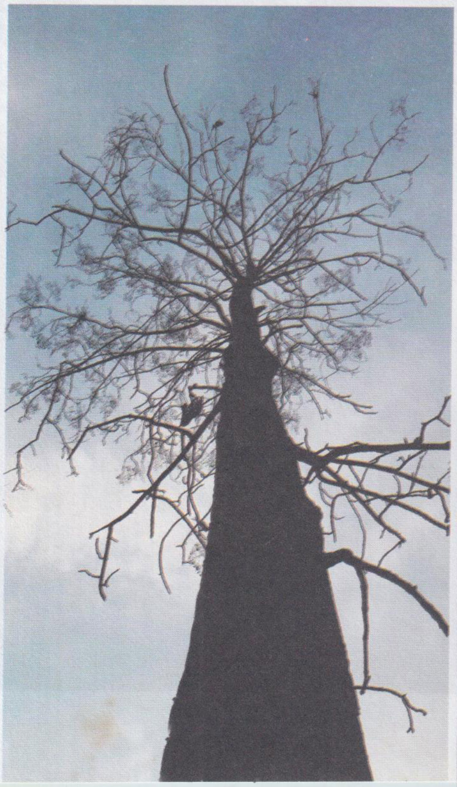

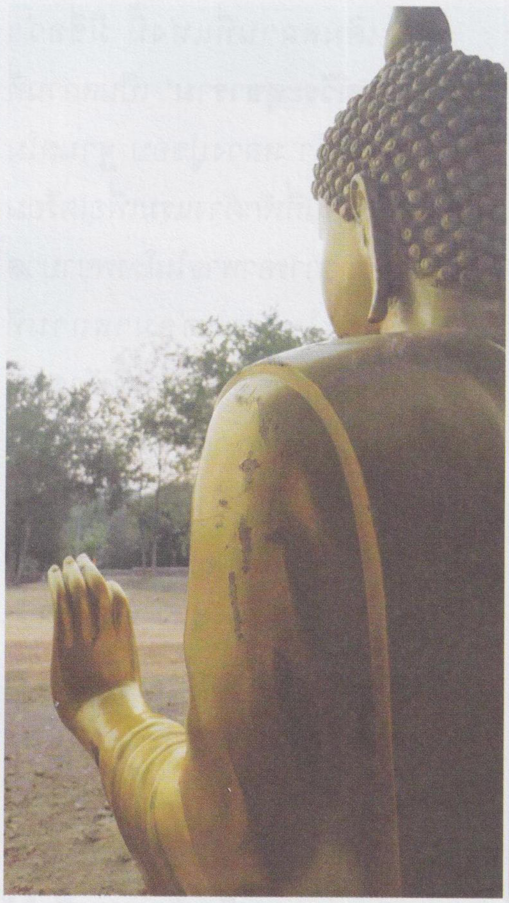

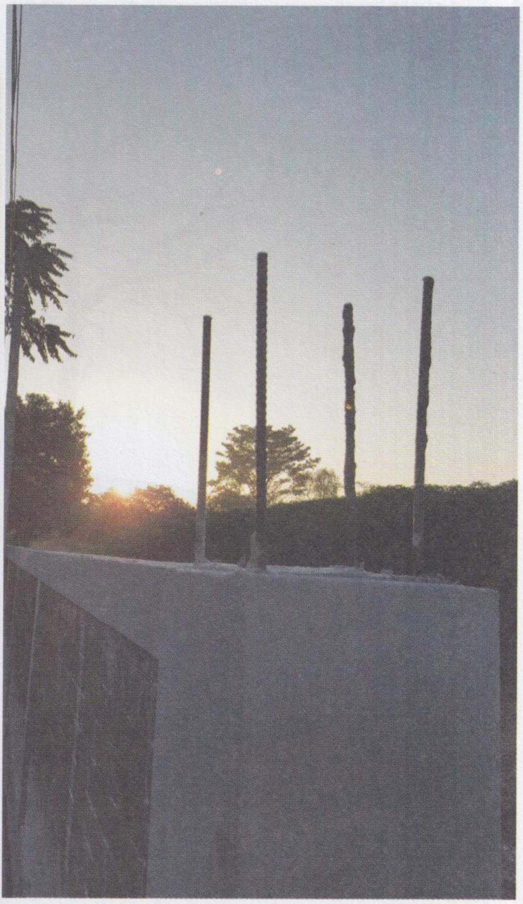

เดิมสถานที่แห่งนี้ มีชื่อว่า **"ที่พักสงฆ์วีระสุขาราม"** เป็นสถานที่ที่พระคุณเจ้า หลวงปู่ชอบ ฐานสโม ได้เคยใช้เป็นที่พักค้างแรมเพื่อเตรียมเข้ารักษาอาการอาพาธในโรงพยาบาลเลย และในระยะต่อมาสถานที่ดังกล่าวได้ถูกจัดให้เป็นที่พักสงฆ์ที่เดินทางมาทำการตรวจรักษาสุขภาพและพักฟื้นในตัวจังหวัดเลย ที่พักสงฆ์ฐานสมานุสรณ์ เดิมมีชื่อว่า มีเนื้อที่ ๖ ไร่ ๓ งาน ๗๒ ตารางวา อยู่ในพื้นที่บ้านน้อยสนามบิน ห่างจากศาลากลางจังหวัดเลย และโรงพยาบาลจังหวัดเลย ประมาณ ๑ กิโลเมตร เพื่อเป็นอนุสรณ์ถวายแด่ หลวงปู่ชอบ ฐานสโม พระมหาเถระของจังหวัดเลย เพื่อใช้เป็นที่พักของพระสงฆ์อาพาธที่เดินทางเข้ามารับการรักษาและพักฟื้นจากโรงพยาบาลเลย

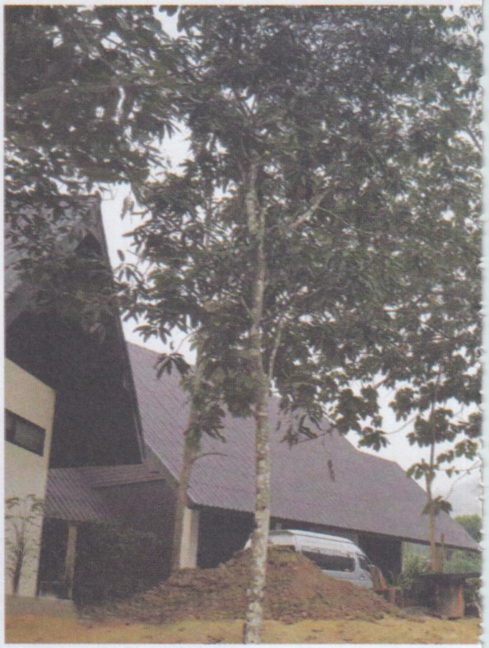

หลวงพ่อทองเล่าความเป็นมา

"ทราบแต่แรกว่าหลวงปู่ชอบสมัยเมื่อ ๔๐ ปีนั้น ท่านเป็นโรคอัมพฤกษ์ ท่านอยู่อำเภอวังสะพุง ห่างจากเมืองประมาณ ๓๐ - ๔๐ กม. สมัยเมื่อ ๔๐ ปีก่อนโน้นมันทุรกันดารแค่ไหนกับการที่จะมาจังหวัดนั่นน่ะ ก็คงจะมาล้อมาเกวียนนั่นแหละ ทางมันก็เป็นลูกรัง อะไรมันก็ลำบากแหละ มาแล้วไม่มีที่จะพัก

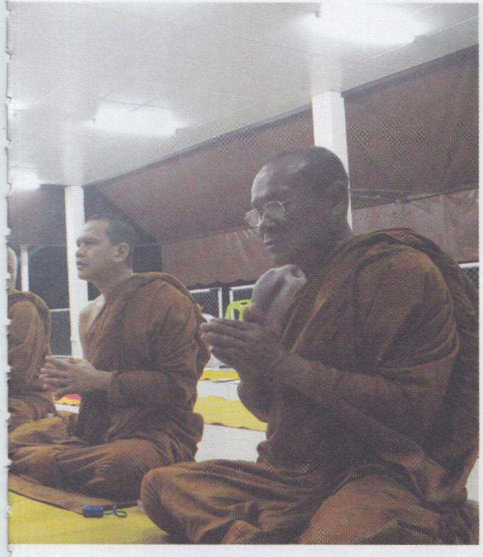

โรงพยาบาลไม่มีที่พักให้ สมัยนั้นมันก็โรงพยาบาลประจำไม่มีที่พักให้ และโรงพยาบาลประจำจังหวัดมันก็คงจะเล็กๆ น้อยๆ นี่แหละท่านมาก็ไม่มีที่รับรองท่าน

ท่านก็อยู่ไม่ได้ ท่านก็หลบมาอยู่ที่สวนนี้แหละ ที่เราไปสร้างวัดนี้มันเป็นที่ของญาติโยม ชื่อเดิมชื่อ**วัดป่าวีระสุขาราม เป็นชื่อนามสกุลของผู้ถวาย** ผู้ถวายเขาเป็นคนมีน้ำใจศรัทธาดี มีฐานะดีด้วย นั่นล่ะอยู่ในที่ของเขา เขาก็ให้พักอาศัย สร้างกระต๊อบอยู่อะไรอยู่ อันนี้ต่อมาเรื่องลูกหลานของเขานั่นแหละ ลูกหลานฝ่ายผู้หญิงมีสามีบวชตอนแก่ตัวก็เป็นแม่ชีที่อยู่ในวัดด้วยกัน จนเขาไล่แม่ชีออก สุดท้ายก็เลยเอามาแบ่งขายกัน ลูกๆ หลานๆ เอาที่ตรงนั้นไปจำนองจองจำไปขายฝากขาดไปนั่นแหละ

สาเหตุ เริ่มแรกไม่รู้ว่าถวายเท่าไรที่เขาเยอะ กุฏิเก่าของท่านเป็นกุฏิไม้พวก คุณเชาว์ ดอกเตอร์เชาว์ไปทำไว้ให้ เป็นกุฏิไม้พอได้อยู่อาศัยก็มีกุฏิหนึ่งหรือสองหลังน่ะ ก็มีแค่นั้นน่ะ ที่ก็เหลืออยู่ไร่กว่าๆ แบ่งขายจนเหลืออยู่ไร่ จะสร้างวัดต้องใช้เนื้อที่ ๖ ไร่ หลวงพ่อก็เลยต้องซื้อเพิ่ม ได้มาประมาณ ๖, ๗ ไร่ก็เลยเริ่มลงมือ เป็นที่พักฟื้นของภิกษุอาพาธ **เหตุที่ตั้งชื่อวัดป่าฐานสโมบูชาเพื่อบูชาคุณหลวงปู่ชอบ เหมือนกับท่านดำริ ท่านตั้งใจที่จะให้มันเป็นวัดขึ้นมาอยู่ในบ้านในเมือง เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่พระที่อาพาธ**

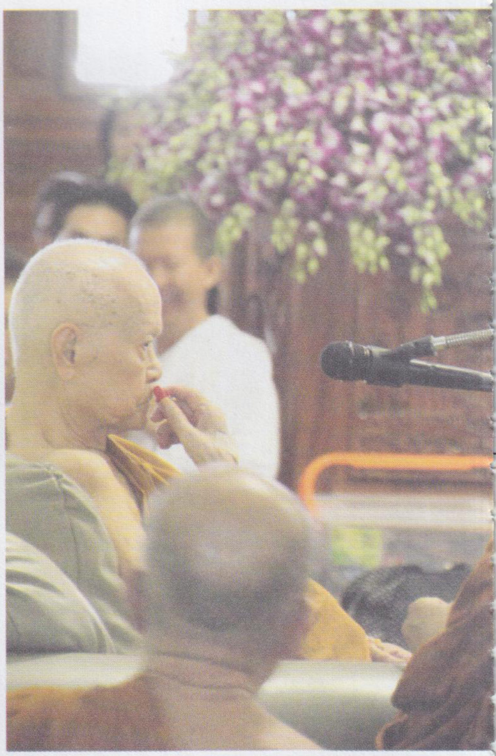

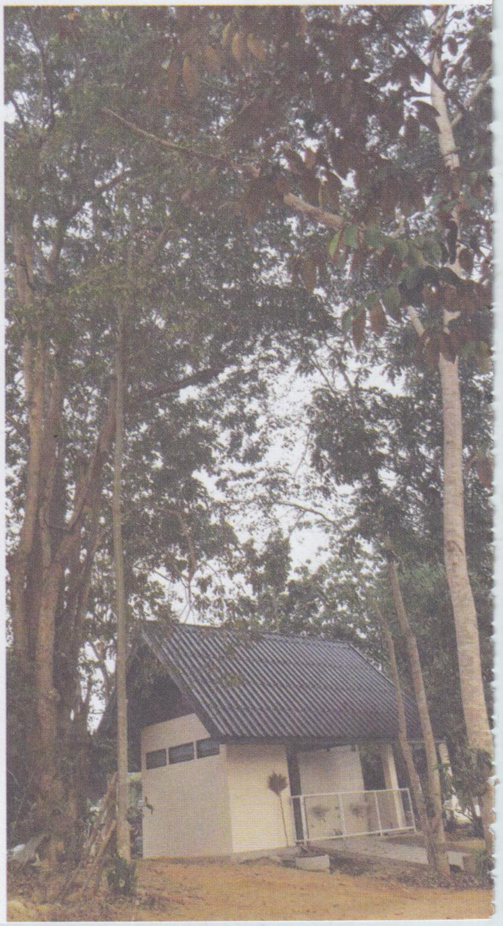

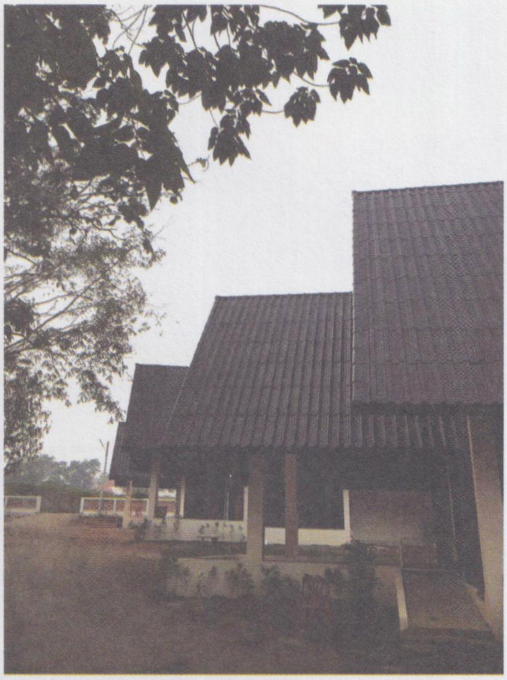

เมื่อเป็นวัดขึ้นมาพระบ้านนอกตามอำเภอต่างๆ เจ็บไข้ได้ป่วยตะเกียกตะกายเข้ามาในเมืองก็ต้องมาพักที่วัดนี้นี่แหละ”

ปัจจุบันวัดป่าฐานสโมบูชา กำลังก่อสร้างศาลาสำหรับการปฏิบัติธรรม, พระเจดีย์สำหรับบรรจุพระบรมสารีริกธาตุและเรือนพักอุบาสิกา ส่วนกุฏิสำหรับกุฏิที่พักรับรองทั้งหมด ๑๒ หลัง ซึ่งได้ก่อสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ก่อนที่หลวงพ่อทอง จนฺทสิริ จะมรณภาพลงนั้น ท่านได้มอบหมายให้พระอาจารย์วิวัฒน์ ยโสธโร ไปเป็นเจ้าอาวาสดูแลสืบต่อจากท่าน.

บันทึกสุขภาพ

พระอาจารย์ทอง นารีวงษ์

ท่านพระอาจารย์ทอง มีปัญหาสุขภาพคือโรคภูมิแพ้ ท่านแพ้อากาศริมทะเล ท่านจะมีอาการไอ มีเสมหะ นอกจากนี้ท่านแพ้อาหารบางชนิด เช่น อาหารทะเล ส้มทุกชนิดยกเว้นส้มโอ พืชกลุ่มตระกูลฟักและแตงทุกชนิดยกเว้นฟักทอง หรือแม้แต่ผงชูรส อาหารหมักดอง เช่น แหนม ปลาร้า เมื่อท่านอายุย่างเข้า ๗๕ ปี ท่านเริ่มมีปัญหาสุขภาพหลายประการ ดังนี้

❦ **ต้นเดือนมกราคม ๒๕๕๑** ท่านมีอาการชาที่แขนขาด้านซ้าย มีอาการอ่อนแรงเฉพาะขาซ้าย ได้รับการตรวจจากอาจารย์รังสรรค์ ชัยเสวิกุล แพทย์อายุรกรรมประสาท โรงพยาบาลศิริราช ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคสมองขาดเลือดไปเลี้ยงชั่วคราว (TIA) และได้ฉันยา Clopidogrel ซึ่งเป็นยาต้านเกล็ดเลือดตลอดชีวิต เพื่อป้องกันการเกิดภาวะดังกล่าวซ้ำ จากการที่ท่านได้รับยาต้านเกล็ดเลือด มีผลข้างเคียงทำให้ท่านเสี่ยงต่อการมีเลือดออกง่าย โดยเฉพาะบริเวณกระเพาะอาหาร และตามผิวหนังทั่วร่างกาย เสี่ยงต่อการมีจ้ำเลือดออกได้ง่ายกว่าปกติ ท่านจึงต้องได้รับยาป้องกันแผลในกระเพาะอาหาร

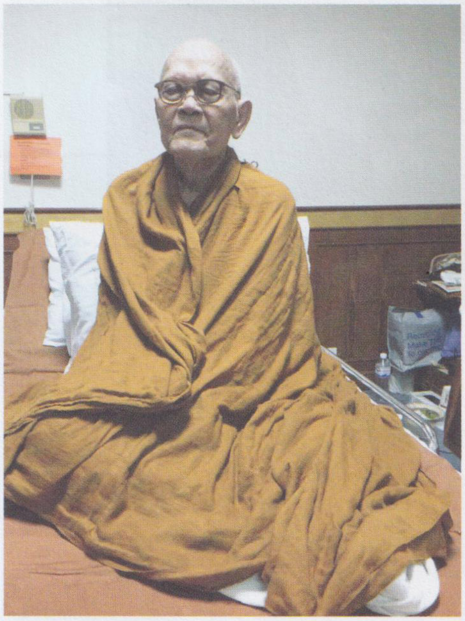

❦ **เดือนสิงหาคม ๒๕๕๑** ท่านคลำพบก้อนในท้องบริเวณลิ้นปี่ ได้รับการตรวจจากอาจารย์สถาพร มานัสสถิตย์ แพทย์อายุรกรรมทางเดินอาหาร โรงพยาบาลศิริราช ผลการวินิจฉัยพบก้อนเนื้อในระบบทางเดินอาหาร วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๑ ท่านได้รับการผ่าตัดเอาก้อนเนื้อออกโดย อาจารย์ดรินทร์ โล่ห์สิริวัฒน์ ศัลยแพทย์โรงพยาบาลศิริราช เมื่อนำไปวิเคราะห์พบว่าเป็นมะเร็ง มีชื่อว่า (Gastro-Intestinal Stromal Tumor; GIST จีสต์) หรือที่เรียกย่อๆ ว่า จีสต์

เดือนตุลาคม ๒๕๕๑ ได้รับการตรวจจากอาจารย์ วิเชียร ศรีมุนินทร์นิมิต แพทย์อายุรกรรมโรคมะเร็ง โรงพยาบาลศิริราช ท่านได้รับยา Glivec เพื่อช่วยยับยั้งการแพร่กระจายของมะเร็งดังกล่าว ผลข้างเคียงของยา Glivec คือมีอาการบวมรอบดวงตา ปวดท้อง ผื่นผิวหนัง ตับทำงานผิดปกติ จำนวนเม็ดเลือดลดลง ปวดเกร็งกล้ามเนื้อ (ตะคริว) ท่านฉันยา Glivec ตั้งแต่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ - มิถุนายน ๒๕๕๓

เนื่องจากยามีราคาสูงมากประมาณเม็ดละสี่พันบาท ท่านได้รับการถวายยาดังกล่าวจากมูลนิธิแมกซ์ (MAX FOUNDATION) คณะศิษย์ขอร่วมอนุโมทนาบุญกับมูลนิธิแมกซ์ ไว้ ณ ที่นี้ด้วย อย่างไรก็ตามยังมีค่าใช้จ่ายอื่นอีกมาก คณะศิษย์ได้ประชุมร่วมกันมีความเห็นว่าควรตั้งกองทุนเพื่อการรักษาท่าน จึงได้มีมติเปิดกองทุนรักษาไว้ที่โรงพยาบาลศิริราชในนาม **“พระภิกษุทอง นารีวงษ์”**

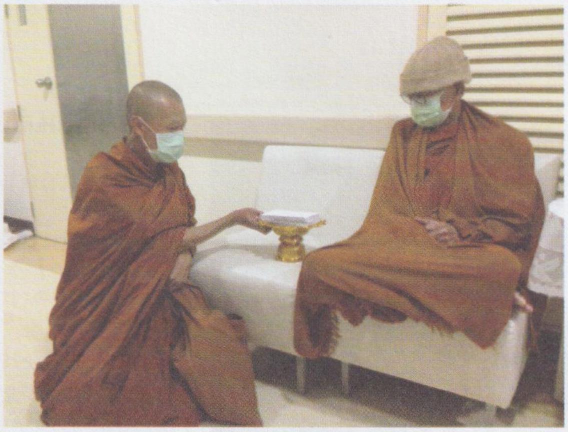

เนื่องจากผลข้างเคียงจากยา Glivec ระคายต่อกระเพาะอาหาร คณะแพทย์ได้ขอร้องให้ท่านเมตตาฉันภัตตาหารเป็น ๒ มื้อ เพื่อบำรุงธาตุขันธ์ของท่านอาจารย์ให้อยู่เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรและเป็นเนื้อนาบุญของลูกศิษย์ ซึ่งโดยปกติท่านจะฉันภัตตาหารเพียงมื้อเดียว

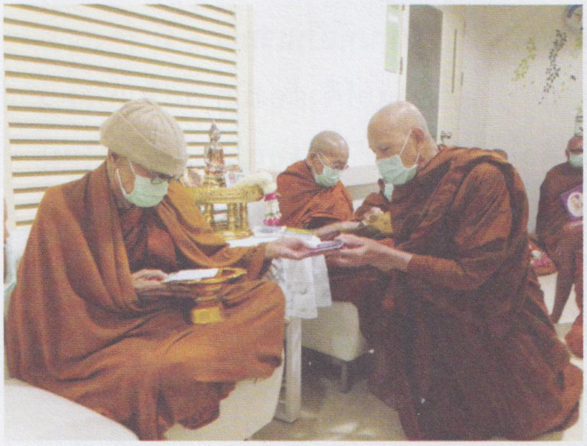

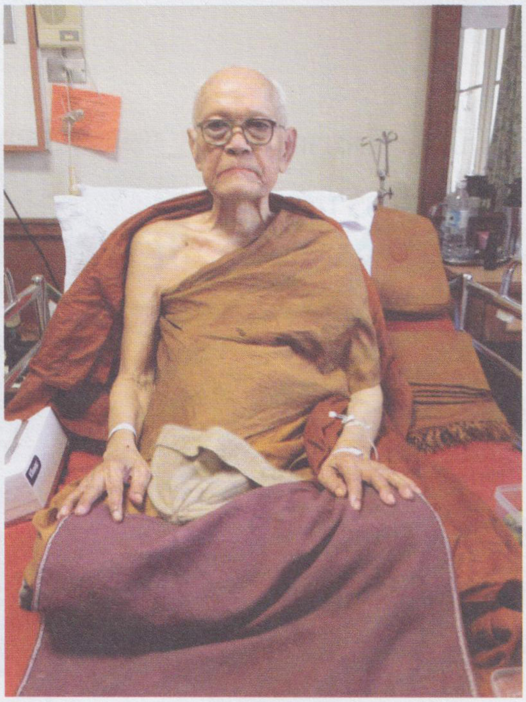

❦ **วันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๒ - กลางเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๓** ท่านเข้ารับการรักษาเป็นผู้ป่วยในที่โรงพยาบาลศิริราช เนื่องจากเกิดอาการหอบเหนื่อย โดยเฉพาะช่วงปลายธันวาคม ๒๕๕๒ - มกราคม ๒๕๕๓ ท่านมีอาการเหนื่อยหอบมาก ต้องเข้าพักรักษาที่ห้องอาร์ซียู (RCU) ของโรงพยาบาลศิริราช ต้องใช้เครื่องช่วยหายใจ อาการอาพาธของท่านทรุดลง สร้างความกังวลใจให้คณะศิษยานุศิษย์อย่างมาก แต่ต่อมาอาการของท่านค่อยฟื้นดีขึ้น ในครั้งนั้นได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นปอดอักเสบจากผลข้างเคียงของยา Glivec ในที่สุดต้องหยุดยา Glivec ท่านยังได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นวัณโรคปอด และต้องฉันยารักษาวัณโรคปอดตั้งแต่วันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๓ เป็นเวลา ๖ เดือน โดยได้รับการดูแลรักษาจากอาจารย์นิธิพัฒน์ เจียรกุล แพทย์อายุรกรรมโรคปอด

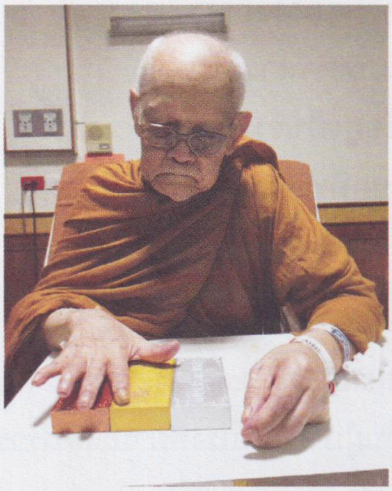

❦ **วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๓ – ๗ ตุลาคม ๒๕๕๖** ท่านได้ฉันยารักษามะเร็งจีสต์ตัวใหม่ ชื่อ ซูเทนท์ (Sutent) โดยเข้าโครงการเอสแพป (SPAP) คณะศิษย์ขอร่วมอนุโมทนาบุญกับโครงการเอสแพปด้วย

หลังจากท่านฉันยาซูเทนท์เป็นเวลา ๓ ปี ร่างกายท่านไม่ตอบสนองต่อยาซูเทนท์ จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนยาเคมีบำบัดตัวใหม่อีก ๓ ตัว โดยเปลี่ยนตัวยาใหม่ทุกครั้งที่พบว่าท่านไม่ตอบสนองต่อยาตัวเดิม โดยเริ่มยา Stivargaในวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ต่อมาเปลี่ยนเป็นยา Nexavar ในวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘ และสุดท้ายเปลี่ยนเป็นยา Votrient ในวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๘

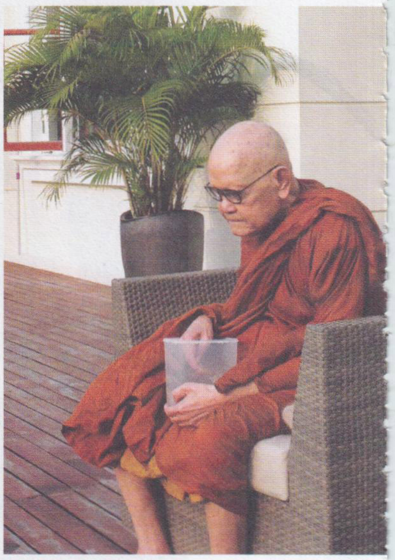

ในระหว่างการรักษาด้วยยารักษามะเร็ง ท่านมีปัญหาซีดมาก และต้องได้รับการถวายเลือดบ่อยมาก จึงเข้ารับการตรวจจากอาจารย์วรายุ ปรัชญกุล แพทย์อายุรกรรมทางเดินอาหาร โรงพยาบาลศิริราช ได้รับการส่องกล้องตรวจทางเดินอาหารหลายครั้ง แต่ไม่พบสาเหตุหลักที่ทำให้ซีด

ต่อมา ได้รับการตรวจรักษาจากอาจารย์ยิ่งยง ชินธรรมมิตร แพทย์อายุรกรรมโรคเลือด โรงพยาบาลศิริราช ได้ถวายยาฉีดกระตุ้นการสร้างเม็ดเลือดแดง ซึ่งมีผลข้างเคียงอาจทำให้ความดันโลหิตสูงได้ โดยท่านคงต้องได้รับการฉีดยากระตุ้นเม็ดเลือดแดงเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง ยาดังกล่าวช่วยรักษาเรื่องซีดได้ ท่านจึงไม่ต้องรับการถวายเลือดบ่อยครั้งเช่นเดิม

ในเรื่องเบาหวาน ความดันโลหิตสูง ท่านได้รับการดูแลรักษาจากอาจารย์พีระ บูรณะกิจเจริญ แพทย์อายุรกรรม หัวหน้าสาขาวิชาความดันโลหิตสูง โรงพยาบาลศิริราช

ปัญหาเรื่องตา ได้รับการดูแลจากอาจารย์อภิชาติ สิงคาลวณิช ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคต้อหิน และเป็นโรคจุดรับภาพเสื่อมทั้งสองข้างชนิดเซลล์เสื่อม (Dry Macular Degeneration) ต้องใช้ยาหยอดตา

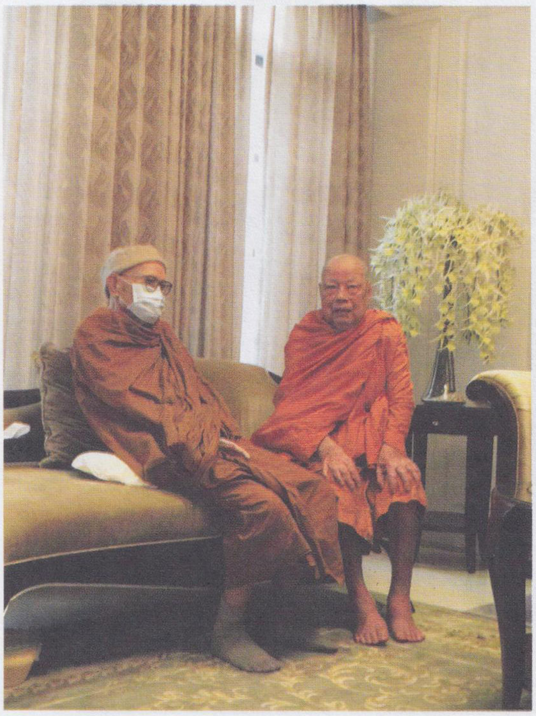

❦ **ในวันพุธที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๖** พระอาจารย์ทองได้รับการผ่าตัดช่องท้อง เพื่อรักษามะเร็งจีสต์อีกครั้ง โดยอาจารย์ดรินทร์ โล่ห์สิริวัฒน์ ศัลยแพทย์โรงพยาบาลศิริราช

ตลอดระยะเวลาที่ท่านพระอาจารย์ทองอาพาธเป็นมะเร็งจีสต์ ตั้งแต่กลางปี ๒๕๕๑ จนถึงวาระสุดท้าย ท่านต้องเข้าตรวจที่โรงพยาบาลศิริราชเป็นทั้งผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยในเป็นระยะๆ

❧ ในวันพุธที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๕๙ ท่านพระอาจารย์ทอง มีอาการซีด จึงเข้าพักรักษาตัวเป็นผู้ป่วยในที่โรงพยาบาลศิริราช ผลการตรวจพบว่ามะเร็งจีสต์มีขนาดโตขึ้นมาก และแพร่กระจายไปยังอวัยวะอื่น ๆ ในที่สุดท่านมรณภาพด้วยอาการสงบเมื่อวันพุธที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๙ เวลาประมาณ ๔.๑๐ น.

ทางคณะศิษย์ของท่านพระอาจารย์ทอง นารีวงษ์ ขอกราบขอบพระคุณและขออนุโมทนาบุญ กับคณะแพทย์และเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลศิริราช เป็นอย่างยิ่งในการถวายการดูแลรักษา ด้วยความใส่ใจ เสียสละและปฏิบัติต่อท่านด้วยความสุภาพ นอบน้อม ให้ความเคารพต่อท่านพระอาจารย์ทอง นารีวงษ์ นับตั้งแต่เริ่มเข้ารับการรักษา จนถึงวาระสุดท้ายของชีวิตท่าน

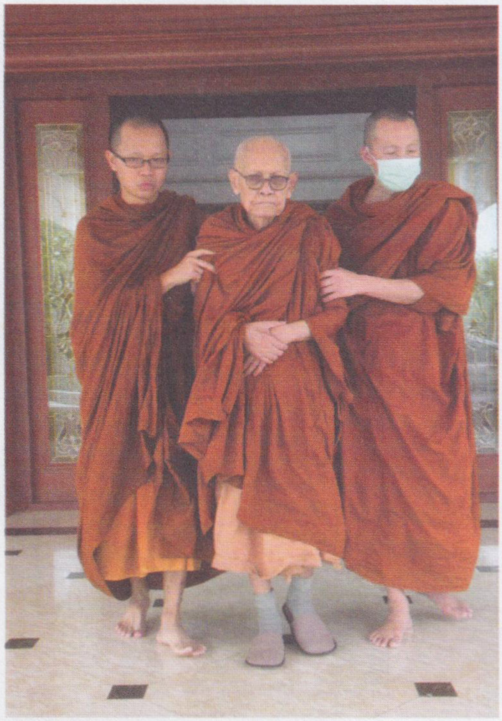

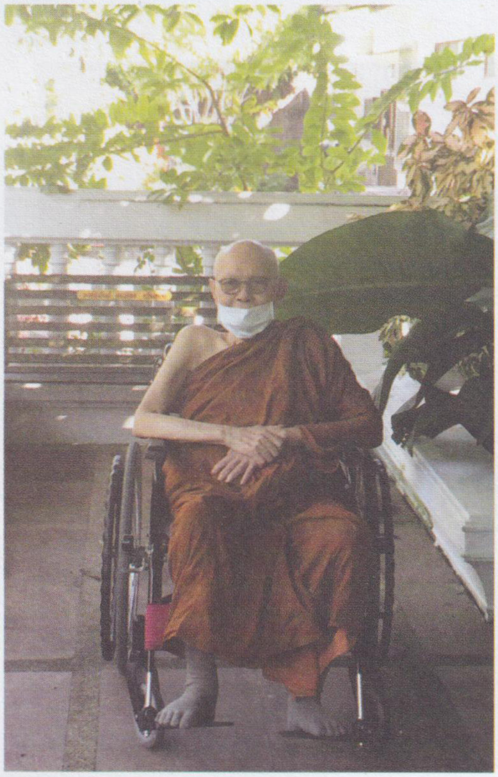

เนื่องจากท่านแพ้อากาศริมทะเล วัดอโศการามตั้งอยู่ใกล้ทะเลจึงไม่ถูกกับธาตุขันธ์ของท่าน ท่านเคยปรารภว่าเมื่ออยู่ที่วัดอโศการามท่านมักมีอาการแพ้อากาศ ทำให้รู้สึกไม่สบายองค์ ประกอบกับในช่วง ๗-๘ ปีสุดท้ายของบั้นปลายชีวิตท่านพระอาจารย์อาพาธเป็นมะเร็งจีสต์ ท่านต้องการพักในสถานที่สงบและห่างไกลจากอากาศริมทะเล บางครั้งท่านจึงเมตตามาพักรักษาธาตุขันธ์ที่บ้านโยมที่เคารพนับถือท่านเป็นระยะๆ เพื่อช่วยให้ระบบทางเดินหายใจ และปอดของท่านได้รับอากาศธรรมชาติ ที่นอกเหนือจากการนอนในห้องที่มีเครื่องปรับอากาศ และท่านได้รับคำแนะนำจากแพทย์ให้ท่านพักในห้องที่ได้รับอากาศธรรมชาติ ท่านจึงตัดสินใจพักที่บ้านโยมที่จัดทำห้องพักสถานที่รองรับท่านเป็นครั้งคราว ตลอดถึงช่วงสุดท้ายของการทรงธาตุขันธ์ของท่าน

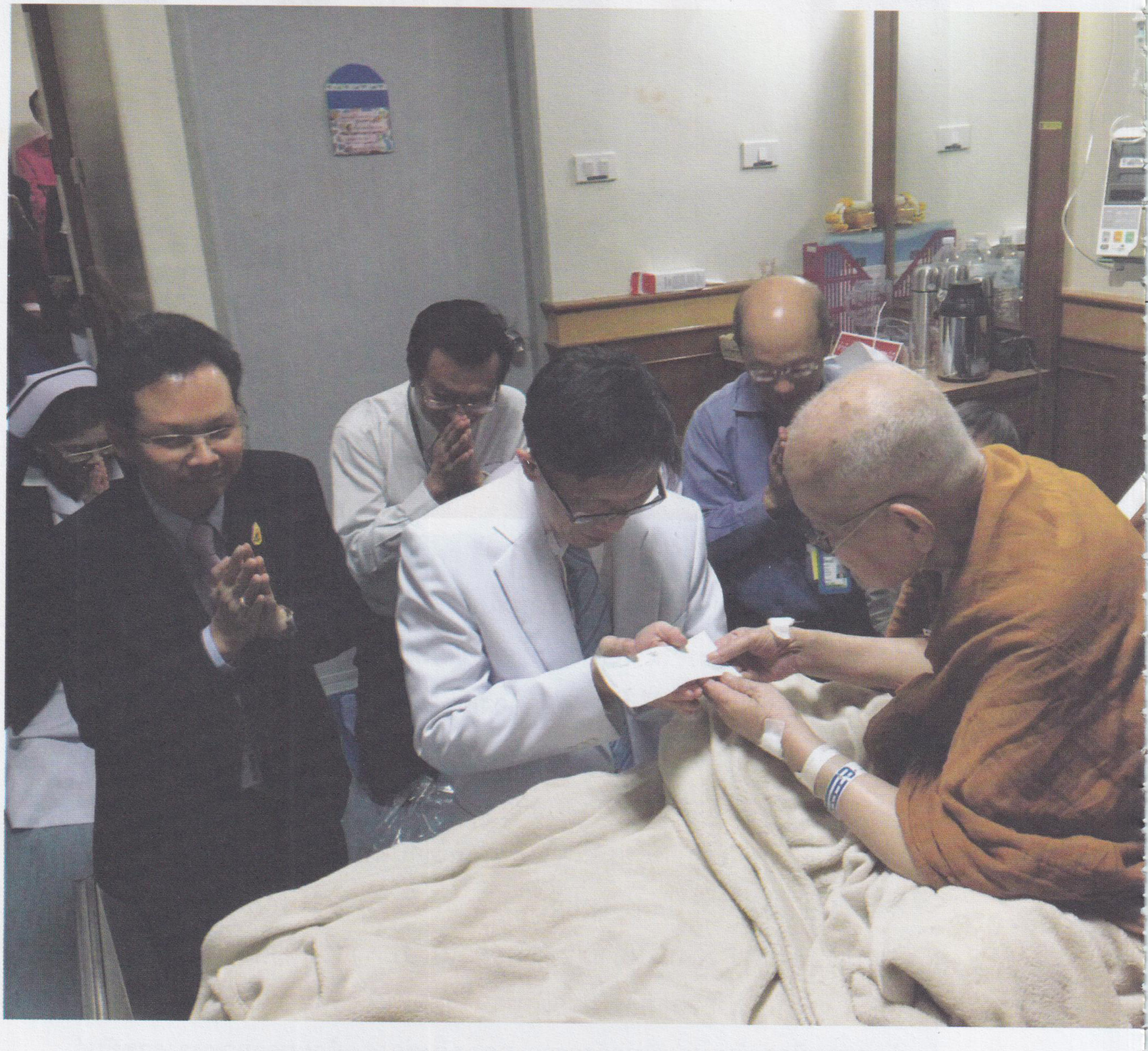

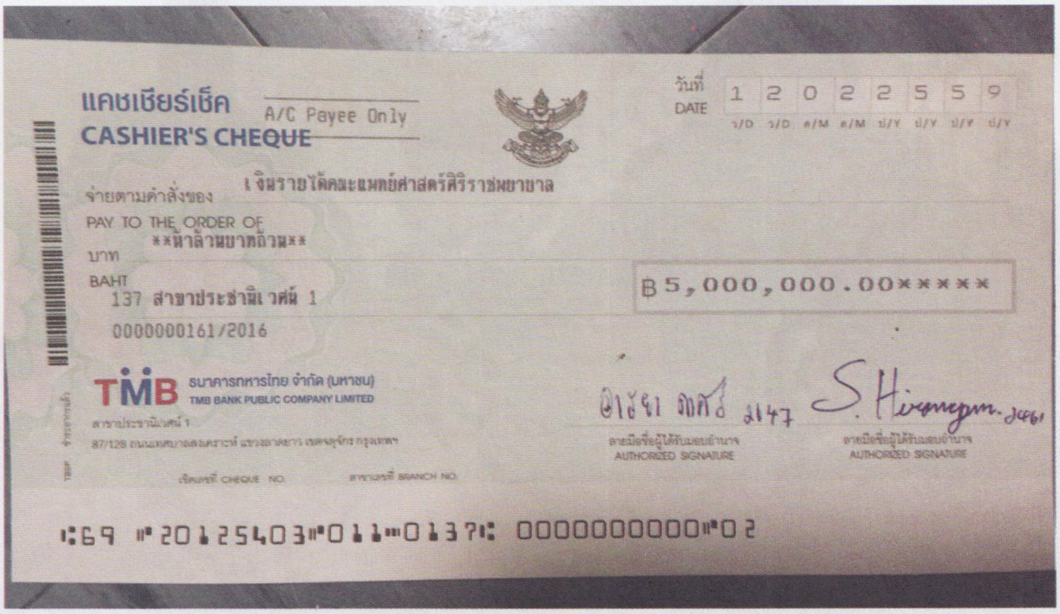

แคชเชียร์เช็ค A/C Payee Only
CASHIER'S CHEQUE

วันที่ DATE 1 2 0 2 2 5 5 9
ว/D ว/D ด/M ด/M ป/Y ป/Y ป/Y ป/Y

จ่ายตามคำสั่งของ PAY TO THE ORDER OF เงินรายได้คณะแพทย์ศาสตร์ศิริราชพยาบาล

บาท BAHT **ห้าล้านบาทถ้วน**

฿5,000,000.00*****

137 สาขาประชานิเวศน์ 1

0000000161/2016

TMB ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน)
TMB BANK PUBLIC COMPANY LIMITED
สาขาประชานิเวศน์ 1
87/128 ถนนเทศบาลสงเคราะห์ แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ

เช็คเลขที่ CHEQUE NO. สาขาเลขที่ BRANCH NO.

2147 ลายมือชื่อผู้ได้รับมอบอำนาจ AUTHORIZED SIGNATURE

ลายมือชื่อผู้ได้รับมอบอำนาจ AUTHORIZED SIGNATURE

⑆69 ⑈20125403⑈011⑉0137⑆ 0000000000⑈02

เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ท่านได้บริจาคเงินจำนวน ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้กองทุนมูลนิธิสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ และท่านได้สั่งไว้ว่า ถ้าท่านมรณภาพแล้วเงินในบัญชีค่ารักษาพยาบาลที่เหลืออีกเกือบ ๕ ล้านบาทให้มอบให้กองทุนสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถทั้งหมด

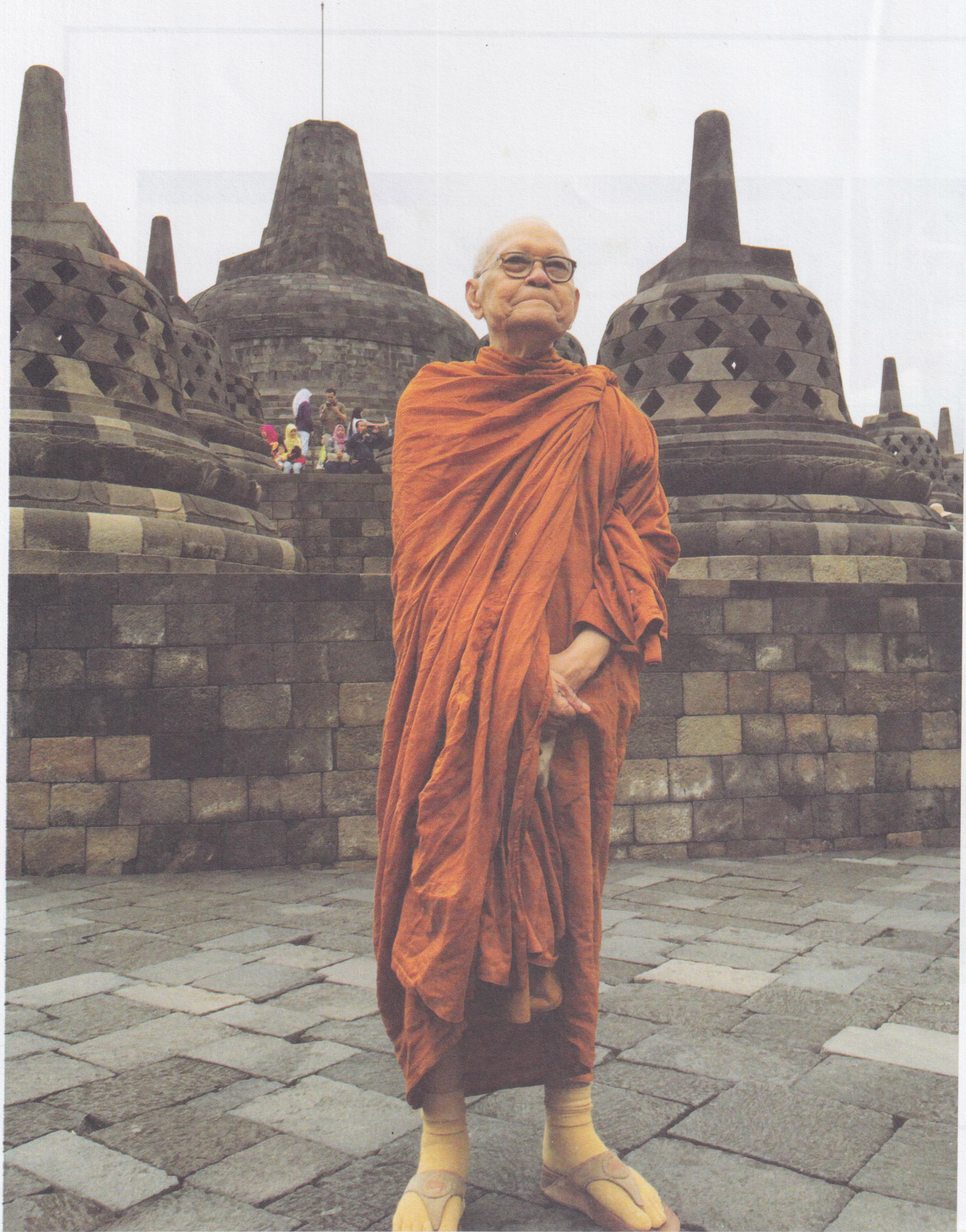

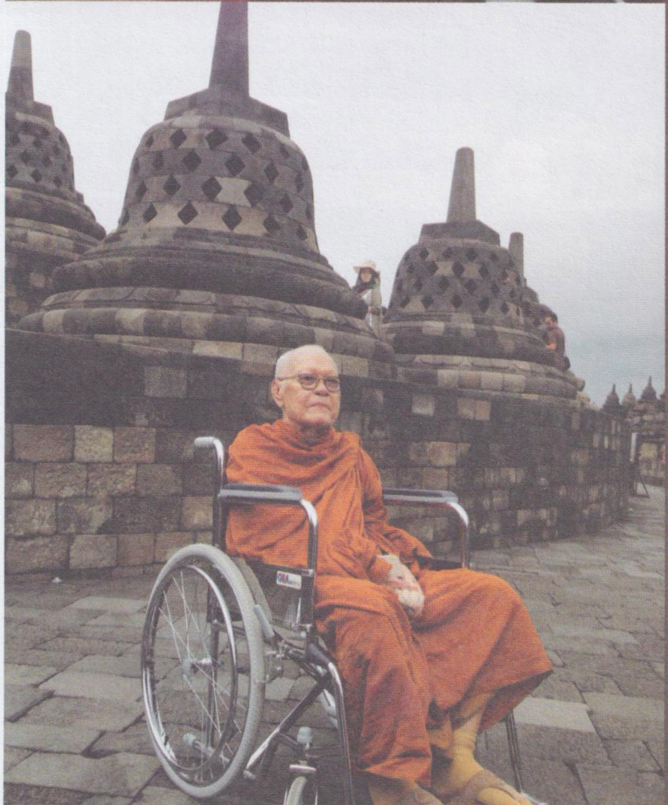

บันทึกจากพระอุปัฏฐาก

บุคคลภายนอกถ้าไม่ได้เข้ามาสนทนากับท่านแล้วจะคิดว่าท่านเป็นพระที่ดุ แต่จริงๆ แล้ว หลวงพ่อเป็นพระที่มีความเมตตาสูงมาก ใครมาขออะไรก็จะให้ความช่วยเหลือทั้งผู้ที่รู้จักหรือไม่รู้จัก บางคนขอแล้วขออีกท่านก็เมตตาตลอด

ญาติโยมที่ได้มากราบและสนทนากับท่านจะเคารพรักและศรัทธา ท่านไม่ได้เลือกว่าจะเป็นคนรวยหรือคนจน ในขณะที่ท่านอาพาธอยู่ในโรงพยาบาล ลูกศิษย์ทั้งพระและฆราวาสทั้งชาวไทยชาวต่างประเทศก็มาเยี่ยมท่านอยู่เสมอๆ มิได้ขาด ส่วนพระอุปัฏฐากหลายรูปเมื่อมีโอกาสก็จะกลับมาอุปัฏฐากท่านอีกด้วยความเคารพรักในองค์ท่าน

หลวงพ่อเป็นตัวอย่างที่ดีในการเป็นผู้อ่อนน้อมถ่อมตนเป็นอย่างมาก เช่นในเวลาที่ท่านสนทนากับพระที่มีพรรษาสูงกว่าก็จะกระทำด้วยความเคารพนอบน้อม ใช้คำสรรพนามแทนองค์ท่านว่ากระผม หลวงพ่อเป็นผู้ที่มีความจำดีมาก

บทสวดมนต์ต่างๆ ถึงแม้จะไม่ได้สวดนานแล้วหลวงพ่อก็ยังจำได้ สวดได้ถูกต้อง หลวงพ่อเป็นผู้ที่คุยสนุกและมีอารมณ์ดี ถึงแม้ในเวลาอาพาธท่านก็ยังคุยเล่นกับบรรดาลูกศิษย์ ทั้งพระและโยมให้บรรดาลูกศิษย์ยิ้มและหัวเราะได้

หลวงพ่อเป็นคนใจเย็น ไม่ว่าในสถานการณ์นั้นๆ จะเป็นอย่างไรก็ไม่สามารถทำให้ท่านแสดงอาการร้อนรนหรือผิดปกติได้ หลวงพ่อเป็นพระผู้ปฏิบัติเข้มแข็งในพระธรรมวินัยเป็นอย่างมาก ถึงแม้ในขณะเจ็บป่วยมีทุกขเวทนา ท่านก็ยังไม่แสดงอาการให้ผู้ดูแลลำบากใจและเป็นทุกข์ไปกับท่าน อย่างเช่น ในระยะสุดท้าย ที่ท่านอาพาธเป็นมะเร็งจีสต์ซึ่งตัวก้อนมะเร็งได้ขยายต่อขึ้น ท่านก็ไม่ได้แสดงอาการของความเจ็บปวดแบบทุรนทุรายอะไรเลย ท่าน

เพียงแต่บอกว่าเจ็บเท่านั้น ทั้งๆ ที่หมอบอกว่าถ้าเป็นบุคคลทั่วๆ ไปเจออย่างนี้จะต้องร้องครวญครางไปแล้ว แต่ว่าไม่เคยแสดงอาการเหล่านั้นให้เห็นเลย

จวบจนกระทั่งวาระสุดท้ายหลวงพ่อก็ยังแสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้มีจิตใจอาจหาญ ไม่ได้หวาดหวั่นต่อมรณภัยแต่อย่างใดเลย สมกับเป็นครูบาอาจารย์กรรมฐาน ท่านแสดงธรรมจนถึงวาระสุดท้ายให้พวกเราได้ประจักษ์เห็นเป็นแบบอย่าง

๑๖ มีนาคม - ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๘ เข้าโรงพยาบาลศิริราช เนื่องจากมีอาการปวดแถวๆ สีข้างฝั่งชายโครงด้านซ้าย เข้าโรงพยาบาลศิริราช ๒๒ มีนาคม - ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๘ เนื่องจากมีไข้ขึ้นสูง และหมอบอกมีอาการปอดติดเชื้อ ต่อมาก็มีอาการเจ็บหลัง

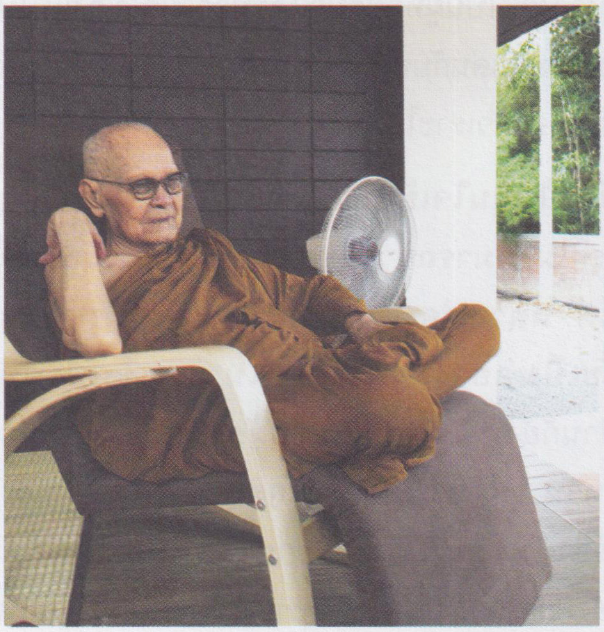

และที่บริเวณก้อนจีสต์ เริ่มฉันยาคีโมตัวใหม่ชื่อ Nexavar (๑ พ.ค. ๕๘) ผลจากการตรวจ แสดงว่าก้อนมะเร็งเล็กลง แต่ผลข้างเคียงก็ทำให้ท่านมีอาการท้องเสียถ่ายบ่อยมาก จึงต้องมีการหยุดยาเป็นระยะ ต่อมาช่วงหลังๆ ยาเริ่มไม่ได้ผล ตัวก้อนมะเร็งได้โตขึ้นเรื่อย จึงได้หยุดยา Nexavar เมื่อประมาณ ๒๐ ธ.ค. ๕๘ และเริ่มฉันยาตัวใหม่ชื่อ Votrient ในวันที่ ๒๒ ธ.ค. ๕๘

เข้าโรงพยาบาลครั้งสุดท้าย วันที่ ๑๓ มกราคม - ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๙ เนื่องจากหลวงพ่อมีอาการเหนื่อยง่าย ตอนแรกตั้งใจว่าเข้าไปให้เลือดแล้วก็จะกลับ แต่หมอสันนิษฐานว่าก้อนมะเร็งในท้องจะเป็นตัวดูดเลือดไป เพราะตรวจสอบทางอื่นแล้วไม่พบว่ามีเลือดออกทางอื่น ให้เลือดแล้วตรวจสอบเป็นระยะจนเริ่มคงที่

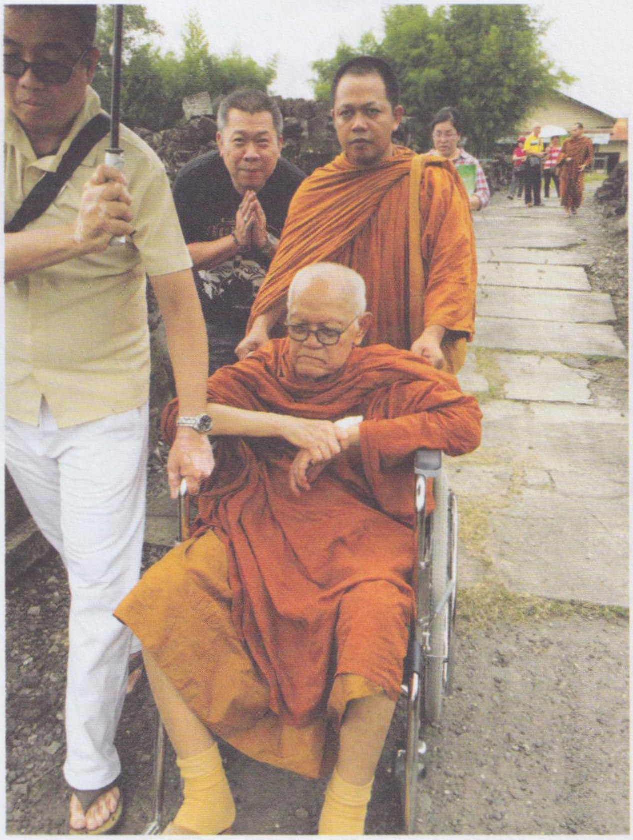

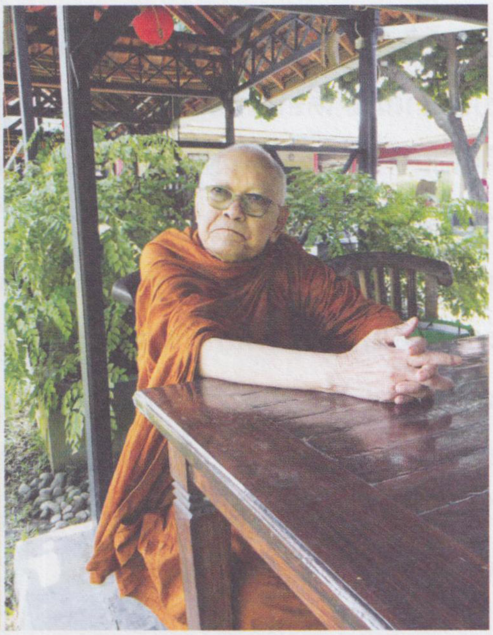

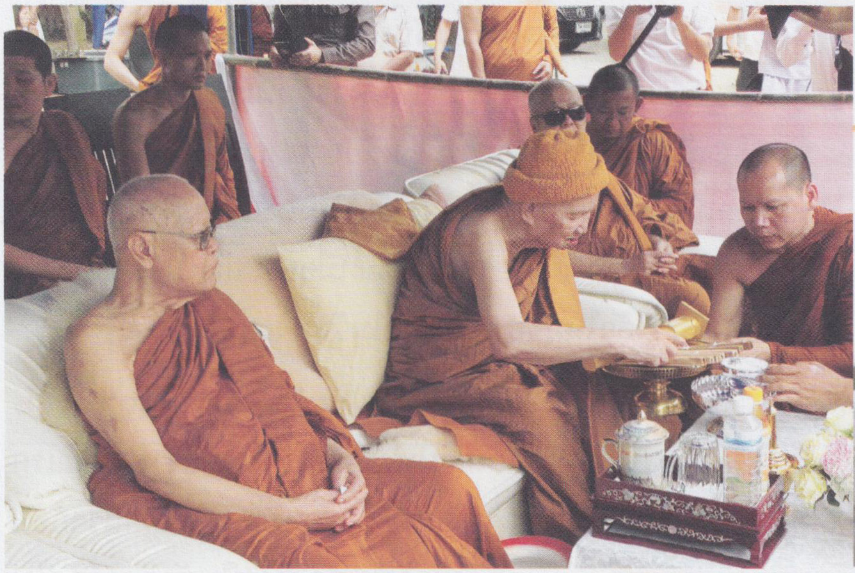

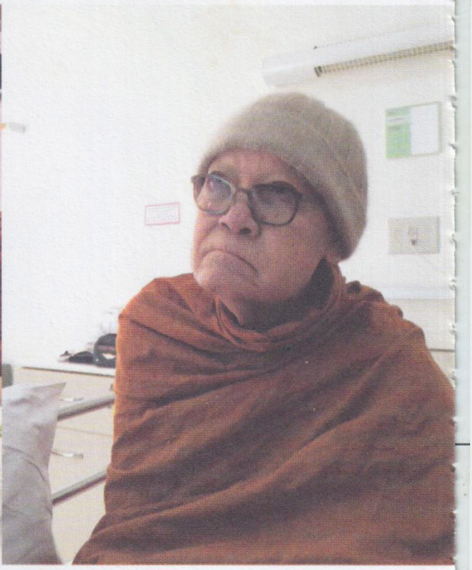

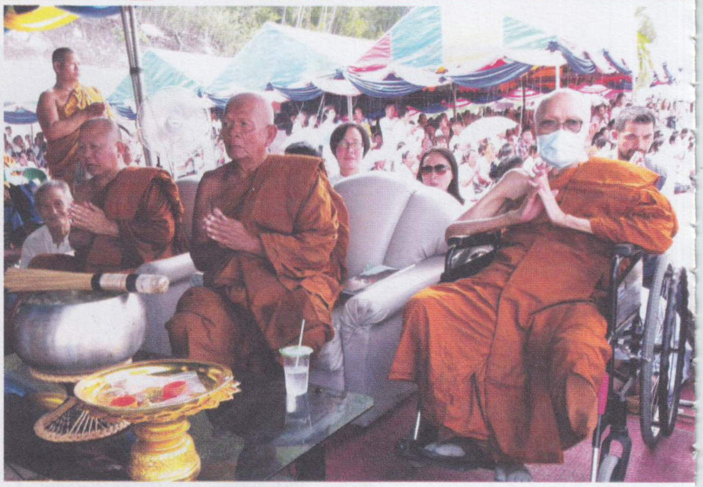

ประมาณวันที่ ๒ ก.พ. ๕๙ มีไข้และปอดติดเชื้ออีก จึงทำให้ต้องให้ยาฆ่าเชื้อ และได้หยุดยา Votrient ไปหลังจากฉันมาได้ประมาณ ๑ เดือน เนื่องจากว่าการตรวจก้อนได้โตมากขึ้น ทางแพทย์แนะนำให้ฉายรังสีเพื่อที่จะทำการแก้ไขเรื่องการเสียเลือดไปให้ตัวก้อนมะเร็ง และเพื่อว่าบางทีอาจจะทำให้ก้อนมะเร็งเล็กลงได้ แพทย์ให้ฉายประมาณ ๑๐ ครั้ง แต่ทำไปได้ ๔-๕ ครั้งก็หยุด เนื่องจากระยะหลังๆ หลวงพ่อมีอาการเหนื่อยมากขึ้น ส่วนเรื่องการฉันอาหารนั้นตอนเข้าโรงพยาบาลใหม่ๆ ยังพอฉันได้แต่ก็ไม่มาก ยิ่งหลังๆ ยิ่งน้อยลงจนกระทั่งท่านไม่ยอมฉันเลย ท่านบอกว่ารู้สึกสบายกว่าการฉัน

ต่อมาลูกศิษย์ที่เป็นฆราวาสและแพทย์ได้ขอร้องให้ท่านใส่สายยางเพื่อจะได้ให้อาหารทางจมูก เริ่มวันที่ ๔ มี.ค. ๕๙ ฉันได้อยู่ ๓ วัน ท่านก็ดึงสายยางออก และก็ไม่ได้ฉันทั้งอาหารและน้ำ แต่ท่านก็ไม่ได้กระวนกระวายอะไร มีอาการเจ็บตรงช่วงก้อนมะเร็งเป็นช่วงๆ ทำให้ต้องมีการให้ยาแก้ปวด ซึ่งแพทย์ให้เป็นมอร์ฟีนน้ำ วันที่ ๑๕ มี.ค. ๕๙ ท่านจิบน้ำได้ ๓ ครั้ง แต่วันนี้ท่านถ่ายมาก ประมาณ ๗ - ๘ หน

ประมาณช่วงเที่ยงคืน ท่านมีอาการไข้ขึ้น หัวใจเต้นเร็วและมีอาการติดเชื้ออีก ให้ยาฆ่าเชื้อเวลาประมาณสามนาฬิกากว่าๆ พยาบาลขอวัดความดัน วัดไข้ ไข้ลดลง หัวใจเต้นเร็ว ออกซิเจนในเลือดต่ำ พยาบาลขอดูดเสมหะ จึงปลดที่ให้ออกซิเจนแบบครอบออก แล้วจึงสอดสายยางดูดเสลดเข้าไป แต่หลวงพ่อกัดไว้ไม่ยอมให้เข้าไปจึงหยุด และจะครอบออกซิเจนกลับเข้าไป แต่ตอนนี้หลวงพ่อไม่ให้ครอบแล้ว ทุกคนจึงอยู่ในความสงบ สักพักหนึ่งท่านจึงละสังขารไป เวลาประมาณ ๔.๑๐ น. ของวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๙.

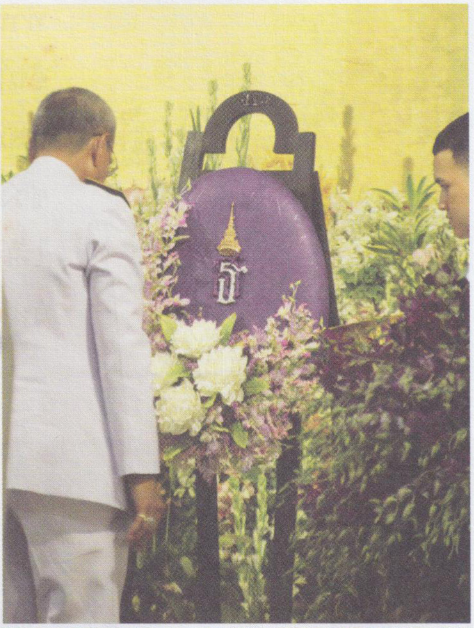

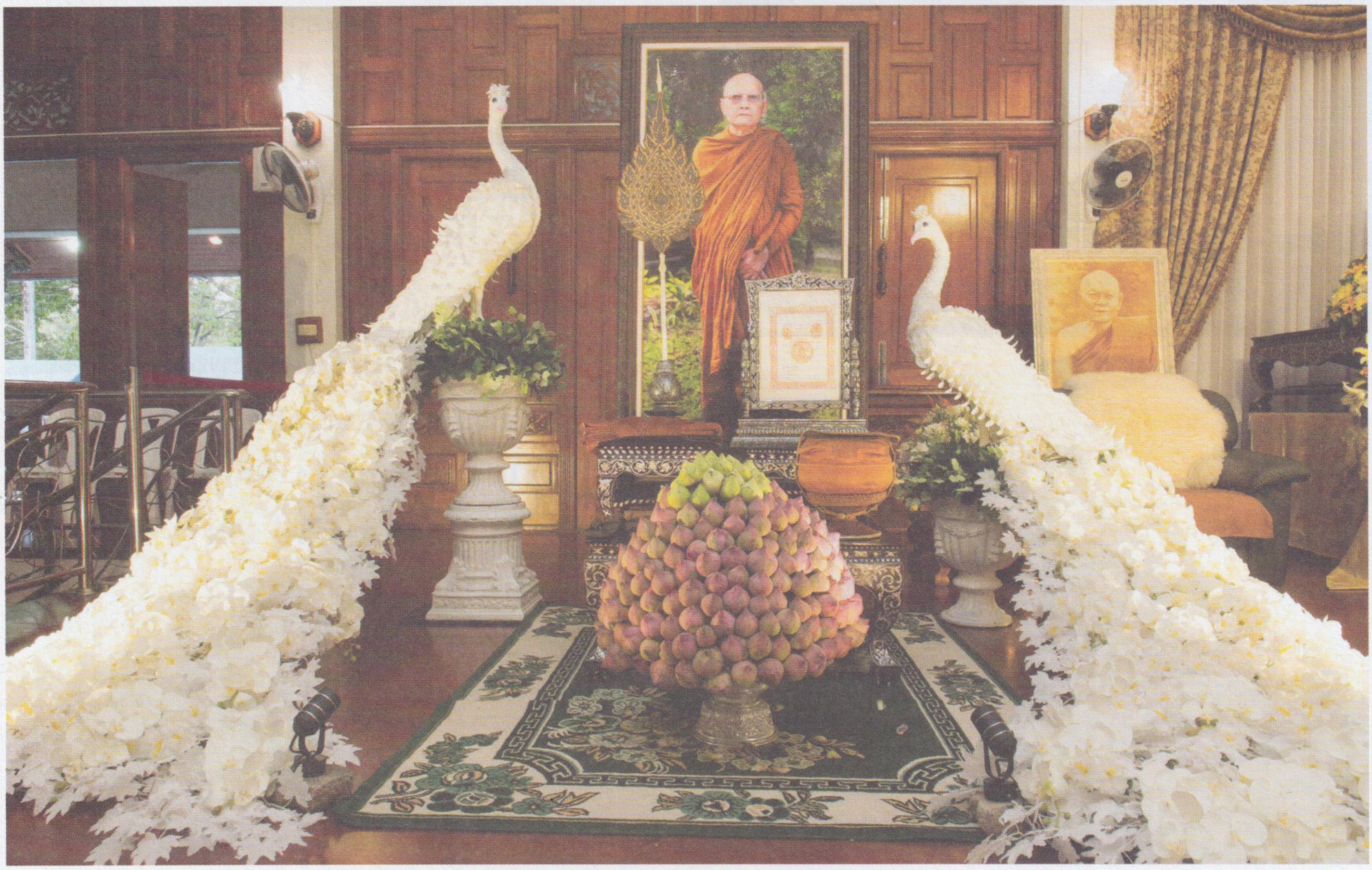

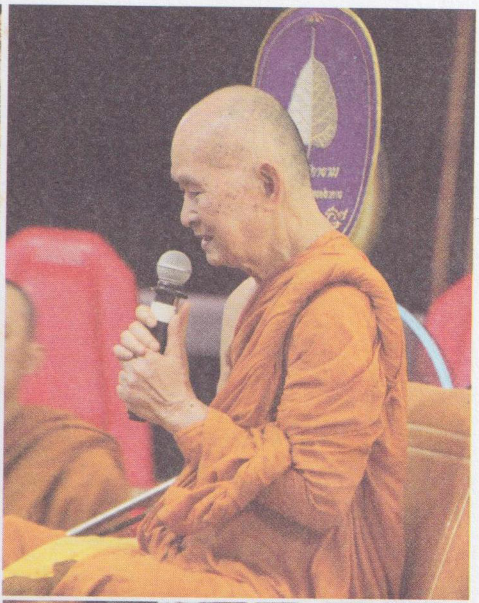
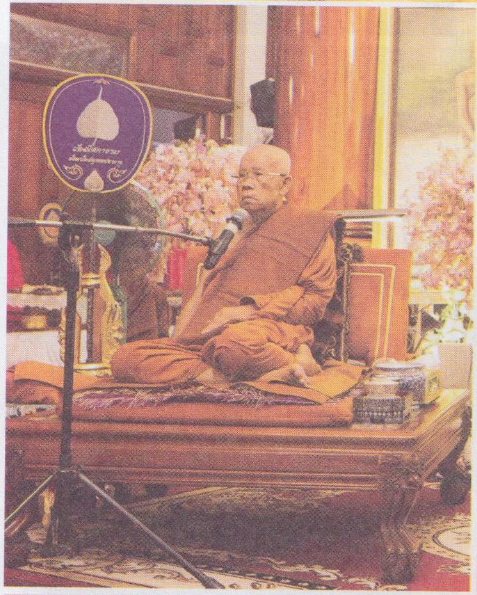

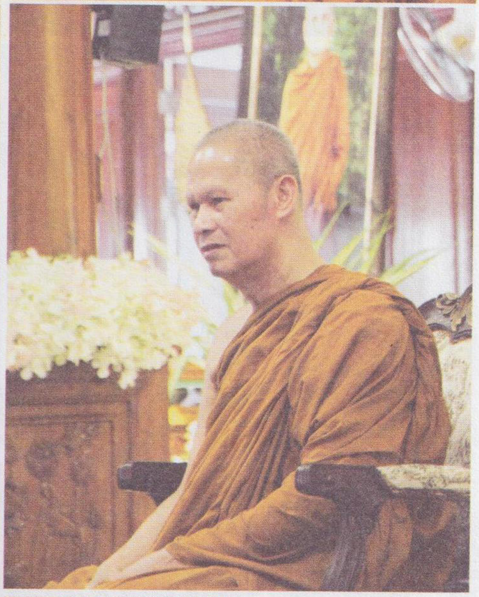
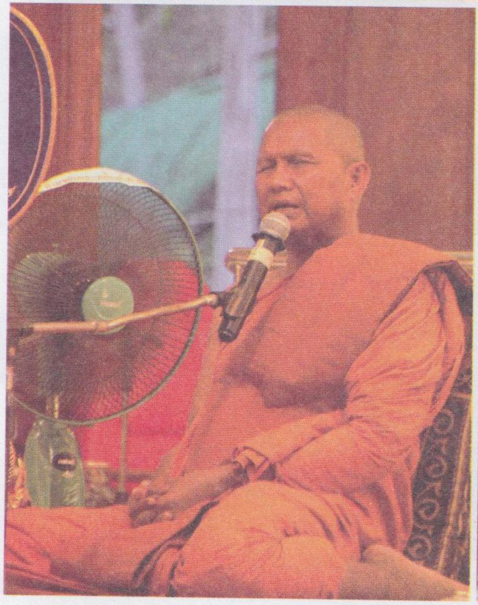
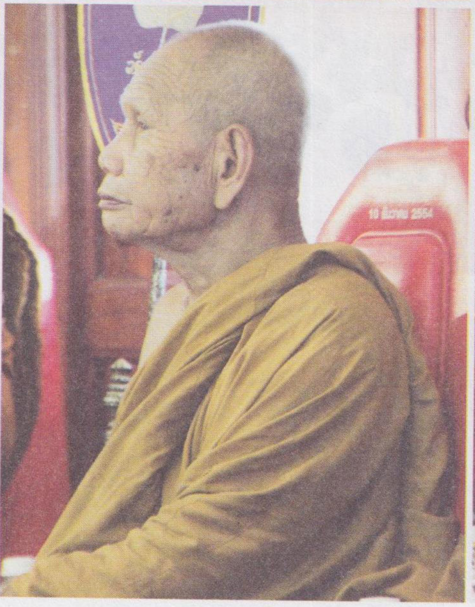

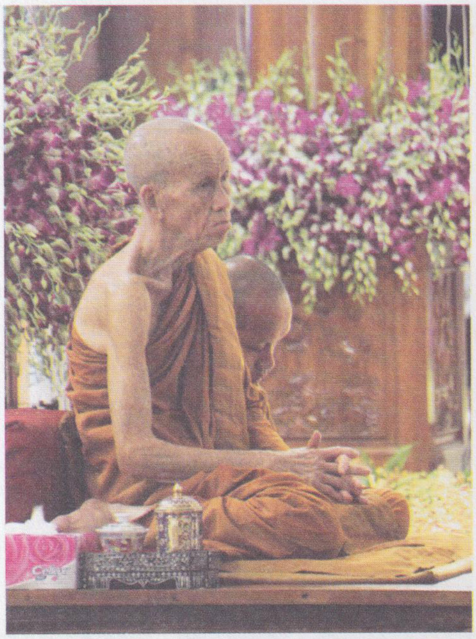

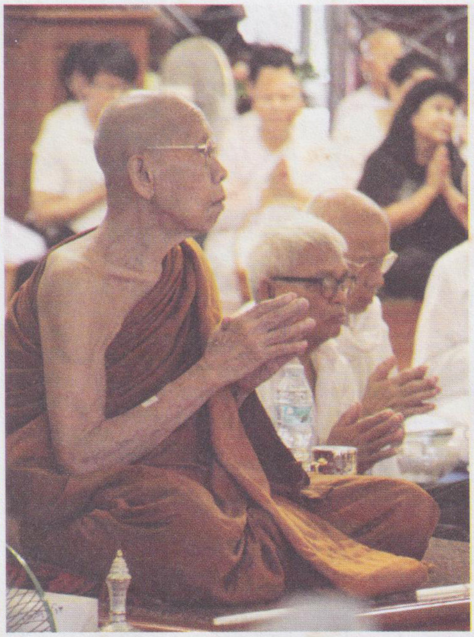

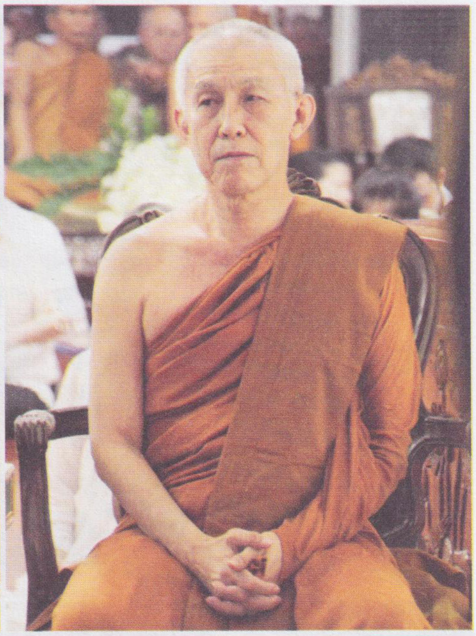

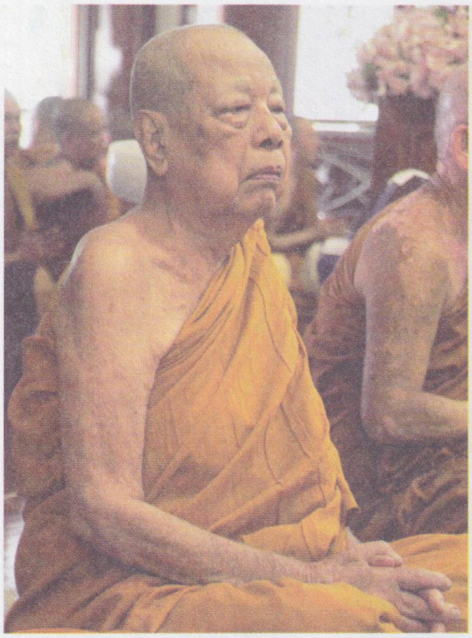

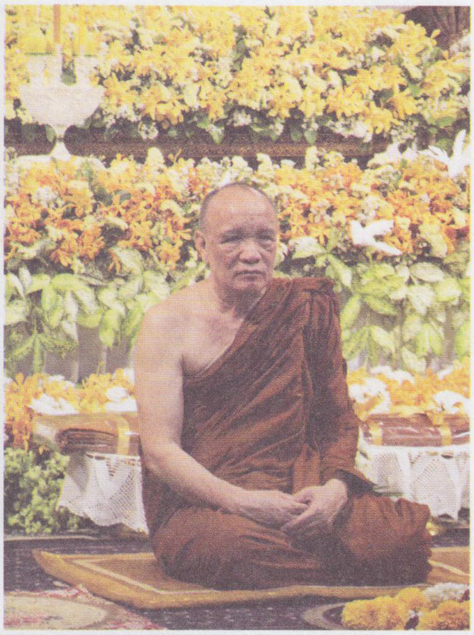

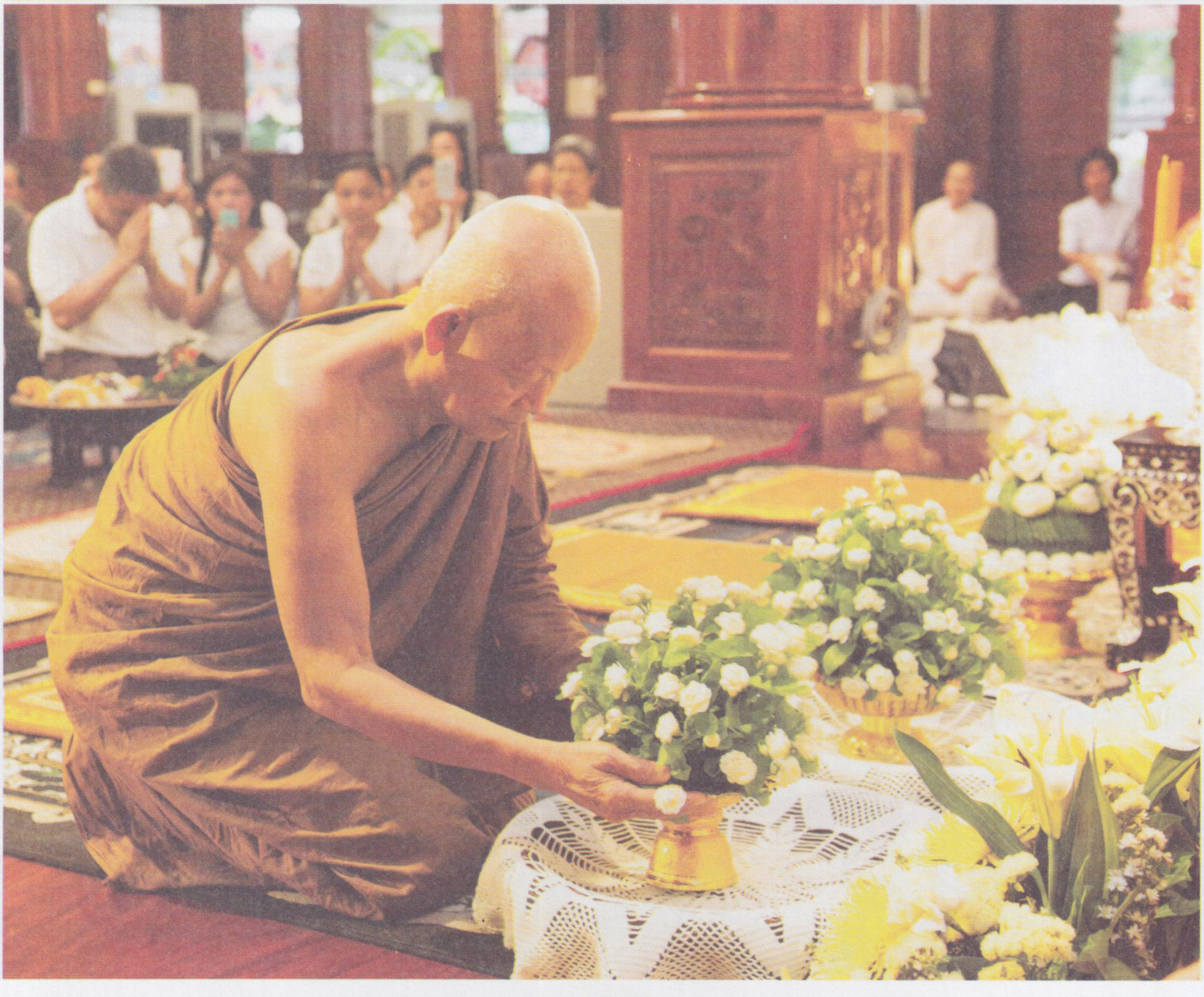

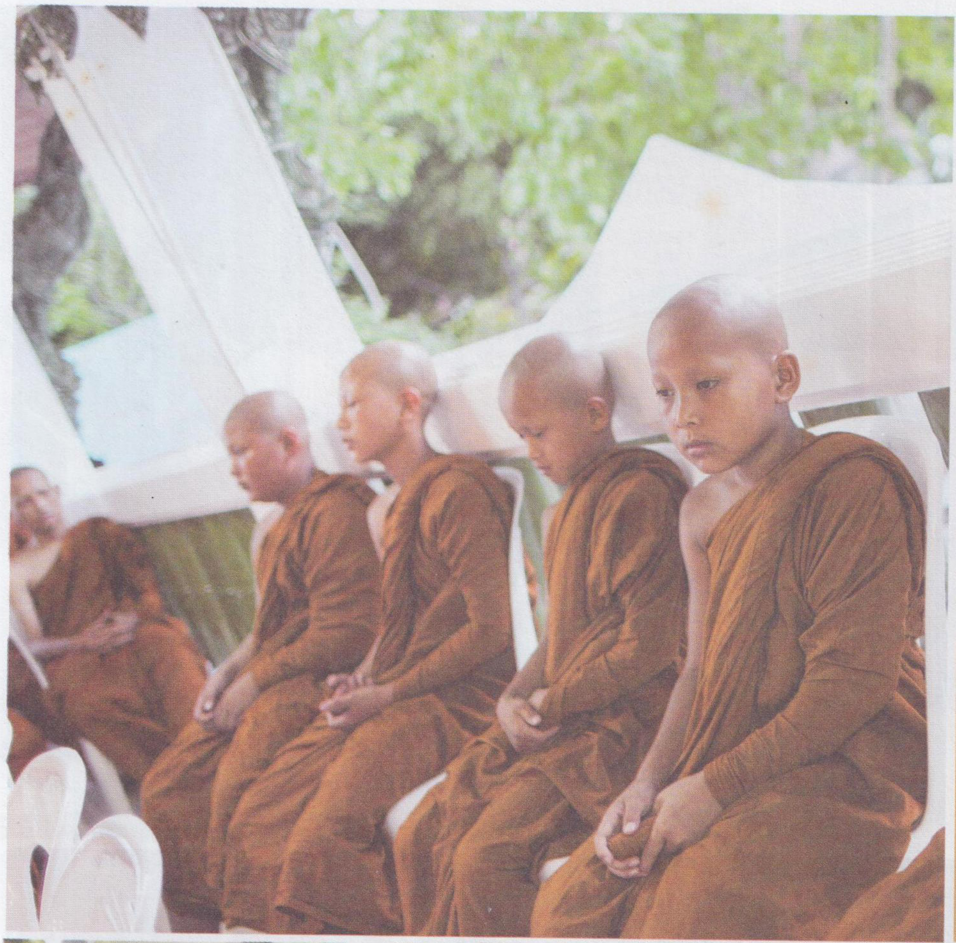

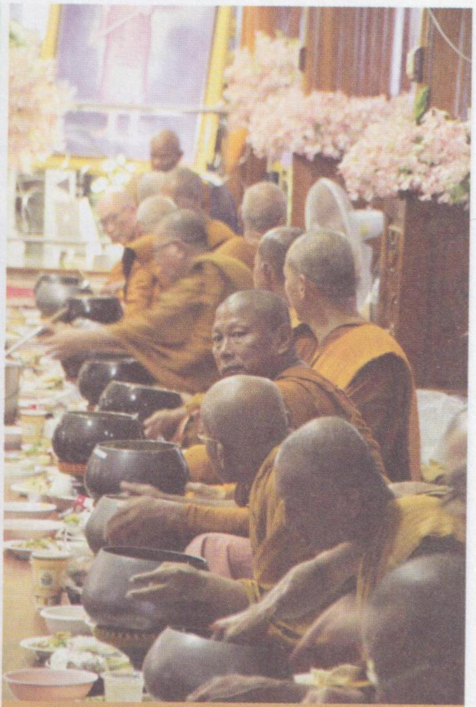

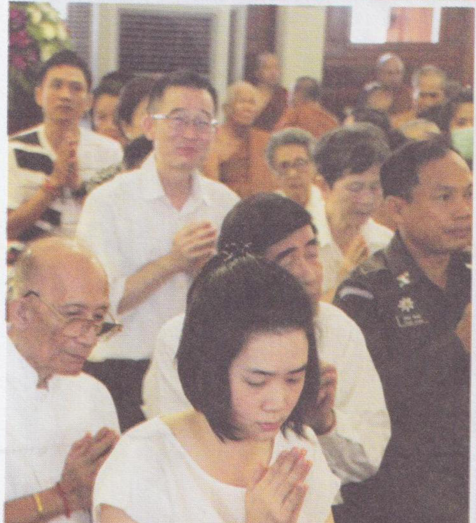

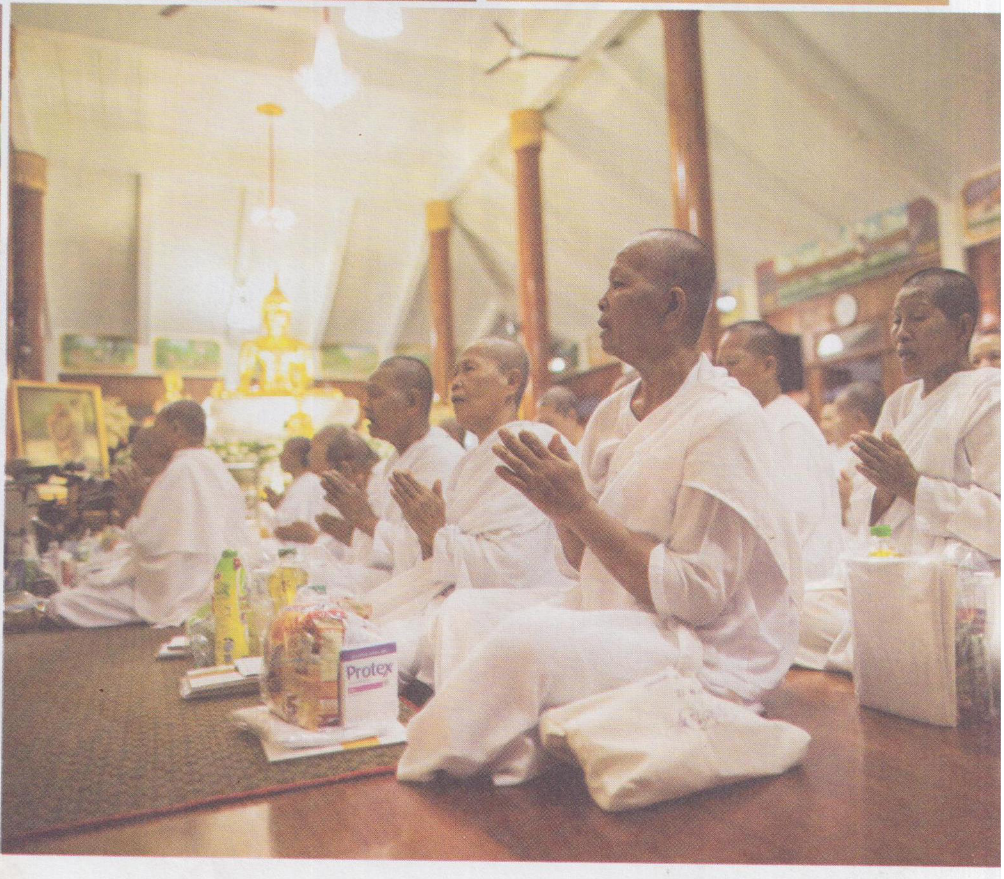
Protex

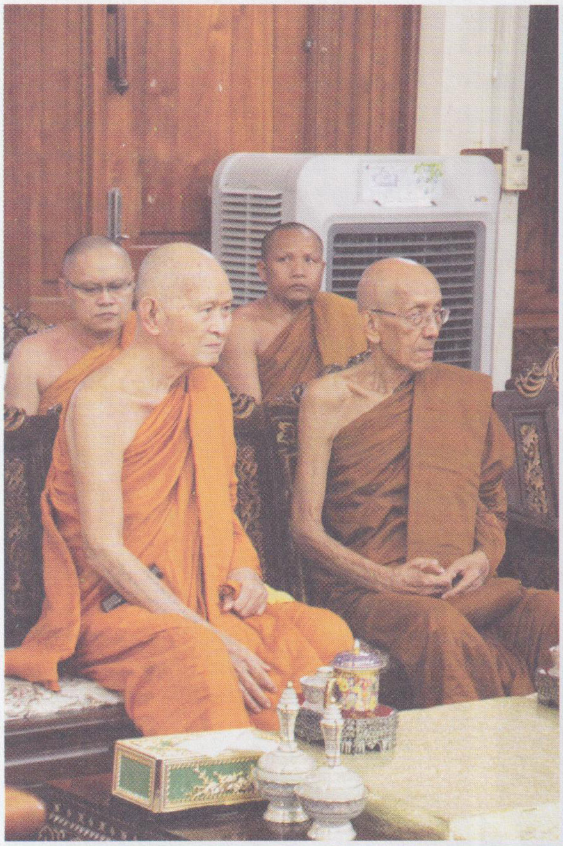

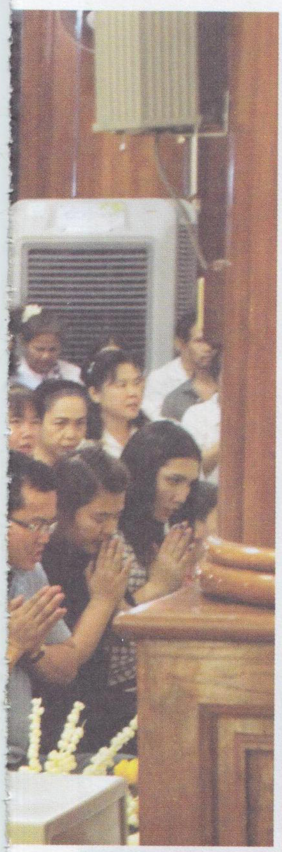

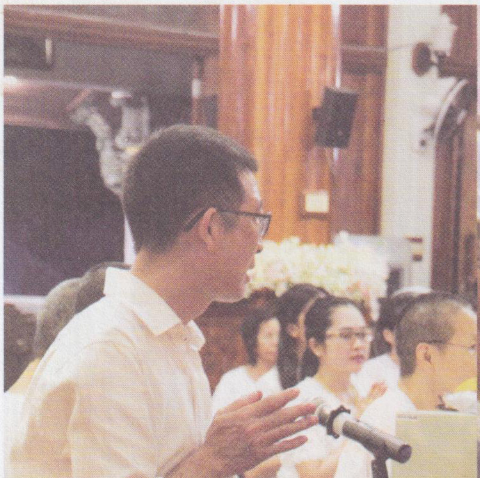

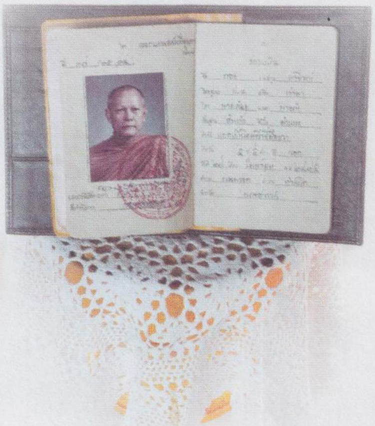

❖ อนุโมทนาบุญ ❖

คุณจิระศักดิ์ - คุณเนาวรัตน์ ศุภปัณฑิตา

คุณมานิต - คุณประภัสสร เปี่ยมกุลวนิช

คุณวิชัย เจริญชนม์กุล

คุณหมอวรพงษ์ เตชะอาภรณ์กุล,

คุณหมอวิรัตน์ เตชะอาภรณ์กุล และคณะบ้านสันติธรรม

คุณวันเพ็ญ ทรัพย์ล้อม

คุณแม่วิเชียร - คุณพ่อประกอบ เทียนเจริญ

คุณจิราพา แซ่ตั้ง

คุณพิพัฒน์ - คุณถาวร ปัญจนันท

คุณประไพพิศ ประดิษฐ์เวคิน

คุณศุจิรัชต์ สวนมาลี

คณะศิษยานุศิษย์หลวงพ่อทอง จนฺทสิริ

คณะศิษยานุศิษย์หลวงพ่อบุญช่วย ปุญฺญวนฺโต

วัดป่าภูริทัตตปฏิปทาราม จังหวัดปทุมธานี

คุณปฐมภพ พลารักษ์ และครอบครัว

คุณจงกลวรรณ ลิศนันท์ และครอบครัว

คุณผู้ตี แซ่อง และครอบครัว

คุณพรภัทร องนิธิวัฒน์ และครอบครัว

คุณวิชา พลไพศาล

คุณวารี พลไพศาล

คุณสุดารัตน์ ธนูสุวรรณศักดิ์

คุณสมศักดิ์ ถนอมวรสิน
คุณประไพ ทยานุวัฒน์
คุณชาญกิจ วิทยาวราภรณ์
คุณดิษวัฒน์ ธนูสุวรรณศักดิ์
คุณชัยสิทธิ์ วิริยะเมตตากุล
คุณอธิชา ฉันทวานิช
คุณสมเกียรติ คุณลินดา ฉันทวานิช
หจก. เฮงฮวดเกษตรภัณฑ์
คุณกุมภวัจน์ ธีรโรจนวงศ์
คุณโสภาวรรณ ธีรโรจนวงศ์
คุณกวินวรรณ ธีรโรจนวงศ์
คุณกุลวรรณ ธีรโรจนวงศ์
คุณสุชาติ ธีรโรจนวงศ์
คุณวารุณี ธีรโรจนวงศ์
คุณสมชาย ภูษิตรัตนาวลี
คุณสุทิน ภูษิตรัตนาวลี
คุณศิริธร ภูษิตรัตนาวลี
คุณวรินทร ภูษิตรัตนาวลี
คุณวัชรินทร์ เด่นเลิศชัยกุล
คุณประสาน คุณแดง เด่นเลิศชัยกุล
คุณพิชิต คุณสายใจ ส่องาม และครอบครัว
คุณจำลอง คุณนิคม คำหาญ และครอบครัว
บริษัทแป้งมันเอเชียบูรพา
และครอบครัวคุณจิราวรรณ ทรัพย์ส่องแสง
คุณศศกร ตั้งพันธ์สุริยะ และครอบครัว
คุณสมเกียรติ แต้มไพโรจน์
คุณสถิตย์ แต้มไพโรจน์
คุณจันตรี แต้มไพโรจน์
คุณปมิตตา แต้มไพโรจน์
คุณอรวรรณ ชิงชัยฤทธิ์
คุณเสาวภาคย์ โลหะพันธกิจ
คุณเบ็นจมิน มุตธิกุลโจนส์
คุณบุษบา นพฤทธิ์ และครอบครัว
Mr. Yeung Kweng Mau and family
คุณณัฐพล คุณมนัสนันท์ แสงฟ้า
แพทย์หญิงจินตนา เลิศการค้าสุข
คุณกิตติ ธนูสุวรรณศักดิ์
คุณมนัสสุดา ดีวาจิน
คุณจรรยา คุณสิริภัทร์ วัฒนะชัยกุล
คุณสุดใจ วสุนธรากุล
คุณกัลยพัทธ์ คุณวรัญชยา เด่นเลิศชัยกุล
คุณธนะโกสินทร์ หอมสิริกมล
คุณวิภา บุรัญชัย
คุณเอกวัฒน์ หอมศิริกมล
คุณเตชา หอมศิริกมล
คุณธาตรี หอมศิริกมล
คุณธนทัต คุณณัฏฐารัชต์ ด.ช. เปรม สุลำนาจ
คุณศรินทร์รา วงศ์ศุภลักษณ์
ครอบครัวปิ่นขยัน และศิริอุทัย
พระอาจารย์สิน กดสาพรมมา
บ้านสวนสันติธัมรักษา
คุณพุฒิพัฒน์ เลิศเชาวสิทธ์
คุณศุภร โสภาอัศวภรณ์
คุณโสฬส นิพนุติยันต์
คุณดารณี พวงพา คณะศิษย์ทานทวี

หนังสือ ❖ *ธรรมแท้ ธรรมทอง* ❖
พิมพ์ครั้งที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๙
จำนวนพิมพ์ ๕,๐๐๐ เล่ม

กราบของพระคุณ
พระพุทธิสารเถร (หลวงปู่บุญกู้ อนุวฑฺฒโน)
พระอาจารย์เด่น นนฺทิโย
พระครูปลัดบุญช่วย ปุญฺญวนฺโต
พระวินัยธรรมวิเทศ (พระอ.กาเข่ง เขมโก)
พ่อแม่ครูอาจารย์ทุกท่าน
คณะสงฆ์วัดอโศการาม
คณะสงฆ์วัดป่าภูริทัตตปฏิปทาราม

ขอขอบคุณ
คุณจิระศักดิ์ - คุณเนาวรัตน์ ศุภปัณฑิตา
คุณมานิต - คุณประภัสสร เปี่ยมกุลวนิช
คุณหมอวรพงษ์ เตชะอาภรณ์กุล,
คุณหมอวิรัตน์ เตชะอาภรณ์กุล และคณะบ้านสันติธรรม
คุณวันเพ็ญ ทรัพย์ล้อม

จัดทำ
คณะลูกศิษย์หลวงพ่อทอง จนฺทสิริ

ข้อมูลและภาพประกอบ
คุณภิรดี ดีวาจิน
คุณศิวัฒน์ บุญมา
คุณพีรพัฒน์ สุรพลชัย
ห้องสมุดวัดอโศการาม
คณะลูกศิษย์หลวงพ่อทอง จนฺทสิริ

จัดพิมพ์
ที เอส เร็น พริ้นติง 080-617-9582

❖ กราบขอบพระคุณ ❖

พระพุทธิสารเถร (หลวงพ่อบุญกู้ อนุวฑฺฒโน)
พระครูกิตติอุดมญาณ (หลวงปู่ไม อินฺทสิริ)
พระอาจารย์เด่น นันทิโย
พระครูปลัดบุญช่วย ปุญฺญวนฺโต
พระวินัยธรรมวิเทศ (พระอ.กาเข่ง เขมโก)
พ่อแม่ครูอาจารย์ที่เมตตามาเป็นองค์แสดงธรรมทุกท่าน
พ่อแม่ครูอาจารย์วัดอโศการามทุกรูป

❖ ขอขอบคุณ ❖

คุณจิระศักดิ์ - คุณเนาวรัตน์ ศุภปัณฑิตา
คุณมานิต - คุณประภัสสร เปี่ยมกุลวนิช
คุณวิชัย เจริญชนม์กุล
คณะศิษย์บ้านสันติธรรม
คณะศิษยานุศิษย์หลวงพ่อทอง จนฺทสิริ วัดอโศการาม
คณะศิษยานุศิษย์หลวงพ่อบุญช่วย ปุญฺญวนฺโต
วัดป่าภูริทัตตปฏิปทาราม
ตลอดจนอุบาสก อุบาสิกาและพุทธศาสนิกชนทุกท่าน
และคณะเจ้าภาพสวดพระอภิธรรมทุกคณะ

“การละสังขารนั้น
เป็นไปตามคติธรรมดาของโลก
แล้วก็พากันมาไว้อาลัย
เรามาไว้อาลัย
เราไม่ได้เศร้าโศกร้องไห้
ไปตามประสาคนหลง
หรือคนเมา หรือคนบ้า
แต่เรามาไว้ทุกข์
ด้วยการบำเพ็ญคุณงามความดี”

หลวงพ่อทอง จนฺทสิริ